

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

2024

44. ročník

5

květen

Pro pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien**,
platí aktuální pravidla v době konání.

Pondělí 10. 6. v 19:30 *Bod obnovy*

(Česko / Slovensko / Polsko / Srbsko, 2023, 116 minut, české znění, anglické nebo německé tituly)

Režie: Robert Hloz; scénář: Tomislav Čečka, Robert Hloz, Zdeněk Jecelín; kamera: Filip Marek; hudba: Jan Šlěška Hrají: Andrea Mohylová, Matěj Hádek, Milan Ondřík, Václav Neužil ml., Karel Dobrý, Agáta Kryštůfková, Katarzyna Zawadzka, Iveta Dušková, Jan Vlasák, Richard Stanke

Představte si, že žijete v roce 2041, kdy máte právo být po nehodě či jiné nepřirozené smrti oživeni. Stačí si jen pravidelně vytvářet digitální zálohu své osobnosti – BOD OBNOVY. Agentka Em právě dostává do rukou případ, kdy byla základní pravidla obnovy porušena. Bod obnovy oběti byl smazán a Em tak má před sebou výjimečný zločin. Strhující příběh zasazený do blízké budoucnosti, kdy technologie budou zaručovat lepší život a lidé si budou moci zaplatit jeho prodloužení.

Další předběžné termíny promítání v roce 2024: 9. 9., 14. 10., 11. 11. a 9. 12.

Na promítání filmu je třeba se zaregistrovat na e-mailu events.vienna@mzv.cz, nebo u Mag. Evy Zeman, tel. **0664 514 33 29**, e-mail: evazeman@gmx.at.

Změna programu vyhrazena.

Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě a Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
ve spolupráci s Velvyslanectvím ČR ve Vídni
Vás srdečně zvou na tradiční

MÁJOVÝ KONCERT,

tentokrát u příležitosti Roku české hudby 2024:

Musa Bohemica jubilans Viennam salutans

(Múza česká jubilující Vídni pozdrav zasílající)

PROGRAM: **Klavírní, písňová a operní smetaniana**

KDY: úterý 4. 6. 2024 v 18:30 hodin

KDE: **Velvyslanectví ČR, Penzinger Strasse 11-13, 1140 Wien**

Prosíme o předběžnou registraci: Mag. Eva Zeman, tel. **0664 514 33 29**, nebo e-mail: evazeman@gmx.at.

Komponovaný hudební pořad se zaměří na dílo jubilačního zakladatele české národní hudby Bedřicha Smetany, od jehož narození nedávno uplynulo 200 let. Při koncertu zazní ukázky z jeho díla klavírního (*České tance* aj.), písňového i operního (*Prodaná nevěsta, Libuše*) v podání předních českých a zahraničních interpretů.

Účinkují: **Eli KALČEVA** (klavír) – mj. vítězka mezinárodní soutěže Flame v Paříži (2013) a laureátka mezinárodní Smetanovské klavírní soutěže z roku (2012)

Petra ŠIMKOVÁ ALVAREZ (soprán) – sólistka Národního divadla v Praze, držitelka čtyř přímých nominací na Cenu Thálie, mj. za roli Mařenky v *Prodané nevěstě* a Maršálky v Straussově *Růžovém kavalírovi*

Rafael ALVAREZ (tenor) – pěvec hostující v České republice i v zahraničí (Vídeň, Edinburgh, Soul aj.).

Arno PAŘÍK (klavír) – světově proslulý dirigent, známý i z dlouhodobého působení v Rakousku

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
vážené členky, vážení členové a milí přátelé!

Pokračujeme v našem tradičním uvádění české filmové produkce: 8. dubna jste měli možnost vidět film **Úsvit** režiséra Matěje Chlupáčka a 13. května film **Spolu** režisérů Martina Müllera a Davida Laňky. Na červen jsme pro Vás připravili film **Bod obnovy** režiséra Roberta Hloze. Bližší informace k němu naleznete na protější straně.

Dovolte, abych se v rámci našich květnových aktivit vrátila k odborné přednášce Ing. architektka Zdeňka Lukeše na téma „Česká architektura po roce 1945“, která se konala ve čtvrtek 16. května v 18:30 v českém jazyce na Velvyslanectví ČR. Doufáme, že se nám podaří na tento mimořádně zdařilý počín navázat dalším tematickým vystoupením předního znalce české a především pražské architektury.

Ve spolupráci s pražskou Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě jsme pro Vás připravili **tradiční „májový“ koncert**, který se uskuteční v **úterý 4. června 2024 v prostorách Velvyslanectví ČR v Penzinger Strasse 11-13**. Je cele věnován Bedřichu Smetanovi (1824-1884), jedné z největších osobností české hudby, od jejíhož narození uplynulo na začátku letošního března již 200 let. Tímto výročím je motivován nejen právě probíhající Rok české hudby 2024, v jehož rámci **klavírní, písňová a operní smetaniana** zaznějí, nýbrž i název celého koncertu: **Musa Bohemica jubilans Viennam saluans** (Múza česká jubilující Vídni pozdrav zasílající).

Na setkání s Vámi při našich akcích se těší
a příjemné chvíle strávené s naším časopisem Vám přeje

Helena Basler

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial	3
Obsah	3
Impressum	3
Fejetonek Ludvíka Kavína	4
Kultura	4
Zajímavosti	25
Události	31
Ekonomika	37
Věda a technika	39
Správy zo Slovenska	46
Sokol & sport	53
Z české a slovenské Vídně a okolí	59
Informace	66
Inzerce	73

Na přední straně obálky:

Zdenka BRAUNEROVÁ: Zahrada, olej na plátně fixovaném na kartonu, 33 × 40 cm. Blíže k autorce viz str. 9-11.

Na zadní straně obálky:

František ČERMÁK: Dalibor v žaláři, 1875, olej na plátně, 61 × 47 cm. K autorovi viz str. 9. – Čermákov *Dalibor v žaláři* náleží k umělcovým nejslavnějším dílům. Pro svo-

ji velkou popularitu jej autor několikrát replikoval (první varianty jsou známy již z roku 1854). Proslulosti obrazu napomohl také Bedřich Smetana operou *Dalibor*, jež Čermákov téma rozvíjela hudebními prostředky. Ve výškově komponovaném obrazu zobrazil malíř pod vlivem belgické historické školy populární příběh o Daliboru z Kozojed. Ten byl společností vnímán jako symbol politické zvůle a zároveň jako ideál romantického umělce.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Redakční příprava a sazba: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Verlagsort: 1030 Wien
Hersteller und Herstellungsort: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien, mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax:
0043-1-79 88 454, e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: DI. Gabriela Jakelič, Eva Kalinová, Ludvík Kavín,
PhDr. Jiří K. Kroupa, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas,
P. Václav Sládek O.Čr., DI Tomislav Vašíček

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Časopis je vydáván s podporou Úřadu
pre Slovákův žijících v zahraničí.

Gefördert aus Mitteln
der Volksgruppenförderung
des Bundeskanzleramtes.

Časopis vychází
s podporou Ministerstva
zahraničních věcí ČR.

Fejetonek Ludvíka Kavína

Duben a červen letošního roku jsou dvěma měsíci smutečních vzpomínek, úvah, přitom jsou ovšem i měsíci nadějí. Právě proto, že se mnohé v našich myšlenkách, v literatuře, v divadlech a na vědeckých sympoziích i v kulturních a vzdělávacích institucích bude točit okolo reprodukcí myšlenek a literárních činů dvou velikánů naše-

ho filosofického a literárního světa.

22. dubna 1724 se v Královci alias Königsbergu alias Kaliningradu narodil Immanuel Kant. Před třemi sty lety. Nějak nikoho moc nezaujalo, že 12. února 1804 jako téměř osmdesátiletý zesnul, ve svém rodném městě. Dvě nuly jsou ve vzpomínkovém datu zřejmě zajímavější, 220 let po smrti, to ještě není taková kulatina. Stejně je tomu s posmrtnými vzpomínkami na druhého z velikánů, Franze Kafku. Ten se narodil 3. července 1883 a nějak nikoho nenapadlo počátkem prázdnin loňského roku slavit jeho stočtyřicáté narozeniny. Zato letos vycházejí všechny možné publikace, objevují se vzpomínky na Kafku v nejrůznějších literárních i profánních časopisech, divadla a dokonce i kabarety se hlásí se svými kafkovskými hlasy či ohlasy. A vyvrcholením toho všeho vzpomínkového, zasluženého tyjátru bude 3. červen, kdy Kafka před sto lety jako čtyřicetiletý zemřel. I já se budu na tom kypření Kafkova odkazu podílet a dokonce jsem si k tomu vybral právě den jeho úmrtí – v nějakém buď slabomyslném nebo snad prorockém záchvatu: v den a hodinu Kafkova úmrtí totiž budu v lehce inscenovaném čtení z Kafkova díla v brněnském HaDivadle Kafkovy „rány sekýrou“ (říkal, že taková musí být dobrá literatura) znovu křísit. Myslím si totiž, že jeho dílo je třeba křísit stále dokola a v každý možný okamžik (stoletý, sic!).

V Kaliningradu se podle původních plánů měla uskutečnit setkání filosofů málem z celého světa, ale z toho sešlo. Město si přesto svého rodáka Kanta připomíná, na univerzitě, na veřejných prostranstvích, ba i v každém kšeftíku: různými pochoutkovými nebo dárkovými balíčky. Západní, tedy kulturní svět se z oslav vyloučil, nebo byl vyloučen, nad tím nechci pátrat. Možná bych totiž zalhal, pokud bych vycházel z takzvané fejkových informací, a ač by to bylo nějaké sdělení nepravdivé, přesto bych je i já sám v rámci Kantovy nauky považoval za nemorální, protože takovou je (právě podle Kanta!) každá lež. Ale pozor, Kant nám to vůbec neudělal jednoduché. Tvrdil totiž, že v právním světě se mají věci jinak: právo na svobodu projevu je totiž podle něj právě tak právem lhát jako právem mluvit pravdu. Německá právní filosofie je docela hrdá na odloučení práva a morálky, takže si dovolují konstatovat, že nám to Kant docela „zaváříl“ a jeho učení má důsledky až do dnešních dnů a není vždy jednoduché se s jeho dědictvím vypořádávat. Jen ještě jednu připomínku Kantova učení: podle něj totiž ustavení spravedlivého společenského řádu nevyžaduje národ andělů, ale „ustavení státu je možné dokonce i ďábly, pokud mají rozum“, což znamená, pokud je jejich sobectví osvícené. Kant prostě považuje za základní politický problém dobrou organizaci státu, které je člověk určitě schopen. A babo rad, co si z tohoto jeho filosofování máme vzít pro náš dnešní osvícený, ba až přesvícený svět politiky...?!?

Zhruba dva tisíce stran má napínavá třísvazková biografie „Kafka“, kterou sepsal Rainer Stach, a já ji s nadšením přečetl. Ne proto, že by se mně všechno líbilo, ale byla tam spousta nových informací o životě v mocnářství od konce devatenáctého století až po život za první světové války i po ní. Struktura židovství v tehdejší Evropě, Kafkův sionismus, Kafkovy rodinné a pracovní vazby, Kafkovy cesty a pobyty v sanatoriích, Kafkovy „ženské“ problémy a ku konci potom Kafkův několikadenní pobyt ve vídeňské nemocnici, tam, kde se dnes nachází univerzitní kampus, a Kafkův nezadržitelný skon v Kierlingu. Jeho texty v biografii nejsou, respektive ano, některé jsou, ale ne ty, které si člověk může běžně přečíst, vezme-li do rukou některou z jeho povídek či románů.

Poslední měsíce, necelý rok žil Franz Kafka s Dorou Diamantovou. Dora byla láska sama, jen proto spolu byli (s žádou ze svých žen předtím fyzicky nežil, jen snad strávil několik dní). Podle Johannese Urzidila „existuje-li u nějakého člověka kongruence života a tvorby, tak u Franze Kafky“.

Připadá mně momentálně jako profánní zabývat se příliš našimi dnešními střeoevropskými chaotickými starostmi a nejasnostmi, ač hrozí katastrofy. Ale pořád ještě navštěvujeme kavárny.

Vídeň, 2. března 2024

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Letošní plán výstav Národní galerie v Praze

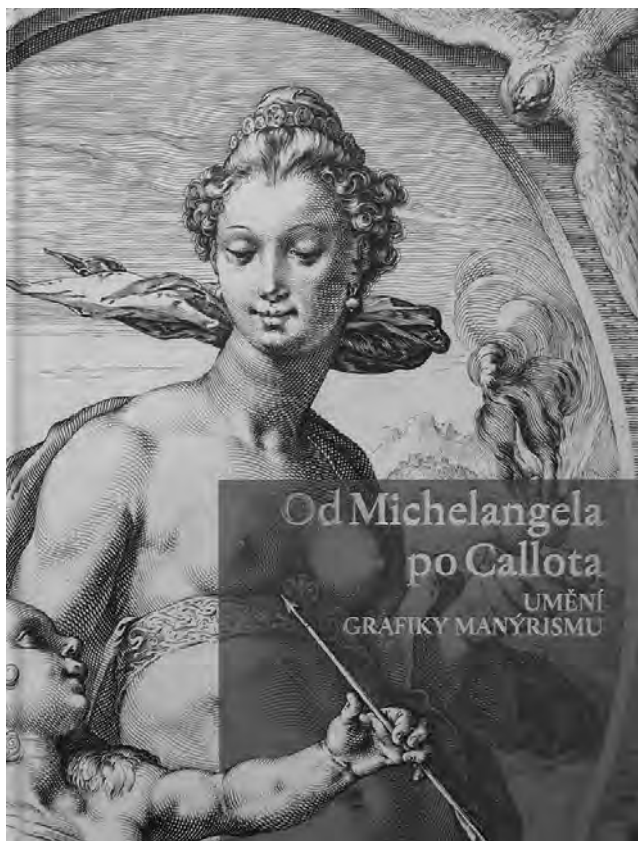
V březnu se ve Veletržním paláci představila skupinová výstava *Žádný pocit netrvá věčně. Sbíрка solidarity ve Skopji*. Ta vycházela z unikátní sbírky Musea současného umění ve Skopji, reflektovala pomoc poskytnutou městu po zemetřesení v roce 1963 a přinesla pohled na dějiny poválečného moderního umění.

V dubnu byl veřejnosti znovu zpřístupněn palác Kinských s výstavou *Na led! Hokej a bruslení ve výtvarném umění*. Představil historii bruslení 17. a 18. století v Holandsku a jeho postupný přesun i do české krajiny, kde se stalo nedílnou součástí života v zimě. Mapoval také vývoj hokeje a jeho význam jako součásti národní identity, přičemž prezentoval díla z různých sbírek a aktuální tvorbu

inspirovanou tímto sportem. K vidění bylo zhruba sto výtvarných prací napříč médii.

V půlce května se ve Valdštejnské jízdárně otevře výstava *Od Michelangela po Callota. Umění grafiky manýrismu*. Ta prezentuje manýrismus jako umělecký styl, jehož elegance, fantazie a symbolika vynikají právě v grafickém umění. Expozice mapuje vývoj manýristické grafiky, její experimenty a propojení s ostatními formami umění. Návštěvníci budou mít možnost vidět více než dvě stě exponátů včetně kresby Michelangela Buonarrotiho. Výjimečná spolupráce s Musée du Louvre obsahuje zápůjčku unikátních děl včetně Michelangelovy kresby, která v Čechách zatím nebyla veřejně vystavena.

Listopad bude ve Valdštejnské jízdárně patřit výstavě *École de Paris: Umělci z Čech a meziválečná pařížská*

škola. Představí jména jako Georges Kars, Othon Coubine a François Maurice Eberl, kteří zaznamenali úspěch na pařížské umělecké scéně. Nabídne dosud neznámá díla a práce jiných světoznámých umělců včetně Modiglianiho a Soutina. Reflektuje charakteristická témata pařížské školy spojená se životem v této meziválečné metropoli a časově se vymezuje vznikem Československa a koncem první republiky. (mk)

Josef Rataj otevřel v Praze největší pop-artovou galerii ve střední Evropě

Mít svou vlastní galerii je pravděpodobně snem každého umělce. Tak si ji vysnil i pop-artový umělec Josef Rataj – tu svou, Factory, otevřel v centru Prahy v dubnu. Do prostoru se vejde přes tři sta děl, a to nejen výtvarníkovy obrazy, ale také sochy a jiné doplňky.

Jen pár kroků od Staroměstského náměstí v Praze, v Michalské ulici, se v přízemí historického domu rozkládá největší pop-artová galerie ve střední Evropě. Jak říká její zakladatel a pyšný umělec Josef Rataj, je výjimečná: „Muzeum Andyho Warhola na Slovensku momentálně není v provozu, takže co mám zjištěno, tak tenhle prostor o jednom umělci je největší.“ Myšlenkou na vlastní prostor se zabíral již roky a s tímto konkrétním místem pracoval zhruba rok.

„Připravoval jsem se už předtím, kdy jsme o toto místo bojovali, některá díla nebyla nikdy venku, takže jsem musel něco dodělat, protože tento prostor pojme až čtyři sta artefaktů,“ vysvětlil.

Momentálně jich v galerii jsou přes tři stovky, další ještě přibývají. „V osmdesáti procentech se tady vidí moje tvorba, takový průřez pop-artem devadesátých let tak, jak to vidím já. Jak vidím ulice v devadesátkách,“ vysvětlil.

To ale není všechno. Kromě obrazů zdobí galerii sochy, neonové obrazy i kabelky nebo textil. „Kabelky dělám se značkou LoveLili. Já na ně vlastně dělám motivy. Všude ve světě se pop-art dává hodně na textil a kabelky a my jsme si řekli, proč to nezkusit i tady,“ vysvětlil.

Lásku k sochám získal umělec v loňském roce při práci na proměně kostela na Trutnovsku. Ten si do péče vzal zpěvák Richard Krajčo a Josef Rataj ho doplnil svými díly. „Ve mně zůstali ti andělé,“ vzpomněl a dodal, že na něj zapůsobila i přehlídka moderního umění Biennale v Itálii: „Tam jsem vystavoval a seznámil se s italskými umělci, díky nim tady jsou sochy.“

V galerii se tak tyčí socha Davida i třeba neoklasicistní symbol New Yorku, socha Svobody. Část galerie navíc věnuje méně známým umělcům, kteří mají chuť vystavovat a výtvarníka svými počiny zaujmou.

„Mám z otevření obrovský respekt. Budu více na očích, o to více se budu připravovat,“ svěřil se umělec. Na otázku, zda je mezi Čechy zájem o pop-artové umění, ale odpovídá opatrně: „Jednou jsem někde řekl, že jsou Češi zkostnatělí. Už to neudělám. Pak mě lynčovali.“

„Já myslím, že je to jen o tom přijmout něco nového. Pop-art není nový, já ho nevymyslel, nedělám ho jediný, ale dělám ho po svém. Většinou, když sem lidi vejdu, tak by to pro ně měl být prostor, kde vypnou z toho šedivého prostředí venku, tady mohou nasát milióny barev a pocít lásky, protože já ji mám v každém obraze,“ dodal.

Pop-artových umělců v Čechách zatím ani moc nepůsobí, Rataj tak patří s Pastou Onerem mezi nejznámější zastánce tohoto druhu umění v Česku. Vztahy mezi sebou ale mají oba umělci napjaté, a proto jejich společnou výstavu zatím asi nelze očekávat.

„Od něj si jen pamatuji, jak mi nadával před ateliérem. To je jediné. Necítím k němu žádnou zášť. Rozhodně si myslím, že konkurence v tomhle je zdravá, ale já ji necítím vůbec. Takhle bych to asi přešel. Nicméně by bylo skvělé, kdyby spolu umělci drželi a vycházeli a navzájem se podporovali, protože pro všechny je toho tady dost,“ komentoval to Josef Rataj. (mk)

Marie Uchytlová – autorka lidického pomníku

Myšlenka na to, aby vytvořila takové sousoší, pronásledovala Marii Uchytlovou od konce druhé světové války. „Tančila radostně s ostatními lidmi na plzeňském náměstí. Pak ale potkala spolužačku, která se vrátila z koncentračního tábora se silně podlomeným zdravím. A ta jí vyprávěla o hrůzách, jež tam zažila,“ popsala dcera sochařky Sylvia Klánová.

Tehdy se Marie Uchytlová rozhodla postavit pomník těm, na které všichni zapomínali: memento dětským obětem války. V té době netušila, že mu obětuje dvacet let života a že se instalace svého díla nedožije.

Její podivuhodný příběh připomněla výstava *Slzy všech lidí jsou stejné*, která byla do konce dubna instalovaná v Památníku Lidice u příležitosti 100. výročí narození, které měla letos 17. ledna.

Po ukončení studií na pražské Akademii výtvarných umění začala Marie Uchytlová učit na pražské výtvarné škole na Hollarově náměstí a tvořila – památník zastřešeným v Plzni, bustu arcibiskupa Josefa Berana, kopii pražského Jezulátka, sochu mladičké Barunky Panklové v Česk

Skalici, medaili s podobiznou Jana Masaryka nebo Jiřího z Poděbrad, motiv ženy sázející lipovou ratolest na korunnové minci... Přitom ale neustále myslela na svůj pomník. Nahlížela za plot mateřské školky, pozorovala děti ve své škole i na ulici, jejich postoje, pohyby, výrazy tváří a v každé volné chvíli vyráběla z hlíny sošky. Měla jich plné krabice, ale jasná představa, jak by měl pomník vypadat, se stále nedostavovala.

Až v listopadu v roce 1969 na Dušičky zůstala sama doma. „Všude se rozsvěcují světélka, jen na bezejmenných hrobech zavražděných dětí ne,“ přemýšlela. A právě v tu chvíli ji napadlo udělat pomník lidickým dětem, pochovaným kdesi v polském lese. Ta myšlenka ji tak uchvátila, že se okamžitě vypravila z Hodkoviček do Lidic, pěšky, dvacet kilometrů. Dorazila tam kolem půlnoci. „Vyprávěla mi, že byla chladná, stříbrná, mlhavá měsíční noc. Na hřbitově i na hromadném hrobě lidických mužů plápolaly svíčky. Přes slzy se jí jejich záře rozpíjela před očima do zlatých paprsků. A v představách viděla, jak k ní scházejí: dvaosmdesát lidických dětí, zavražděných v roce 1942 v nacistickém vyhlazovacím táboře Chełmno,“ vzpomíná Sylvia Klánová.

Po probdělé noci se vrátila autobusem domů. „Celý den nejedla ani nepila a během dvanácti hodin vytvořila sousoší lidických dětí v desetinovém modelu. Od něj se později odchýlila jen v detailech,“ říká dcera Sylvia.

S modelem se Marie rozjela za lidickými maminkami. Navštívila každou zvlášť a ony jí vyprávěly o svých dětech. Půjčily jí fotografie, to nejdražší, co jim zbylo, a sdílely s ní bolest, kterou čas nedokázal zahojit. „Pracujte na tom a my za to budeme bojovat,“ řekly.

Rozhodla se vytvořit sochy v mírně nadživotní velikosti, aby byly na rozlehlé pláni odevšad vidět. Koupila pozemek v sousedství manželova domu a nechala na něm postavit velký ateliér. Po osmnácti letech učení dala výpověď ze školy a zcela se ponořila do svého díla.

Zachovala skutečný počet zavražděných dětí, jejich pohlaví a proporce – ale tváře nikoli, přestože podoby dětí znala, nechtěla jítřit bolest jejich matek. Lidické maminky ale stejně své děti mezi sochami hledaly a nacházely. Nacházely je však i ty, které nepocházely z Lidic, přesně jak to Marie Uchytlová chtěla. „Z každé podoby tu sto padesát tisíc dalších na mne hledí,“ říkála s odkazem na téměř třináct miliónů dětských obětí války.

„Prvních deset let pracovala skoro nepřetržitě dvanáct až osmnáct hodin denně. Úplně ji to pohltilo, skoro všechno ostatní šlo stranou,“ vypráví dcera Sylvia. „Čas měřím na světlo a na tmou, pouze jak se rvu s hmotou, ve dne v noci hořím a nedbám příkoří a nouze – tvořím,“ napsala v té době Marie.

„Mockrát se mi stalo, a obzvláště když manžel maluje venku, v terénu, že jsem v ateliéru celou noc. A dělám a dělám... Náhle si uvědomím, že jsem celý den nepila, že nemohu slézt ze štafliček, protože jsem třeba deset hodin stála v jedné pozici, aniž bych udělala krok. Občas únavou nemůžu usnout... Je to těžká práce,“ napsala sochařka ve svých zápiscích.

„Všechny nožičky dětí musím dělat vleče, jinak to nejde... Neznám mezi svými kolegy nebo spolužáky nikoho, o kom bych mohla zodpovědně prohlásit, že by před těmito dětmi zvládl v jednom kuse tři roky klečít,“ podotkla s tím, že tohle dokáže vydržet jen žena.

Práci na sochách strávila čtyřicet tisíc hodin. Bez společenské objednávky, na vlastní náklady, z přesvědčení. „Maminka byla v ateliéru doslova uvězněna. Možná to pro někoho bude znít nepochopitelně, ale přesto mi nikdy nebyla tak na dosah jako při práci. Žasla jsem nad její schopností modelovat z paměti, podle malé sošky... Jen výjimečně, tu a tam, se zahleděla na mé děti. Sáhla jim na lokýtek nebo na ramínko, aby si ověřila modelaci,“ vypráví Sylvia Klánová.

„Uměla krásně vyprávět. Byla nesmírně hodná, vtipná a zábavná, nabitá nezdolnou tvůrčí energií. Za den s ní se dalo prožít, co s jiným ani za půl roku. Ale nechtěla, abych šla v jejich šlépějích, i když jsem měla talent. Říkala, že je v oboru příliš nespravedlnosti,“ vzpomíná Sylvia.

Za Marií chodily do ateliéru spousty lidí. Ale když tvořila hlavu, nepřijímala nikoho, potřebovala se soustředit. „Byla jen ona a dítě. Věděla, jestli bylo zdravé, či nemocné, zlobivé, hodné... Měla před sebou jeho fotografii, i když věrnou podobu do sochy nepřenesla. Snažila se ale do výrazu tváře vtisknout svou emoci. Říkala, že musí dvaosmdesátkrát zemřít, prožít si osud každého dítěte, aby mohla vytvořit jeho tvář,“ vzpomíná Sylvia Klánová.

Monumentální dílo nemohly zvládnout síly jednoho člověka. S odléváním soch do sádry Marii pomáhal štukatér Antonín Vít. Grafik Miloslav Kříšta pro ni zhotovoval kresby jednotlivých soch z různých pohledů. Oporou byl také manžel, malíř a sochař Jiří Václav Hampl. „Po smrti pana Víta jí pomáhal u posledních pěti soch s těžkými formami při odlévání do sádry a zaučoval další štukatéry,“ říká Sylvia Klánová.

V roce 2008 byla ze sousoší odstraněna deska, na které byl Jiří Hampl uveden jako spoluautor díla. Podle Památníku Lidice se na práci podílel, nikoliv ale tvůrčím způsobem. Následný soudní spor se táhl do roku 2016, kdy Hampl u Krajského soudu v Praze vyhrál. „Je celkem jasné, že autorem je Marie Uchytlová, že to byla hlavně její práce. Zcela jasně se ale prokázalo, že na sousoší pan Hampl také pracoval. Ono také u manžela, který je sochař, se to dá logicky očekávat,“ zdůvodnil rozhodnutí soudce Vojtěch Cepl.

V roce 1978 pracovala Marie na šedesáté soše. To už bylo zcela jasné, že roste úžasné dílo. Začali se o ně zajímat novináři. Do ateliéru proudily stovky lidí, ze všech společenských vrstev, ze všech koutů Československa, z ciziny.

A všichni chtěli přispět. Vznikly dva účty, jeden v Lidicích, druhý v Kladně. Zatímco milióny shromážděné v kladenské bance záhadně zmizely, v Lidicích se vybrané peníze podařilo uhlídat. Jestli se ale dostanou k autorce sousoší, a hlavně zda vůbec bude pomník instalován na území Památníku, nebylo jisté. Chyběl souhlas s instalací od obce, lidické ženy marně naléhaly.

Na účtech pro pomník se scházely milióny, Marie však z nich neviděla ani korunu. První tři sochy nechala odlít do bronzy v roce 1982 z vlastních úspor. V roce 1988 nabídl kancléř Helmut Kohl, že pomník koupí německá vláda a Lidicím ho daruje. S podobným návrhem přišli také Japonci a německá města Brémy a Celle. „To jsou lidické děti, ty prodat nemohu!“ odmítala Marie.

Schylovalo se k mezinárodní ostudě. „V té době se o nás maminka bála, chodily jí anonymní dopisy,“ vzpomíná dcera Sylvia. Nakonec úřad vlády navrhl, že dílo v sádře odkoupí za tři milióny korun a uloží do depozitáře Středo-

Bronzové sousoší lidických dětí, celoživotní dílo akademické sochařky Marie Uchytlové

českého kraje v Nelahozevsi. To Marie také odmítla. „Chtěla pomník odlít do bronzu, ne ho prodat v sádře za třicet stříbrných do depozitáře,“ podotýká Sylvia Klánová. „Byl to sen. A sen se neprodává,“ konstatoval na webu Paměť národa Jiří Hampl.

V lednu 1989 se sešla komise Českého fondu výtvarného umění a odmítla dílo přijmout, kvůli „naturalistickému pojetí“ a příliš „popisnému“ zobrazení... Sochařka odpověděla básní, která začínala: „Ó závisti, ty malomocenství duší prokletých!“ A dál tvrdě pracovala ve svém ateliéru.

V březnu 1989 dokončila poslední retuše. Sádrové modely byly připraveny pro odlití do bronzu. A autorku čekala operace kyčelních kloubů, poškozených od věčného stání na štaflích, takže se při chůzi venku musela občas opírat o francouzské hole. Souhlas s instalací však stále chyběl. „Poslední jiskřička naděje, že sousoší Vašich dětí bude v bronzu v Lidicích, hasne v mlze... Moje zklamání je tak nepřekonatelné, že je mi líto, že jsem se v naší krásné a strašné zemi vůbec narodila. Jsem zdrcena nespravedlností, lhovostí a nezodpovědností, která nemá obdoby,“ stěžovala si sochařka lidickým ženám v dopisu z června 1989. Ani tehdy se Marie Uchytlová nevzdala. Upínala svoji naději k velké zakázce pro Mnichov: věřila, že z peněz za ni bude moci lidické sousoší odlít do bronzu. Už to však nestihla. Zemřela náhle 16. listopadu 1989 na srdeční infarkt. Bylo jí pětadesát let.

„Říkám o ní, že je poslední obětí lidické tragédie,“ uvedl v rozhovoru pro Paměť národa Jiří Hampl.

V listopadu 2010 někdo z pomníku ukradl sochu malé holčičky. Pachatel nebyl nikdy dopaden, o dva měsíce později však stála socha opět na svém místě, a to díky penězům z veřejné sbírky. Sochař Oldřich Hejtmánek, který ji odlil ze sádrového originálu, se vzdal nároků na honorář, stejně tak Sylvia Klánová.

Den po smrti Marie Uchytlové vypukla sametová revoluce. Změnil se režim, postoj institucí k pomníku však nikoli. Tehdy se dcera a vdovec pustili do boje s větrnými mlýny. Jiří Hampl založil spolek pro realizaci památníku v Praze a Sylvia Klánová v Plzni. Ze začátku se finance scházely pomaleji. „Pak jsem se ale obrátila na mamčinu spolužačku z Dánska a získala od ní první peníze. A poté uspořádali občané z předměstí Kodaně Albertslund sbírku, která uhradila třetinu ceny za odlití sousoší do bronzu,“ popisuje Sylvia Klánová. Do Prahy začaly spontánně proudit

peníze: přispěl kancléř Helmut Kohl i Česko-německý fond budoucnosti. A lidická radnice konečně uvolnila prostředky ze sbírky. Některá města darovala k roztavení bronzové sochy Klementa Gottwalda. Nakonec ministerstvo kultury instalaci pomníku povolilo. Mariini dědicové, vdovec a dcera, společně prodali sousoší Lidicím za symbolickou jednu korunu. Jiří Hampl se slévači osazoval sochy postupně od roku 1995. Posledních sedm bylo slavnostně odhaleno 10. června 2000, na výročí lidické tragédie. Více než deset let po smrti autorky.

„I cynici bez zájmu tady ztichnou. Lidé u sousoší pláčou, klečí, modlí se. Drží minutu ticha jako padlým vojákům. Přinášejí svíčky, květiny, hračky. Když někdo nemá hračku, položí pro ně třeba žvýkačky nebo sušenky, prostě co má v kapse,“ říká Kristina Tělupilová, lektorka Památníku Lidice před pomníkem. „Můj syn vnímá sousoší tak, že to jsou děti, které bydlely ve starých Lidicích, a pak se stalo něco strašného a ony zkameněly. V každém období – když je mlha nebo zapadá slunce – vypadají jinak. Když prší, stéka jim dešťové kapky po tváři jako slzy,“ dodává lektorka.

Sylvia Klánová jezdí k lidickému pomníku mnohokrát do roka. „Když před ním stojím, připadám si jako u maminky v ateliéru. Dívá se na mě z každé sochy. A já si říkám: Mami, dokázala jsi to!“ uzavírá.

V současné době čekají sousoší nutné opravy, konzervace a čištění. Podle průzkumu restaurátorů nebyly u některých soch odstraněny antukové výplně, takže se vylučují soli a bronz zevnitř koroduje. U jiných jsou poškozeny trny, na nichž spočívají. A podstavec by potřeboval kompletní přestavbu a rozšíření. Odhadované náklady na opravy činí 13 miliónů korun. Památník Lidice proto vyhlásil letos v březnu veřejnou sbírku. (mk)

Zemřela malířka Věra Nováková

Ve věku šestadevadesáti let zemřela 30. března malířka Věra Nováková. Umělkyně se řadí k neoriginálnějším českým malířkám 20. století. Vedle klasické malby se věnovala také sochařství a knižním ilustracím.

Věra Nováková se narodila 17. ledna 1928. V roce 1947 byla přijata na Akademii výtvarných umění, o dva

roky později byla při politických prověrkách ze studia vyloučena. V roce 1950 se provdala za svého bývalého spolužáka, malíře Pavla Brázdu. Zhruba čtyřicet let spolu tvořili mimo oficiální výtvarnou scénu.

Od roku 1958 se mohla Nováková věnovat výtvarné činnosti, vystavovat ale nesměla ani ona ani její manžel. Živila se většinou ilustrováním odborné, později dětské literatury, v letech 1973-1974 jako kreslířka střepů v Archeologickém ústavu. Zároveň se během celého života věnovala volné tvorbě.

Pavel Brázda představil poprvé své práce na výstavě až v roce 1967 na Salonu pražských výtvarníků. První a do roku 1992 jediná společná výstava manželů-umělců se uskutečnila v roce 1976 v Divadle v Nerudovce. Teprve po roce 1989 se Nováková zúčastnila desítek výstav, jak samostatných, tak i s manželem nebo ve skupině autorů.

Její díla se vyznačují dynamikou a množstvím barev a světla. Tvorba je zaměřena na témata narození, života a smrti. Svět kolem sebe vnímala i díky své křesťanské víře – hlavními uměleckými tématy jsou člověk a jeho utrpení, biblické motivy či archetypální zobrazení muže a ženy.

Poslední dosavadní samostatná výstava jejích děl se uskutečnila v loňském roce v pražské galerii současného umění DOX. V roce 2006 obdržela Cenu Revolver Revue. Letos v lednu představila svoji knihu *Každý krok je volba*.

Její manžel Pavel Brázda zemřel v prosinci 2017 ve věku jednadvadesáti let. (mk)

JUBILEA

Alice Waisserová-Pavelcová (* 8. 5. 1974, Jihlava)

Alici Waisserovou vždy přitahovala malba. Její malířský rukopis je charakteristický sytostí barev a hlubokou dynamikou barevných ploch. Autorce jde především o čistou barvu a jednoduchou zkratku, o dokonalou harmonii mezi emocionálním výrazem a kompozičními zákonitostmi obrazu. Výrazová síla obrazu má vycházet z barevné plochy, která na diváka bezprostředně působí. Oblíbeným tématem autorky je zobrazování kosmologických námětů a meditativních vizí, v současné tvorbě se projevuje také zájem o konkrétní místo, krajinu a snovou vizi. Ovlivňuje ji horké slunce, žár rozpálené krajiny, divoká vegetace i nekonečná mořská hlubina. Vše transformuje do abstrahované barevné skvrny. Vedle toho, že čerpá ze svých cestovatelských zkušeností, používá ke své práci i metody bdělého snění.

Působí na Střední umělecké škole grafické Jihlava, kde v současné době vyučuje malbu, kresbu a grafický design. Od roku 2017 působí také jako zástupkyně ředitele pro výtvarné ateliéry.

Členství: Union of Visual Artist of the Czech Republic, International Association of Art. UNESCO, Sdružení výtvarných umělců Vysočiny při Unii výtvarných umělců ČR.

Studia: 1989-1993 SŠUŘ Brno, 1995-2001 FaVU/Faculty of Fine Arts, Brno University of Technology.

Zastoupení ve sbírkách: Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava, soukromé sbírky v České republice, Norsku, USA, Francii a Řecku.

Obraz Alice Waisserové *Červený les* jsme u příležitosti malířčina jubilea otiskli na obálce minulého čísla *Kulturního klubu*.

Milan Cais: *Rodina nedotknutelných*, 2005, keramické květináče, epoxid, špendlíky silikon, kov

Milan Cais (* 25. 5. 1974, Praha)

Milan Cais je výtvarník, bubeník, zpěvák, textař a scenárista, který se svým kamarádem Mardošou (vlastním jménem Marek Huňát) založil skupinu Tata Bojs ještě na základní škole. První koncert odehráli v roce 1988. Co se týče hudby, je otec tří dcer samoukem, na AVU vystudoval svět vizuálního umění.

Jeho dílo není třeba žánrově dělit mezi hudbu a vizuální umění, vytváří jednoduše živý organismus. Umělec vždy usiloval propojit obě oblasti, hudbu vnímal přes obrazy a obrazy přes hudbu. Po studiu na Střední grafické škole Václava Hollara absolvoval v roce 1999 pražskou AVU v sochařských ateliérech Huga Demartinioho, Jindřicha Zeithammla a v ateliéru vizuální komunikace Jiřího Davida. Jeho výtvarná tvorba má multimediální zaměření, kromě malby a kresby umělec pracuje v oborech sochy, instalace, performance, videa či animace.

Peter Pavlán (* 28. 5. 1974, Ostrava)

Výtvarník, intermediální umělec, spoluzakladatel domu mladých umělců „Barák“, kurátor Galerie 761. Spolu s Davidem Kalikou tvoří pod společným uměleckým pseudonymem Kakalík komiksy.

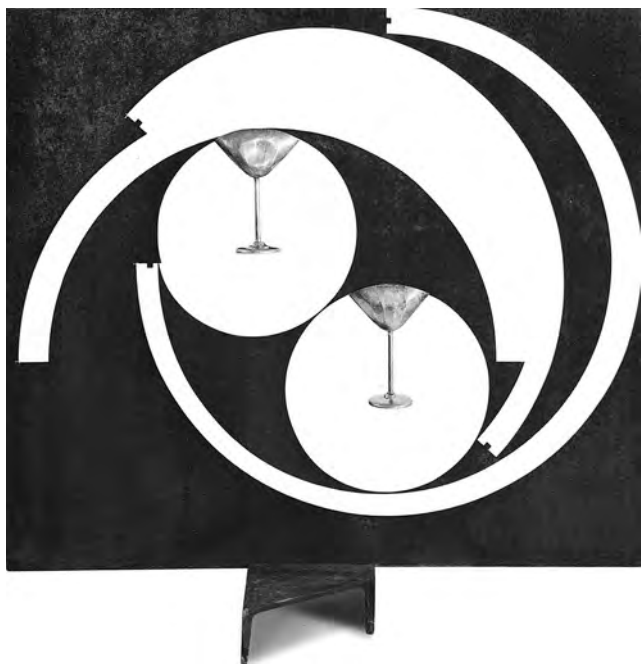
Studia: Ostravská univerzita, katedra výtvarné tvorby, ateliér intermediálních forem (P. Lysáček).

Jana Černá-Korkošová (* 7. 5. 1954, Kežmarok)

Jana Černá-Korkošová je slovenská medailérka, sochárka, tvorkyňa objektů, textilná návrhárka a šperkárka.

Pôsobenie: Spiš, Bratislava.

Jej materiálmi sú železo, alpaka, striebro, perleť a každému z nich okrem primárneho pripisuje ešte vlastný symbolický význam. Hrdza železa zastupuje zem, ľahšie, lesklé materiály cestu nahor. Je to tým, že spiritualita a duchovná vzostupnosť prestupuje myslením a samozrejme celou tvorbou autorky. Fascinujú ju starožitnosti, pletené kabelky zo striebra i alpaky, kalichy, časti príborov, husle... nemusia byť zachovalé, často stačí len kúsok DNA. Rozvíja ich vo vizuálne príbuzných líniiach. Kalichy tvoria vertikálne nosiče rôznorodo aranžovaných kompozícií, uzávery kabeliek sa v tom istom zmysle stávajú súčasťou závesných objektov, husle poníma tvarovo i významovo ako plató, na kto-

Jana Černá-Korkošová: *Kruhy v obilí*, 2007, železo, alpaka

ré nainštaluje šperk. Pracuje v istej protichodnosti k pôvodnému určeniu. S poetikou kontrastu a surreálnych väzieb. Synkretizuje celok s fragmentom a súčasnosť s históriou. Kombinuje rôznorodé materiály, ušľachtilé so surovými, tmavé so svetlými a pridáva farebný akcent, kombinuje lesk a mat, hladkú plochu a štruktúry alebo plnú plochu a hĺbku pohľadu do aktuálneho prostredia. Využíva náhodné podobnosti a ich schopnosť uvoľniť fantáziu diváka.

I keď sú vyskladané z komponentov s vlastným pôvodom, šperk, socha či objekty majú históriu, patinu rokov, nádych tajomnosti i vzácnosti. V malých formách a formách sú výrazovo i autorsky silné. Prelína sa v nich sochárske cítenie, objektové chápanie šperku a šperkové chápanie objektu. A všetko spolu hrá ako „spirituál kvintet“ Jany Černej-Korkošovej vo výtvarnej rovine.

Petr Sís (* 11. 5. 1949, Brno)

Petr Sís je výtvarník, spisovateľ a filmař.

- koncom šedesátých let pôsobil jako jeden z prvých českých diskžokejů;
- 1980 získal Zlatého medvěda na Filmovém festivalu v Západním Berlíně za animovaný film *Hlavy*;

Petr Sís: *Zed'*

- 1982 byl poslán do Los Angeles připravovat film o olympiádě;
- 1983 pracoval s Bobem Dylanem na klipu *You Got to Serve Somebody*;
- 1984 se rozhodl, že se nevrátí do Československa; Miloš Forman mu svěřil práci na plakátu k filmu *Amadeus*;
- od 1984 kreslířem pro *New York Times* a další periodika;
- 2004 a 2008 oceněn Ragazzi Award na veletrhu v Bologni za knihy *Strom života* a *Zed'*;
- je autorem dvaadvaceti knih pro děti, ilustroval přes padesát knih, natočil šestadvacet animovaných filmů;
- žije v New Yorku, jeho žena je Američanka a mají spolu dvě děti.

VZPOMÍNKA

Zdenka Braunerová (9. 4. 1858, Praha – 23. 5. 1934, Praha)

Zdenka Braunerová proslula nejen jako malířka a grafička, ale také jako organizátorka nejrůznějších akcí pro mladé umělce, kde se u několika z nich stala patronkou, např. Antonína Chittussiho či Viléma Mrštíka. V osobním životě ji ale velké štěstí nepotkávalo. Ze zvláštních důvodů si vybírala zakomplexované a depresemi trpící muže. Podle historičky Mileny Lenderové se projevovali jako zranitelní samotáři, všichni v defenzivě proti světu, který je obklopuje (*Zdenka Braunerová*, Mladá fronta, 2000). Osud známé umělkyně, která seznamovala Paříž s Čechami a českou kulturou, prostě v soukromí nebyl šťastný.

„Ó Aninko, ať mě Pán Bůh netrestá za mé arogance, ale někdy si myslím, že jsem k tomu zvláště povolána vyjádřit něco, co žádný přede mnou neřekl,“ psala Zdenka sestře Anně o své povaze. Když se 9. dubna 1858 narodila, měla již tři sourozence: Vladimíra, Bohuslava a Annu. Politik František Brauner a jeho žena Augusta svoje děti milovali a vzorně o ně pečovali. Kojné a chůvy u nich brzy vystřídali vychovatelé a vychovatelky.

Staročech Brauner, rusofil a vlastenec, dbal na to, aby děti uměly dobře česky a také věděly o všech významných společenských a politických událostech. Jeho žena pak založila v Praze známý salon. Braunerův salon navštěvovali takoví lidé jako Václav Hanka, František Palacký, František Ladislav Rieger.

Rodina měla všeho dostatek, Braunerovi kupovali svým dětem množství hraček, mezi jinými i „malé chemické laboratorium“, které jim přivezl z Londýna známý mecenáš Vojta Náprstek. Později dostala tato hračka českou podobu a prodávala se jako Chemická abeceda.

Zdenčini rodiče bydleli v domě U Racenbeků a v roce 1866 se k nim přistěhovala „dcera národa“ Zdeňka Havlíčková. Zdenka Braunerová ji měla ráda, i když všemi sledovaná dcera Karla Havlíčka Borovského byla nervově labilní a trpěla depresemi a melancholií. Po jejím odchodu z rodiny se ale Zdenka samotná stýskala. Sama často trpěla náladovostí a prudkostí povahy svého otce.

„Tatínek můj drahý, který mne má přece moc rád, tak často mi prchlivostí svou ublíží, že celé hodiny bolestí pláču. A zase jsou jiné okamžiky, že by mne láskou svou zasypal,“ stýskala si Zdenka. Náladový Brauner často bez příčiny vyvolával v rodině konflikty, přitom jeho vlídná a tolerantní manželka byla jeho pravým opakem.

O vzdělání svých dětí se ale František Brauner staral dobře. Sehnal jim učitele ruštiny a seznamoval je se svými významnými přáteli. Mezi jinými i s historikem Ernestem Denisem, který žil v Čechách díky stipendiu francouzské vlády. Tomu se veselá Zdenka líbila, zato on jí ne. Říkala o něm, že je mizerný a nudný společník i tanečník.

Koncem šedesátých let předminulého století začaly Zdenka a Anna Braunerovy chodit do prominentní vyšší dívčí školy v Praze. Tam učil kreslení Soběslav Pinkas a snad právě tam objevila Zdenka svoje nadání k malování. Jejím absolvováním vzdělání pro dívky ale končilo, možnost maturity se zatím ztrácela v nedohlednu. Zdenka to nevdalo, měla teď víc času, navštěvovala plesy, podnikala výlety a léto trávila v Roztokách u Prahy. A samozřejmě měla své nápady.

„V dívčích letech byla Braunerová útlá, grációzní, s kulatým pravidelným obličejem, bílým, narůžovělým,“ tak popisoval Zdenku spisovatel Jaroslav Maria. Již jako velmi mladá měla své ctitele. V patnácti se zamilovala do jakéhosi Karla Marka, pak do Otakara Frankenbergera, pozdějšího vynikajícího očaře. Hoši v pubertě jí ale nestačily, toužila po něčem víc. Ráda se v Roztokách projížděla v bryčce, chodila se koupat a na výlety. Domácnost a s ní spojené práce ji nebavily. Marně se její matka pokoušela přimět ji k šití, vaření nebo praní. Tvrdohlavá dcera odmítala, začala tajně kouřit a s přítelkyněmi utíkala do hospody, „kde jsme si koupily každá syreček, dobrý kus chleba a pivo a měly jsme se při tom výborně“.

Od roku 1877 však nastala změna. Zdenka získala učitele malování Antonína Chittussiho. A zamilovala se. „Milá

Zdenka Braunerová: *Tiché údolí v Roztokách*, 1886, olej, plátno

Zdenynko, nemohu Vám dále zatajovat, že Vás nevýslovně miluji a že od té doby, co jsem Vás poznal, žiju jen na Vás,“ tvrdil Chittussi Zdence. Měl o jejím malířském talentu vysoké mínění. Zároveň bral ale její malování jako zábalvu, měšťanský vrtoch, což Zdenku, která uvažovala o profesionální kariéře, velmi rozčilovalo, a proto i úmyslně brzдила svoji zamilovanost.

Po smrti otce v roce 1880 odjela Zdenka Braunerová studovat malířství do Paříže a vzala s sebou i svou matku, což v okolí vzbudilo rozruch. Překvapená dcera známého politika Libuše Riegerové o tom psala lékařce Anně Bayarové: „Zdalipak víte, že Braunerovy jedou obě na zimu do Paříže kvůli Zdence, ona tam hodlá chodit k nějakému mistrovi.“

Zdenka se učila v pařížském ateliéru Filippa Colarossiho a tvrdě dřela. V roce 1888 se stala členkou pařížské Unie malířek. Vystavovala a postupně se prosazovala i v Praze. A znovu se zamilovala, tentokrát do Julia Zeyera, který ovšem o ženy zájem neměl. S Chittussim se oficiálně rozešla v roce 1885.

„Tenkrát jste to jistě netušil. Tajila jsem se s tím i před Annou, proč jsem Chittussiho opustila. Věděla jsem jasně, že mne nemilujete, ale porovnávala jsem stále Vás s ním,“ řekla Zeyerovi později Zdenka. Básník se stal sice jejím nejlepším přítelem, celý život si spolu dopisovali, vyměňovali si dárky, ale to bylo vše. Zeyer často Zdence při jejích pobytech v Paříži tvrdil, že se setkají, ale nakonec nepřijel. A pokud přijel, setkání vyznělo tak nějak naprázdno.

Zřejmě měl své důvody, říkalo se, že obecně má mnohem bližší vztah k mužům, než připouštěla tehdejší prudérní společnost. V roce 1892 mu Zdenka poslala dopis plný vyznání a výčitek a on jí odpověděl: „V nejtěžších chvílích svého života měl jsem vždy jednu útěchu, že nezpůsobil jsem nikomu žal. Tu útěchu jste mi nyní vzala.“ Nakonec se Braunerová se situací smířila. A vrhla se naplno do práce.

Životní roli samostatné, svobodomyšlné malířky sice zvládla, ale občas zatoužila po dítěti. V únoru 1894, kdy jí bylo šestatřicet a žila v Paříži, našla před svými schody dva balíky a v nich malá batolata – holčičky. Nesla je na policii, ale tam už nikdo nebyl. A tak si vzala děti domů s tím, že obě nazítří odnese na policii. Své sestře Anně napsala později, že kdyby měla nějaký majetek, nechala by si je. Finanční zázemí jí ovšem chybělo.

Zdenka Braunerová: *Z Tábořska*, kolem 1918, olej, plátno

V roce 1894 ji ale trochu utěšila další láska, kterou se stal Vilém Mrštík. Zdenka se s ním seznámila v Oslavanech u Gabriely Preissové. Vypadal a vystupoval úplně opačně než elegantní Zeyer – zemitý a bodrý. Líbily se mu mladá děvčata a Zdenku viděl již jako starou slečnu: „Zajímavá osoba, má světa dost, Prahy dost a s celým ohněm už k staropanství se chýlící dáma, ale ještě při síle a s bujnou ozdobou bývalé své krásy.“

Nakonec jí ale psal dopisy s oslovením Kamarádko zlatá. Také Braunerová prohlásila o Mrštíkovi, že „hezký zrovna není. Nos je plebejský, prohnutý, oči malé, černé, krátkozraké s cvikem a ústa se silnými pysky.“ Chtěla s ním udržovat pouze přátelství, ale Mrštík v dopise odmítl: „Chcete mně být sestřičkou? A co moje srdce? Myslíte, že ho moli sežrali?“ Nakonec v roce 1895 přijel Mrštík na dva týdny do Roztok a pohoršil tím celé okolí. Zdenka sama ho poté navštívila v rodných Divákách k malé radosti Aloise Mrštíka, Vilémova bratra. A pak se na čas Vilém Mrštík do Roztok odstěhoval. Měl k tomu své důvody – nebyl schopný najít vlastní zaměstnání a u Zdenky měl spaní i jídlo zadarmo. Na začátku roku 1896 dokonce mluvil o svatbě a Braunerová, samostatná a v uměleckých kruzích známější, souhlasila. Jejich zcela odlišné povahy ale nakonec sňatek znemožnily.

Mrštíka dráždilo na partnerce její vzdělání, rozhled, ale i touha ho ovládat. Svatba se nekonala a Mrštík si stěžoval kamarádovi Antonínu Štolcovi: „Do Roztok, myslím, že kopnu. Zdenka zdá se mi odnárodnělá ne jazykem, ale svými životními názory.“ Znělo to sice filozoficky, ale příčina roztrpčení byla zcela banální – úplně opilý Mrštík s bandou kumpánů z hospody dal zahrát dostaveníčko známému filologu Františku Bartošovi s jakýmsi posměvačným textem. A ten se právem urazil a žaloval své oblíbenkyni Braunerové, která pak Vilémovi vynadala. V roce 1896 prohlásil Mrštík, že je „konec, neumíme žít v manželství“. Přesto, i když později bydlel v Divákách, si dopisovali a Zdenka ilustrovala *Pohádku máje*.

„Don Quijote, nobl, hodný, nepraktický, života docela neznalý člověk,“ tak charakterizovala Braunerová F. X. Šaldu, se kterým se přátelila v letech 1897-1903. Měla ale vážnou konkurentku – spisovatelku Růženu Svobodovou.

O jejich podivném trojlístku si šeptala celá Praha, zvláště poté, kdy Šalda onemocněl. Ležel ve Všeobecné nemocnici a Braunerová se Svobodovou jej střídatě navštěvovaly. Nakonec Zdenka viděla neudržitelnost celé situace a od Šaldy se odpoutala.

Dalším mužem v jejím životě se stal o čtvrt století mladší Miloš Marten. Zdenka se s ním přátelila, ale věkový rozdíl a strach ze zklamání ji stále pronásledovaly. Nakonec mu sama našla nevěstu, jistou Annu Kopalovou. A dokonce pro ni navrhla i model svatebních šatů.

Zdenka Braunerová, všestranně talentovaná umělkyně, známá nejen svými obrazy, ale i návrhy skla, nádobí a nábytku, nakonec zemřela sama, v květnu 1934. (mk)

František Čermák (5. 9. 1922, Praha – 4. 5. 1884, Praha) František Čermák studoval na pražské Akademii historickou malbu u Františka Tkadlíka a Christiana Rubena. Studijně navštívil Německo, Itálii, Dalmácii. Delší dobu studoval v Belgii a ve Francii. Vrátil se do Prahy a od roku 1878 zde působil jako profesor a rektor pražské Akademie. Patřil k zakladatelům Umělecké besedy. K jeho žákům patřili mj. Soběslav Hippolyt Pinkas (soukromá studia), Augustin Vlček, Karel Vítězslav Mašek, František Dvořák, Luděk Marold, Vojtěch Bartoněk. Maloval historické výjevy, oltářní obrazy a žánrové obrázky z cest.

Josef Mařatka (21. 5. 1874 – 20. 4. 1937) – sochař a malíř. Mařatka v letech 1889–1896 studoval na Umělecko-průmyslové škole u Celdy Kloučka, následně pak do roku 1899 u Josefa Václava Myslbeka na Akademii výtvarných umění. V roce 1900 získal Hlávkovo stipendium a odjel do Paříže, kde krátce pracoval v ateliéru Augusta Rodina.

Josef Mařatka: *Polibek*, 1909, bronz, 71 cm

V roce 1902 uspořádal v Praze výstavu svého díla. V roce 1909 zorganizoval v Praze výstavu Antoina Bourdella, která významně ovlivnila vývoj sochařství v Čechách. Od roku 1920 působil jako profesor na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a zároveň byl členem Sociétés des Beaux Arts v Paříži.

Ve svých prvních pracích se snažil reagovat na počínající expresionismus, pod Rodinovým vlivem se začal orientovat na secesní symbolismus. K jeho nejvýznamnějším dílům patří *Opuštěná Ariadna* (1903). Později se nechal silně ovlivňovat Bourdellem, po válce navazoval na myslbckovskou tradici, okrajově se vyrovnával i s tendencemi socialistického a neoklasicistního umění. Vytvořil po-

mník *Praha svým vítězným synům* na Náměstí Pod Emauzy v Praze.

25. 5. 1849, před 175 lety, se narodil **František Ženíšek**, malíř († 15. 11. 1916).

25. 5. 1879, před 145 lety, se narodil **Emil Pacovský**, malíř, grafik a spisovatel († 6. 5. 1948).

1. 5. 1889, před 135 lety, se narodil **Pravoslav Kotík**, malíř († 14. 1. 1970).

23. 5. 1929, před 95 lety, se narodil **Vladimír Preclík**, malíř a sochař († 3. 4. 2008).

10. 5. 1969, před 55 lety, zemřel **Josef Váchal**, malíř, grafik a spisovatel (* 23. 9. 1884).

ARCHITEKTURA & DESIGN

Sběratel a designér spojili v Liberci interiéry a umění pod jednu střechou

Lukáš Šoltys je sběratelem uměleckých děl, který hledal nový prostor pro výstavy a prezentaci své sbírky. Jakub Šulc je zase interiérovým designérem, který chtěl viditelnější prostor pro své interiérové studio. Touhy a samostatné aktivity obou umělců a jejich přátel se teď v Liberci spojily pod jednou střechou. Na prestižním místě, v těsném kontaktu s historickými budovami libereckého divadla a radnice, otevřeli unikátní platformu Cozy studio (z anglického „cozy“ – útulný). V opravdu útulném a příjemném prostoru si mohou návštěvníci vyzkoušet pohodlí sedacího nábytku, který vyrábí Šulcova firma, nebo otestovat designová svítidla nebo audio sestavy. Do prostoru jsou přitom zakomponována umělecká díla a v galerii vznikla opravdová galerie. „Studio je zastřešením našich občanských aktivit. Je to vlastně kamarádšoft lidí, kterým v Liberci chyběla podobná kulturní platforma. Zjistili jsme, že se v mnoha věcech propojujeme a doplňujeme a že by bylo dobré dát tomu jedno konkrétní místo a jednotící značku,“ vysvětluje Jakub Šulc.

Počátky příběhu společného útulného prostoru jsou podle něj ale mimo centrum Liberce, na periferii města, v průmyslové zástavbě Kateřinského údolí, místa, kudy z Liberce vede silnice na Bedřichov a dál do Jizerských hor.

V areálu, kde kdysi sídlil národní podnik Interiér, našla zázemí truhlářská dílna a showroom interiérového designu studia Interier-O, v němž se designér Jakub Šulc dal dohromady s kolegou Ladislavem Dvořákem a truhlářem Radkem Opaleckým.

„Kateřinky vždycky byly průmyslovým údolím a v národním podniku Interiér dokonce pracoval otec a předtím i dědeček mého kolegy a truhláře Radka. Takže my jsme se původně vrátili do míst působení tohoto rodu nábytkářů,“ vyprávěl Jakub Šulc.

V Kateřinkách podle něj po čase začali hledat prostor, kde by mohli mít sklady. „K dispozici tam bylo jedno celé volné patro. My jsme ale tolik nepotřebovali a museli jsme přemýšlet, co s nadbytečným prostorem. A tak vznikl nápad na galerii výtvarného umění,“ vypráví Šulc.

Galerie dostala jméno Kunst Hala, ale trpěla tím, že byla na periferii. Velké návštěvy zažila jen při vernisážích. „A najednou se naskytl prostor v centru Liberce,“ vysvětlil Šulc.

Mezi ukázkami moderních interiérů už se konala například výstava děl Michaela Rittsteina a Petera Angermanna, proběhly tady koncerty, autorské čtení i křest básnické sbírky. Teď se připravuje vystavení děl Milana Knížíka.

„Vždycky se mi líbilo propojovat výtvarné umění s interiérem. Nezdá se to, ale je to poměrně složité. Současní umělci, kurátoři a galeristé vyžadují čistý prostor pro prezentaci vrcholných děl. Když dáte obraz nad sedačku, tak ho podle nich degradujete. U nás prezentujeme umění čistě na galerii, ale zároveň tu nenápadně dáváme i podněty k tomu, že umění může být i v obýváku. Začíná to nést ovoce, daří se to prezentovat, lidé za námi chodí a žije to tu,“ těší Jakuba Šulce. (mk)

Český národní pavilon pro Expo 2025 postaví japonská společnost

Český národní pavilon na výstavě Expo 2025 postaví japonská společnost Daisue. Zástupce stavební společnosti podepsal smlouvu s generálním komisařem české účasti Ondřejem Soškou. Světová výstava začne za rok, podle Sošky je termín šibeniční, ale věří, že se český pavilon stihne postavit. Smlouvu s dodavatelem podepsal při příležitosti otevření českého pavilonu ve virtuální realitě ve speciální hale v Praze v Horních Počernicích. Podle Sošky umožní prohlídka pavilonu s 3D brýlemi předjet nedostatky ještě před zahájením stavby a pomůže při náboru partnerů. Zástupci české účasti na výstavě také před-

stavili národní maskota z křišťálového skla od Reného Roubíčka. Programovým ředitelem českého pavilonu bude současný ředitel Českého centra v Londýně Přemysl Pella. „Uvědomujeme si, že termín je šibeniční, ale je to otázka národní prestiže. Pracujeme ve dne v noci tady v Česku i Japonsku, abychom to stihli. Se všemi subdodavateli máme prověřené dodací termíny, takže pokud se nestane nějaký opravdu katastrofický scénář, tak to všechno stihneme,“ řekl Soška.

Architektonickou soutěž na návrh českého pavilonu pro světovou výstavu Expo 2025 v japonské Ósace loni

vyhrálo studio Apropos Architects se skleněnou spirálou. Fasáda pavilonu je navržena z tabulového spěkaného skla. Pro studio bylo využití skla prioritou, neboť jeho řemeslné zpracování má v ČR tradici.

Výročí

24. 5. 1859, před 165 lety, se narodil **Osvald Polívka**, architekt († 30. 4. 1931).

5. 5. 1899, před 125 lety, se narodil **Josef Havlíček**, architekt († 30. 12. 1961).

VÝSTAVY

Disegno interno:

Eva Švankmajerová a Jan Švankmajer

Výstava, která se otevírá v roce devadesátých narozenin Jana Švankmajera (* 4. 9. 1934, Praha), představí všechny tvůrčí oblasti, do kterých tento světově proslulý surrealist a zasáhl (koláže, grafika, objekty, knižní ilustrace, mediální kresby, taktilní experimenty, sběratelství a samozřejmě film). Ústředním námětem projektu je tzv. disegno interno čili „vnitřní uspořádání“, tedy umělcovo obrazotvorné chápání podstaty daného námětu. Jde o princip, který ve Švankmajerově pojetí spojuje rudolfinský manýrismus a surrealistický „vnitřní model“. Důležitou součástí výstavy je také prezentace malířského díla autorovy manželky Evy Švankmajerové (1940-2005), které s tvorbou Jana Švankmajera dodnes vede svébytný dialog. Bohatý doprovodný program je věnován jak stěžejním, tak i méně očekávaným tématům, s nimiž Švankmajerova mimořádná imaginace pracovala a nadále pracuje.

Výstava potrvá do 4. 8. 2024.

GASK Kutná Hora, Barborská 51-53, 284 01 Kutná Hora.

Horizonty

Výstava, která doslova unese diváka z reálného života. A probudí touhu objevovat dálky, mít odvalu, nebát se vlastních myšlenek a najít v sobě čirou radost. A to všechno z barev a jedinečného talentu všech malířů, kteří horizont v krajině mají blízký i vzdálený, za sluncem, mraky, vodní hladinou. V pražské Galerii Kooperativa začala jedinečná výstava *Horizonty*, která potrvá až do 16. července.

Vystavuje sto dvacet obrazů od dvašedesáti autorů v prostoru, kde je možné si před obrazem i v klidu poseďte. V zázemí galerie funguje i příjemná kavárna, vstup je zdarma. Jádro výstavy tvoří obrazy ze sbírky pojišťovny Kooperativa, které jsou doplněny zápůjčkami od soukromých sběratelů a z ateliérů současných umělců.

Horizonty navazují na úspěšný projekt *Kruhy na vodě*, kde byl nejdůležitější vodní prvek v krajině. Tentokrát je to obzor, což je místo, kde se zem, hladina dotýká nebe.

„Za obzor nedohlédneme a je na naší představivosti, co si za ním představíme,“ říká malíř Ivan Exner, který připravil výstavu společně s kurátorem Michaelem Zachařem.

Výstava je přehledně členěna do kapitol: Arkádie a mytické krajiny, Mariny, Lyrické krajiny, Cesta a kopaniny, Pohorské motivy, Hladiny, Veduty, Ozvuky války, Elegie, Gra-

fický kabinet. Návštěvník se tak může toulat v krajině Antonína Chittussiho, být u moře s Josefem Ullmannem, „pobýt“ v obraze Františka Kavána *Makové pole*. Nebo si prohlédnout obraz od Arnošta Hofbauera s názvem *Před východem slunce*, který byl naposled vystaven v roce 1943.

Výstava připomene nejen časem prověřené malíře, jako jsou Václav Rabas, Antonín Slaviček, František Muzika, Jaroslav Panuška, Rudolf Kremlička a další, ale může u milovníka umění vzbudit zájem i o tvorbu současných mladých umělců, jako jsou Ivana Bachová, Tomáš Honz nebo Jiří Houska.

„Obzor rozděluje náš pohled na část před horizontem, která je dobře známá, a na tu druhou, která je za ním. Když jdete cestou k horizontu, zdá se vám, že se nepřibližujete, ale když se ohlédnete za sebe, zjistíte, jak dlouhá cesta je za vámi,“ těmito slovy zahájil vernisáž malíř Ivan Exner.

(mk)

Kolekce knižní a grafické tvorby Toyen

Galerie výtvarného umění v Ostravě zahájila výstavu unikátní kolekce knižní a grafické tvorby Toyen z jejího francouzského období. Jedná se o více než osm desítek knih, bibliofilii, knižních vazeb, ale i časopisů, katalogů nebo pozvánek k výstavám. Expozice představuje tvorbu této významné umělkyně v dosud neznámých rozměrech.

Výstava vznikla ve spolupráci s Galerií Zdeněk Sklenář. Rozšíření ostravské galerijní sbírky o knižní a grafickou tvorbu Toyen bylo možné hlavně díky aktivnímu zapojení Moravskoslezského kraje, který je zřizovatelem Galerie výtvarného umění.

„Prostřednictvím Zdeňka Sklenáře se podařilo cenou kolekci francouzského emeritního profesora historie na Sorbonně Antoina Marèse a několik dalších artefaktů z českých soukromých sbírek získat do péče naší galerie, kde jsou nyní vystaveny a kde poté zůstanou zachovány pro další generace,“ řekl ředitel galerie Jiří Jůza.

Rozsáhlý soubor artefaktů Toyen získala Galerie výtvarného umění v Ostravě v loňském roce. Na výstavě ho doplňují i zápůjčky několika grafických listů a knih a také čtyři malby Toyen. Zápůjčky pocházejí ze soukromých sbírek a galerií.

„Toyen se celý svůj život vedle malířské tvorby věnovala také knihám. Navrhovala knižní obálky, vazby a ilustrace pro různá pražská a pařížská nakladatelství. Přestože proslula svými obrazy, její umělecký přínos a význam je mnohem širší. Souběžně s jejími malbami vzniklo také rozsáhlé

knížní dílo. Ve Francii přestala vnímat knihy jako zdroj obživy a soustředila svou pozornost zejména na knižní obálky a ilustrace do básnických sbírek a teoretických úvah svých přátel. Tyto publikace byly často vydávány v nízkých nákladech jako bibliofilie a mnoho se jich v původním stavu nedochovalo," řekl kurátor výstavy Karel Srp.

Výstavní projekt je doprovázen také publikací *Toyen. Knihy bez hranic*, jejímž autorem je kurátor výstavy. Unikátní kolekce bude v Galerii výtvarného umění v Ostravě k vidění do poloviny června letošního roku. (mk)

Uměleckoprůmyslové museum v Praze hostí výstavu **Český porcelán tři století**

V Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze začala výstava *Český porcelán tři století*. Zájemcům do 8. září přiblíží vývoj porcelánu vyrobeného na území Čech od jeho počátků k dnešku.

Výstava v Praze je druhým výstupem společného projektu českých muzeí s německým Porzellanikon – Státním muzeem porcelánu v Selbu a Hohenbergu an der Eger, kde se loni uskutečnila první část věnovaná výhradně českému porcelánu 19. století. Od 13. prosince do 27. dubna příštího roku bude pokračovat v Západočeském muzeu v Plzni, kde šířeji představí tvorbu českého figurálního porcelánu. Expozice v Praze představí ucelenou histo-

rii českého a československého porcelánu poprvé z hlediska výtvarného vývoje, tedy prostřednictvím vzhladu porcelánových výrobků typického pro určitá období. Na poměrně malém prostoru provede návštěvníka proměnou tvarů a dekorů stolního i ozdobného porcelánu v různých etapách. Upozorní na zajímavá řešení a významné mezníky. Návštěvníci například na výstavě uvidí nejstarší porcelánový výrobek z Čech, koflík s nápisem *Vivat Böhmen* z roku 1794, proslulé soupravy pro císaře Ferdinanda I. a hraběte Thuna nebo soupravy a plastiky, které reprezentovaly československý porcelán na EXPO 58 v Bruselu či na XII. Trienále v Miláně v roce 1960.

Unikátní výstava **PETROF 160 – klavír jako technické dílo v Národním technickém muzeu**

Výstava v pražském Národním technickém muzeu vznikla při příležitosti 160. výročí založení firmy, která je dodnes jedním z nejvýznamnějších evropských výrobců akustických pianin a klavírů, a je společným příspěvkem muzea a společnosti PETROF k letošnímu Roku české hudby. Výstava dá nahlédnout do historie i současnosti společnosti PETROF a přiblíží proces a technické pozadí vzniku nástrojů, jejichž zvuk se rozeznává po celém světě a šíří dobré jméno českého řemesla.

Výstavu je možné navštívit do 31. ledna 2025.

LITERATURA

Dorothy Thompsonová a její vztah k Československu

„Strach roste ve tmě; pokud si myslíte, že je kolem vás strašidlo, rozsviňte světlo,“ prohlásila Dorothy Thompsonová ve třicátých letech. Svými knihami, reportážemi, sloupky a rozhovory toto světlo rozsvěcovala naplno. Otevřeně psala o zločinech Stalinova režimu i o valící se hrůze německého nacionalismu.

Vedla rozhovory s Hitlerem i Trockým, psala reportáže o vzniku státu Izrael. Jedna z nejslavnějších amerických novinářek 20. století Dorothy Thompsonová (1893-1961) měla jedinečný vztah k Československu. Osobně pozna-

Dorothy Thompsonová

la prezidenty T. G. Masaryka a Edvarda Beneše, spisovatele Karla Čapka, blízký vztah měla s ministrem zahraničí Janem Masarykem. A jejím třetím manželem byl rodák, malíř Max Kopf.

Narodila se v létě 1893 ve městě Lancaster ve státě New York jako dcera metodistického kazatele. Dospívání a studia prožila v Chicagu. Výrazně na sebe upozornila, když se veřejně angažovala v domovském státě New York v hnutí za volební právo žen.

Podstatná se pro ni stala plavba do Evropy v roce 1920. Tato cesta jí dala podnět k dalším reportážním výpravám po celé Evropě, hlavně tam, kde se něco dělo, ať už šlo o malá povstání, či počínající revoluce. Své články nabízel americkým novinám. Měla potřebné reportérské štěstí a drzost – příkladem je exkluzivní rozhovor s posledním rakouským císařem Karlem I., který pořídila, když se do jeho sídla dostala v převlečení za ošetřovatelku Červeného kříže.

Tehdy se formovaly její zásady žurnalistické práce – stanovit si předem žádný limit pro čas a úsilí investované do příběhu; při pátrání nepovažovat žádnou zúčastněnou osobu ani detail za bezvýznamný; nepřehlížet intuici, a přitom se vyhýbat faktickým chybám. Z jejích rozhlasových reportáží, které je možné si v dnešní době poslechnout ve zvukových archivech amerických rozhlasových stanic NBC, vystupuje její hlas jako velice jemný, účastný, a přece rozhodný a přímočarý. Vedle sebekázně v sobě navíc měla jisté charisma, včetně ženských půvabů, které ji pomáhalo získávat důvěru a otevírat mnohé zavřené dveře.

Brzy se začala soustřeďovat na geopolitické problémy střední Evropy, dobře si osvojila německý jazyk a postupně se stala vídeňskou korespondentkou *Philadelphia Pub-*

lic Ledger a *The New York Evening Post*. Navíc ji její sňatek v roce 1921 s maďarským spisovatelem Josefem Bardem poskytl nové možnosti. Postupně se z ní stává špičková žurnalistka s množstvím přátel a známostí.

Za svého pobytu ve Vídni a Berlíně se sprátelila se Stefanem Zweigem a pořídila řadu rozhovorů s významnými osobnostmi – Sigmundem Freudem, Richardem Straussem, císařovnou Zitou, Thomasem Mannem, Bertoldem Brechtem. V té době také zajížděla reportovat do Prahy, seznámila se s Janem Masarykem a měla možnost hovořit s jeho otcem, prezidentem T. G. Masarykem. Později o něm napsala: „Měl mysl učence, postavu sportovce, chování aristokrata, postavení krále. Ale měl srdce demokrata.“ S Janem Masarykem udržovala kontakty až do jeho tragické smrti.

Z Vídne se Dorothy přestěhovala tam, kde to vřelo – do Berlína. Sama si ve třicátých letech jako přímá svědkyně vzestupu nacismu uvědomovala, že „dějiny se odehrávají příliš rychle, než aby se o jednotlivých událostech daly psát sáhodlouhé knihy. Tato doba patří novinářům.“

V krizi se ocitlo její manželství s Josefem Bardem, a když v roce 1927 Dorothy odjížděla do Ruska referovat o desátém výročí bolševické revoluce, měla za sebou rozvod. Z ruské cesty se jí podařilo napsat knihu *Nové Rusko* a řadu rozhovorů. Při návštěvě Moskvy se setkala se Lvem Trockým a Georgijem Vasiljevičem Čičerinem. Málokdo měl v té době možnost tak otevřeně nahlédnout do sovětské a německé reality jako právě Thompsonová.

Někdy v té době byla v Berlíně na čajovém dýchánku u německého ministra zahraničí představena Sinclairu Lewisovi, americkému spisovateli, který po Evropě hledal námět na nový román. Vzali se v květnu 1928 v Londýně, v maringotce podnikli svatební cestu po Anglii a vrátili se za oceán.

Když se manželům narodil v roce 1930 syn Michael, Dorothy zůstala na plný úvazek matkou. Ale napětí v německé společnosti k ní naléhavě doléhalo i přes oceán, a tak se vrátila do Německa. Hitlerův vzestup k moci sledovala především od roku 1923, kdy se neúspěšně pokoušela vyzpovídat budoucího diktátora po Pivním puči.

Druhý pokus setkat se s Hitlerem vyšel v roce 1931. Do berlínského hotelu Kaiserhof přichází Adolf Hitler o hodinu později, než bylo domluveno. Ještě není vládcem Německa, zatím vede jen nacistickou stranu. „Když jsem konečně vstoupila do salónku Adolfa Hitlera,“ napsala Thompsonová, „byla jsem přesvědčená, že mě čeká setkání s budoucím německým diktátorem. Ovšem během zhruba padesáti vteřin jsem z této utkvělé myšlenky vystřízlivěla. Je beztvářý, téměř bez výrazu, jeho vzezření je zároveň karikaturou, postavou připomíná tvora bez kostí, tvora chrupavčitého. Je nelogický a užvaněný, nevyrovnaný a nejistý. Za zmínku stojí jeho oči, protože měly ten zvláštní lesk, který bývá známkou géníů, alkoholiků či hysteriků. Tvář herce, schopnou v mžiku měnit výraz.“

Thompsonové knihu *I Saw Hitler!* německé úřady vyhodnotily jako urážku národní cti a novinářku vyhostily z Německa. Doma v USA se nepřestala strachovat o ohrožené Československo. Den po podepsání mnichovské dohody poslala telegram do Prahy – adresátem byl prezident Beneš – s jasnou nabídkou: „Nikdo nemůže radit, jestli bojovat, ale pokud budete bojovat a můžete-li mne jakkoli využít v Praze nebo jinde, povolejte mě. Dorothy Thomp-

son a Sinclair Lewis, New York.“ Manželství se Sinclairem Lewisem se nakonec zhroutilo a rozvod se konal v roce 1940. Pro Dorothy Thompsonovou, která navzdory zaujetí veřejnými záležitostmi a uznáním, které se jí dostalo, byl neúspěch druhého manželství velmi zraňující. Přesto však sama dlouho nevydržela, již v roce 1943, když pomáhala uprchlíkům, kteří hledali cestu z Evropy přes Atlantik, se seznámila s malířem Maximem Kopffem (1892-1958), českým umělcem rakousko-německého původu (babička z otcovy strany byla Češka). Oběma bylo v té době kolem padesáti let, měli za sebou dobrodružná i bouřlivá léta a oba již toužili zakotvit v pevném domově. Vzpálala mezi nimi velká láska, která vydržela až do konce jejich života.

S Dorothy Thompsonovou se Jan Masaryk naposledy osobně setkal při své cestě do USA v listopadu 1947. „Poptkala jsem ho na večírku,“ vzpomínala americká žurnalistka, „šla jsem za ním a sedla si vedle něj. Začali jsme se bavit o pozici malých zemí – o způsobu, jakým zemřela idea o svobodných Spojených státech evropských a jak byla Evropa jednoduše rozdělena mezi velké mocnosti. Kolega novinář Walter Duranty se Masaryka zeptal: Proč nezajdeš do Spojených národů, kde jsi velmi oblíbený a respektovaný, a neřekneš jim svůj názor? Jan zakýval hlavou: Ano, někdo by měl. Druhý den ráno jsem impulzivně napsala Janovi dopis. Napsala jsem, že mi připomíná Hamleta, který všechno vidí jasně a zřetelně, ale který nemůže učinit rozhodnutí, neboť každé rozhodnutí s sebou nese vždy nějaké hrozné zlo. Jednou volbou může být válka s příšernými následky, jiné rozhodnutí může znamenat konec svobody československých občanů. Napsala jsem, že takové je vždy dilema lidí s dobrou vůlí, ale dopis byl především vyjádření nezlomného přátelství, sympatií a náklonnosti.“

Dochovala se i Masarykova odpověď: „Dorothy, drahoušku, Tvůj dopis je pro mě velice důležitý, víc, než si dokážeš vůbec představit. Mohu pouze citovat českou válečnou báseň z první světové války: Políbila jsi jeho zlomené srdce. Zlomené je přehnané – ne zlomené, ale spíše zmrzačené. Je pravda, že stojím mezi dvěma ne příliš stabilními židlemi. A bojím se, že mám mnoho takových podobných kolegů, roztroušených po celé planetě. Jsem si jistý, že mě nestáhnou do stoky bez toho, abych vydal velký skřípot. Zatím jsem persona grata pro lidi mé domoviny. Je to velice dojemné, jak se mě drží, jakoby od mně stále něco očekávali. Jak je co nejméně zklamat? To je otázka. Protože rebus sic stantibus (pozn.: tj. za předpokladu, že věci zůstanou tak, jak jsou), nemůžu jim dát to, co si tolik zaslouží. Promyslím si to a udělám pro ně vše, co zmůžu. Musím se co nejdříve vrátit domů a při nejbližší příležitosti dát najevo plnou podporu těm, kteří se snaží uskutečňovat báječnou českou tradici proti cynickým a dobře organizovaným dialektickým materialistům. Zatím se držím. Jak dlouho, to nevím. Někde, někdy, nějak se postavím na zadní nohy a zařvu na velké mocnosti: Pánové, máte otevřený poklopec! Ale načasování – to je ten problém.“

Když se Thompsonová dozvěděla o tragické smrti svého přítele Masaryka 10. března 1948, napsala do časopisu *Live* vzpomínkový článek s názvem *Jan Masaryk našel jednu odpověď* a s podtitulkem *V pasti a hořké deziluzi obžaloval komunisty jedinou zbraní, která mu zbývala – svým vlastním životem*. Ve velice osobním textu připomněla také jejich setkání těsně před koncem války v Londýně na československém velvyslanectví: „Během našeho rozhovoru

dal najevo přesvědčení, že se Sověty musíme vycházet především proto, že jsme byli přiřazeni do jejich sféry vlivu. Každopádně moje země je jako malá drogerie ve sféře, řekněme, britských imperiálních chemikálií. A Západ se úplně nepřevěděl v naší ochraně, že? Na druhou stranu jsme země západní. Takže Československo musí vypracovat syntézu mezi ruským socialismem a západní svobodou. S Ruskem půjdu za každou cenu – tedy s jednou podmínkou. Socialistická ekonomika – dobře. Ale jestli se někdo pokusí vzít nám naši svobodu – svobodu myslet a otevřeně říkat, v co věříš, právo na vlastní myšlenky, vlastní duši – pak tedy Tatiněk a Maminka přijdou a řeknou mi: Johnny, to se nesmí.”

Dorotin manžel, malíř Maxim Kopf, zemřel 6. července 1958. Dorothy poté pečovala o jeho malířskou pozůstalost a v roce 1960 se zasadila o vydání jeho reprezentativní monografie. Na konci téhož roku odletěla do Portugalska, aby mohla strávit vánoční svátky se svými vnoučaty a snachou.

Zemřela na infarkt 30. ledna 1961 v lisabonském Hotelu Reno. Poslední její článek o vaření vyšel v *Ladies' Home Journal* krátce po smrti. (mk)

Ilustrátorka Renáta Fučíková vstoupila do síně slávy nakladatelství Albatros

Cenu za významný přínos v oblasti literatury pro děti a mládež nakladatelství Albatros, které slaví 75. narozeniny, získala ilustrátorka Renáta Fučíková. Významná autorka knižních kreseb a návrhů mimo jiné pracovala na hrách Williama Shakespeara, Molièra nebo Čechova a převáděla je pomocí svých ilustrací do moderní doby. Fučíková byla za svou tvorbu oceněna mnohokrát jak v zahraničí, tak i na domácí scéně.

Další z cen obdržel Jindřich Čapek za obrázky ke knize *Pinocchiova dobrodružství*. Ocenění za text pro menší děti získala Tereza Marianová za knížku *Uličníci*.

Nakladatelství Albatros Media patří k nejvýznamnějším u nás a v současné době představuje téměř 20 procent veškeré knižní produkce v České republice.

Hlavní vítězkou cen Magnesia Litera se stala Alena Machoninová s románem Hella

Knihou roku a hlavním vítězem Magnesia Litera se stal román *Hella*, který je první publikací rusistky Aleny Machoninové a který kombinuje biografii s fikcí. Román vypráví příběh české Židovky, která posloužila jako předloha postavy Ri z románu Jiřího Weila *Moskva-hranice*. Nejlepším prozaickým dílem se v soutěži stala kniha Marka Torčíka *Rozložiš paměť*. Pořadatelé na Nové scéně Národního divadla předali ceny i v dalších kategoriích a také cenu za přínos knižní kultuře, kterou si odnesl básník Tomáš T. Kůs za propagaci české slam poetry a za podporu a popularizaci literatury.

Cílem výročních knižních cen je podle pořadatelů propagace kvalitní literatury a dobrých knih. Chtějí navíc čtenářům přiblížit více žánrů a autorů. Stejnou pozornost si podle jejich slov zaslouží spisovatelé, básníci, překladatelé, nakladatelé nebo také vědci a teoretici. Ocenění bylo proto rozvrženo do devíti kategorií a jednotlivé poroty k nim vybírají oborově příslušné obce a organizace. Literární ceny Magnesia Litera se v Česku předávají už od roku 2002.

Vychází závěrečný díl knižní trilogie Šikmý kostel Karin Lednické

V nakladatelství Bílá vrána vychází závěrečný díl knižní trilogie *Šikmý kostel* spisovatelky Karin Lednické. Trilogie mapující proměny Karviné i společnosti začala rokem 1894, děj posledního dílu se odehrává po druhé světové válce v letech 1945-1961. První díl vyšel v roce 2020 a způsobil literární senzaci. Kniha získala několik ocenění, například titul Kniha roku nebo Cenu Ústavu pro studium totalitních režimů.

Autorka v rozhovoru s ČTK uvedla, že smyslem románové trilogie je oživit zapomenutou historii, na niž může být Karvinsko hrdé, a vytáhnout ze zapomnění jeho významné osobnosti. V posledním díle vystupují podle Lednické skutečné historické postavy, o nichž dnes skoro nikdo neví. Do osudů rodin, o nichž *Šikmý kostel* vypráví, zasáhnou změny poválečných poměrů, budovatelské nadšení i tlaky na zvyšování těžby uhlí, jimž padne za obětí celé město, vznik pomocných technických praporů (PTP) i politické procesy vykonstruované po neštěstích v dolech. Kniha také podle autorky ukáže, jaký mýtus je tvrzení, že Karvinsko bylo vždy „rudý“ kraj.

Třetí díl je definitivní závěr, dalšího pokračování se čtenáři nedočkají. „*Šikmý kostel* je románová kronika ztraceného města. Pokud bych chtěla pokračovat v líčení kroniky původní Karviné, už bych vlastně nepsala nic jiného než to, jak devastace nabírá obrátky a jak jsou z domova vyháněni další lidé,“ řekla ČTK Lednická.

Zemský archiv v Brně vystavil staré rukopisy

Starobylé rukopisy a tisky, které veřejnost jindy nemá šanci uvidět, vystavili mimořádně v Moravském zemském archivu v Brně. Mezi exponáty je i nejstarší tamní archiválie, zlomek lekcionáře z 9. století, jehož další část je uložena v Chicagu. Výstava nazvaná *Moc inkoustu: středověká knižní kultura na Moravě* potrvá do 19. května, oznámili pořadatelé.

Ve velkém sále archivu na Palachově náměstí návštěvníci zhlédnou také antifonář Elišky Rejčky, vzácné rukopisy z farní knihovny kostela svatého Jakuba v Brně či Brněnskou právní knihu Václava z Jihlavy z 15. století, stejně jako vybrané ukázky z produkce nejstarší brněnské tiskárny.

Aktuální výstavu tematicky doprovodí tvůrčí dílny pro školy a veřejnost zaměřené na práci s ručním historickým tiskařským lisem, psaní starými písmi a techniku iluminace.

Cestopis roku: Něha Himálaje Petra Jana Juračky

Cestopisem roku 2023 se stala kniha fotografa a přírodovědce Petra Jana Juračky *Něha Himálaje*. Autor v ní líčí společné putování s českým horolezcem Janem Trávníčkem na nejvyšší pohoří světa. V kategorii Cestopisná fotografie roku 2023 se sešlo celkem 476 snímků od 97 autorů. Název vítězného snímku *Pacu Jawi 1* Radima Bulinského znamená v minangkabauštině „kravský závod“.

„Je to zvyk obyvatel Indonésie, který je součástí oslav úrody. Tento způsob jízdy s býčím spřežením se provozuje na Západní Sumatře. Fotografie Radima Bulinského

zachycuje jezdce na bambusovém pluhu taženém párem býků, které drží za ocas. Snaží se udržet běžící býky v přímém směru a nespadnout do bláta, k větší rychlosti je pobízí kousáním do ocasu," vysvětlila předsedkyně fotografické poroty Veronika Suralová.

Kastelán Kubů strávil na Karlštejně víc času než Karel IV. a napsal o tom knihu

Jaké je to být správcem jedné z nejnavštěvovanějších památek v zemi, popisuje ve vzpomínkové knize *Noci a dny na Karlštejně* bývalý dlouholetý kastelán Jaromír Kubů. Na Karlštejně strávil i s rodinou jednatřicet let, tedy víc času než král Karel IV., který gotický hrad kdysi založil. V knize se dělí se čtenáři nejen o zajímavosti z každodenního provozu památky, ale také o zákulisní informace nebo setkání s významnými osobnostmi.

Mezi kmotrami knihy byla mimo jiné zpěvačka Helena Vondráčková. Řekla, že je s Karlštejnem spojena téměř pupeční šňůrou, mimo jiné kvůli známé písni Karla Svobody z filmu *Noc na Karlštejně*. „Když ji zpívám na koncertech, tak lidé okamžitě reagují a zpívají ji se mnou," uvedla. Na nádvoří hradu navíc Vondráčková často vystupovala s koncertním programem.

K tomu, aby své zážitky z působení na hradě převedl na papír, přiměla dlouholetého kastelána manželka Waldemara Matušky Olga. Líbily se jí totiž jeho postřehy ze setkání s Američany, které si Kubů zapisoval při návštěvě Floridy. Účastníkům křtu po telefonu vzkázala, že Matuška Karlštejn miloval, a proto také vzal roli ve známém filmu Zdeňka Podskalského.

VZPOMÍNKA

27. května 1884, před 140 lety, se narodil **Max Brod** († 20. 12. 1968), pražský židovský spisovatel, libretista, překladatel a skladatel.

Patřil k nejvýznamnějším osobnostem německy psané literatury v Praze. Svou tvorbou zasáhl do středoevropského kulturního dění první poloviny 20. století. Na počátku vysokoškolských studií se seznámil s Franzem Kafkou. Od té doby se datovalo jejich přátelství, jež pokračovalo ve vztahu ke Kafkovu dílu po roce 1924. Max Brod nezničil na Kafkovo přání jeho rukopisy, ale zasloužil se o jejich vydání.

Po dokončení studií až do roku 1924 pracoval Max Brod jakou soudní úředník, od roku 1924 jako hudební a divadelní kritik v pražském německém listu *Prager Tagblatt*. Už dávno předtím uveřejnil řadu svých literárních prací.

Po dokončení studií až do roku 1924 pracoval Max Brod jakou soudní úředník, od roku 1924 jako hudební a divadelní kritik v pražském německém listu *Prager Tagblatt*. Už dávno předtím uveřejnil řadu svých literárních prací.

V roce 1939 se mu podařilo dostat posledním vlakem před příchodem Němců z Československa do exilu do Tel Avivu. Tady našel nejen útočiště, ale i trvalé místo pro tvůrčí práci. V Tel Avivu působil jako dramaturg divadla Habimah. Nadále komponoval, věnoval se literatuře, překládal

a psal divadelní a hudební kritiky. Dnes je Brod znám především jako propagátor díla Franze Kafky, Leoše Janáčka a Jaroslava Haška.

6. května 1899, před 125 lety, se narodil **Karel Schulz**, spisovatel († 27. 2. 1943).

16. května 1909, před 115 lety, se narodil **František Kožík**, spisovatel († 5. 4. 1997).

30. května 1914, před 110 lety, se narodil **Jiří Marek**,

vl. jm. Jiří Puchwein († 10. 12. 1994), prozaik, od šedesátých let filmový a televizní scenárista a spolupracovník rozhlasu. Za více než dvacetileté spolupráce s filmem a televizí vzniklo několik desítek snímků a inscenací, velmi často na náměty zpracované v prózách. Nejznámější jsou příběhy čerpané z kriminalistických archivů první republiky.

14. května 1924, před 100 lety, se narodil **Eduard Petiška** († 6. 6. 1987), spisovatel a básník, autor literárních adaptací a pohádek pro děti, překladatel z němčiny.

Spolupracoval s Československým rozhlasem a televizí, psal pro dětské časopisy. Překládal z němčiny (Johann Wolfgang Goethe, Heinrich Heine aj.), psal odborné texty, eseje a předmluvy. Je autorem mnoha knih, především pro dětské čtenáře, a stal se jedním z nejoblíbenějších českých pohádkových autorů. Jeho knihy

pro děti (*Birlibán*, *Jak krtek ke kalhotkám přišel*, *Anička malířka*) se staly velice oblíbenými a dosud vydávanými pohádkami.

28. května 1924, před 100 lety, se narodil **Jiří Šotola**

(† 8. 5. 1989), básník, prozaik, dramatik, herec a divadelní režisér, jež proslavily především historické romány *Kuře na rožni* a *Tovaryšstvo Ježíšovo*. Spolu s Miroslavem Florianem a Karlem Šiktancem patřil mezi tzv. básníky všedního dne kolem časopisu *Květen*, kteří se snažili změnit tehdejší poezii plnou patosu a vrátit do ní realitu jako hlavní téma.

22. 5. 1939, před 85 lety, zemřel **Jiří Mahen**, spisovatel a dramatik (* 12. 12. 1882).

17. května 1944, před 80 lety, zemřela v Ravensbrücku **Milena Jesenská** (* 10. 8. 1896, Praha), česká novinářka, fejetonistka a překladatelka.

Milena Jesenská se narodila v rodině pražského univerzitního profesora a stomatologa Jana Jesenského a jeho ženy Mileny, rozené Hejzlarové, dceřry školního inspektora dr. Františka Hejzlara. V sedmnácti letech Mileně matka zemřela a Jesenská zůstala sama se svým otcem. Navštěvovala dívčí gymnázium Minerva, v německo-židovské intelektuální

společnosti kolem kavárny Cafe Arco (na rohu Hyberské a Havlíčkovy ulice) se seznámila mj. se spisovatelem Maxem Brodem a Franzem Werfelem. Na přání svého otce studovala v Praze na Karlově univerzitě medicínu, které však za-

nechala po několika semestrech. Ve dvaceti letech se setkala s Ernstem Pollakem, o deset let starším literátem, který pracoval jako překladatel u jedné pražské banky. Proti vůli svého otce se za něj provdala a v roce 1918 se s ním přestěhovala do Vídně. S otcem (částečně kvůli vzdorovitému sňatku) přerušila na čas téměř všechny styky. Manželství s Ernstem Pollakem se záhy dostalo do krize. Vzhledem k manželovým nízkým příjmům začala dávat hodiny češtiny (mezi její žáky patřil např. rakouský spisovatel Hermann Broch) a začala se živit překlady a novinářinou. Překládala z němčiny pro české noviny a externě také přispívala fejetony do módních magazínů. Záhy začala dopisovat do řady českých novin a brzy si vybudovala pověst výborné novinářky.

Přes překladatelskou činnost se seznámila s Franzem Kafkou. V letech 1920-1923 byla jeho důvěrnou přítelkyní. Stýkala se i s avantgardními politiky a umělci v Devětsilu.

Od roku 1924 působila Milena Jesenská v *Národních listech* jako fejetonistka a překladatelka. Později neměla stálé zaměstnání, až v roce 1937 zakotvila v časopise *Přítomnost*. Psala i do časopisu *V boj*. Na konci roku 1939 byla pro intenzivní odbojovou činnost zatčena, vězněna a na krátký čas i propuštěna. Na konci léta roku 1940 byla Milena Jesenská opět zatčena a převezena do koncentračního tábora v Ravensbrücku, zde těžce nemocná v roce 1944 zemřela.

DIVADLO & TV

Skupova Plzeň nabídne 50 inscenací

Více než padesát přestavení, z toho nejméně dvacet zahraničních, uvede 35. ročník festivalu Skupova Plzeň 12.-16. června. Jde o nejstarší festival loutkového divadla v ČR. Na bilanční přehlídce českého a slovenského profesionálního loutkového divadla, konané jednou za dva roky, bude soutěžit devatenáct inscenací. Podle organizátorů jde o jednu z největších loutkářských akcí ve střední Evropě s nejširším spektrem zahraniční nabídky. Přijede mimo jiné trojice divadel z Jižní Koreje, která aktuálně patří z asijské tvorby k nejprogresivnějším. ČTK to řekl ředitel festivalu Jakub Hora.

Letos festival nabídne také výstavu vzácných indonéských loutek, nový formát puppet slam, koncerty, tvůrčí dílny, mezinárodní workshopy a celodenní sobotní program pod širým nebem Loutková Doubravka.

Nova

V uplynulém roce 2023 byla Nova nejsledovanější televizní skupinou pouze v hlavním večerním vysílacím čase.

První celoplošná soukromá televize ve východní Evropě oslovila diváky poprvé 4. února 1994 v 19:00. Záhy se stala jedničkou na českém televizním trhu s více než 50 % podílem na trhu. V uplynulém roce 2023 byla Nova nejsledovanější televizní skupinou pouze v hlavním večerním vysílacím čase.

Co se za ty roky nejvíce změnilo? Jak říká moderátor Rey Koranteng: „Zprávy bývaly mnohem pomalejší, zatímco nyní je všechno o poznání dynamičtější, taky dikce nás moderátorů je rychlejší. Využíváme i počítačový systém,

který poměrně rychle spočítá, jak rychle konkrétní moderátor zprávu přečte.

Stereotypy v názorech se ve společnosti vždy drží dlouhé roky, ale myslím, že dneska už tahle představa (novinami na Nově táhlo povědomí, že v nich vždycky musí být krev a zvířátka) neplatí. Kdo se teď podívá na naše zprávy, tak vidí, že jsou někde úplně jinde. Bulvárnější období končilo na Nově před nějakými čtrnácti lety. A dnes máme mladé diváky, kteří tuto etapu nepamatují, kteří ji vlastně nezažili.“

Z rozhovoru – iDNES

Zemřela herečka Hana Brejchová

Zemřela herečka Hana Brejchová, bylo jí sedmasedmdesát let, sestra slavnější Jany Brejchové. Hana Brejchová je známá svými rolemi ze šedesátých let ve filmech *Lásky jedné plavovlásky* a *Nejkrásnější věk*.

Hvězdu z Hany Brejchové udělala hlavní ženská role ve filmu Miloše Formana *Lásky jedné plavovlásky* z roku 1965. V té době ještě studovala gymnázium, narodila se

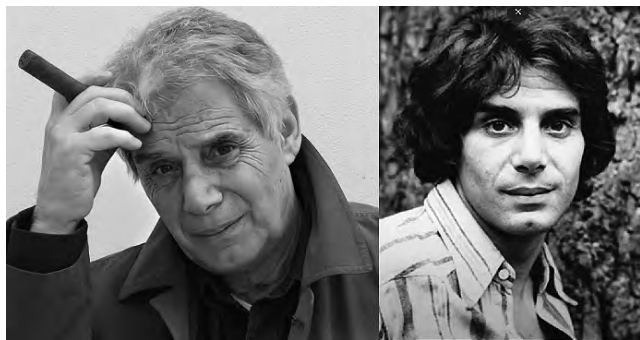

12. prosince 1946. Forman byl tehdy životním partnerem Haniny sestry Jany. Za snímek nominovaný na Oscara dostala Hana Brejchová třetí místo v kategorii nejlepší ženský herecký výkon na festivalu v Benátkách. Své nadání a šarm Hana Brejchová potvrdila ještě rolí paní Vránové v hořké komedii Jaroslava Papouška *Nejkrásnější věk* (1968). Další velké role už neztvárnila, menší dostala v komediích nebo seriálech v osmdesátých a devadesátých letech. Formana už jako hollywoodského režiséra pracovně znovu potkala při natáčení filmu *Amadeus*.

Zemřel herec a zpěvák Josef Laufer

Ve věku čtyřiaosmdesáti let zemřel herec a zpěvák Josef Laufer. Českému rozhlasu to potvrdil ředitel pražského Divadla Broadway Oldřich Lichtenberg. Laufer byl poslední čtyři roky v umělém spánku. Do něj se dostal kvůli zástavě srdce během chirurgického zákroku.

Laufer se narodil ve Francii, jeho otec byl českého původu a matka rodilá Španělka. Své dětství prožil v Anglii, kde otec do roku 1947 pracoval jako vojenský lékař. Laufer si zahrál či zazpíval i v několika filmech. Jako profesionální zpěvák pop music koncertoval se skupinou Golem,

řadu rolí odehrál také v muzikálech. Ve své kariéře využíval své jazykové znalosti, hovořil plynne anglicky, španělsky a německy. Kromě hitu *Sbohem, lásko, já jedu dál* se proslavil i coby interpret hitů jako *Maria*, *In the Ghetto* či *La Bamba*. Na stříbrném plátně Laufer debutoval v muzikálu *Starci na chmelu* v roce 1964. Objevil se poté v desítkách filmů, televizních inscenací nebo seriálech.

VZPOMÍNKA

Jindřich Honzl (14. 5. 1894 – 20. 4. 1953)

Jindřich Honzl byl český divadelní a filmový režisér, ředitel činohry Národního divadla v Praze, režisér Osvobozeného divadla, divadelní teoretik, překladatel a pedagog.

Již v roce 1926 spolu s Jiřím Frejkou a E. F. Burianem otevřeli experimentální scénu Osvobozené divadlo. Zprvu zde uváděli poetické inscenace čerpající z francouzských i českých autorů a o rok později, v roce 1927, přijali do divadla Jiřího Voskovce a Jana Wericha s jejich úspěšnou *Vest pocket revue*. Tím začíná jedna s velkých kapitol českého avantgardního divadla. Jindřich Honzl zde v letech 1926-1929 a 1931-1938 působil jako režisér a režíroval všech dvacet her V + W. V letech 1921-1931 působil jako dramaturg a režisér Zemského divadla v Brně, 1931-1938 spolupracoval s Národním divadlem a Městským divadlem v Plzni. V letech 1939-1941 řídil Divadélko pro 99.

V letech 1945-1951 byl členem Národního divadla (1945 člen umělecké správy, 1948-1950 ředitel činohry). V letech 1951-1953 zastával funkci šéfa katedry divadelní fakulty AMU v Praze.

Jaroslav Marvan (11. 12. 1901 – 21. 5. 1974)

Jaroslav Marvan byl velký český herec, jehož postavy ve směs nabručených úředníků, profesorů, inspektorů, komisařů, strážmistrů, bankéřů, továrníků, lékařů i revizorů nás budou z filmových pláten a televizních obrazovek rozveselovat a těšit ještě dlouhá léta.

Jaroslav Marvan a Ladislav Pešek, *Škola základ života* (1938)

V roce 1954 se stal členem činohry Národního divadla, kde působil až do svého odchodu do důchodu v roce 1972. Účinkoval v 212 filmech a čtyřiceti televizních inscenacích. První film se jmenoval *Falešná kočička aneb Když si žena umíní* (1926) a poslední *Noc na Karlštejně* z roku 1973. Hrál téměř ve všech Burianových filmech. Vystupoval též v televizním seriálu *Hříšní lidé města pražského*, kde ztvárnil postavu kriminálního rady Vacátka, i v navazujících celovečerních filmech. Též v seriálu *F. L. Věk* (kmotr Havránek), namluvil i jednu z postav ve večerníčku *Broučci* (1966).

Jan Libíček (28. 9. 1931 – 24. 5. 1974)

Jan Libíček byl český herec, který v divadle i ve filmu ztvárňoval zejména komické role, k nimž jej předurčovala jeho silná postava a baculatá, dobrácká tvář. Patřil k nejpopulárnějším českým umělcům. Setkání s Janem Grossmanem z pražského Divadla Na zábradlí bylo pro Jana Libíčka osudové. V pražském divadle byl obsazen do hlavní role ve hře *Král Ubu*, kdy přesvědčil i díky vrozenému hereckému talentu. Jeho nezapomenutelné role, které ztvárnil ve filmech, dnes již klenoty českého filmu, jsou toho dokladem. *Král Ubu* (TV film), *Světáci*, *Farářův konec*, *Byl jednou jeden dům* (TV seriál), *Hříšní lidé města pražského* (TV seriál), *Čtyři vraždy stačí, drahoušku*, *Pane, vy jste vdova* a jiné. Zemřel náhle při natáčení filmu *Jak utopit doktora Mráčka* ve věku dvaadvaceti let.

6. května 1824, před 200 lety, bylo zahájeno **pravidelné uvádění českých divadelních představení** ve Stavovském divadle.

9. května 1959, před 65 lety, začala hrát trvale v Praze **Laterna Magika**.

KINEMATOGRAFIE

Kroky a skoky české animace

Dokumentární cyklus o české animované tvorbě zmapoval její bohatou historii, poodhalil vznik oblíbených filmů a seriálů a nahlédl do ateliérů současných animátorů. První ze šesti dílů série *Kroky a skoky české animace* s průvodcem Sašou Michailidisem byl uveden 21. března na ČT art.

Český animovaný film je tu bezmála sto let. Jeho historie se začala psát ve dvacátých letech minulého století, kdy se první animace začaly využívat převážně v zakázkových reklamách. V jedné z nich si zahrál i tehdy ještě kreslený Hurvínek. Prvním českým animovaným počinem světové úrovně, který odstartoval éru české animace, pak byla *Svatba v korálovém moři* z roku 1944.

Nový cyklus *Kroky a skoky české animace* má celkem šest dílů. V prvním z nich, nazvaném *Poetika animace*, představí tvůrci nejtradičnější formu: techniku klasické animace. Společně s průvodcem Sašou Michailidisem diváci prozkoumají proces vzniku animovaných snímků od prvotního nápadu po hotový film.

Druhý díl *V zajetí plošky* se věnuje pohádkám, večerníčkům a fantastickým příběhům.

Třetí díl *Ze života loutek* se vrací do zlaté éry loutkového filmu a k legendárním tvůrcům, jako byli Jiří Trnka, Hermína Týrlová, Břetislav Pojar nebo Jiří Brdečka. Ukáže ale i mladé tvůrce, kteří se nebojí experimentovat a nahlížejí na loutky trochu jinak.

Další díl *Třetí rozměr* rozebere animované snímky, které se pouští do vážných témat a reflektují současnost podobně jako hrané nebo dokumentární filmy.

Předposlední díl, nazvaný *Svět fantazie*, ukáže české tvůrce, kteří kombinují techniky a propojují různá média, a stírají tak hranice mezi tradičním animovaným, hraným i dokumentárním filmem.

Poslední díl – *Světy současnosti* – se podívá na animaci ve videohráčích. Ty už dávno nejsou pouhou zábavou pro děti, ale často uměleckým dílem, které používá filmový jazyk a postupy. (mk)

Nový film Jana Hřebejka

Dezinformace, fake news a záměrně zkreslená pravda, to jsou hlavní témata nového filmu režiséra Jana Hřebejka *Výjimečný stav*, který začal natáčet. Hlavní role zahraničního zpravodaje na Blízkém východě a jeho partnerky redaktorky hrají Ondřej Vetchý a Tatiana Dyková.

Téma dezinformací a lži v každodenním životě se ve filmu objeví v několika rovinách, kromě ústřední dvojice diváci uvidí v dalších rolích také Jordana Haje, který hraje rozhlasového eléva, Jaroslava Plesla, Janu Plodkovou, Jaroslavu Pokornou nebo Jiřího Havelku.

„Ondřej Vetchý je pro roli člověka v terénu naprosto ideální a Táňa má zase úžasný cit pro přechod z vážné polohy do komediální. Pracuje se mi proto skvěle,“ řekl Jan Hřebejk s tím, že kromě fake news se film věnuje také právě vztahu ústřední dvojice, rozhlasáků Marty a Karla.

„Pracovat s Honzou Hřebejkem mě moc baví. Hodně před natáčením zkoušíme, ale zároveň je tam prostor pro improvizaci, což mám ráda. Ten adrenalin je na tom skvě-

lý, i když ne každému herci vyhovuje,“ doplnila Tatiana Dyková.

Film sleduje rozhlasového zpravodaje na Blízkém východě Karla Berana (Ondřej Vetchý), který přijíždí na základě anonymu na otočku soukromě do Prahy. V Kamburu, který neprofesionálně opustil, však právě ve stejnou chvíli vypuká revoluce. Snaha dostát povinnosti reportéra donutí zkušeného profesionála k mystifikačním reportážím, kdy vřavu arabské revoluce simuluje na kuchyňských spotřebičích ve vinohradském bytě. Vklíněn mezi řešením osobního problému a povinností zpravodajsky informovat posluchače se však chytne do vlastní pastí. Když se na základě vysoce sledovaných příspěvků rozhodne Český rozhlas poslat za zpravodajem podpurný tým, ocitne se před neřešitelnou volbou: buď se přizná k mediálnímu podvodu, nebo musí předstírat vlastní smrt.

Drama s komediálním nádechem vypráví příběh o jednom žárlivém výstupu, který přejde do extrémního profesionálního selhání, ale zachycuje zároveň také další roviny dezinformačních kampaní, které mají vliv na blízké okolí hlavního hrdiny.

Scénář napsal autor stejnojmenného divadelního představení, novinář Milan Tesař. Film by se měl objevit v kinech v letošním roce na podzim. (mk)

Premiéra filmu *Lesní vrah*

V pražském kině Světozor proběhla slavnostní premiéra filmu režiséra Radima Špačka *Lesní vrah*. Snímek inspirovaly skutečné sériové vraždy. Mapuje poslední rok života Viktora Kalivody, který v roce 2005 zastřelil náhodně vybrané tři lidi. Dramatický příběh Špaček natočil podle scénáře Zdeňka Holého.

Kalivoda v roce 2005 zastřelil na lesní cestě u Nedvědice na Brněnsku starší manželský pár. O tři dny později na Kladensku opět v lese zavraždil legálně drženou zbraní čtyřiačtyřicetiletého muže na procházce se psem. Oběti si vybral náhodně. K činům se přiznal. V září 2010 ve Valdicích, kde si odpykával doživotní trest, spáchal sebevraždu.

Film navazuje na snímky inspirované skutečnými sériovými vraždami. Zabývá se tématem, které v Česku poutá pozornost filmařů i diváků. V kinech měl nedávno premiéru celovečerní debut Petra Hátleho *Manželé Stodolovi*. Platforma Voyo před časem s úspěchem uvedla seriál *Metoda Markovič: Hojer* přinášející svědectví o vyšetřování případu Ladislava Hojera, který se v roce 1983 přiznal k šesti sadistickým a sexuálně motivovaným vraždám dívek.

Obnovená distribuční předpremiéra filmů *Olga a Občan Havel*

Dokumentarista Miroslav Janek představil pro opětovnou premiéru v pražském kině Kavalírka své dvě díla pod souhrnným názvem *Havlovi*. Jednalo se o filmy *Olga* a *Občan Havel*. Mezi promítáním obou snímků proběhla debata se členy štábu nebo signatářem Charty 77 Johnem Bokem.

Snímek z roku 2007 *Občan Havel* zachycuje osobnost bývalého prezidenta, a to v úhlech, v jakých ji běžná mé-

dia neukazovala. Naopak film *Olga* z roku 2014 ukazuje Havlovu manželku jako kamarádku, která nezkažila žádnou legraci. Film *Olgu* Havlovou představuje jako osobnost, která založila v roce 1990 Výbor dobré vůle, který lidem pomáhá dodnes.

Režisér dokumentárních filmů, kameraman a střiháč Janek, který letos oslavil sedmdesáté narozeniny, je držitelem mnoha ocenění. Kromě filmů o Havlových získal Českého lva i za filmy *Filmová lázeň*, *Normální autistický film* a *Všechno dobře dopadne*. Úspěchy sbíral také ve Spojených státech.

Cenu prezidenta festivalu Karlovy Vary letos dostane herec Ivan Trojan

Cenu prezidenta filmového festivalu Karlovy Vary za mimořádný přínos české kinematografii převezme na letošním 58. ročníku herec Ivan Trojan. Křišťálový glóbus převezme jeden z nejobsazovanějších českých filmových, televizních a divadelních herců v závěru festivalu, který se uskuteční ve dnech 28. června až 7. července. Novináře o tom informoval prezident festivalu Jiří Bartoška.

Trojan se dlouhodobě věnuje také rozhlasovému herectví a dabingu. V mateřském Dejvickém divadle si vyzkoušel post režiséra. Je patronem neziskové organizace Klub nemocných cystickou fibrózou, jejíž program mimo jiné prezentoval na loňském ročníku festivalu v Karlových Varech a v jejíž prospěch se účastní řady charitativních sportovních akcí.

Pro film jej objevil režisér David Ondříček, role neutroického Ondřeje v jeho komedii *Samotáři* vynesla Ivanu Trojanovi první nominaci na Českého lva. Od té doby se Trojan pravidelně objevuje na filmovém plátně i na nominačním listu výročních filmových cen ČFTA Český lev.

Retrospektiva filmů o Kafkovi na festivalu v Karlových Varech

Filmový festival v Karlových Varech, který se uskuteční ve dnech 28. června až 7. července, nabídne mimo jiné retrospektivu filmů o spisovateli Franzi Kafkovi.

Bude také pokračovat tradice premiérového uvádění digitálně restaurovaných filmů české a československé kinematografie projekcí filmu Františka Vláčila *Stíny hor-kého léta*. Karlovarský festival letos vzdá poctu Francine Maislerové, jedné z nejuznávanějších castingových režisérek. Hlavní hosty letošního ročníku představí na dalších tiskových konferencích. Novináře o tom informoval prezident festivalu Jiří Bartoška, který je ve vedení festivalu již třicet let.

Digitálně restaurovaná verze filmu *Kristian*

Národní filmový archiv (NFA) v pražském kině Atlas uvedl digitálně restaurovanou verzi filmu *Kristian* režiséra Martina Friče z roku 1939. Cílem digitálního restaurování je zpřístupnit film v podobě co nejbližší tomu, jak jej mohli vidět diváci v době jeho prvního uvedení. Snímek se do kin vrací v jeho nejkompletnější podobě, ve verzi před cenzurními zásahy, při kterých byly vystříhány scény s hercem Jářou Kohoutem. Na digitální restaurování filmu šly peníze z daru manželů Kučerových.

Komedie režiséra Friče *Kristian* patří k nejoblíbenějším českým filmovým titulům. Jeho hrdinou je úředník cestovní kanceláře Alois Novák v podání Oldřicha Nového. Ten si jeden večer v měsíci v luxusním Orient baru hraje na svůdce Kristiana, aby v rozhodujícím okamžiku okouzlené ženské kořisti navždy zmizel. Předlohou příběhu byla divadelní hra francouzského autora Yvana Noého z roku 1936, v jejíž české inscenaci si roli krásky z lepší společnosti, jež Kristiana nechce nechat uprchnout, zahrála Nataša Gollová. Ve Fričově filmu Gollová ztvárnila Mařenku, zakřiknutou manželku titulního protagonisty.

K historii zvukového filmu v Čechách

První krátké ozvučené filmy dorazily ze Spojených států a Německa. Do Československa se zvukový film dostal dva roky po světové premiéře v USA. První zvukové filmy se v Československu promítaly již v roce 1929. V Praze se první projekce zvukového filmu uskutečnila 13. srpna 1929 v kině Lucerna – šlo o americký hudební snímek *Lod' komediantů*. Ještě předtím se ovšem konala projekce zvukového filmu 26. dubna 1929 v Ústí nad Labem v kině Alhambra na Střekově, kde ústecký továrník a mecenáš Heinrich-Jiří Schicht (majitel firmy na výrobu mýdla a sponzor slavnostního večera) z plátna promluvil a ve svém vystoupení zdůraznil význam zvukového filmu zejména pro reklamu. Památné promítání si nenechala ujít ústecká smetánka i hosté z Prahy. Ti nejprve zhlédli snímek ozvučený pomocí gramofonové desky. Ten pak mohli porovnat s novým systémem. Záznam zvuku na filmový pás byl technickou novinkou roku 1929.

Prvním československým zvukovým hraným filmem se stala *Tonka Šibenice* režiséra Karla Antona z roku 1930. Film byl však původně natáčen jako němý a posléze ozvučen v pařížských ateliérech. Skutečně první československý film, natáčený už s využitím zvukové aparatury, byl snímek *Když struny lkají* původem rakouského režiséra Friedricha Fehéra, který měl premiéru také v roce 1930. Mezi další první československé zvukové hrané filmy patří stejnojmenná filmová adaptace Tylovy divadelní hry *Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka*, v jejíž filmové adaptaci zazněla i píseň *Kde domov můj*, nebo populární komedie s Vlastou Burianem *C. a k. polní maršálek*.

JUBILEUM

Věra Šimková-Plívová (* 29. 5. 1934)

Filmová režisérka známá zejména svými filmy o dětech a pro děti natočila celkem sedmáct filmů. Její filmy by mohly posloužit jako malý adresář tipů na výlety v Českém ráji. Od konce padesátých let žije v Chuchelně u Semil, odkud pocházeli její prarodiče i otec. Začínala jako asistentka režie v padesátých letech. V roce 1962 se stává pomocnou režisérkou u Václava Kašíka na filmu *Rusalka*. O dva roky později se dostává k samostatné práci jako autorka, scenáristka a režisérka. Svůj první snímek, středometrážní film *Chlapci, zadejte se!*, natočila v roce 1964. Prvním celovečerním filmem byla *Káta a krokodýl* (1965). Tento film získal na Mezinárodní přehlídce filmů pro děti a mládež v Gijonu v roce 1966 Hlavní cenu.

VZPOMÍNKA

Karel Kachyňa (1. 5. 1924 – 12. 3. 2004) byl význačný

filmový režisér. V letech 1947-1951 navštěvoval FAMU. Nejprve se věnoval tvorbě dokumentů, později už výhradně režírování filmů a do jisté míry i televizních seriálů. Souhrnně lze jeho tvorbu charakterizovat jako lyrická komorní psychologická dramata.

V polovině padesátých let se proslavil filmy *Král Šumavy* a *Práče*, později se jeho tvorba

přiblížila k tvorbě české nové vlny (*Ať žije republika*, *Kočár do Vídně* nebo *Ucho*). Mnohé z nich vznikly ve spolupráci se scenáristou Janem Procházkou.

Kachyňovy filmy ze šedesátých let byly často výrazně kritické vůči komunistickému režimu (*Ucho*, *Noc nevěsty*), a proto byly po nástupu normalizace zakázány. Kachyňa byl nucen točit filmy vyhovující svým obsahem vládnoucí komunistické moci. Přesto i jeho tvorba ze sedmdesátých a osmdesátých let zpravidla výrazně převyšuje dobový průměr. Mnohé z jeho filmů také rozhodně patří k nejlepším českým a československým filmům vůbec (*Ucho*, *Zlatí úhoři*, *Smrt krásných srnců*, *Pozor vizita* a *Kráva*), a to přesto, že měly často omezený rozpočet či byly původně určeny pouze pro televizní obrazovky.

FOTOGRAFIE

Rozvzpomínání

V Galerii u Dvou Polívků, což je foyer někdejšího Divadla Bolka Polívky v domě na Jakubském náměstí v Brně, byla k vidění originální výstava fotografií legendárního představení Divadla Husa na provázku *Rozvzpomínání*. V době premiéry – 30. dubna 1985 – je pořídil fotograf Jef Kratochvíl. Zachytila kousek života spisovatele Bohumila Hrabala, který se narodil 28. března, před 110 lety. Na inscenaci brněnského rodáka Hrabala (1914-1997), jehož román *Obsluhoval jsem anglického krále* posloužil jako předloha *Rozvzpomínání*, bylo možné zavzpomínat i u dalších fotek.

Kratochvílovy záběry se střídaly s fotografiemi Jakuba Jíry, fotografa Slováckého divadla, který stejnou inscenaci v Brně fotil při obnovené premiéře v roce 2010. To však již bylo s jiným, neméně úspěšným hereckým obsazením.

Na první setkání s tehdy již slavným spisovatelem vzpomínal při zahájení výstavy dramaturg inscenace, divadelník, herec a také pozdější ředitel Centra experimentálních divadel nebo rektor JAMU Petr Oslzlý: „Tenkrát jsem v Praze, kde jsem U tygra na Hrabala čekal, zjistil, co to je vlastně šnyt. Původně jsem se domníval, že tou trochou piva ve sklenici jednoduše ošidili venkovana z Brna.“

Spisovatele, který se na zrodu inscenace podílel a byl také autorem názvu představení, chtěli divadelníci odvézt

Od roku 1990 působil na FAMU jako profesor. Byl prezidentem České filmové a televizní akademie. V roce 1999 převzal Karel Kachyňa na MFF Karlovy Vary zvláštní cenu za dlouholetý přínos světové kinematografii. V roce 1995 také získal ocenění Český lev za dlouholetý umělecký přínos českému filmu. V roce 2002 získal na Zlín Film Festivalu ocenění Zlatý stříveček za mimořádný přínos kinematografii pro děti a mládež.

22. května 1929, před 95 lety, se narodil **Jaroslav Dietl**

(† 29. 6. 1985), autor televizních seriálů, filmový a televizní scenárista, dramatik a dramaturg působící zejména v období normalizace.

Byli jednou dva písaři a *Nemocnice na kraji města* – tyto seriály patří do zlatého fondu české televizní tvorby. Je pod nimi podepsán Jaroslav Dietl, stejně jako pod mnoha dalšími tele-

vizními i filmovými díly. Jaroslav Dietl vdechl život stovkám postav, vymyslel stovky osudů. Byl pověstný svou pracovitostí. Skvělý vypravěč dokázal postihnout lidské charaktery a v kombinaci s mistrovskými hereckými výkony si pak jeho postavy okamžitě získávaly srdce diváků.

Jaroslav Dietl zemřel zcela nečekaně, uprostřed tenisového zápasu.

po premiéře k jeho rodnému domu v brněnských Židenicích.

„To ale za žádných okolností nechtěl. Vysvětloval to tím, že by se tak mohl uzavřít jeho životní kruh, a o to nestál,“ zavzpomínal dramaturg.

Vzpomínání se zúčastnil i režisér hry Ivo Krobot. „Premiéra se měla dávat na prvního května. Ovšem nějaký soudruh si datum premiéry spojil s prvomájovými oslavami, a tak jsme *Rozvzpomínání* představili poslední den v dubnu,“ uvedl s tím, že hře to rozhodně neublížilo. Hrál se třicet let.

Tátovy fotografie s kolegou Kubou Jírů zavěsil s pomocí kolíčků na prádlo syn autora a spoluorganizátor výstavy Tino Kratochvíl.

„Po tátovi zůstal vynikající a pečlivě vedený archiv. A tak bylo z čeho vybírat. A také nápad s instalací fotek na provázku byl jeho. Už jsem to kdysi dělal ve stájích Bolka Polívky, když jsem tam tátovi pomáhal s podobnou výstavou,“ svěřil se Tino Kratochvíl.

„Jsou to vzpomínky nejen na divadlo, ale i na Hrabala, kterého máme všichni doma,“ uvedl při zahájení Bolek Polívka, který sice v představení sám nehrál, ale premiéry i setkání se spisovatelkou legendou se zúčastnil.

(mk)

Tváře

V Galerii Josefa Sudka v Praze vystavují svoje fotoportréty Zdeněk Merta a Jiří Stivín.

Známý fotograf Zdeněk Merta a známý hudebník i méně známý fotograf Jiří Stivín, oba žáci profesora Jána Šmoka, v téměř stejné době pracovali na jednom tématu – portrétech přátel, významných kulturních osobností.

Zdeněk Merta (* 1955, Hradec Králové) pracoval na cyklu *Dvojportréty – a byli jsme* v letech 1992-2012, část vystavil ve Špálově galerii v Praze již v roce 1993. Vždy se jednalo o setkání přátel na vernisážích nebo jiných společenských akcích, nejčastěji básníků, divadelníků a výtvarných umělců.

V rozhlasovém rozhovoru se Zdeněk Merta svěřil, co ho zajímá: „Zachovat tváře lidí, z nichž mnozí jsou už po smrti, a nikdo jiný je nemá.“ Celý cyklus má více než 800 kusů, výběr 420 dvojportrétů osobností české kultury. V roce 2015 vyšel také knižně. Na výstavě je představeno patnáct fotografií z let 1992-1994.

Jiří Stivín (* 1943, Praha), výjimečný jazzový hudebník, multiinstrumentalista a skladatel, je původně vystudovaný kameraman, odtud jeho vášeň pro fotografii. Cyklus *Samofota s...* vznikl postupně v letech 1995-2015. I tady se vždy jednalo o přátelská setkání, okamžiky společně sdílené a zaznamenané.

Jiří Stivín je několikrát vystavil a následně vytvořil i tablo, na němž soustředil část svých snímků do kompozice, která mapovala kulturní a společenský život tohoto období. Právě toto tablo je vystaveno.

Výstava bude otevřena do 9. června tohoto roku a všechna díla, která jsou na ní k vidění, autoři věnovali do sbírek Uměleckoprůmyslového musea v Praze. (mk)

Vyšla kniha fotografií Josefa Koudelky

Josef Koudelka patří bezesporu mezi nejvýznamnější světové fotografe. První snímky pořídil již jako student v padesátých letech. Později, kdy byl zaměstnán jako letecký inženýr, navázal spolupráci s divadlem, pro které vytvářel stylizované, vysoce kontrastní fotografie.

Nabyté zkušenosti uplatnil u souběžně vznikajícího souboru fotografií střeoevropských Romů, kde se projevil jeho způsob vidění světa jako divadelní scény. V srpnu 1968 zdokumentoval invazi sovětských vojsk v Praze.

Po sovětské okupaci odešel do emigrace a začal žít nomádským způsobem života. Cestoval po Evropě, přespá-

val ve spacáku v přírodě nebo po bytech přátel, vzdal se veškerého pohodlí a jistot, nepřál si nic vlastnit a vše porídil fotografování.

Kniha je výběrem z jeho deníků od roku 1969, kdy pořídil první zápisy, do roku 2019. Záznamy neobsahují delší souvislé popisy, jedná se o krátké postřehy ohledně fotografování, přípravy výstav nebo knih, vzpomínky na přátele, navštívená města a krajiny, zachycení pocitu radosti z toho, že se může zcela svobodně věnovat činnosti, která ho naplňuje, zmiňovány jsou také jeho vztahy se ženami a city, které chová k dětem.

Z fotografických přátel se v knize nejčastěji objevuje jméno Henriho Cartiera-Bressona, jednoho ze zakladatelů fotografické agentury Magnum Photos sdružující nejlepší světové fotografe, jejímž členem se Josef Koudelka krátce po odchodu do emigrace stal. K vlastní tvorbě i tvorbě svých kolegů je často kritický, několikrát se vrací k myšlence, že špatné fotografie je potřeba zničit, aby nemohly být nikdy prezentovány. Ve všem, na čem pracuje, se snaží dosáhnout maximální dokonalosti a nad vším chce mít kontrolu. Obava, aby jeho život i názory byly vykládány správně, ho nakonec vedla i k tomu, že byl ochoten k publikaci výběru ze svých deníků.

V době, kdy začínal mizet svět, který Josefa Koudelku zajímal, se pustil do panoramatického fotografování krajiny zdevastované člověkem (cykly *Černý trojúhelník*, *Chaos* a *Zed*). Jeho posledním velkým projektem je zachycení antických památek způsobem, jakým je dosud nikdo z archeologů ani stovek tisíců turistů, které je ročně navštíví a vyfotografují, nedokázal vidět.

Grafické zpracování knihy zabezpečilo Studio Najbrt. Text je rozčleněn do sloupců, čímž je dosaženo větší přehlednosti a zároveň je zachována útržkovitost typická pro původní zápisy. Obrazový doprovod knihy tvoří dosud nepublikované fotografie osobního rázu, které vznikaly souběžně s cyklem *Exily*, a fotografie stránek originálních deníků, v nichž jsou zápisy doplněny vlepými fotografiemi, výstřižky z novinových článků nebo kresbami. Ve snaze zprostitkovat čtenáři co nejvíce podobu originálu jsou v textu některé věty tištěny verzálkami nebo zvýrazněny barevně.

Jedná se o mimořádnou knihu, která je určena nejen zájemcům o dílo Josefa Koudelky nebo fotografii obecně, ale každému, kdo má zájem nechat se obohatit postoji a názory výjimečné osobnosti, která má odvalu žít absolutně svobodně a vnímá svět hluboce lidským pohledem.

(mk)

HUDBA

Ceny Žebřík v Plzni

Marek Ztracený, Ewa Farna a skupina Chinaski získali před nedávnem v plzeňském areálu DEPO2015 hlavní ceny v kategoriích zpěvák, zpěvačka a kapela ve 32. ročníku hudebních cen Žebřík. Speciální cenu a sošku od výtvarníka Václava Česáka si odnesl plzeňský rodák, divadelník, herec, hudebník, textař, zpěvák, básník, skladatel, spisovatel, filmař, grafik a výtvarník Jiří Suchý. V anketě uspěly také skladby zesnulých umělců Davida Stypky nebo Mirosłava Žbirky.

Za Ztraceným, který mezi zpěváky vítězí již několik let, skončil David Koller a Michal Hruža. Také Farna obhájila své prvenství z předchozích let, druhá byla Kateřina Marie Tichá a třetí Lenny. V kapelách přidělili hlasující v anketě druhé místo skupině J.A.R., třetí skončil Jelen. Albem roku je *Ježus Kristus Neexistus?* od J.A.R., na druhém skončila deska *LP XXIII* Davida Kollera, třetí je *November 2nd*. Objevem roku se stal zpěvák, skladatel a hudebník Pan Lynx, nejlepší akcí roku 2023 byly koncerty Marka Ztraceného v Edenu, filmem roku snímek *Bod obnovy*. Jako nejlepší skladbu a nejlepší videoklip vybrali hlasující v anketě

pořádajícího magazínu *iReport* Stypkovu píseň *Nebřeč*. Hudebník, který zemřel v roce 2021, ji nedokončil, skladbu dokončili a nahráli jeho přátelé. Na třetím místě mezi skladbami skončila píseň *Ako Boh* od Miroslava Žbirky, který zemřel rovněž v roce 2021.

Večer s vyhlášením cen doplnili živým vystoupením Tereza Balonová, Michal Hrůza či Jamaron. Hodinovým koncertem přispěl a rozezpíval halu v bývalém depu dopravních podniků také dvaadevadesátiletý Jiří Suchý s Orchestrem Divadla Semafor se skladbami staršími než většína lidí v publiku. Svůj letošní první koncert odehrála vítězná kapela Chinaski, která letos slaví třicet let a letos zahraje na studentských majálesech, v létě na putovním festivalu Hradu a v prosinci na dvou velkých koncertech v O2 areně.

Pořadatelé udělili v devíti kategoriích sedmadvacet cen a jednu speciální cenu. O vítězích v kategoriích zpěvačka, zpěvák, skupina, objev, album, skladba, videoklip, akce a film za rok 2023 rozhodovali v dvoukolovém hlasování od ledna do konce února hudební fanoušci v internetové anketě. Vyhlášení hudebních cen Žebřík se každoročně účastní přes tisíc diváků a další hosté. V posledních ročnících ankety pokaždé hlasovalo několik tisíc fanoušků. Organizátorem je magazín *iReport*. (mk)

Dirigenti Symfonického orchestru Českého rozhlasu

Šéfdirigent Symfonického orchestru Českého rozhlasu Petr Popelka a hlavní hostující dirigent Robert Jindra prodloužili angažmá do roku 2026, kdy těleso oslaví 100 let.

Popelka nastoupil předloni v září, původně měl zůstat jen do konce nastávající sezóny. Podobně je na tom Jindra, jinak současný hudební ředitel Opery Národního divadla a šéfdirigent Státní filharmonie Košice.

Od chvíle, kdy se postu ujal, už Popelka debutoval například s Chicagským symfonickým orchestrem a stal se zároveň šéfdirigentem Vídeňských symfoniků, se kterými absoluuje čtyřiatřicet koncertů. Přes velkou časovou vytíženost chce u pražských rozhlasových symfoniků setrvat.

„Práce se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu je pro mě velkou radostí, ale také výzvou. Čas strávený s kolegy, mezi nimiž je řada mých blízkých přátel a vynikajících hudebníků, pokládám za velmi dobře investovaný,“ říká. Společně se snaží pozvednout uměleckou úroveň tělesa a propsat značku orchestru do povědomí posluchačů. „Myslím, že se nám to daří. Jsem upřímně rád, že prodloužením smlouvy dostaneme další prostor společně pracovat,“ dodává.

Příští sezóna rozhlasových symfoniků ponese jeho rukopis. Pod Popelkovou taktovkou ji orchestr zahájí 30. září v Rudolfinu. *Houslový koncert* Antonína Dvořáka přijede zahrát přední německá sólistka Isabelle Faust. Vítězka Paganiniho soutěže v Janově z roku 1993 téměř tři desetiletí používá vzácný nástroj Antonia Stradivariho postavený v roce 1704 a nesoucí jméno Šípková Růženka. Dalším českým autorem v programu bude Jan Klusák, který před nedávnem oslavil devadesátiny. Program uzavře *Symfonie č. 5* Dmitrije Šostakoviče.

V příští sezóně se se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu představí sólisté jako houslista Josef Špaček, pěvkyně Olga Bezsmertna a Kateřina Kněžčíková, basbarytonista Adam Plachetka či nizozemské klavírní duo Arthur

a Lucas Jussenovi. „Soustředíme se i na doznívající Rok české hudby. Na programu najdete třeba *Druhý houslový koncert* Bohuslava Martinů, Dvořákovu *Polednici* či skladby od Jana Nováka a Josefa Suka. Po delší době také uvedeme hudbu Wolfganga Amadea Mozarta,“ říká Popelka, pro něhož to bude třetí sezóna v čele rozhlasových symfoniků.

JUBILEUM

Jiří Korn (* 17. 5. 1949) je český muzikálový a popový zpěvák, kytarista, baskytarista, tanečník, moderátor a herec. Snad nejlépe ho charakterizuje neustálá změna hudebních stylů. Hudební kariéru zahájil v šedesátých letech 20. století ve skupině Rebels (hit *Šípková Růženka*). V sedmdesátých letech byl dva roky členem Olympicu, kde jako hráč na basovou kytaru také zpíval, např. píseň *Únos*. Po skončení tohoto angažmá zahájil sólovou kariéru. Zpíval řadu (často převzatých) šlágrových duetů s Helenou Vondráčkovou a v osmdesátých letech své písně spojil i s televizním cyklem *Možná přijde i kouzelník*. Poté se vrátil k rockovějším písním. V devadesátých letech došlo k proměně Kornova repertoáru na taneční a kritiky i více oceňovanou hudbu a zpíval v mnoha muzikálech. Nakonec se stal členem vokálního kvarteta 4TET.

Účinkoval v několika filmech (např. ve filmu *Honza málem králem*), od devadesátých let spojil kariéru s muzikály (*Bídníci*, *Dracula*, *Monte Cristo* atd.); vystupoval i v levdové revui *Mrazík*.

Za celoživotní dílo a mistrovství v muzikálu získal v roce 2017 divadelní cenu Thálie. Je velkým sportovcem, stal se celostátním přeborníkem v kulečnicku.

VZPOMÍNKA

V roce **1724**, před 300 lety, angažoval František Antonín hrabě Špork, inspirován úspěchem Fuxovy opery *Constanza e Fortezza* (hrála se při korunovaci Karla VI. v Praze roku 1723), italskou operní společnost. Ta za svého desetiletého působení v Praze a Kuksu vytvořila základy **stálé operní scény v Čechách**.

1. května 1874, před 150 lety, zemřel **Vilém Blodek** (* 3. 10. 1834), český hudební skladatel z období českého hudebního romantismu, flétnista, klavírista, sbormistr a hudební pedagog, mj. autor opery *V studni*.

1. května 1904, před 120 lety, zemřel **Antonín Dvořák** (* 8. 9. 1841), významný světový český skladatel a pedagog. Více než jedno století trvá intenzivní zájem o jeho hudbu v jeho vlasti i ve všech kontinentech světa. Potvrzuje to i nově nastudovaná *Rusalka* ve Státní opeře ve Vídni.

2. května 1904, před 120 lety, se narodil **Václav Holzknecht** († 13. 8. 1988), český klavírista, hudební vědec a popularizátor, publicista, kritik, dramaturg, organizátor a pedagog; jeden ze zakladatelů mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro, dlouholetý ředitel pražské konzervatoře, osobní přítel hudebního skladatele Jaroslava Ježka.

Milada Šubrtová ve své nejslavnější roli – Rusalce

24. května 1924, před 100 lety, se narodila **Milada Šubrtová** († 1. 8. 2011), osobnost českého hudebního světa a přední česká sopranistka, držitelka Ceny Thálie. Působila více než čtyřicet let na scéně Národního divadla, kde patřila k pěveckým oporám tamní opery. Její repertoár byl mimořádně rozsáhlý, obsáhl role od lyrických a kolorатурních partií až k úlohám dramatickým. Její životní rolí se stala Dvořákova Rusalka. Tu nastudovala v roce 1955 s dirigentem Zdeňkem Chalabalou. Tato její kreace byla pod stejným dirigentským vedením a hvězdným obsazením dalších rolí (Ivo Žídek, Eduard Haken) nahrána na gramofonové desky. Nahrávka se stala legendární a Šubrtová pro mnohé nedostižnou Rusalkou.

13. května 1944, před 80 lety, se narodil **Petr Hapka** († 5. 11. 2014), skladatel české filmové hudby a klavírista. Studoval na pražské konzervatoři hru na violu a zpěv, pod vedením Oldřicha Nového absolvoval i studium na dramatickém oddělení. Ještě za studií se uplatnil jako pianista v divadle Proton, poté prošel několika dalšími scénami, v letech 1964-1965 byl violistou ve vlastní skupině Tornádo, v letech 1967-1970 byl dirigentem v Divadle Za branou, kde také skládal scénickou hudbu. Těžiště Hapkovy činnosti spočívá ve skladatelské činnosti pro film a televizi, ale také pro vybrané osobnosti populární hudby.

2. května 1994, před 30 lety, zemřel **Arnošt Kavka**, přezdívaný Doktor Swing (* 4. 3. 1917), zpěvák, skladatel a estrádní umělec, který jako jeden z prvních nabídl a prosadil ve čtyřicátých letech minulého století moderní, swingově založený pěvecký projev.

Expozice věnovaná Medě a Janu Mládkovým na zámku v Rosicích

Dlouhodobou expozici věnovanou životu Medy a Jana Mládkových připravují v těchto dnech na zámku v Rosicích na Brněnsku. Manželé jsou v Rosicích pohřbeni, expozice umístěná ve třech místnostech zámku připomene jednotlivé etapy jejich života. Jak ČTK řekl kastelán zámku Ludvík Vaverka, návštěvníci uvidí nejen některá umělecká díla ze slavné sbírky manželů, ale hlavně jejich osobní předměty. Na vzniku výstavy se podílela Nadace Jana a Medy Mládkových, která předměty i umělecká díla zapůjčila.

„Výstavu tvoří panely s fotografiemi a texty, které popisují život Mládkových ve třech etapách, na třech místech – v Paříži, Washingtonu a v Praze. Na figurínách bude vystavené oblečení paní Medy, ve vitrínách pak různé řády a vyznamenání, které Mládkovi obdrželi, ale třeba také jejich cestovní pasy, některé kusy nábytku z jejich washingtonského bytu nebo plakáty a historické tiskoviny,“ shrnul kastelán.

Unikátní kolumbárium se stromem vzpomínek v Mariánských Lázních

Na městském hřbitově v Mariánských Lázních na Chebsku vznikne podzemní kolumbárium s křišťálovým stromem vzpomínek. Na skleněné lístky si budou moci pozůstalí nechat napsat jméno zesnulého, listy mohou obsahovat i malé množství zataveného kremačního popela. Strom

bude navíc interaktivní. Podle starosty Martina Hurajčíka (ANO) půjde o unikátní dílo, které nemá v České republice obdobu.

„Jako většina měst máme problémy s kapacitou a rozšířením hřbitova. Rozhodli jsme se k tomuto poněkud netradičnímu a unikátnímu kroku. Je to takzvaný křišťálový strom vzpomínek, který ještě nikdy v České republice nebyl vystaven,“ řekl Hurajčík.

Do nového pietní místa bude možné uložit až 600 uren. Nad nimi bude stát strom vzpomínek se skleněnými lístky, který bude interaktivní. Prostřednictvím aplikace bude možné daný lístek rozsvítit, ale i přidat fotografie či parte nebo sdílet přístup ke konkrétnímu lístku. Skoro tři metry vysoký strom bude krytý uzamykatelným altánem z bezpečnostního skla.

Vybudování stromu schválili zastupitelé. Celkové náklady jsou 4,3 miliónu korun, přičemž letos město zaplatí 2,5 miliónu korun. Projekt pochází z dílny české firmy Memory Crystal. Hotový by měl být letos na Památku zesnulých.

30. výročí Královského stříbření v Kutné Hoře

Kutná Hora letos opět ožije gotickou slavností Královského stříbření, při níž si účastníci oblékají dobové kostýmy a pomyslně vstupují do historických osudů města. Jubilejní 30. ročník se uskuteční 22. a 23. června v parku pod Vlašským dvorem. I letos pořadatelé plánují bohatý doprovodný program. Přípravy začaly už loni na podzim, nyní probíhá příprava dalších aktivit, které oslaví 30. výročí. První

ročník se uskutečnil jako součást oslav příchodu cisterciáckého řádu do Kutné Hory. Každoročně je však scénář slavnosti jiný.

Návštěvníci mohou každoročně pomyslně cestovat v čase do roku 1404 a zažít oblíbený program připravený pro návštěvu krále Václava IV. Půjde o rytířská klání, turnaje na koních, lukostřelbu, ale i lidové tance. Součástí akce jsou i zlevněné vstupenky do kutnohorských památek.

Zemřel Martin Greenfield, „největší krejčí Ameriky“

Ve věku pětadevadesáti let zemřel ve Spojených státech vyhlášený krejčovský mistr a muž, který přežil holocaust, Martin Greenfield. Rodák z Pavlova v československé Podkarpatské Rusi šil obleky pro americké prezidenty i pro slavné hollywoodské herce a sportovce.

V USA byl Greenfield novináři označován za „největšího žijícího krejčího Ameriky“. V roce 1977 založil v Brooklynu vlastní firmu Martin Greenfield Clothiers a po desítky let jeho obleky šité na zakázku nosili slavní muži jako zpěváci Frank Sinatra a Michael Jackson, režisér Martin Scorsese, herec Leonardo DiCaprio, basketbalista LeBron James nebo také šest amerických prezidentů včetně Baracka Obamy, Donalda Trumpa a Joea Bidena.

Vytvářel rovněž kostýmy pro hollywoodské produkce, například pro filmy *Velký Gatsby* nebo *Joker*.

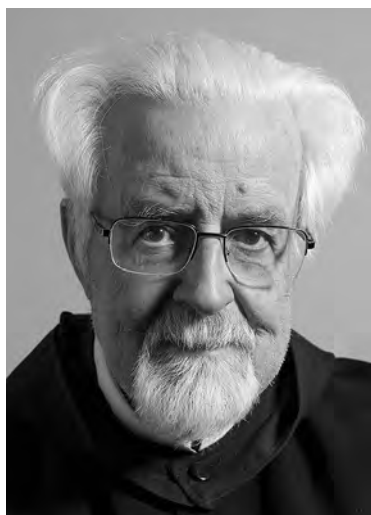
Židovská rodina slavného krejčího, který se narodil jako Maximilian Grünfeld, byla v roce 1944 poslána do nacistického koncentračního a vyhlazovacího tábora Osvětim. Tam byl chlapec oddělen od rodičů, obou sester i bratra. Jako jediný přežil.

Po válce nějakou dobu sloužil v československé armádě a po pobytu v Budapešti emigroval jako osmnáctiletý do Spojených států, kde si změnil jméno na Martina Greenfielda a vyučil se krejčovskému řemeslu.

I v českých knihkupectvích lze narazit na Greenfieldovu autobiografickou knihu *Krejčí z Osvětimi*. (mk)

Vzpomínka na Angela Waldstein-Wartenberga

Na zámku v Doksech u Máchova jezera se před nedávnem uskutečnil vzpomínkový den na pátera Angela Waldstein-Wartenberga (1931-2023), významnou postavu česko-německých vztahů a také posledního šlechtice, který se přímo na dokském zámku narodil.

Potomek šlechtických rodů Valdštejnů a Vartenberků zemřel před koncem uplynulého roku nedlouho před svými 93. narozeninami v bavorském Tutzingu. Informace o jeho úmrtí ale prošla v Čechách téměř bez povšimnutí, což byl také důvod, proč se v Doksech, v jeho rodišti, uskutečnila vzpomínková akce.

„Páter Angelus zemřel krátce po Vánocích, v českém prostředí to vůbec nezarezovalo, nevzpomínalo se na něj, neobjevila se žádná zmínka a žádní představitelé státu, kraje nebo Českolipska nebyli na jeho pohřbu,“ řekl k tomu Tomáš Cidlina, historik Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě, který akci v Doksech organizoval.

„Přišlo nám, že by měl tento kraj na svého rodáka vzpomenout. Byl to velmi laskavý a otevřený člověk. Neusiloval o vydání rodového majetku, a naopak před lety podporoval myšlenku, aby správu dokského zámku převzalo město,“ dodal Cidlina.

Waldstein se v Doksech narodil 13. ledna 1931. Jako školák navštěvoval českou školu v Doksech a poté německé gymnázium v České Lípě. Na jaře roku 1945 se rodina v souvislosti s postupem armád a osvobozením Československa přesunula k Plzni, pak do Horšovského Týna a nakonec do Bavorska.

„Po válce si počínali na české straně nejhůř bývalí kolaboranti, chtěli se očistit a zbavit ponížení, že byli donuceni spolupracovat s nacisty. Bestiality ustaly s příchodem Američanů. Uměl jsem anglicky, v Horšovském Týně jsem se přátelil s vojáky, dávali mi čokoládu,“ vzpomínal v jednom z dřívějších rozhovorů.

„Po postupimské konferenci mi jeden Američan povídá: Mám pro tebe dobrou zprávu, Němci smějí odejít do Německa. Nechápal, proč jsem zděšen, nevěděl, že doma jsem tady.“

Po konfiskaci rodového majetku a vysídlení dostudoval Waldstein v bavorském Ettalu, kde krátce poté vstoupil k benediktinům a přijal řádové jméno Angelus. Mezi lety 1984 a 1997 byl učitelem a následně ředitelem klášterního gymnázia v Ettalu a zasadil se o navázání spolupráce s gymnáziem v České Lípě, založené na výměnných pobytech studentů. Bavorské gymnázium pod vedením pátera Angela tomu českolipskému také opakovaně pomohlo, v devadesátých letech to bylo třeba s pořízením počítačů do první počítačové učebny.

Už před pádem železné opony působil jako duchovní poradce Ackermannova sdružení (Ackermann Gemeinde), kde se zasazoval o smíření mezi Čechy a Němci. V Česku se o něm často mluvilo jako o člověku, který vybudoval most mezi dvěma národy, jež spolu kdysi soupeřily.

S podobnou motivací ho v roce 1995 prezident Václav Havel vyznamenal medailí Za zásluhy.

Při vzpomínkové akci se v rytířském sále na dokském zámku mimo jiné promítaly sekvence videí a fotografií z jeho života, včetně záběrů z předávání medaile na Pražském hradě. Dokská historička Renata Mauserová pak také návštěvníkům ukázala místnosti zámku spojené s Waldsteinovým životem, například místnost, kde mívá dětský pokoj. (mk)

Týden pro Karla Kryla připomněl letošní výročí významného kroměřížského rodáka

Dubnový týden v Kroměříži patřil akcím, které připomínaly básníka, hudebníka, zpěváka a novináře Karla Kryla. Od jeho narození letos v dubnu uplynulo osmdesát let, na březen připadlo 30. výročí jeho úmrtí. Život a dílo básníka s kytarou, který bez ohledu na vládnoucí garnituru nekompromisně kritizoval dění ve společnosti, přiblížila zájemcům také série výstav, přednášek a filmových projekcí,

Z expozice věnované Karlu Krylovi v Kroměříži

vedl radní Jiří Kašík. Program pak zakončil koncert složený z Krylových nejnámějších písní.

Týden pro Kryla zahajovala v Klubu Starý pivovar verisáž fotografií pořízených Alešem Březinou a Marií Gabánkovou v roce 1988, kdy Kryl navštívil Toronto. Součástí programu bylo též odhalení Krylova portrétu, který Gabánková namalovala v Kanadě v roce 1984. V České republice nikdy nebyl vystaven.

Pak přišlo na řadu v sále Klubu Starý pivovar promítání dokumentu *Bratříček Karel* režisérky Krystiny Krauze. Na archivních záběrech v něm účinkuje i sám Kryl. Po projekci lidé měli možnost vidět záznam Krylova koncertu v Torontu z dubna 1988. „Video je unikátní, veřejnost je nikdy neviděla,“ řekl už dříve ředitel Domu kultury v Kroměříži Pavel Sedláček.

Následně se program věnovaný Krylovi přesunul do Domu kultury v Kroměříži. Tam byla zahájena výstava prací školáků inspirovaných Krylovým vzhledem, písněmi, básničkami nebo citáty – potrvá měsíc. Současně se v Knihovně Kroměřížska uskutečnila přednáška *Karel Kryl a exil ve vzpomínkách Karla Hvizďaly*.

Další přednáška probíhala v Klubu Starý pivovar – povídání Jakuba Šloufa a Jiřího Křestana o Krylových životních osudech doprovázely obrazové a zvukové ukázky archiválií z fondů Národního archivu. Po přednášce lidé měli možnost se vydat na komentovanou prohlídku expozice Karla Kryla v suterénu budovy.

Pětidenní program věnovaný Krylovi se uzavřel koncertem v Klubu Starý pivovar. Zazněly při něm nejslavnější Krylovy písně v podání Davida Uličníka, člena 4TETu, a to v původním akustickém kytarovém podání. Protestsongy jako *Veličenstvo kat*, *Král a Klaun* nebo *Pasážová revolta* jsou podle organizátorů nejen významnou připomínkou historie, ale také příležitostí podívat se skrze Krylovu tvorbu na současné dění. (mk)

Polívka se usadil v Bílém domě

Úpravy sálu Břetislava Bakaly v Bílém domě v Brně byly dokončeny a do jeho prostor se v nedávných dnech přestěhovalo Divadlo Bolka Polívky. To po nečekaně vážných závadách na střeše nad svou domovskou scénou na Jakubském náměstí našlo azyl v Dělnickém domě v brněnské čtvrti Židenice.

„Je to pro mě splnění amerického snu. Protože přestěhovat se z Dělnického do Bílého domu, to se jen tak někomu nepodaří,“ zavtipkoval principál Polívka.

Prostor se zcela novým zázemím pro herce i diváky, kterým bude sloužit i divadelní bar, byl po téměř pěti měsících předán po rekonstrukci městu.

„Staveniště jsme předali počátkem listopadu a nyní máme v Brně moderně vybavený a kapacitně odpovídající sál umožňující bezproblémový divadelní provoz. Mezi nejdůležitější práce přímo v sále patří instalace stropního LED systému umožňujícího stmívání či rozšíření jeviště, které je nakonec ve vztahu k původní konstrukci sálu úplně nové,“ popsala úpravy za zhruba třináct miliónů primátorka Markéta Vaňková.

Jak doplnil Bolek Polívka, divadlo pořídilo novou technologii ozvučení a další jevištní zařízení. „Ne všechno naše stávající vybavení bylo možno přenést do Bílého domu,“ vysvětlil s tím, že probíhala fáze zapojování, testování techniky a také zkoušení. Zcela nové budou i šatny pro herce vybavené veškerým sociálním komfortem.

Premiéra prvního kusu na nové scéně se konala v dubnu – bylo to autorské představení Bolka Polívky *Sága aneb Vizovský zázrak*, což byla zčásti i jakási jeho autobiografie.

„Jde o živočichopis podivného komedianta, kterým já víceméně jsem, samozřejmě vedený groteskním tónem,“ prozradil herec, autor, ředitel i režisér. (mk)

K dalším osudům Muchovy *Slovanské epopeje*

Hlavní město Praha může dál jednat s firmou Crestyl o umístění *Slovanské epopeje* Alfonse Muchy v paláci Savarin na Václavském náměstí. Rozhodl o tom Městský soud, který zrušil předběžné opatření obvodního soudu zakazující další jednání.

„Opět rozjedeme jednání a hledání místa pro *Epopej*. Praha bude jednat s Crestylem, ale zároveň bude hledat alternativy, není to z naší strany jen slepý tlak na uzavření smlouvy s Crestylem. Stále tak ještě není rozhodnuto, kde *Epopej* bude. Na konci musí být dlouhodobé řešení, které bude výhodné a musí s ním souhlasit Muchova rodina,“ řekl ČTK primátorův náměstek Jiří Pospíšil (TOP 09). Dokud takové prostory nenajdou, plátna zůstanou vystavena na zámku v Moravském Krumlově.

Cyklus tvoří dvacet velkých pláten, která Mucha od roku 1910 maloval osmnáct let. Mucha po dokončení díla daroval Praze s podmínkou, že mu vybuduje důstojné výstavní prostory. Nyní jsou plátna na zámku v Moravském Krumlově. Zápůjčka je nyní dohodnuta do roku 2026. *Epopej* provázejí dlouhá léta spory o její vlastnictví.

Tajemství obrazu z pudy Löw-Beerovy vily

Poutník krácející úzkým údolím mezi horami, na jejichž vrcholcích právě svítá – romantický výjev vytvořil v 19. století italský malíř Giuseppe Costantini, ještě před rokem ale jeho rozměrná olejomalba vypadala zcela jinak. Na záchranu dílo čekalo přes půlstoletí na půdě Löw-Beerovy vily ve Svitávce u Blanska.

Löw-Beerova vila, která byla dříve luxusní rezidencí jedné z nejbohatších průmyslnických židovských rodin na Moravě, nyní slouží jako radnice. Obraz na půdě byl při objevení tak špinavý, že nebylo vidět, co zobrazuje. „Když jsme obraz studovali, měli jsme jej omylem hlavou dolů. Opravdu to byla jen černota. Restaurátoři na něm odvedli neuvěřitelný kus práce. Všichni jsme měsíce čekali, co na

něm pod vrstvami špíny vlastně najdeme," řekla starostka Svitávky Miroslava Zoubková. Záchrana Costantiniho obrazu je pro ni osobní záležitostí a současně splněným slibem nedávno zesnulému manželovi. Když jej spolu našli na půdě za trámy, byl ještě Jaroslav Zoubek místním starostou. Společně se těšili na to, jak nechají dílo zrestaurovat a pak jej ve vile vystaví. Manžel ale zemřel. Zoubková byla po něm zvolena starostkou a záměr dokončila. „V prvním patře hlavního sálu jsme našli na zdi tři háčky. Tak nějak jsme si dovodili, že právě na tomto místě visel. Už je tam zpět," doplnila starostka.

Prohlédnout si obraz mohou běžní návštěvníci radnice a procházet kolem něj budou i ti, kteří si přijdou prohlédnout malou výstavu věnovanou rodině Löw-Beerů. Expozici založil kdysi Jaroslav Zoubek.

Obraz zachránil akademický malíř Jan Knorr s týmem budoucích restaurátorů z brněnské Vyšší odborné školy restaurátorské. Přestože jeho rukama prošlo velké množství obnovovaných uměleckých děl, na Costantiniho výjevu poutníka – patrně kráječícího přes pohoří Dolomity v Itálii – se prý s celým týmem nadřel nejvíce.

„Znovu a znovu jsme odstraňovali jednu vrstvu špíny za druhou, až na nás vykoukl poutník. Je to takové snové dílo," uvedl umělec.

Hodnota obrazu není ani až tak v uměleckém provedení jako v příběhu. Zoubek se svojí manželkou nechali před lety opravit nejprve prostorné plátno z radnice, které zachycuje vodopád. Ukázali mu pak i černý obraz z půdy, ale měli vážné obavy, že toto dílo už asi obnovit nepůjde. Výsledek restaurátorského zásahu se pak stal malým zázrakem. Na zadní straně obrazu je nálepka svědčící o jeho vyštavení v roce 1909 v Německu.

Löw-Beerové byli textilní magnáti, kteří pocházeli z Boskovic. Ve Svitávce si postavili továrnu a hned vedle sebe dvě vily. Podnik se rozrostl natolik, že v roce 1906 zaměstnával 1 600 lidí, což byl na tu dobu průmyslový gigant. „Černý" obraz kdysi zdobil tzv. Velkou vilu.

Do světových dějin architektury se Löw-Beerové zapsali tím, že věnovali své dceři Grétě zahradu své další vily v Brně-Černých Polích. Ta si na ní se svým manželem Fritzem Tugendhatem nechala postavit legendární funkcionalistickou vilu Tugendhat, která je na seznamu světového dědictví UNESCO.

Většina z rodu Löw-Beerů zahynula za druhé světové války v nacistických koncentračních táborech. (mk)

Nová busta Jára Cimrmana ve Frymburku nad Vltavou

Ve Frymburku nad Vltavou na břehu lipenské přehrady bude busta Jára Cimrmana. Vytvářejí ji studenti z Katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Novináře o tom v tiskové zprávě informoval Turistický spolek Lipenska.

Cimrman podle jedné z her ve frymburském starobinci, který následně zatopila přehrada, léčil chřipku. U busty bude i popisek Braillovým písmem, což zpřístupní místo i zrakově handicapovaným. Studenti, kteří bustu tvoří, navštěvují výběrový kurz, kdy jsou předměty zaměřené na haptické modely pro lidi s postižením.

Frymburk věří, že připomínka fiktivního českého génia Cimrmana přiláká nové turisty. Městys vyhledávají návštěvníci v zimě kvůli dostupným podmínkám pro lyžování a v létě zase kvůli hlavně kvůli koupání v lipenské přehradě.

Republikové finále Dětské porty v Kroměříži

Kroměříž bude na přelomu května a června znovu hostit republikové finále Dětské porty. Finalisté největší přehlídky dětské interpretační a autorské tvorby folk a country skupin i jednotlivců v České republice se do města sjedou posedmé. Celkově 33. ročník republikového finále se uskuteční na nádvoří Klubu Starý pivovar od 31. května do 2. června.

Konvoj historických vozidel jako připomínka osvobození v roce 1945

Konvoj historických armádních vozidel připomněl v Praze 79. výročí od konce druhé světové války. Vozidla po slavnostním aktu před americkou ambasádou pokračovala směrem do západních a jižních Čech. Cílem je vzdát hold armádě Spojených států, která tuto část Československa v roce 1945 osvobodila. Akce se koná už posledních devatenáct let, a to pokaždé poslední pátek v dubnu.

Oslavy výročí konce druhé světové války a osvobození americkou armádou tradičně vyvrcholí Slavnostmi svobody v Plzni. Mezi 3. a 6. květnem akce nabídnou bohatý vojensko-historický a kulturní program, který zahrnuje také výstavy, koncerty či pietní akty. Součástí byla i velká přehlídka Convoy of Liberty (Konvoj svobody) se 200 kusy vojenské historické techniky.

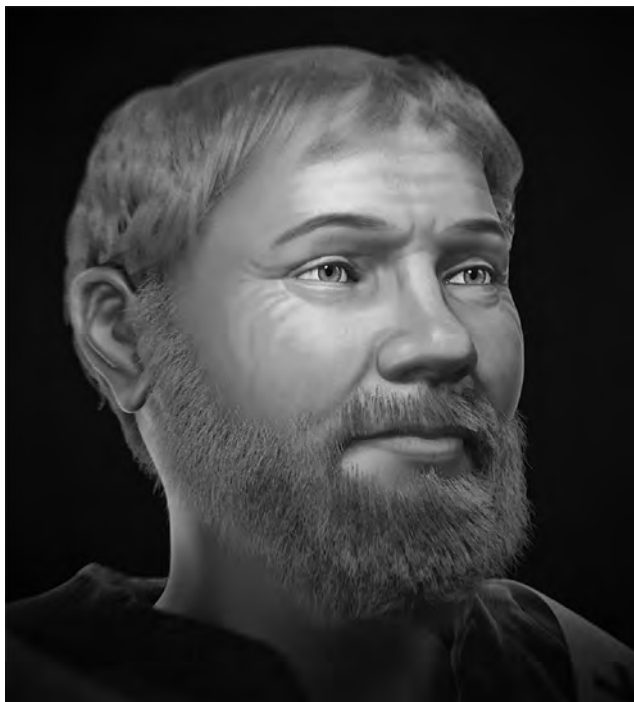
Adršpašské skály: nejnavštěvovanější česká přírodní lokalita v roce 2023

Nejnavštěvovanějším přírodním turistickým cílem v Česku loni opět byly Adršpašské skály v Královéhradeckém kraji. Zavítalo do nich 488 tisíc lidí, což bylo o 22 procent více než předloni. Za Adršpašskými skalami stejně jako předloni následovala Lysá hora v Moravskoslezském kraji, kterou navštívilo 320 000 lidí. Na třetím místě je České Švýcarsko – kolem čidla u rozcestí Tři prameny, odkud vede trasa na Pravčickou bránu, loni prošlo přibližně 300 000 lidí. Čtvrtým nejnavštěvovanějším přírodním turistickým cílem v Česku byly Punkevní jeskyně s propastí Macocha v Jiho-moravském kraji, přivítaly zhruba 210 000 lidí.

Bazilika s hrobem sv. Zdislavy v Jablonném znovuotevřena

Barokní ráz navrátila rekonstrukce interiéru baziliky v Jablonném v Podještědí na Liberecku. Tato národní kulturní památka, v níž je i hrob svaté Zdislavy, se pro návštěvníky po dvouleté odmlce oficiálně otevřela 1. května. Kvůli podmínkám získané evropské dotace je ale už od začátku roku přístupná od čtvrtka do soboty. Návštěvnost je velká, řekl ČTK rektor baziliky a správce hrobu sv. Zdislavy Pavel Mayer.

Bazilika sv. Vavřince a sv. Zdislavy je jednou z nejcennějších barokních památek v Libereckém kraji. „Je považována za první stavbu takzvaného dynamického baroka na celém českém území,“ řekl historik Jan Rucz. Bazilika byla postavená v letech 1699-1729 podle plánů rakouského architekta Jana Lukáše Hildebrandta na místě, kde býval gotický kostel založený ve 13. století právě svatou Zdislavou a kde byla tato šlechtična i pohřbena. „Architekt Hildebrandt dostal podmínku, že nesmí pohnout hrobem svaté Zdislavy. Takže nad tím hrobem se vystavěl pozdně barokní chrám,“ uvedl Mayer.

Rekonstruovaná podoba sv. Vojtěcha

Pískové sochy v Písku a vorařství na Otavě

Písek si letos připomene tradici voroplavby, která je od roku 2022 zapsaná na seznamu nemateriálního kulturního dědictví UNESCO. U Kamenného mostu již poosmnácté vyrostou obří pískové sochy. Sochaři zpracují celkem pět pískových soch, které představí voroplavbu jako příběh plaveného dřeva, řeky Otavy a lidí od vody.

Pískem v minulosti vory nejen hojně proplouvaly, ale také se tam vázaly. Sochy jsou vyřezané z nadusaneho jemného štukového písku. Tvorba jedné z nich zabere čtyři až sedm dní. V závislosti na povětrnostních a dalších podmínkách zůstanou sochy k vidění do pozdního podzimu.

Pravděpodobná podoba tváře sv. Vojtěcha

Pražské arcibiskupství představilo model pravděpodobné tváře sv. Vojtěcha, hlavního patrona pražského arcibiskupství a národního patrona Čechů a Poláků, a knihu *Tisíc a padesát let pražského biskupství*. Odhalení jeho podoby bylo součástí uvedení nové publikace *Posunuté milénium*, která mapuje více než tisíciletou historii arcidiecéze. Detailní trojrozměrná dokumentace byla vytvořena na základě lebky světce ze Svatovítského pokladu. Svatý Vojtěch žil ve druhé polovině 10. století, byl druhým pražským biskupem.

Digitální kopii světcovy lebky zkoumal tým expertů z Česka, Brazílie, Polska a Austrálie pod vedením Brazilce Cicera Moraese. Na výsledku se podíleli mimo jiné 3D designéři, antropologové i lékaři. Pro Moraese není Vojtěch prvním českým světcem, jehož vzhled rekonstruoval. V roce 2021 představil se svým týmem podobiznu svaté Ludmily. Podobně rekonstruoval i tváře jiných historických osobností. Využívá k tomu software určený především lékařům, kteří na něm mohou zpracovávat data z počítačové tomografie a mohou v něm plánovat operační zákroky.

Na digitálním odhadu tváře světce pracovali také český geoinformatik Jiří Šindelář a fotograf Martin Frouz. „Nejprve bylo potřeba vytvořit digitální kopii lebky světce. To se

provádí metodou vícenímkové fotogrammetrie,“ vysvětlil Šindelář. Metoda tkví v pořízení mnoha fotografií lebky, které se překrývají a ze kterých program následně vytvoří 3D model. Lebka svatého Vojtěcha se nedochovala celá, chybí jí spodní čelist a část levé tváře. Podle Šindeláře je před rekonstrukcí tváře potřeba lebku zkompletovat. K tomu slouží metoda, kterou výzkumný tým vyvinul.

Výzkumem mnoha lebek a obličejů přišli odborníci s novými vztahy a poměry mezi jednotlivými částmi obličejce. Díky tomu mohou lépe odhadnout chybějící fragmenty lebky. Metoda našla podle Šindeláře uplatnění také na operačních sálech, využívají ji plastičtí chirurgové, například k rekonstrukci zdeformované tváře po autonehodě.

„Podle nové metodiky jsme doplnili chybějící části lebky i chybějící spodní čelist. Následně je třeba zkombinovat dvě metody, anatomickou a metodu hloubky měkkých tkání. První využívá jednoznačné informace o úponu lebečních svalů, zatímco druhá metoda pak znalosti tloušťky měkkých tkání podle konkrétních lebečních rozměrů,“ řekl geoinformatik Šindelář. K přibližné podobě svatého Vojtěcha také vznikla odborná publikace.

Svatý Vojtěch, známý též pod jménem Adalbert, žil ve druhé polovině 10. století. Pocházel z rodu Slavníkovců. Vzdělání získal v Magdeburgu. Po návratu do Prahy se stal pomocníkem prvního českého biskupa Dětmara. Po jeho smrti se stal druhým pražským biskupem. Zasloužil se mimo jiné o založení Břevnovského kláštera v Praze, který byl jako první mužský klášter v Čechách vysvěcen 14. ledna 993. Jeho působení komplikovala krize v českém knížectví, která se projevovala i rostoucími spory mezi Přemyslenci a Slavníkovci. V roce 988 se dostal do ostrého konfliktu s částí šlechty, proto zklamaný opustil Čechy se záměrem vést asketický život mnicha.

Na papežský rozkaz se do Čech vrátil v roce 992, ale poměry v zemi se nijak nezměnily, a tak se rozhodl Čechy opustit podruhé. Druhý odchod, ke kterému došlo krátce před vyražděním Slavníkovců, mu zachránil život, a tak se

do Čech již nevrátil. Byl zabit, když jako misionář působil na území pohanských Prusů, a je proto římskokatolickou církví považován za mučedníka.

Boleslav Chrabrý se chopil příležitosti získat pro mladé polské knížectví vlastního mučedníka a světce. Vojtěchovy ostatky od Prusů vykoupil (prý je vyvážil zlatem) a uložil je v katedrále v sídelním Hnězdně (Gniezno). Zpět do Čech je odvezl český kníže Břetislav I. v roce 1039. Podle polské verze se ovšem tělo sv. Vojtěcha nachází i nadále v Hnězdně, neboť výprava Břetislava I. omylem vyzvedla a odvezla do Čech pouze ostatky prvního arcibiskupa hnězdenského a nevlastního Vojtěchova bratra Radima (sv. Gaudentius).

Pozdější zkoumání vedené antropologem Emanuelem Vlčkem potvrdilo, že autentické Vojtěchovy ostatky jsou uloženy v pražské katedrále, ostatky z Hnězda a Cách jsou tudíž falzem.

V roce 999 byl papežem Silvestrem II. na žádost císaře Oty III. prohlášen za svatého. Vzápětí císař vykonal pouť k jeho hrobu a udělil polskému knížeti Boleslavovi Chrabrému významná privilegia. Část Vojtěchových ostatků pravděpodobně odvezl do Říma a nechal nad nimi vystavět chrám sv. Bartoloměje na Tiberském ostrově. Kolem jeho portálu býval v minulých staletích nápis, který oznamoval, že v tomto kostele spočívají dvě ruce sv. Vojtěcha, z nichž jedna držela arcibiskupskou berlu v Praze a druhá křtila v Uhrách sv. Štěpána. Od 11. století se svatý Vojtěch pokládá po svatém Václavovi za druhého patrona české země, stal se také hlavním patronem polské církve a Uher (roku 994 Vojtěch podle tradice pokřtil budoucího prvního uherského krále Štěpána I.). Papež Pavel VI. jej apoštolským listem Praga urbis z 26. listopadu 1965 prohlásil hlavním patronem pražské arcidiecéze (stolec sv. Vojtěcha).

Světcovy ostatky byly uloženy na Pražském hradě ve zvláštní apsidě, přistavěné k rotundě sv. Víta. Kníže Spytihněv II. zde později založil novou baziliku zasvěcenou společně sv. Vítu, sv. Václavu i sv. Vojtěchu. Roku 1143 byla z ostatků oddělena lebka a byla uložena v relikviáři. Podle této lebky byla upravena jiná lebka, která se dostala do Cách, jako svatovojtěžská relikvie. Svátek sv. Vojtěcha připadá na 23. dubna.

Sklářům a muzeu v Jablonci vzdává hold plastika ze skla a kovu

Sklářům a státnímu muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou vzdává hold nové dílo světoznámé sklářské výtvarnice Gizely Šabókové. Třímetrová figurální plastika ze skla a kovu nazvaná *Pieta* je v parku pod atypickou skleněnou přístavbou muzea zvanou Krystal. Šabóková ji vytvořila na přání muzea k jeho letošnímu 120. výročí založení.

Podle hlavního kurátora muzea Petra Nového byl výběr autora jednoduchý. „Ono zase není v českých luzích a hájích tolik výtvarníků nebo výtvarnic, kteří by byli schopni vytvořit dílo, které je zároveň monumentální a zároveň intimní. A to je to, co jsme do toho prostoru, který jsme si vyčlenili, chtěli,“ řekl ČTK Nový. Podle něj je nová plastika výsledkem dlouhodobé soustředěné práce: „Skic vzniklo několik stovek, než jsme se dopracovali k tomu, respektive paní Gizela Šabóková se dopracovala k výrazu, kterým si byla jistá. A velmi rychle bylo jasné, že to bude figurální záležitost, což vycházelo i z té dispozice prostoru.“

Šabóková ČTK řekla, že zhruba rok strávila vymýšlením, jak bude její dílo vypadat. Kovová část plastiky je kombinací mužských a ženských figur, kde jsou naznačena ramena, boky. Na znamení úcty k muzeu i sklu je figura v mírném úklonu. „A to sklo je dokreslením toho názvu, té *Piety*, a je to symbol nějaké cesty, utrpení, štěstí, boje, krásy, křehkosti i naděje,“ uvedla.

Gizela Šabóková (* 21. 5. 1952, Nové Zámky) je česká výtvarnice pracující převážně se sklem, kovem a litinou. Ve skle jsou to pak zejména tavené objekty, stavované a malované vitráže.

Nejúspěšnější videohra z Čech *Kingdom Come: Deliverance* oznámila druhý díl

Jedna z nejúspěšnějších videoher z dílny českých vývojářů *Kingdom Come: Deliverance* se dočká pokračování. Na svých sociálních sítích to oznámilo studio Warhorse. Prvního dílu se jen za dobu jeho existence prodalo přes šest milionů kopií. Děj hry se odehrává během 15. století v českých zemích. Kritika tehdy ocenila atmosféru, příběh i realističnost středověkých reálií. Druhý díl by měl na svého předchůdce přímo navazovat a měl by nabídnout bohatší děj a stejně jako v prvním díle bude hlavní postavou syn kováře Jindřich.

První díl *Kingdom Come: Deliverance* vyšel 13. února 2018 a jen v prvním roce se prodaly dva milióny kopií, více než u mnoha světových titulů. Hra získala mimo jiné i mnoho ocenění. Náklady na hru tehdy čítaly stovky milionů korun, což z ní učinilo jednu z nejdražších českých her v historii.

PRANOSTIKY NA KVĚTEN

Sníh v máji – hodně trávy.

Studený máj – v stodole ráj.

Suchý březen, chladný máj – bude humno jako ráj.

Suchý březen, mokrá máj – bude humno jako ráj.

Chladno a večerní mlhy v máji, hojnost ovoce a sena dají.

Není-li květen ani příliš studený, ani mokrá, naplňuje stodoly i sudy.

V máji vlhko, chladno – bude vína na dno.

Mokrá máj – v stodole ráj.

Májová vlažička – naroste travička; májový deštíček – poroste chlebiček.

Májová kapka platí dukát.

V máji aby ani hůl pastýřova neoschla.

Na mokrá květen přichází suchý červen.

Deštivý květen – žíznivý říjen.

Májová voda vypije víno.

Je-li už máj zahradníkem, není stodal milovníkem.

Když máj vláhy nedá, červen se předá.

Suchý květen – mokrá červen.

Jestli v máji neprší, červen to dovrší.

V máji hřímoty nedělají trampoty.

Když se v máji blýská, sedlák si výská.

V květnu-li hrom se ozývá, v červnu zřídka mrholívá.

Jsou-li májové hříby červivé, bude suché léto.

Roj, který se v máji rojí, za plný vůz sena stojí; ale o svatém

Jáně ani za vodu džbáně.

Bujný květ – plný úl.

(mk)

Věra Jourová o svém působení v Bruselu

Věra Jourová

Začátky v Bruselu pro ni byly pracovně i emočně velmi těžké, belgická metropole na ni působila skoro jako nepřátelské město, teď jí ale bude chybět. Chybět jí bude i její práce a tým, kterým se obklopila. V rozhovoru s ČTKA to řekla česká eurokomisařka a místopředsedkyně Evropské komise Věra Jourová, které letos na podzim skončí její druhý mandát. V Evropské komisi strávila deset let a nyní přiznává, že neví, jestli jí politika nebude chybět. Podle svých slov pomýšlí na kariéru v akademické sféře.

Poprvé dorazila Jourová do Bruselu poté, co získala nominaci, před takzvaným grilováním v Evropském parlamentu, které se uskutečnilo v říjnu 2014. „Na to mám vzpomínky, jak jsem se učila asi 2 000 stran textu a vlastně jsem byla ráda, že jsem. Vůbec jsem nevnímala město, prostor, lidi jen tak zčásti,“ uvedla Jourová, která byla předtím českou ministryní pro místní rozvoj. „Začátek byl pro mě pracovně i emočně strašně těžký, protože jsem měla dohodu s dcerou, že půjde žít do Bruselu se mnou, to byla součást mého rozhodnutí. Ona se ale zamilovala a zůstala doma,“ popsala eurokomisařka. Dodala, že nakonec se z té zamilovanosti narodila její vnučka, což bylo úžasné, pro začátek v cizím městě to ale nebylo jednoduché.

„Strašně náročná práce, velká míra nejistoty, která spočívá i v určité jazykové bariéře. To, že umíte anglicky, neznamená, že umíte tu speciální slovní zásobu pro jednotlivé obory. Takže tam byla velká míra nejistoty pro někoho, kdo nepřetéká sebevědomím,“ vzpomíná Jourová. Poznávání samotného Bruselu proto začalo až později. Nejdříve znala jen unijní instituce. „Každý, kdo tady nějakou dobu žil, říká, že Bruselu se musí přijít na chuť. Jsou tady úžasné místa a nemusí to být zrovna střed města. Krásná architektura, úžasná atmosféra, hospůdky, to je taky Brusel. A když přišel covid, tak jsem pochopila, že jsou tu i nádherné parky a květiny,“ dodává eurokomisařka.

Skončit po deseti letech v Evropské komisi bude podle Jourové velká změna. „Já ještě sama o sobě nevím jednu věc, a to do jaké míry jsem drogově závislá na politice. Ale těším se zároveň na úplně nové věci, které budu dělat s vědomím, že na ně mám čas. Mně je letos šedesát let, a to si opravdu rozmyslíte, kde chcete trávit čas, s kým a jak ještě chcete být užitečná,“ říká místopředsedkyně Evropské komise. Pomýšlí zejména na kariéru v akademické sféře. „Chtěla bych být v kontaktu s mladými lidmi. Budu mít obrovské nutkání to, co jsem se tady naučila, někomu předat,“ uzavírá.

Prezident Pavel o EU a NATO

EU je největším mírovým projektem v historii kontinentu, členství v unii a v NATO je základem naší svobody, prosper

ity a bezpečnosti, řekl prezident Petr Pavel na konferenci na Pražském hradě ke 20. výročí vstupu Česka do Evropské unie. Chce-li Česko hrát pomyslnou první ligu v Evropě, logicky se nabízí například přijetí eura, uvedl. Nespokojení jsou ti, kteří jím neplatí, dodal.

Podle něj členství v EU umožnilo Česku pozvednout města a vesnice, díky fondům se modernizují železnice, silnice, obnovují památky či staví školy. Mezi výzvy a problémy EU řadí prezident Pavel zejména zbytečnou byrokracii, těžkopádnost a často i nesrozumitelnost. O přínosech a výzvách Evropské unie pro Česko a další členské státy na Pražském hradě hovořil také německý prezident Frank-Walter Steinmeier. Ten uvedl, že EU není nezničitelná, je potřeba ji chránit. V době, kdy je válka zpět v Evropě, je dle něj třeba jednat rozhodně.

Akce připomíná dvacet let od vstupu do EU. Česko se spolu se Slovenskem, Maďarskem, Polskem a dalšími šesti evropskými státy stalo členem unie 1. května 2004. Konference *20 let Česka v EU: Vize pro rozšířenou Evropu* je vyvrcholením řady akcí pořádaných při příležitosti výročí. Součástí byl i večerní koncert České filharmonie v pražském Rudolfinu.

Členství v Evropské unii přispělo k tomu, že je Česko dnes mnohem bohatší zemí. Na konferenci *20 let Česka v EU* na Pražském hradě to uvedl premiér Petr Fiala (ODS). Unie podle něj dává Česku také bezpečnostní garance a pevně zemi ukotvuje na Západě, kam historicky vždy patřila, kromě několika desetiletí komunistického režimu, kdy z něj byla násilně vytržena. Za aktuální výzvy Fiala považuje zejména bezpečnost a konkurenceschopnost.

Největší vliv na bezpečnost v EU má válka na Ukrajině, míní ministerský předseda. „Ukrajina bojuje za svoje právo patřit k naší civilizaci, za svoje právo být svobodná. Její boj zároveň rozhoduje o tom, v jakých bezpečnostních podmínkách budeme my v příštích letech žít,“ řekl. Připomněl českou iniciativu na zajištění munice pro Ukrajinu v zemích mimo EU či další evropské projekty.

V souvislosti s bezpečností zmínil Fiala i tu energetickou, tedy potřebu diverzifikovat zdroje a směřovat k úplné nezávislosti na podle něj nebezpečných režimech. Za zásadní považuje rozvoj obnovitelných zdrojů a investice do jádra, k čemuž je podle něj nutný společný celoevropský postup.

Nová strategie rozvoje zdravotnictví v ČR

Ministerstvo zdravotnictví dokončilo svůj strategický dokument, který je rozvahou pro další rozvoj českého zdravotnictví. Dokument přislíbil Vlastimil Válek (TOP 09) loni v prosinci.

Podle opozičních politiků je důležité, aby dokument obsahoval i řešení současné situace, nejen její popis. Podle Války se jedná o vědecký soubor, který byl komunikován i se Světovou zdravotnickou organizací (WHO). Obsahuje pojednání o personální situaci, vzdělávání zdravotníků, lékové politice nebo změny v síti nemocnic.

Podle Věry Procházkové (ANO) je potřeba, aby se vláda shodla na řešeních s opozicí. Uvedla, že je to důležité pro dlouhodobější cíle. Podle bývalého ministra zdravotnictví Romana Prymuly je klíčovou otázkou restrukturalizace sítě nemocnic, nadbytek lůžek pro akutní péči a naopak nedostatek lůžek pro péči následnou.

Petr Fiala staronovým předsedou ODS

Premiér Petr Fiala se opět stal předsedou ODS, neměl protikandidáta. Získal 424 platných hlasů od 525 přítomných delegátů ostravského kongresu. Jeho cílem je vyhrát volby do Poslanecké sněmovny v roce 2025. Mandát obhájil popáté, když ho dokončí, bude v čele ODS déle než zakladatel strany Václav Klaus.

Fiala delegáty požádal o silný mandát, který mu pomůže v parlamentních volbách příštího roku dovést ODS k vítězství. Prvním místopředsedou ODS se opět stal ministr financí Zbyněk Stanjura. Chce pokračovat ve stabilizaci financí a oslovit střední třídu. Na kongres se sjelo přes 500 delegátů, dvoudenní akci pojmají jako začátek cesty ke sněmovním volbám v příštím roce. ODS v průzkumech preferencí drží druhé místo s odstupem za opozičním ANO bývalého premiéra Andreje Babiše. Ačkoli Fiala se netěší velké oblibě v průzkumech veřejného mínění, podporu mezi straníky má.

Vláda pětikoalice, tedy ODS, lidovců, TOP 09, Starostů a Pirátů, má podle premiéra Petra Fialy splněno 60 procent z úkolů, které si před více než dvěma lety zadala. Vládní kabinet podle něj zvládl přejít přes neočekávané výzvy a restartu Česka nasvědčují všechny ekonomické ukazatele. „Poklesla inflace, ceny energií už několik měsíců klesají. Dočkáme se růstu reálných mezd,“ uvedl. Do voleb chce Fiala připravit plán rozvoje země na další dvě volební období, tedy s přesahem deseti let. Stavět hodlá na investicích a vzdělávání. V souvislosti s jednáním o změně penzí, které moderuje prezident Petr Pavel, uvedl, že důchodovou reformu vláda prosadí, ať už k tomu dá opozice souhlas, nebo ne.

SPD povede dál Tomio Okamura

Předsedou opozičního hnutí SPD bude dál jeho zakladatel a lídr Tomio Okamura. Na celostátní konferenci dostal 195 z 216 odevzdaných hlasů. Neměl protikandidáta. Na konferenci to oznámil šéf volební komise Tomáš Doležal. Podle něj získal Okamura 88 procent hlasů. Dorazil i bývalý prezident Miloš Zeman. Kritizoval SPD za neprosazování přímé volby starostů a hejtmanů. Zopakoval, že v příští vládě by rád viděl SPD a ANO. Zdravici zaslal i exprezident Klaus.

SPD je na české politické scéně od června 2015, kdy ho Okamura založil po vnitrostranických sporech a odchodu z Úsvitu přímé demokracie. Uspělo ve sněmovních volbách v roce 2017 i 2021. Podle volebních průzkumů se teď podpora SPD pohybuje kolem deseti procent. Hnutí ve svém dlouhodobém programu píše, že je vlastenecké a prosazuje přímou demokracii, tradiční hodnoty, referendum o vystoupení z Evropské unie či rovný růst důchodů všem o stejnou částku. Odmítá přijímání migrantů, rovné manželství pro všechny či vyplácení dávek lidem, které označuje za nepřizpůsobivé.

Konferenci SPD zahájil Okamura kritikou vlády a odmítnutím války či migrace. „Peníze Čechům, ne Ukrajině. Chceme mír, ne válku. Ne migraci, ne euro. Chceme právo na referendum,“ uvedl Okamura. Podle něj vláda „najela na strašení Ruskem a doslova válečný mód“ a nedávné slovenské prezidentské volby mohou být inspirací. „Pokud se spojíme všichni, kdo chceme mír a ne diktát Bruse-

lu, máme šanci zvítězit proti válečným štváčům z pětikoalice,“ uvedl šéf SPD.

Petr Pavel navštívil sídlo rozvědky

Prezident Petr Pavel navštívil Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI). Práci rozvědky ocenil a její činnost označil za klíčovou pro vnitrostátní bezpečnost, zahraničně-politické styky a ekonomické zájmy Česka. Návštěva sídla v pražských Kobylisích navázala na nedávná jednání prezidenta s vedením Bezpečnostní informační služby.

Pavel se stal po šestadvaceti letech druhým prezidentem, který kontrarozvědku navštívil. Naposledy tak učinil v září 1998 Václav Havel. S širším vedením organizace jednal prezident o aktuální situaci a hrozbách či vlivu Ruska a Číny na bezpečnost v Česku.

Návštěvy politiků v tajných službách nejsou časté. Všechny tři však v poslední době navštívil premiér Petr Fiala (ODS). Prezident Pavel má v úmyslu to samé.

Pražský magistrát řeší námitku k vyklizení tábora před úřadem vlády

Pražský magistrát se zabírá námitkou podjatosti vůči Praze 1. Řeší to v souvislosti s řízením proti aktivistovi Ondřeji Thorovi a jeho táboru před úřadem vlády. Správný řízení v březnu rozhodlo o likvidaci Thorových přístřešků. Aktivista před úřadem táboří zhruba rok a podle jeho slov tam chce zůstat až do demise současné vlády. Svůj přístřešek označil za petiční stánek, na který dle zákona nepotřebuje povolení.

Zástupci Prahy 1 dříve uvedli, že se jedná o zneužití zákona a že se úřad pokusí nevhledný tábor odstranit. Magistrát se ale nyní musí potýkat s námitkou podjatosti, protože v případě Thorova odvolání se bude situací zabývat právě on. Thor s postupem radnice nesouhlasí a jednání města označuje za protiprávní.

Lipavský: Zlepšování podmínek v cizině je ze strany Česka investicí do bezpečnosti

Zlepšování podmínek v zahraničí je ze strany Česka nejen projevem dobré vůle, ale také investicí do vlastní bezpečnosti a prosperity. Na zahájení Národního rozvojového dne to řekl ministr zahraničí Jan Lipavský (Piráti). Také podle prezidenta Petra Pavla, který se akce zúčastnil, by Česko mělo převzít svůj díl odpovědnosti jak z dobré vůle, tak v zájmu zachování vlastní bezpečnosti před krizemi, které mají potenciál překonávat hranice a ovlivnit bezpečnost a prosperitu ČR.

Globální krize jako pandemie, klimatická změna nebo válka na Ukrajině jsou podle Pavla událostmi, které proměňují mezinárodní prostředí a v propojeném světě mají vliv na životy všech. Investice do rozvojové a transformační pomoci podle něj mají potenciál předcházet krizím nebo je aspoň mírnit. Rozvojové a humanitární aktivity jsou podle něj celospolečenským tématem.

„Češi ve sbírkách prokazují, že jim pomoc druhým není lhostejná,“ řekl prezident ve svém úvodním projevu k Národnímu rozvojovému dni. Připomněl pomoc Ukrajině, zejména pak ukrajinským uprchlíkům na českém území, kde byla podle něj vlna solidarity mimořádná. Ministr Lipav-

ský připomněl, že Česko má dlouholetou tradici solidárního zahraničního působení a hraje aktivní roli ve vytváření stability v různých regionech světa. Jako příklad zmínil dlouholeté partnerství s Bosnou a Hercegovinou, Gruzii, Moldavskem a Ukrajinou. „Naší přidanou hodnotou jsou transformační zkušenosti, dlouholetá lidskoprávní tradice a také schopnost navazování partnerství napříč různými sektory,“ poznamenal ministr.

ČR podle Lipavského dokáže stále více ovlivňovat evropskou rozvojovou politiku, patří podle něj k hlavním podporovatelům prevence a snižování rizika katastrof v evropské i globální humanitární politice, pomohla také v Evropské unii prosadit lidskoprávní sankční mechanismus.

Výtky Amnesty International k situaci v ČR

Ukrajínští uprchlíci se loni v Česku potýkali s nenávisnými projevy a diskriminací, pokračovala faktická segregace romských dětí ve vzdělávání a zlepšení práv se nedočkaly ani sexuální menšiny. Ve výroční zprávě to uvádí mezinárodní organizace hájící lidská práva Amnesty International.

Ta Česku rovněž vytýká zastaralý zákon o přístupu k interupcím a vývoz zbraní do Izraele, Saúdské Arábie a Spojených arabských emirátů. Zpráva, která hodnotí stav lidských práv ve více než 150 zemích a regionech, tvrdě odsoudila úpadek právního státu ve světě. Kritika se nevyhnula ani Česku, kterému Amnesty v dokumentu o takřka 420 stranách věnovala stránku a půl.

„Na pozadí hospodářské recese a rostoucí inflace byli Ukrajinci vystaveni nenávisným projevům, obtěžování a zločinům z nenávislosti,“ uvedla Amnesty o situaci uprchlíků v Česku. Ukrajinci se podle zprávy potýkali i s překážkami v integraci. Ačkoliv míra jejich zaměstnanosti činila 64 procent, jednalo se většinou o špatně placená a nekvalifikovaná pracovní místa.

Loni Česko podle Amnesty nepokročilo ani v řešení přetrvávající faktické segregace romských dětí ve vzdělávání. Česká pobočka mezinárodní organizace poznamenala, že opatření, jak situaci zlepšit, představilo ministerstvo školství na počátku letošního roku.

Amnesty zaznamenala, že čeští poslanci odmítli novelu zákona o manželství pro všechny páry. „Což vytváří nejistotu ohledně budoucnosti rovných práv v manželství,“ uvedla zpráva.

Česko si uvědomuje výtky, které mu kvůli nenávisným projevům vůči ukrajinským uprchlíkům adresovala mezinárodní organizace na ochranu lidských práv Amnesty International (AI). Problém předsudečného násilí stejně jako další výzvy se snaží řešit. ČTK to řekla vládní zmocněnkyně pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková. Reagovala tak na výroční zprávu AI. „Zpráva popisuje výzvy, kterých jsme si vědomi. Uvědomujeme si důležitost problematiky předsudečného násilí z nenávislosti, jehož terčem byli ukrajínští uprchlíci. Je to téma, na kterém pracujeme,“ uvedla zmocněnkyně. Dodala, že v úřadu vlády vytvořila expertní tým, který se přípravou návrhů a nastavením opatření zabývá. Kroky se týkají prevence, legislativních změn či vzdělávání a osvěty. „V tuto chvíli je v meziresortním připomínkovém řízení novela trestního zákoníku, kde se snažíme ochranu před předsudečnou nenávislostí řešit vůči skupinám, které dnes stejně jako ostatní zranitelné skupiny chráněné nejsou. Týká se to lidí s postižením, menšinovou sexuální

orientací nebo žen aktivních ve veřejném prostoru,“ řekla Šimáčková Laurenčíková.

Politická shoda armádních špiček V4

V důležitých věcech v rámci V4 najdou nejvyšší armádní představitelé Maďarska, Polska, Slovenska a ČR vždy shodu bez ohledu na možné politické rozdíly. Novinářům to po dvoudenním jednání nejvyšších armádních představitelů v liblickém zámku řekl náčelník generálního štábu Karel Řehka. Jednání bylo zároveň i zhodnocením českého předsednictví V4. Tématem byl také průběh konfliktu na Ukrajině, jeho vývoj a potřebné kroky k podpoře Ukrajiny, ale také koordinace v rámci aktivit EU a NATO.

Maďarsko zastupoval Gábor Böröndi, Polsko Wiesław Kukula a Slovensko Daniel Zmeko. Podle Řehky si také vyměňovaly pohledy na vývoj ruské hrozby, a to nejen aktivity v Evropě, ale také na africkém kontinentu. Spolupráce V4 na vojenské úrovni je podle něj živá, dává smysl a zahrnuje mnoho témat, které jako sousední státy musí zemětřit.

„My všichni, bez ohledu na různé možné politické rozdíly, jak to může vypadat navenek, my jako vojáci jsme zodpovědní za to, abychom poskytovali jasná vojenská doporučení politickým vedením našich zemí, a tudíž naše diskuze je velmi otevřená, velmi profesionální a ve velmi přátelském duchu,“ popsal Řehka. Dodal, že když v alianci existuje informace, třeba nějaké hodnocení, které je klasifikováno jako tajné, tak samozřejmě k němu mají všichni členové NATO přístup. „Stejně tak je to v Evropské unii,“ doplnil Řehka.

Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách otevřen

Muzeum romské kultury slavnostně a za přítomnosti prezidenta Petra Pavla otevřelo Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách v Letech na Písecku. Stojí v místě, kde byl za druhé světové války koncentrační tábor pro Romy. Výstavba památníku, která stála 102 milionů korun, trvala necelé dva roky. Novinářům to řekli zástupci Muzea romské kultury. Památník vznikl v lokalitě, kde se nacházel od sedmdesátých let minulého století vepřín. O vybudování důstojného pietního místa se začalo hovořit v roce 1995.

V návštěvnickém centru památníku je stálá expozice, venku Stezka paměti. Součástí expozice jsou výpovědi pamětníků v audiovizuální podobě. Památník se pro veřejnost otevřel 12. května, kdy se v Letech pravidelně koná pietní akt.

Táborem v Letech podle historiků od srpna 1942 do května 1943 prošlo 1 308 Romů, mužů, žen i dětí, 327 z nich v něm zemřelo a přes 500 skončilo v koncentračním táboře v Osvětimi.

Památník v Letech na Písecku bude podle českého prezidenta Petra Pavla připomínat, jaké hrůzné činy se v něm staly. Navíc bude mementem pro další generace, aby se už nic podobného neopakovalo. Pavel to řekl při otevření památníku. Dodal, že existence romských obětí za druhé světové války byla dlouho opomíjena.

Může se otevření Památníků holokaustu Romů a Sintů stát přelomovým momentem ve složitém vztahu české majority a romské menšiny? Co si myslí Jana Kokyová, vnučka

věžeňkyne tábora v Letech u Písku? „Pokud se budeme bavit o běžné populaci, se kterou přicházíte denně do styku, tak si myslím, že ne. Lidé, kteří se kolem toho památníku pohybují, ti věří, že se něco změní. Já v to taky věřím, musím tomu věřit. Ale lepší zítřky asi můžeme čekat ne zítra, ale snad v horizontu let, generací, kéž by... Já bych si strašně přála, aby se naše děti nemusely rodit s tím stigmatem, že jsou Roma a že tím pádem mají startovní čáru o kilometr vzadu.“

<https://letypamatnik.cz/>

Centrum Romů a Sintů v Praze otevřelo výstavu *Příběhy přeživších*

Osudy šesti romských osobností, které se staly obětmi nacistického rasového pronásledování za druhé světové války, představuje výstava *Příběhy přeživších*. V pražském Clam-Gallasově paláci ji otevírá Centrum Romů a Sintů. Kurátorem výstavy je historik Jiří Smlsal. „Rozhodl se vyhnout se nemilosrdné řeči čísel, přehledu vývoje rasistických nařízení či fotografiím zbídačených lidí, pořízených jejich mučiteli. Svou pozornost namísto toho zaměřil na lidskou dimenzi této historie. Příběhy přeživších jsou tak autentickými vzpomínkami těch, kteří nepředstavitelně trpěli a podali o tom svědectví,“ uvádí na webu Muzeum romské kultury.

Zástupci parlamentů V4 o potřebě další reformy migrační politiky EU

Představitelé bezpečnostních a branných výborů parlamentů zemí Visegrádské skupiny (V4 – Česko, Slovensko, Polsko a Maďarsko) se shodli na nutnosti další reformy unijní migrační a azylové politiky po letošních volbách Evropského parlamentu, která by vedla ke snížení migračního tlaku na Evropu. Uvedli to v deklaraci, kterou podepsali v Praze. Novinářům to řekl předseda sněmovního bezpečnostního výboru Pavel Žáček (ODS). Migraci z jihovýchodu a z jihu je podle něho obtížné řešit. „Ve svém důsledku tito migranti nerespektují žádná pravidla, rozrušují nejenom mezinárodní řád, ale také právní systém v každé z našich zemí. Dotýká se to až našich základních hodnot,“ uvedl Žáček na jednání delegací.

Přijímaná podoba unijního migračního paktu podle něho „nevyhovuje snad nikomu“, nejhorší by ale podle něho bylo nedělat nic. Už nyní je třeba jednat o další reformě evropské migrační politiky, uvedl Žáček. „Uznáváme potřebu další reformy migrační a azylové politiky EU po evropských volbách s cílem výrazně snížit migrační tlak,“ stojí v dokumentu. Píše se v něm například o posílení ochrany vnějších unijních hranic, boji proti převaděčství a o posílení návratové politiky.

Šetření výbuchů muničních skladů ve Vrbětích uzavřeno

Kriminalisté z Národní centrály proti organizovanému zločinu už dál nebudou prověřovat výbuchy muničních skladů ve Vrbětích na Zlínsku, při kterém v roce 2014 zemřeli dva lidé. Případ odložili. Jsou ale přesvědčeni, že za explozemi stojí příslušníci ruské vojenské rozvědky GRU. Chtěli zabránit dodání munice do oblastí, kde provádělo Rusko vojenské operace. Protože se podezřelí pohybují v Rusku,

kteří odmítlo s českou policií spolupracovat, nemohli kriminalisté zahájit jejich trestní stíhání. Na webu policie to uvedl ředitel NCOZ Jiří Mazánek.

Policie v souvislosti s výbuchem pátrala po mužích, kteří jsou podezřelí také z otravy bývalého ruského agenta Sergeje Skripala a jeho dcery Julije v britském Salisbury v roce 2018. Média tyto muže identifikovala jako agenty vojenské tajné služby GRU Alexandra Miškina a Anatolije Čepigu. Údajně se objednali na prohlídku muničního areálu. V té době se ve skladu patrně nacházely zbraně obchodníka, který dodával munici na Ukrajinu. „Případ je odložen jen proto, že Rusko odmítá spolupracovat. Je nepochybné, kdo výbuchy způsobil, jednalo se o agenty GRU na základě pokynů Ruské federace,“ uvedl ministr vnitra Vít Rakušan (STAN). „Věc lze považovat za násilnou akci státu namířenou proti civilistům, tedy za válečný zločin, akt terorismu,“ míní. Kromě smrti dvou lidí způsobily výbuchy podle policie škodu přesahující miliardu korun. O odškodnění požádalo na 9 000 lidí. Vyplaceno zatím bylo 310 milionů korun, shrnul Rakušan na tiskové konferenci.

Prezident Petr Pavel považuje za správné, že policie jasně označila viníka výbuchu muničních skladů ve Vrbětích. Podle Pavla to byl nejbrutálnější útok Ruska na českou suverenitu od invaze v roce 1968. Prezident to napsal na sociální síti X.

Premiér Petr Fiala (ODS) označil případ za státní terorismus Ruska. Výsledek vyšetřování podle něj není překvapivý, ale jasně potvrzuje to, co jsme všichni tušili. „Za útoky ve Vrbětích stála ruská rozvědka a Rusko tedy provedlo teroristický útok na našem území. Putinův režim dlouhodobě vede proti České republice hybridní válku a ti, kteří se s ním snaží přátelit, nebo chtějí, abychom mu začali ustupovat, ohrožují bezpečnost naší země. Výsledky vyšetřování zároveň ukazují, že naše zahraniční politika je správná a hájí zájmy českých občanů,“ uvedl Fiala. Podobně reagovali na oznámení odložení případu i další politici vládní koalice.

Ředitel Bezpečnostní informační služby (BIS) Michal Koudelka považuje za zásadní, že se v případě výbuchů skladů v muničním areálu ve Vrbětích na Zlínsku potvrdily informace shromážděné českou kontrarozvědkou o odpovědnosti ruské vojenské rozvědky GRU. „Národní centrála proti organizovanému zločinu (NCOZ) odvedla špičkovou práci na velmi složitém případě a prokázala, že ruské zpravodajské služby stály za odporným útokem, který stál životy dvou nevinných českých občanů a miliardové škody na majetku,“ uvedl v tiskové zprávě.

Podle vrchního ředitele sekce právní a konzulární ministerstva zahraničí Martina Smolka Česko bude dál usilovat diplomatickou cestou o odškodnění za výbuchy muničních skladů ve Vrbětích. Dokud bude válka na Ukrajině, nedosáhne toho, aby si Rusko sedlo za jednací stůl, řekl novinářům. V budoucnu to Smolek nevyklučuje, může se podle něj ale jednat o poměrně dlouhou dobu. Použil přirovnání k omluvě za účast na obsazení Československa vojsky pěti zemí Varšavské smlouvy v roce 1968.

Ministerská nominace na nové generály

Ministerstvo vnitra bylo střídme v nominacích na generálskou hodnost. Vít Rakušan (STAN) s nimi prezidenta seznámil, ten si je teď prohlédne sám a pak by je měla

schválit vláda. Prezident bude tradičně do generálského stavu povyšovat vojáky, policisty a hasiče u výročí 8. května a v den vzniku samostatného Československa 28. října.

Loni úřad jmenoval tři plukovníky z řad policie a náměstka generálního ředitele hasičů. Podle Rakušana je letošní počet návrhů podobný. Přesný počet ministr nekomentoval. Ministr s prezidentem jednal i o dalších tématech, které se jeho resortu týkají, především o migrační politice. Kritiku musí nést především za migrační pakt EU, který schválili europoslanci. Rakušan uvedl, že ČR má k paktu výhry, ale dokument celkově znamená spíše zlepšení.

Josef Nuzík novým olomouckým arcibiskupem

Olomouckým arcibiskupem jmenoval papež František sedmapadesátiletého biskupa Josefa Nuzíka, doteď administrátora olomoucké diecéze. Do úřadu byl Nuzík uveden v sobotu 13. dubna. Místo moravského metropolity bylo prázdné od poloviny roku 2022, kdy byl Jan Graubner jmenován primasem českým. Biskup Nuzík po jmenování poděkoval za důvěru Bohu, ale také papeži Františkovi a apoštolskému nunciovi. Celý proces byl až doposud vázán mlčenlivostí. Jmenování nového arcibiskupa bylo oslaveno vyzváněním zvonů po celé republice.

Zemřel diplomat František Černý

Ve věku dvaadvadesáti let zemřel bývalý velvyslanec Československa a České republiky v Berlíně František Černý. Tento doyen české diplomacie se narodil 8. června 1931 v Praze na Novém Městě. Po dokončení střední školy v Praze v Truhlářské ulici byl Černý označen za politicky nespolehlivou osobu a musel narukovat k oddílu vojsk PTP. Potom pracoval tři roky jako dělník, je dokonce vyučený soustružník.

Od roku 1955 studoval bohemistiku a germanistiku na Filozofické fakultě UK v Praze. V roce 1957 nastoupil do Československého rozhlasu jako redaktor zahraničního vysílání, ale po okupaci země vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 byl nucen z rozhlasu odejít. Práci hledal těžko, krátce dokonce působil jako noční portýr v legendární vinárně U Hada. Nakonec zakotvil jako učitel němčiny ve Státní jazykové škole, kde působil až do konce roku 1989.

Pro komunisty byl nežádoucí osobou i proto, že pracoval v rozhlasu spolu s Jiřím Dienstbierem, Karlem Wichsem, Františkem Fröhlichem, Bedřichem Utitzem, Janem Petránkem a celou památnou partou tzv. novinářů-reakcionářů. Byl názorově spřízněn s profesorem Eduardem Goldstückerem, který ho učil na FF UK, a s poslední žijící představitelkou pražské německé literární scény Lenkou Reinerovou (1916-2008), s nimiž se podílel na legendární kufkovské konferenci v Liblici v roce 1963.

Po listopadu 1989 nastoupil na ministerstvo zahraničí a následující rok se na popud prezidenta Václava Havla stal velvyslancem v Berlíně. V letech 1998-2001 byl velvyslancem České republiky ve Spolkové republice v Bonnu a později opět v Berlíně. Byl posledním žijícím zakladatelem Pražského literárního domu autorů německého jazyka.

Celý život přispíval k dobrým vztahům mezi Čechy a Němci. Byl nositelem Záslužného řádu SRN a Umělecké ceny česko-německého porozumění, kterou získal společně s bývalým prezidentem Richardem von Weizsäcke-

František Černý a Karel Schwarzenberg

rem (1920-2015). Žil v Praze s ženou Helenou, s níž měl dceru a syna.

Z HISTORIE

1134? se narodil Přemyslovec **Oldřich** († 18. 10. 1177?), třetí syn knížete Soběslava I. a Adlety Uherské. Byl vzdáleným příbuzným Fridricha Barbarossy, otec Oldřichovy manželky lankrabě Ludvík byl Barbarossovým švagrem. Oldřich pobýval dlouhá léta na císařově dvoře, bojoval s ním v Itálii v letech 1162 a 1174.

30. 5. 1434 se odehrála se **bitva u Lipan**, která ukončila období husitských válek. Početní převahou i lstí bylo radikální křídlo českého husitství poraženo, Prokop Holý i se svými hejtmany zahynul. Rozhodující politická moc v zemi se dostala do rukou panské jednoty. Šlo o vítězství Čechů nad Čechy! Táborský svaz se však udržel ještě několik let jako nábožensko-politický spolek se svými kněžími i hejtmany (zpočátku s Janem Roháčem z Dubé).

18. 5. 1624 byli z Čech císařským patentem vypovězeni nekatolictví duchovní poté, co bylo katolické náboženství prohlášeno za jediné povolené v Čechách (9. 4. 1624). Provedením tohoto dekretu byli pověřeni kníže Lichtenštejn a arcibiskup Arnošt Albrecht Harrach.

1724

Ve vesnici Vrbovce u Znojma vypuklo otevřené povstání proti uplatňování vrchnostenských práv louckého kláštera. Vrbovečtí měli určitá privilegia a svobody se soudním právem, která však vrchnost odmítla respektovat. Povstání bylo vojensky potlačeno, velká část mužů uvězněna.

květen Rakouská vláda nařídila konání generálních vizitací, při níž byli chytáni tuláci a žebráci. Byli pak umístěni ve sběrných táborech a odesíláni do svých bydlíšť.

30. 5. 1814 bylo tzv. prvním pařížským mírem ukončeno dlouhé období válek protinapoleonské koalice s Francií. Do Francie se vrátili vyhnaní Bourboni.

1854

Císařským nařízením byl zaveden nový organizační řád pro

střední školy. Současně došlo k redukci výuky češtiny. Univerzity přestaly být pouhými vzdělávacími ústavy pro státní úředníky a měly se stát střediskem vědecké badatelské práce. Byl zrušen státní dozor nad univerzitami a zavedena svoboda učení i univerzitní samospráva.

5. 5. 1864

Český sněm přijal dva **zemské školské zákony**. První o rovném právu obou zemských jazyků na středních školách – druhý zemský jazyk bude povinným vyučovacím jazykem. Druhý zákon – rozdělení gymnázií na česká, německá a oboujazyčná.

1874, květen

Byly upraveny církevně politické poměry, vycházely z myšlenky nadřazenosti státních zákonů nad církevními.

3. 5. 1879, před 145 lety, se narodila se **Alice Masaryková**, osvětová pracovnice, dcera T. G. Masaryka († 29. 11. 1966).

4. 5. 1884, před 140 lety, zemřela ve Vídni **Marie Anna**

Sardinská (* 19. 9. 1803, Turín), manželka císaře a krále Ferdinanda I. Její korunovace českou královnou 7. září 1836 **byla poslední korunovací v historii českého království**. Starostlivě pečovala o churavého manžela, společně s ním se věnovala hudbě, botanice a výtvarnému umění. V prosinci 1848 měla rozhodující vliv na Ferdinandovo odstoupení ve prospěch

Františka Josefa I. Poté žila s chotěm na Hradčanech. Díky své laskavosti a charitativním akcím byla velmi oblíbenou.

28. 5. 1884, před 140 lety, se narodil **Edvard Beneš**, bývalý československý prezident († 3. 9. 1948).

4. 5. 1919, před 105 lety, zemřel **Milan Rastislav Štefánek**, politik, generál francouzské armády, astronom, spoluzakladatel československého státu (* 21. 7. 1880).

24. 5. 1934 byl v prezidentských volbách zvolen (již počtvrté) hlavou státu ČSR **T. G. Masaryk**. Obdržel 327 hlasů, jeho protikandidát Klement Gottwald 38 hlasů, 53 lístků bylo prázdných.

1939, květen

Bylo vytvořeno tzv. vládní vojsko z profesionálních vojenských kádrů bývalé československé armády.

6. 5.

Uložení ostatků Karla Hynka Máchy na Vyšehradském hřbitově se stalo velkou protinacistickou manifestací, které se zúčastnilo čtvrt miliónu Pražanů.

1. 5. 1954 v armádě ukončily činnost **pomocné technické prapory**. Celkem jimi prošlo na 60 tisíc osob, přičemž

„pravých pětépáků“ (s klasifikací „E“ – politicky nespolehlivých) bylo asi 22 tisíc.

17. 5. 1969, před 55 lety, zemřel **Josef Beran**, teolog, kardinál a arcibiskup pražský (* 29. 12. 1888).

12. 5. 1984 oznámil Československý olympijský výbor svou neúčast na XXIII. letních olympijských hrách v Los Angeles z důvodů „obav o normální průběh her“.

9. 5. 1994 získala Česká republika status přidruženého partnera Západoevropské unie.

1. 5. 2004 – den vstupu České republiky do Evropské unie.

Dollfuss a anšlus 1934

Aktivisté levicových organizací zatčení po potlačení povstání v roce 1934 byli umístěni do koncentračního tábora Wellersdorf. Jedním z důsledků potlačeného povstání byl zákaz sociálně demokratické strany a jí řízených odborových organizací. Část stranického vedení uprchla do Československa, další představitelé byli zatčeni. Mnoho levicových aktivistů bylo zastřeleno nebo popraveno. Pozoruhodné je, že jako první byl oběšen slabomyslný Peter Strauss, který byl obviněn z účasti na žhářství. Poprava tohoto postiženého člověka spustila řadu represálií proti důležitým lidem – vůdcům odborů, sociálně demokratické strany, komunistům i anarchistům. Po vítězství v konfrontaci s levicí se Dollfuss pustil do dalšího posilování svého režimu.

30. dubna a 1. května 1934 se konala poslední schůze rakouských poslanců, která přijala květnovou ústavu. Ta zdůraznila, že Rakousko se stává státem třídním a kleri-

Engelbert Dollfuss a Benito Mussolini, 1934

kálním, místo devízy „Rakousko je demokratická republika a právo vychází z lidu“ bylo přijato heslo „Ve jménu všemohoucího Boha, z něhož vycházejí všechna práva. Tato ústava se stala základem pro rakouský křesťanskoněmecký svazový stát, vybudovaný na stavovském principu.

Přesto nastolení diktatury Dollfusse, který dokázal neutralizovat levicovou opozici, nepřijala další vlivná politická síla v zemi – národní socialisté, kteří měli úzké vazby na německou NSDAP. Národní socialisté prosazovali sjednocení s Německem a nehodlali se smířit s Dollfusovou koncepcí budování národního rakouského státu.

V červenci 1934 se pokusili o státní převrat. S tímto cílem odešlo z Německa do Rakouska mnoho rakouských národních socialistů, kteří dříve emigrovali nebo byli ze země vyhoštěni. Nacistické hnutí vedli známí představitelé NSDAP Ernst Kaltenbrunner, Arthur Seyss-Inquart a Odilo Globocnik.

25. července 1934 vtrhlo do budovy rakouské vlády asi 150 bojovníků z 89. oddílu SS, oblečených do vojenských uniforem rakouské pravidelné armády.

Dollfuss, který se pokoušel z úřadu uniknout, byl zraněn. Bylo po něm požadováno okamžité předání moci nacistům, přesněji jejich představiteli Antonu Rintelenovi, vůdci Křesťanskosociální strany sympatizující s nacisty.

Dollfuss však, přestože byl vážně zraněn, našel odvahu odmítnout pučistické požadavky. Esesáci ponechali rakouského kancléře bez lékařské pomoci a ten zemřel na ztrátu krve. Mezitím Dollfussův spojenc Benito Mussolini postupoval se čtyřmi italskými divizemi směrem k Rakousku, protože s ním měl dohodu a nehodlal zemi vydat příznivcům anšlusu.

V roce 1934 tak nacistické Německo a fašistická Itálie fakticky stály na pokraji války o Rakousko. Berlín, který v té době ještě nebyl dostatečně silný, nepotřeboval válku s Itálií, zvláště když německý Führer stále doufal, že dříve nebo později přiláká italského duceho na svou stranu. Hitler a jeho rakouští spolupracovníci museli protentokrát opustit plány na okamžitou anexi Rakouska. Pod kontrolou rakouské vlády se vojenským jednotkám, kterým velel rakouský ministr spravedlnosti Kurt von Schuschnigg, podařilo rozpráší SS a obnovit politický pořádek. Rintelen, kterého se nacisté chystali prohlásit za nového kancléře, byl zatčen a na základě obvinění ze zrady odsouzen na doživotí (o čtyři roky později byl propuštěn, ale rakouského politického života se již neúčastnil). Novým vůdcem Rakouska se stal Kurt von Schuschnigg, který pokračoval v Dollfusově politice dalšího posilování suverénního rakouského státu.

Deficit českých veřejných financí loni stoupl na 3,7 procenta HDP

Deficit veřejných financí loni meziročně stoupl o půl procentního bodu na 3,7 procenta hrubého domácího produktu. Informoval o tom Český statistický úřad. Po ověření Eurostatem tak upravil své údaje z počátku dubna, podle kterých byl loni deficit veřejných financí 3,3 procenta HDP. Eurostat při ověřování došel k závěru, že část přijatých důchodů z vlastnictví není podle mezinárodní metodiky příjmem, ale finanční transakcí, uvedl ČSÚ. „Na základě stanoviska Eurostatu byla provedena změna, v důsledku níž došlo ke zhoršení výsledku hospodaření za rok 2023,“ dodal. Schodek hospodaření vládních institucí se tak po úpravě loni zvýšil o dalších skoro 29 miliard korun – z 215,4 miliardy na 268,4 miliardy korun.

Stoupající důvěra v českou ekonomiku

Důvěra v českou ekonomiku je nejvyšší za posledních dvanáct měsíců. V dubnu souhrnný indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl o 2,8 bodu na 97 bodů. Vyšší byl naposledy loni v dubnu, a to o půl bodu. Roste důvěra u podnikatelů i spotřebitelů. Vyplyvá to z údajů, které zveřejnil Český statistický úřad (ČSÚ).

Důvěra spotřebitelů se zvýšila počtvrté v řadě, v dubnu to bylo o 3,9 bodu na 103,8 bodu. Domácnosti lépe hodnotí zejména svou současnou finanční situaci. „Obavy ze zhoršení celkové ekonomické situace v Česku se snižují. Výrazně též klesají obavy spotřebitelů ze zvýšení nezaměstnanosti. Obavy z dalšího růstu cen jsou dokonce na nejnižší úrovni od prosince 2009,“ sdělila Veronika Ptáčková z oddělení konjunkturálních průzkumů ČSÚ.

Podíl lidí, kteří v příštích dvanácti měsících očekávají zhoršení ekonomické situace, se snížil počtvrté za sebou. Počet dotázaných, kteří očekávají zlepšení své finanční si-

tuace v příštích dvanácti měsících, se nezměnil. Stejný zůstává i podíl spotřebitelů domnívajících se, že současná doba není vhodná k pořizování velkých nákupů.

Ceny v české gastronomii prudce rostou

Ceny v gastronomii v Česku dál rostou. V letošním prvním čtvrtletí meziročně stouply o skoro 8 a půl procenta. Ve srovnání s březnem 2019 jsou vyšší o 44 procent. Vyplyvá to z informací pokladních systémů společnosti Dotykačka. Podle ní vedly ke zdražení od začátku letoška hlavně vyšší náklady na práci nebo nájem.

Za růstem cen ale bylo i zvýšení spotřební daně na alkohol a přeřazení točeného piva i většiny nápojů do základní sazby DPH. Levnější jsou podle Dotykačky naopak suroviny. Z pohledu podniků byl největší meziroční propad v tržbách v klubech a podnikcích s diskotékami, a to o 16 procent. Důvodem je podle společnosti Dotykačka mimo jiné to, že tyto provozovny otevírají na méně dnů v týdnu než dříve. Následovaly bary a sportbary s poklesem o tři procenta a bistra společně s rychlým občerstvením a kiosky, kde byly tržby nižší o dvě procenta. Naopak v kavárnách, které patří k nejrychleji rostoucím segmentům na gastronomickém trhu, tržby stouply o šest procent a v hotelových restauracích o dvě procenta. Klasické restaurace pak dosáhly meziročně stejného výsledku, ty prémiové ale měly o 11 procent vyšší tržby.

Elektřina i plyn v EU zlevnily, v Česku elektřina zdražila

Ceny elektřiny a zemního plynu se v loňském druhém pololetí v Evropské unii meziročně snížily. Mezi jednotlivými zeměmi jsou ale značné rozdíly a například účty za elektřinu v České republice byly v místní měně vyšší o 83 procent. Ve své zprávě to uvedl statistický úřad Eurostat.

Ceny energií se začaly citelněji zvyšovat už před ruskou invazí na Ukrajinu, po které v létě 2022 přechodně zaznamenaly skokový růst. Ceny elektřiny pro domácnosti v loňském druhém pololetí meziročně klesly ve třinácti zemích EU, ve zbylých čtrnácti se zvýšily. Pokud se vezmou v úvahu ceny v místní měně, největší cenový nárůst zaznamenalo Nizozemsko. Tam elektřina zdražila o 86 procent. Další je s nárůstem o 83 procent Česko, pak Polsko, kde růst činí 35 procent, a Německo s růstem ceny o 20 procent.

Naopak nejvíce elektřina zlevnila v Dánsku, a to o 39 procent. Ve Španělsku pokles cen elektřiny činí 30 procent a ve Švédsku 20 procent. Vyjádřeno v eurech měly ve druhém pololetí loňského roku nejlevnější elektřinu domácnosti v Maďarsku, kde cena činila 11,30 eura za 100 kilowatthodin. Následuje Bulharsko a Malta. Naopak nejdražší elektřinu měly domácnosti v Německu, kde cena činila 40,20 eura za 100 kWh.

Vstup do EU pomohl rozvoji české ekonomiky, podpořil vývoz i investice

Vstup do Evropské unie před dvaceti lety pomohl rozvoji české ekonomiky. Otevření evropského trhu podpořilo český vývoz, který patří mezi hlavní příspěvky k tuzemskému hrubému domácímu produktu (HDP). Po vstupu do unie se zvýšily i investice v Česku. V poměru HDP na obyvatele ale Česko dosud evropský průměr nedohlo, dosahuje zhruba 90 procent průměru. Novinářům to řekl předsesta Českého statistického úřadu (ČSÚ) Marek Rojíček.

Vstup do EU dal podle něj české ekonomice výrazný impuls odbouráním obchodních bariér. „Umocnila se výhoda České republiky z hlediska její polohy, ale i z hlediska průmyslu,“ řekl. Upozornil, že nové členské země unie byly tehdy velmi konkurenceschopné z hlediska nákladů na pracovní sílu, takže evropské firmy měly zájem v ČR víc investovat a vyrábět.

Z pohledu zahraničního obchodu je členství v EU pro Česko velmi významné, protože do EU míří 80 procent českého exportu. Podle Rojíčka je to jeden z největších podílů mezi evropskými státy. Po otevření evropského vnitřního trhu dynamicky rostl objem zahraničního obchodu. Vstup do EU dal také růstový impuls českému průmyslu, který znamenal výrazný příliv zahraničních investic. To se projevílo růstem produktivity práce v průmyslu. Rojíček také podotkl, že ziskovost českých průmyslových firem je ve srovnání se staršími členy EU nadprůměrná, což je dáno nižšími náklady na pracovní sílu.

Vstup do EU ovlivnil také český pracovní trh. Za dvacet let od vstupu se celkový počet pracovníků v české ekonomice zvýšil o 13,5 procenta, podle Rojíčka to souvisí hlavně s přílivem zahraničních pracovníků. V současnosti v Česku pracuje zhruba milion cizinců, převážně v zaměstnaneckém poměru.

Češi a práce v zahraničí

Do zahraničí by se za prací odstěhovalo 24 procent Čechů. Devět procent by zaměstnání v cizí zemi zvažilo, naopak 67 procent se vyslovilo proti. Vyplývá to z průzkumu společnosti Alma Career, který se konal i v dalších dvanácti evropských zemích. Téměř polovina Čechů, 46 procent, by podle něj za prací vyjelo na pár týdnů, na několik mě-

síců 22 procent. Více než rok by za hranicemi ČR strávilo 32 procent dotázaných.

Češi v žebříčku třinácti zemí skončili na čtvrtém místě, před nimi jsou s menším odstupem Estonsko a Bosna a Hercegovina. Průzkum, kterého se dohromady zúčastnilo 76 000 respondentů, má ČTK k dispozici.

Největší překážkou pro práci v zahraničí je podle 60 procent Čechů odloučení od přátel a rodiny. Více než čtvrtině, 28 procentům, by v tom bránila komunikace v cizím jazyce. Úzkost z nového prostředí by mělo 15 procent dotázaných a obavy ze znevýhodnění a diskriminace v nové práci 13 procent. Pro strach z toho, že by se jim v zahraničí mohl zhoršit zdravotní stav, se vyslovilo sedm procent respondentů.

Nejraději by Češi podle průzkumu pracovali v Německu, Rakousku a dalších zemích EU.

Česko bude žádat o mimořádnou pomoc z EU pro české ovocnáře

Česká republika bude podle ministra zemědělství Marka Výborného (KDU-ČSL) žádat o mimořádnou finanční pomoc pro české ovocnáře, konkrétně o balík pomoci určený pro případy mimořádných přírodních katastrof, jako jsou povodně, požáry nebo právě mrazy. Výborný to řekl před začátkem jednání unijních ministrů zemědělství v Lucemburku. „Dnes ráno jsem se mezi čtyřma očima setkal s (eurokomisařem pro zemědělství) Januszem Wojciechowským,“ uvedl ministr. „Česko vypracuje podkladový materiál pro to, abychom mohli o mimořádné pomoci pro české ovocnáře na úrovni Evropské unie jednat,“ dodal.

Letošní jarní mrazy podle Výborného způsobily, že v Čechách nebude žádná sklizeň ovoce. Finanční škody pro dotyčné podnikatele v Čechách se vyšplhaly na miliardu korun, pro pěstitele vína napříč Českem pak na dvě miliardy. „Nejsou to drobné jarní mrazy, kde by se škody pohybovaly kolem deseti až 20 procent,“ podotkl Výborný. Ministerstvo již avizovalo, že spustí program pomoci v objemu 70 až 100 milionů korun. Jak velká by mohla být eventuální finanční pomoc z fondů EU zatím není jasné.

Nájemní bydlení v ČR opět zdražilo, nejvíce lidé zaplatí v Praze, Brně a Zlíně

Nájemní bydlení je stále dražší. Průměrná cena za metr čtvereční v Česku během prvních tří měsíců roku stoupla zhruba o procento na 295 korun. Vyplývá to z Deloitte Rent Indexu, který pravidelně srovnává ceny nájemního bydlení napříč republikou. Nejvíc rostly průměrné ceny pronájmu v Olomouci a Hradci Králové. Ceny nájemního bydlení rostly už loni, k drobnému poklesu došlo jen ke konci roku. A to zhruba o 3 desetiny procenta. Letošní růst tak podle Deloitte potvrzuje dlouhodobý trend zdražování.

Nejvíce lidé zaplatí za pronájem bydlení v Praze. Po metropoli jsou nejdražší nájmy v Brně a ve Zlíně a také ve Středočeském kraji. Naopak nejnižší nájmy se platí v Ústí nad Labem, Ostravě nebo v Karlových Varech. Podle realitního experta Deloitte Petra Hány bude mírné zdražování nájemního bydlení kvůli velké poptávce pokračovat i nadále.

Americký nobelista s českými předky převzal v Brně čestný doktorát

Biochemik a držitel Nobelovy ceny Thomas R. Cech, Američan s českými předky, převzal v Brně čestný doktorát Masarykovy univerzity. Stejným způsobem škola ocenila také zásluhy rakouského matematika Petera W. Michora. Oba s Masarykovou univerzitou dlouhodobě spolupracují, informovala škola v tiskové zprávě.

Šestasedmdesátiletý Cech je špičkovým experimentálním biochemikem a biofyzikem. Nobelovu cenu získal v roce 1989 za objev katalytické funkce ribonukleových kyselin. Jeho dědeček z matčiny strany Josef Červený emigroval z Čech do USA v roce 1913 a v Chicagu založil obuvnickou firmu. Ještě dříve vědce pradědečkovi Čechovi imigrační úředník vymazal z příjmení háček. „Když jsem se v roce 1947 v Chicagu narodil, ve čtvrtích podél Cermak Road se ještě mluvilo česky a v každé výloze pekárny byly vystaveny koláče a další tradiční pečivo,“ popsal Cech. I po přestěhování do státu Iowa vařila Cechova matka dál tradiční jídla staré vlasti, třeba vepřovou pečení s kmínem, svíčkovou, knedlíčky a vánočky, jimž říkali houska. „Jedna z mých dcer dodnes o svátcích peče tuto pletenou housku a rozdává ji rodině a sousedům – k jejich velké radosti,“ uvedl Cech.

Čtyřasedmdesátiletý Michor od roku 1985 spolupracoval s brněnskými matematiky na moderní revizi základů diferenciální geometrie. Pořídil si za tím účelem obdobu diplomatického pasu, aby mohl pravidelně jezdit do Brna, v čemž pokračoval i po pádu komunistického režimu.

Ve FN Brno vzniklo centrum pro léčbu nedostatku látky, která chrání plíce

Lidem, kterým chybí látka pro ochranu plic před zničením a rozvojem řady plicních nemocí, pomáhají od dubna i ve Fakultní nemocnici Brno (FN Brno). Vzniklo tam centrum pro léčbu této genetické vady, čerstvě získalo úhradu léků od většiny zdravotních pojišťoven. V tiskové zprávě o tom informoval přednosta Kliniky nemocí plicních a tuberkulózy FN Brno Milan Sova. Dosud museli pacienti dojíždět do jediného centra v Praze.

Deficit AAT je dědičné onemocnění způsobené sníženou hladinou nebo úplnou absencí tohoto enzymu v krvi. Lidé, kteří nedostatkem trpí, se obvykle potýkají s chorobami už ve věku kolem třiceti let. Jak rychle se nemoci projeví, záleží i na dalších faktorech, jako je kouření nebo životní styl.

Středoškoláci z ČR zvítězili v soutěži NASA, ovládli ji s projektem na opravu družic

Pětice českých středoškoláků uspěla ve finále prestižní mezinárodní soutěže Conrad Challenge, která se konala v centrále NASA a americkém Houstonu. Jejich nápad, jak opravit nefunkční družici, dominoval dvěma ze tří kategorií. Čeští studenti si tak zajistili stipendia na univerzity v USA. Zakladatelka soutěže Nancy Conradová uvedla, že čeští studenti předvedli jednu z nejlepších prezentací, jakou kdy viděla.

Do soutěže se přihlásilo celkem přes 2 000 týmů, do finále se dostalo šestadvacet projektů. Svůj nápad pak ti nej-

lepší prezentovali návštěvníkům kosmického centra, astronautům i kosmickým inženýrům z NASA.

Podle finanční manažerky projektu Anny Kreskové přinesla akce studentům také spoustu nových kontaktů na odborníky a další účastníky.

Centrum prevence v Jihočeském kraji

Jihočeský kraj připravuje stavbu centra prevence pedagogicko-psychologické poradny v Českých Budějovicích. Celá stavba by měl stát přes 100 milionů korun. Momentální kapacity centra prevence v Jihočeském kraji nedostačují a stavba by proto měla začít už letos. Nová poradna by měla být součástí scioškoly, jejíž podmínky by měly odpovídat aktuálním potřebám centra.

Kraj by měl na stavbu zažádat o evropskou dotaci, která by mohla poskytnout až dodatečných 35 milionů korun.

Pedagogicko-psychologické poradny řeší převážně problematiku výchovy a pomáhají s výběrem povolání na základě psychologické diagnostiky. V posledních letech se ale také starají o mentální zdraví dětí nebo jejich připravenost pro nástup do školy.

Z DĚJIN VĚDY A TECHNIKY

30. 5. 1724 byl vydán patent k podpoře průmyslové výroby a obchodu v Čechách.

7. 5. 1749 byla zřízena královská reprezentace a komora v Praze jako vrcholný politický a hospodářský úřad českého království. Královský místodržitelství úřad v Praze byl zrušen.

1824-1827

Bratřenci Veverkové – rolník František a kovář Václav – z Rybitví u Pardubic zkonstruovali a vyzkoušeli ruchadlo – typ moderního pluhu, který půdu nejen kypřil, ale i už obracel.

1824-1832

Z iniciativy profesora pražské polytechniky Františka Josefa Gerstnera a pod vedením jeho syna Františka Antonína Gerstnera byla vybudována první delší koněspřežná železnice na evropském kontinentě z Českých Budějovic do Lince.

1854 Ing. Čeněk Daněk založil v Praze-Karlíně strojírenskou továrnu na výrobu cukrovarnického zařízení.

23. 5. 1854 byl vydán horní řád upravující pracovní poměry v hornictví.

1. 5. 1929 byla veřejnosti zpřístupněna Petřinská hvězdárna.

9. 5. 1974 byl do provozu uveden první úsek pražského metra, trasa C 1 Florenc – Kačerov.

29. 5. 1999 ukončila v České republice provoz vlaková pošta.

VZPOMÍNKA

Bedřich Hrozný

Bedřich Hrozný byl akademik, vědec v oboru klínopisného bádání a dějin starého Orientu. Narodil se 6. května 1879 v Lysé nad Labem v rodině evangelického faráře Václava Hrozného. Studoval na akademickém gymnáziu v Praze, v posledním roce studia přestoupil na reálné gymnázium v Kolíně, kde také roku 1897 odmaturoval. V Kolínském gymnáziu byl jeho učitelem

Justin Václav Prášek (1853-1924), který pro Hrozného nebyl jen profesorem dějepisu a zeměpisu – profesor Prášek se rovněž zabýval dějinami starého Orientu, především achaimenovské Persii, a díky němu se sám Hrozný začal zajímat o dějiny starověkého Předního východu.

Po maturitě začal Hrozný studovat na vídeňské univerzitě – tam prožil následujících dvaadvacet let. Původně chtěl studovat teologii na evangelické bohoslovecké fakultě, když zjistil, jak je bohoslovecká fakulta odborně orientována, přestoupil na fakultu filozofickou, kde studoval filologii starých orientálních jazyků. V akademickém roce 1901/1902 získal stipendium ke studiu asyriologie v Berlíně a v Londýně. Habilitoval ve Vídni v roce 1905, v téže roce začal jako první na vídeňské univerzitě přednášet klínopis. V půli roku 1918 byl podán návrh na udělení titulu profesora a od 1. ledna 1919 zahájil již profesor Hrozný své působení na pražské filozofické fakultě. Téhož roku byl na filozofické fakultě otevřen seminář pro klínopisné bádání a dějiny starého Orientu a Hrozný se stal jeho ředitelem, tento seminář vlastně pokračuje dodnes, a to v podobě Ústavu Blízkého Východu a Afriky a Ústavu srovnávací jazykovědy. V roce 1929 založil časopis *Archív orientální*, ten vychází nepřetržitě dodnes. Před začátkem druhé světové války byl Hrozný zvolen rektorem Univerzity Karlovy. Koncem roku 1952, krátce před svou smrtí, byl Bedřich Hrozný jmenován členem nově založené Akademie věd. Profesor Bedřich Hrozný zemřel 12. prosince 1952 v Praze.

Bedřich Hrozný je celosvětově známý jako ten, kdo rozluštil chetitské klínové písmo, toto však není pravda – klínové písmo bylo rozlušťeno již před Hrozným. Celá věc se měla následovně – Bedřich Hrozný byl roku 1914 přizván do týmu orientalistů, kteří chtěli editovat maloasijské texty v klínovém písmu. Hrozný dostal stipendium do Istanbulu, kde studoval klínové texty z lokality Boğazkale (též Boğazköy, nachází se na místě původního hlavního města chetitské říše, chetitsky Chatušaš), tyto texty byly napásány v dosud neznámém jazyce. Hrozný již koncem roku 1915 (mj. těsně před povoláním do války) přednesl předběžnou zprávu svého výzkumu a určil, že jazyk textů z Boğazkale je chetitština, dokonce ji již tehdy správně přiřadil k indoevropské jazykové rodině. V roce 1917 publikoval první gramatiku chetitštiny se stručným slovníkem. Hrozný tedy nebyl „luštitelem chetitského písma“, ale tím, kdo tento ja-

zyk v klínopisných textech rozpoznal. Způsob luštění byl na tehdejší dobu fenomenální a inovativní – v „luštění“ neznámého jazyka postupoval podle podobností v gramatice a podle gramatických tvarů pak rozlouskl celou strukturu chetitského jazyka. Hrozný sám luštil boğazkalské texty s předpokladem, že luští indoevropský jazyk – nevíme sice, jak na to přišel, ale jeho intuice jej nakonec vedla správným směrem. Věta, na jejímž základě se mu podařilo chetitštinu (a vlastně i její příslušnost k indoevropským jazykům) rozpoznat, zněla „a nyní chléb budete jíst, poté vodu budete pít“ (chetitsky nu NINDA-an e-iz-za-at-te-ni ũ-a-a-tar-ma e-ku-ut-te-ni, čti jako /nu NINDA-an ečcáttení wátarma ek-úttení/), zajímavé je, že celou větu identifikoval podle sumerského slova NINDA, chléb...

Bedřich Hrozný je široké veřejnosti znám především jako jazykovědec, málo lidí však ví, že byl i archeologem. V polovině dvacátých let minulého století prováděl archeologické výzkumy na Předním východě, zejména v Sýrii a v Turecku. Hledal tam vhodnou lokalitu pro systematický výzkum – jeho zájem o archeologii však nebyl motivován zájmem o archeologii i historii starého Orientu, ale rovněž chtěl pro „svůj“ seminář pořádit vlastní klínopisné destičky. Hrozný našel vhodnou lokalitu u vesnice Kültepe (antická Kaneš) v Turecku, tam položil několik sond a našel řadu klínopisných destiček v tzv. kapadocké akkadštině – tyto destičky jsou na Univerzitě Karlově v Praze dodnes uloženy. Výzkumy v Kültepe pokračovaly i po druhé světové válce, ale již bez Hrozného účasti.

<https://www.archeologienadosah.cz/o-archeologii/dejiny-oboru/osobnosti-ceske-archeologie/>

Ferdinand Pravoslav Náprstek (vl. jm. Ferdinand Fingerhut; 24. 5. 1824, Praha – 16. 8. 1887, Praha) byl český pivovarský podnikatel, mecenáš hudby a divadla a propagátor francouzské kultury.

Pocházel z pivovarnické rodiny, byl starším bratrem Vojty Náprstka (Adalbert Fingerhut). Studoval techniku a po jejím absolvování vycestoval na zkušenou do Německa a Francie. Později se vrátil do Prahy a zapojil se do řízení rodinného pivovaru. Revolučních událostí v roce 1848 se účastnil jako velitel 17. setniny národní obrany, po porážce povstání byl několik let pod policejním dohledem.

Velmi se zajímal o české divadlo a hudbu. Přátelil se s J. K. Tylem. V divadle byl stálým návštěvníkem, ve své domácnosti pořádal koncerty. V roce 1856 organizoval pohřeb Karla Havlíčka Borovského. 24. května 1857 vypsali cenu pro nejlepší dramata ze slovanských dějin. První ocenění dostal týž rok L. Hausmann za hru *Jaroslav*, druhé František Věnceslav Jeřábek za drama *Svatopluk*. Po nich následoval v dalších letech Vítězslav Hálek (*Záviš z Falkenštejna*, *Král Rudolf*) a další autoři. Podmínky pro udělení ceny se s postupem času měnily; v závěti odkázal 6 000 zlatých třem nadacím podporujícím česká dramatická díla.

Po roce 1870 se vzdal pivovarského podnikání a odjel do Paříže, která se mu stala druhým domovem. Působil jako předseda a později podporovatel pařížské Českomoravské besedy.

Po otevření Národního divadla se vrátil do Prahy. Finanční podporou a rozsáhlými znalostmi v umělecké oblasti si získal velkou vážnost u dramatických umělců i hudebníků. Angažoval se i v česko-francouzských vztazích; zasazoval se, aby bohaté české rodiny posílaly dcery na

Anna Fingerhutová se syny Ferdinandem a Vojtěchem

vychování raději do Francie než do Německa. Nadšeně se také zajímal o jihoslovanské národy. Vážně onemocněl na letním sídle v Liběchově a krátce nato v Praze zemřel. Pohřben byl na Olšanských hřbitovech.

Milena Secká: *Ferdinand Pravoslav Náprstek. Labužník života*

Příběh významné osobnosti pražského kulturního života 19. století. Vlastním jménem Ferdinand František Fingerhut byl synem Anny Fingerhutové, známé podnikatelky a mecenášky, a starším bratrem Vojty Náprstka, který se proslavil jako zakladatel Českého průmyslového muzea. Ferdinand několik let získával praktické zkušenosti v zahraničí, v roce 1848 se zapojil do studentského revolučního hnutí. Po porážce revoluce a emigraci mladšího bratra Vojty do Severní Ameriky pomáhal matce s vedením podniku, od roku 1860 byl majitelem Černého pivovaru na Karlově náměstí. Po nevydařeném manželství pivovar prodal a až do posledních dní zůstal věrný českému divadlu, kvalitní hudbě, dobrému jídlu i vlastenecké společnosti. Podporoval řadu malířů, hudebníků nebo herců. Od roku 1882 začal pořádat domácí hudební a deklamatorní zábavy, kterých se účastnily nejen přední osobnosti české kultury a politiky, ale také proslulí hudební skladatelé, hudebníci, zpěvačky a herečky. K častým hostům patřili např. Antonín Dvořák nebo Karel Bendl, kteří začali k Ferdinandovi chodit na pravidelné obědy.

Milena Secká: *Ferdinand Náprstek. Labužník života*, Praha: Národní muzeum, 2021. 125 stran. ISBN 978-80-7036-685-1, 978-80-7036-686-8 (pdf).

Bohužel se jedná o již poslední knihu renomované autorky přinášící příběh významné osobnosti pražského kulturního života 19. století.

Heinrich Schicht (1. 2. 1880 – 16. 6. 1959)

Heinrich Schicht byl ústecký podnikatel a prezident společnosti vyrábějící mýdlo s jelenem. Kromě podnikání zdědil také rodinnou sbírku starožitností, kterou podstatně rozšířil, zejména o německou a nizozemskou malbu starých mistrů, shromáždil ji v rodinné Schichtově vile v Humboldtově ulici v Ústí nad Labem, kde byla roku 1945 zkonfiskována československým státem a dostala se z větší části do Národní galerie v Praze. Rod Schichtů vlastnil tukový závod na ústeckém Střekově, pozdější Setuzu. Patřil k největším drogisticko-potravinářským podnikům v Evropě.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Bezplatné státní pozemky pro výstavbu dostupného bydlení

Na výstavbu dostupného bydlení stát vyčlenil pro obce 201 pozemků o celkové rozloze zhruba 73 hektarů, tedy 730 000 metrů čtverečních. Nacházejí se napříč celou Českou republikou. Vyplývá to z usnesení vlády a dat pozemkového úřadu (SPÚ), které má ČTK k dispozici. Bezplatný převod pozemků by měl zprostředkovávat Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM) a ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS) by do tří měsíců měl převést pozemky do státní rezervy.

Ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL) řekl, že vláda bude hledat další pozemky pro stavbu dostupného bydlení například u Správy železnic (SŽ) nebo Českých drah (ČD). SŽ zatím úřady za účelem revize oslovena nebyla, ČD dosud na dotazy ČTK neodpověděly.

Z přílohy usnesení vlády vyplývá, že část vyčleněných pozemků se nachází například v pražské Uhříněvsi, v Jihlavě, Kolíně, Rakovníku, Boršově u Moravské Třebové, ale také v Kutné hoře, Lounech či Mostě. Pozemky jsou součástí zemědělského půdního fondu. Aby na nich obce mohly stavět, musí je po získání od státu následně převést na pozemky stavební. Většina pozemků v rezervách SPÚ jsou pozemky zemědělské.

Životní úroveň Čechů stále stoupá

Životní úroveň Čechů se během posledních dvou dekad přiblížila k úrovni západní Evropy. Loni dosáhl hrubý domácí produkt na obyvatele (HDP) v paritě kupní síly 91 procent evropského průměru, zatímco při vstupu to bylo 80 procent. Vyplývá to z ekonomické analýzy, kterou Česká spořitelna představila novinářům. Autoři nicméně upozornili, že některé regiony, jako Karlovarský a Ústecký kraj, se spíše vzdalují. Nejvíce mezi českými regiony vzrostla životní úroveň v Jihomoravském kraji. Některé země, které stejně jako Česko vstoupily do EU v roce 2004, rostly rychleji. Polsko se z životní úrovně 50 procent dostalo na 80 procent a Litva dokonce z 43 na 90 procent průměru EU.

Reálný hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele v ČR od vstupu do Evropské unie vzrostl o 40 procent z 249 000 Kč v roce 2004 na 675 000 korun v roce 2023. Spotřeba domácností stoupla v tomto období ze 150 000 na 302 000 Kč, uvádí analýza. Pokud by Česko nebylo součástí EU, dařilo by se podle analýzy zemi ekonomicky hůř. HDP v přepočtu na obyvatele za loňský rok by byl o pětinu nižší, o 130 000 Kč. Spotřeba domácností by se snížila o třetinu, tedy o 100 000 korun. Vlivem rychlého růstu

v posledních letech cenová hladina v letech 2004-2022 vzrostla z 55 na 81 procent průměru EU. Úroveň mezd však stále dosahuje 60 procent průměru EU.

Nesouhlas aktivistů s kácením starých lesů

Před prodejnou švédské nábytkářské firmy IKEA v pražském Zličíně se sešla desítka aktivistů z ekologické organizace Greenpeace, kteří upozorňovali kolemjdoucí a zákazníci na to, že dřevo několika produktů firmy patrně pochází ze vzácných starých lesů v rumunských Karpatech. Na místě sestavili dětskou postel a židli, které do řetězce dodávají rumunští výrobci Plimob a Masifpanel spojení s kontroverzní těžbou dřeva. Aktivisté rozdávali informační letáky a fotografie z kácení v rumunských Karpatech, přinesli si rovněž transparenty.

O tom, že dřevo několika produktů IKEA patrně pochází z chráněného lesa, informovala organizace Greenpeace už dříve. Podle ní bylo na nábytek využíváno dřevo i z chráněných oblastí Natura 2000, kde je lidskou činností téměř nepoznamenaný – takzvaný primární – les. Vedení IKEA k tomu tehdy uvedlo, že věc prověří a že nezákonná těžba nemá v jejích dodavatelských řetězcích místo.

IKEA Česká republika ČTK sdělila, že s tvrzením Greenpeace nesouhlasí a dřevo z chráněných lesů nepřijímá. Postupy, na které se odkazuje Greenpeace, jsou podle společnosti legální.

Retenční nádrž na úpatí nejvyššího vrcholu Jizerských hor

Lesy České republiky dokončily stavbu retenční nádrže Perlík na úpatí Smrku, nejvyššího vrcholu Jizerských hor. Nádrž za bezmála osm milionů korun je jedním z projektů zaměřených na zadržení vody v krajině. Projekt spolufinancovalo ministerstvo zemědělství, uvedla v tiskové zprávě mluvčí Lesů ČR Eva Jouklová. Nádrž o rozloze přes 4 300 metrů čtverečních má hlavní a boční hráz dlouhou 164 metrů.

Kvůli kamenitému a propustnému podloží těsní podle Jouklové celou nádrž i s hrází bentonitové matrace a tato technologie odlišuje Perlík od jiných obdobných lesních nádrží. „Vytěžený kámen se pečlivě třídil, takže ho bylo možné znovu použít na opevnění hrází, koryta Ztraceného potoka a bezpečnostního přelivu. To stavbě výrazně prospělo a v krajině tak působí přirozeně,“ doplnil vedoucí správy toků Lesů ČR Zbyněk Morkus.

Perlík vznikl v údolí Ztraceného potoka asi 300 metrů jihozápadně od vyhledávaného střediska Singltrek pod Smrkem. „Nádrž se stala hned po napuštění výletním cílem,“ dodal Morkus s tím, že v místě přibude ještě dřevěné posezení s trámem na zavěšení kol a přivázání koní včetně informační tabule.

Batův kanál připraven na plavební sezónu

Povodí Moravy dokončilo přípravy Baťova kanálu na zahájení hlavní plavební sezóny. Začíná tradičně 1. května, potrvá do konce září. Slavnost odemykání Baťova kanálu byla tento rok ve Veselí nad Moravou.

Vodohospodáři dokončili všechny stavební práce v plavební dráze, čistili plavební komory, seřídili technologii pla-

vebních komor, popsal ředitel Závodu střední Morava Pavel Cenek z Povodí Moravy.

Vodohospodáři se snažili, aby nebylo nutné omezovat plavební provoz, většinu oprav a investičních akcí tak prováděli mimo hlavní plavební sezónu.

Kromě velkých stavebních akcí vodohospodáři provedli i další menší opravy. Batův kanál, který slouží rekreační plavbě, je splavný téměř na 54 kilometrech mezi Otrokovicemi a slovenskou Skalicí. Ročně jej navštíví okolo 85 000 lidí.

Vztah Čechů k ekologii v dopravě

Ekologické způsoby dopravy jsou důležité pro devět procent Čechů, což je nejméně z osmi zemí EU, kde je to průměrně 24 procent. Vyplývá to z průzkumu Mobility Barometr 2024 mezi 8 000 respondenty z osmi zemí EU, kterou pro pojišťovací společnost Europ Assistance zpracovala agentura Ipsos. Podle představitelů Europ Assistance mají Češi proti jiným zemím v EU také nejmenší zájem o koupi elektromobilu v příštím roce. Elektromobil plánuje pořídit 17 procent dotázaných Čechů, v dalších zemích je to průměrně 27 procent dotázaných.

Průzkum se konal vedle Česka v Belgii, Francii, Itálii, Německu, Portugalsku, Rakousku a ve Španělsku. Češi v Evropě vynikají v nákupu ojetých automobilů. Při nákupu auta volí ojeté v 62 procentech případů, v Evropě je to 54 procent. Nejvyšší podíl aut Čechů, 94 procent, má spalovací motor. V Evropě má spalovací motor průměrně 88 procent aut.

V Česku je také ze všech zkoumaných zemí nejmenší podíl domácností, které vlastní alespoň jeden automobil. V EU je to podle průzkumu průměrně 87 procent domácností, v Česku 76 procent. V dalších zemích se podíl pohybuje mezi 85 až 97 procenty. Možnost využití firemního automobilu má v Česku devět procent respondentů, stejně jako v Evropě.

Rychlé stárnutí české společnosti

Česká společnost stárne rychleji, než se původně očekávalo. Vyplývá to z pětileté zprávy o vývoji důchodového systému. V pořadu České televize *Otázky Václava Moravce* to řekl ministr práce Marian Jurečka (KDU-ČSL).

Podle něj je reforma penzí nutná. K udržitelnosti má přispět odsouvání důchodového věku. Opozice či odbory ho odmítají. Šéfka poslanců ANO Alena Schillerová řekla, že hnutí zvyšování penzijní věkové hranice nepodpoří.

Systém důchodového pojištění skončil loni v zatím nejvyšším schodku 72,8 miliardy korun. Podle dřívějších propočtů by se propad v příštích desetiletích mohl dostat na pět procent HDP, tedy v dnešních hodnotách asi na 350 miliard korun. Ke zmírnění deficitů má přispět odsouvání nástupu do penze. Podle vládního záměru by se měl důchodový věk každý rok stanovit podle doby dožití lidem, kterým bude padesát let. Zvedal by se nejvýš o dva měsíce za rok.

Úspěšný program Oprav dům po babičce

O dotaci z programu na zateplení rodinných domů Oprav dům po babičce od jeho spuštění loni na podzim požáda-

lo 1 750 lidí a vyplacena byla asi miliarda korun. V pořadu *Partie Terezie Tománkové* v televizi Prima to řekl ministr životního prostředí Petr Hladík (KDU-ČSL). Zájem o dotaci podle něj odpovídá předpokladům, v plánu je v blízké době mírná úprava pravidel. Lidé mohou na opravu domu získat dotaci až milion korun a výhodnou půjčku na spolufinancování.

Program by měl podle vlády fungovat až do roku 2030 a stát na něj chce dát celkem 40 miliard korun. S ohledem na to podle Hladíka zatím zájem ze strany žadatelů odpovídá původním předpokladům. Dodal, že plánovaná změna pravidel vychází z podnětů zájemců o dotaci a týká se podmínek, že žadatel může vlastnit jenom jednu nemovitost. To je podle ministra problém třeba pro lidi, kteří vlastní zděděný podíl v jiné nemovitosti, takže chce v blízké budoucnosti v tomto smyslu podmínky změnit.

Historická krajina u plaského kláštera získala prestižní titul Evropské dědictví

Historická krajina severního Plzeňska v okolí kláštera Plasy získala prestižní označení Evropské dědictví. Evropská komise rozšířila počet míst, který mohou značky European Heritage Label využívat. Ten evropská instituce rozšiřuje tradičně jednou za dva roky. Na projektu pracovalo pět let sedmáct partnerů – kromě ČR také kláštery z Německa, Rakouska, Polska a Slovinska. Podle ředitele místní akční skupiny Světovina Iva Kornatovského pomůže titul získat Plasům prestiž a podpoří získávání dotací.

Podle historičky a koordinátorky projektu Radky Ranochové můžeme v plaské krajině najít zachovalé soustavy hospodářských dvorů, dědictví lesního hospodářství, rybníků nebo vinic. V Česku nosí titul EHL čtyři cisterciácké klášterní krajiny. Jsou jim Přemyslovský palác v Olomouci, státní zámek Kynžvart a kolonie moderní architektury v Praze a Brně.

Rozmach staveb ze dřeva v ČR

Dřevostavby by v roce 2035 mohly tvořit až čtvrtinu nově postavených budov v Česku. Cestou k tomu je i úprava stavebních norem, řekl novinářům ministr zemědělství Marek Výborný (KDU-ČSL). Podle připravované Surovinové politiky pro dřevo by to pomohlo zvýšit přidanou hodnotu celého odvětví, posílit domácí ekonomiku i snížit uhlíkovou stopu, uvedl Výborný. Dodal, že české dřevo by se mělo více využívat a zpracovávat v tuzemsku a méně vyvážet do zahraničí. „Cílem surovinové politiky je zvýšit využití a zpracování dřeva v České republice. Jsme dnes v situaci, že se více než 30 procent dřeva, které se u nás vytěží, vyváží do zahraničí a velmi často se tam zpracovává. Tam se přidá důležitá přidaná hodnota a poté se k nám vrací zpátky. Toto musíme změnit,“ uvedl ministr.

Jednou z cest, jak zvýšit využívání dřeva ve stavebnictví, je podle něj právě zavedení stavebních norem pro dřevostavby s požární výškou 12 až 22,5 metru. Jejich absence často stavebníky odrazuje. Podle vrchního ředitele ministerstva průmyslu a obchodu Eduarda Muřického se například ekonomicky nevyplatí budovat nižší bytové domy, nové normy by tuto možnost víc zpřístupnily.

V Česku se v současnosti staví ze dřeva méně než jinde v Evropě. V roce 2022 byl podíl dřevostaveb na výstav-

bě rodinných domů u v ČR 14,1 procenta, v Německu to bylo 29 procent, v Rakousku 33 procent a ve Švédsku 90 procent. V českých lesích se ročně vytěží 14 až 15 milionů krychlových metrů dřeva, roční přírůstek je zhruba o pět milionů krychlových metrů vyšší. Kapacity na zpracování dřeva jsou podle Výborného v Česku dostatečné.

Nová přírodní památka v Brdech

Novou přírodní památkou v Brdech je podmáčená louka s masožravými rostlinami. Jde o čtrnácté maloplošné zvláště chráněné území v Chráněné krajinné oblasti Brdy. Svažitá a silně podmáčená louka o rozloze 2,6 hektaru pojmenovaná Licitanta leží u Malého Drahlína na Příbramsku. Roste tam například masožravá rosnatka okrouhlostá, suchopýry a nejrůznější druhy mechů, zalétá tam vzácný motýl modrásek bahenní, žijí tam zmije obecná a užovka hladká, řekl ČTK vedoucí správy CHKO Bohumil Fišer.

„Je to jedinečné místo, podobná už z naší krajiny skoro vymizela. Půda tu pod nohama čvachtá, odstíny porostu se v prostoru i čase mění. Najdeme tu prameniště tak silně podmáčená, že bývá problém vytáhnout nohy ven i s botami,“ uvedl Fišer. Rostou tam rašeliníky a vzácnější hnědé mechy, mezi nimi jsou třpytivě červené masožravé rosnatky a bílé chomáčky suchopýru. Na podzim pak houby – oranžová čapulka bahenní, na sušších místech pak některé druhy voskovek. „Na plošky pramenišť navazují louky s mnoha druhy ostřic, žlutě kvetoucími vrbami, hadím mordem nízkým nebo fialovým čertkusem, který vykvétá až koncem léta,“ dodal vedoucí správy CHKO.

V CHKO Brdy bylo podle mluvčí Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Karolíny Šulové dosud vyhlášeno čtrnáct maloplošných chráněných území, sedm přírodních rezervací a stejný počet přírodních památek.

Roubování ovocných stromů v Brdech odrůdami ze zaniklých obcí

Vojenské lesy a statky naroubovaly na Padrtských pláních v Brdech téměř 300 ovocných stromů štěpy ze zaniklých obcí Padrť, Kolvín a Zaběhlá. Vesnice byly vystěhovány při rozšiřování vojenského prostoru v letech 1952 a 1953. Dnes je tam veřejně přístupná Chráněná krajinná oblast Brdy. V nových alejích u cest tak budou stromy plodit odrůdy ovoce, které pěstovali obyvatelé zaniklých obcí, řekl ČTK ředitel divize VLS Hořovice David Novotný.

Roubování zajistily Vojenské lesy a statky s dobrovolníky, stejně jako loni, kdy šlo o první stovku. „Cílem je zachovat původní odrůdy jablek, hrušek a třešní, pocházejících ze zahrad zaniklých obcí,“ uvedl Novotný. Díky spolupráci VLS se spolkem Vojenské historické sdružení Brdy VHSB byly podle něj koncem února ve vybraných lokalitách odebrány rouby z dosud vitálních ovocných stromů, které byly zároveň prořezány a ošetřeny. Pokud se vše bude dařit, za pár let budou moci návštěvníci CHKO Brdy ochutnat stejné ovoce, které zrálo na zahradách vysídlených domů.

V olomoucké ZOO se narodila trojčata lemurů

Ve výběžích zoologické zahrady na Svatém Kopečku v Olomouci si lidé můžou prohlédnout lemuří trojčata. Konkrétně se jedná o druh vari černobílý, který se podle olomouc-

kých chovatelů v Česku pravidelně rozmnožuje jen v Ústí nad Labem a Olomouci. Loni se podle mluvčí ZOO podařilo v evropských zoologických zahradách odchovat pouze jedenáct mláďat lemura vari černobílého, olomoucká zahrada tak patří mezi významné chovatele těchto primátů. Olomoucká zahrada chová lemury druhu vari černobílý od roku 1990 a na svět v ní od té doby přišlo 42 mláďat. Ve volné přírodě obývá vari černobílý pouze ostrov Madagaskar, kde je ohrožuje úbytek životního prostoru. Jsou důležitým roznašeči semen po pralese a přenašeči pylu. Jsou jediným primáty, kteří si v korunách stromů staví hnízda.

Přimorožci ze ZOO Hodonín v Itálii

Tři mladé samice přimorožců arabských z hodonínské ZOO cestovaly do italské ZOO Valcorba. Předcházelo tomu jednání s koordinátorem chovů a zájem italské strany o tento druh antilopy. Hodonínská ZOO, která přimorožce arabské chová jako jediná zahrada v Česku, o tom informovala na webu.

Přimorožci arabští z přírody asi před padesáti lety na čas zcela vymizeli kvůli rozmachu ropných polí na arabském poloostrově. V posledních letech se do přírody vracejí díky záchranným programům zoologických zahrad. Jak uvedl mluvčí ZOO Ivo Cencinger, v Hodoníně zůstalo základní stádo přimorožců tvořené samcem, dvěma samicemi a dvěma letošními mláďaty.

Přimorožci jsou býložraví a jako pouštní a stepní zvířata dokážou beze zbytku zužitkovat vodu z potravy. Umí také vycítit déšť a za vodou putovat. Tento druh antilopy je nižší postavy a žije v menších stádech. Má bílé až bíloběžově zbarvené tělo s nápadnou kresbou na hlavě.

První transport koní Převalského z pražské ZOO do Kazachstánu

Pražská zoologická zahrada vybrala osm koní Převalského určených pro první transport do Kazachstánu. Do středoasijské země odletí na začátku června čtyři z nich. Koně nyní žijí v chovné a aklimatizační stanici ZOO Praha v Dolním Dobřejově na Benešovsku. Cílem projektu je obnovit populaci divokých koní ve volné přírodě.

Koně zamíří do kazašských stepí Altyn Dala. V budoucnosti tam chce pražská zoologická zahrada dopravit zhruba čtyřicet koní. První transport se uskuteční 3. až 4. června a spolu s pražskou ZOO se na něm bude podílet česká armáda a další čtyři partneři. Čtyři koně vypraví ZOO jedním letadlem z vojenského letiště Praha Kbely, další čtyři vypraví z Berlína tamní zoologická zahrada. Záštitu nad projektem převzal premiér Petr Fiala (ODS).

Jane Goodallová vybrala jméno pro gorilí mláděte z pražské ZOO

Jméno mláděte gorily nížinné, které se samici Kijivu nedávno narodilo v pražské zoologické zahradě, vybrala slavná britská biologka, znalkyně primátů a ochránkyně přírody Jane Goodallová. Malá gorila dostala jméno Gaia. Současně bylo odtajněno pohlaví tohoto v pořadí druhého letošního mláděte – stejně jako v případě v lednu narozené Mobi je i Gaia samičkou. Jane Goodallová také pokřtila český překlad své knihy o luskounech s názvem *Pango-*

lina a na autogramiádě podepsala zájemcům stovky jejich výtisků.

„Zásluhy Jane Goodallové o ochranu zvířat jsou nezměrné. Už před lety ji zaujal náš projekt Toulavý autobus a opakovaně navštívila naši ZOO,“ řekl ČTK Bobek. Projekt Toulavý autobus je naučný program pro školní děti v Kamerunu, děti z programu vybrali jméno Mobi pro samičku narozenou v lednu. Přírodovědkyni Goodallové je devadesát let a velkou část své kariéry se věnovala studiu chování šimpanzů v přírodním parku v Tanzanii. Přednášela v mnoha zemích a navštívila i Českou republiku.

Kijivu přivedla Gaiu na svět v pátek 12. dubna. Jde o druhé gorilí mládě narozené v Praze v tomto roce. Na začátku ledna se narodila samička, která dostala jméno Mobi. Kijivu je babičkou gorilí samice Duni, které se Mobi narodila. Jak v případě Mobi, tak i nyní u potomka samice Kijivu, je otcem mláděte samec Kisumu.

ARCHEOLOGIE

Archeopark Všestary zahájil sezónu

Archeopark pravěku ve Všestarech u Hradce Králové zahájil sezónu. V rámci programu pod názvem Cestou necestou se návštěvníci dověděli například podrobnosti k expedici Monoxylon IV, při které loni v létě všestarští archeologové přepluli v dlabaném člunu Egejské moře.

Archeopark nabídl přednášky, praktické ukázky všestarských experimentálních archeologů, dílny pro děti, ukázky pravěkých loveckých zbraní či ukázky stěhování menhirů, řekl ČTK ředitel archeoparku Radomír Tichý. Archeologové také připomněli letošní 125. výročí nálezů kostry mamuta v nedalekých Svobodných Dvorech, které jsou nyní městskou částí Hradce Králové. Všestarští archeologové se proslavili námořními expedicemi Monoxylon v replikách pravěkého dlabaného člunu, kterými se snaží přispět k poznání šíření raných forem zemědělství ve Středomoří.

Archeopark seznamuje s životem v pravěku prostřednictvím takzvané živé archeologie. Na metodách názornosti je založena atraktivita areálu. Svým zaměřením je jediným takto komplexně fungujícím archeoparkem v ČR.

Nález zlatých keltských mincí na Rakovnicku

Účastník muzejních přednášek našel v lednu na Rakovnicku dvanáct zlatých keltských mincí. Pocházejí ze 3. až 2. století před naším letopočtem, unikátní je nejmenší z nich o průměru 4 mm, řekla ČTK archeoložka Kateřina Blažková z Muzea T. G. M. Rakovník. Muzeum Nové Strašecí mince mimořádně vystaví 17. května na Den s Kelty. Kulturně historická hodnota nálezů je nevyčísitelná, uvedla ředitelka muzea Magdalena Elznicová Mikesková.

Nálezce s detektorem kovů se šel projít do lesa, kde našel první z dvanácti mincí. Nález oznámil pracovníkům muzea, ti místo odborně prozkoumali a zabezpečili. „Odborný posudek Národního muzea potvrdil, že se jedná o soubor unikátních bójských ražeb z našeho území z konce střední doby laténské. Jde o zcela první archeologicky dokumentovaný depot – tedy o hromadný, záměrně uložený soubor – těchto mincí u nás. Jejich kulturně historická hodnota je i proto nevyčísitelná,“ podotkla Elznicová Mikesková. Mince z nálezů podle Blažkové čeká odborné posou-

zení, s výjimkou Dne s Kely zůstanou zatím pro veřejnost běžně nepřístupné.

Výstava *Záhada zlatých šperků v Rakovníku*

Mimořádná výstava Muzea T. G. M. Rakovník je vyvrcholením téměř dvouletého zkoumání pokladu zlatých šperků nalezených v roce 2020 nedaleko Rakovníka, při němž se spojilo nevšední množství špičkových vědeckých institucí a laboratoří z ČR i zahraničí. Soubor zlatých ozdob z Rakovníka sestává z několika artefaktů výjimečné hodnoty. Prsten a masivní opasková přezka, vyrobené z téměř ryzího zlata a zdobené drahokamy, pochází z druhé poloviny 5. století, tedy z neklidného období závěru pozdní antiky, v našem prostředí označovaného jako stěhování národů. Tehdejší nám neznámí kmenoví vládcí si opatrovali takové nákladné a luxusní odznaky svého postavení v císařských dílnách, aby demonstrovali svou moc.

Vystavené šperky zdobí almandiny, antické sklo a především české granáty, sestavené řemeslně náročnou přihrádkovou technikou tzv. cloisonné. A v případě opaskové přezky jde o jedno z nejstarších užití českého granátu ve šperku! Hodnotu objevu nesnižuje ani fakt, že honosné předměty – opasková přezka a prsten – byly s největší pravděpodobností součástí ukryté dobové kořisti, snad ukradené z hrobu. Svědčí o tom především opasková přezka, která byla při dělení lupu bez ohledu na esteticky velmi působivý motiv dravých ptáků brutálně rozlámana na tři kusy. Spolu s nedalekým o něco pozdějším objevem (2021) masivního pozlaceného stříbrného závěsu koňské ohlávky s motivem lidských masek ze závěru 6. století tvoří tyto doklady hmotné kultury tehdejší nejvyšší aristokracie naprostý unikát nejen v rámci středních Čech, ale celého širšího evropského prostoru. Srovnání s královskými klenoty té doby je proto na místě, i když záhada, komu ozdoby patřily, zůstává nezodpovězená.

Obsahová náplň výstavy vznikla ve spolupráci s archeologem Jaroslavem Jiříkem (UK Praha a Prácheňské muzeum v Písku), gemologem a mineralogem Radkem Hanusem a Moravským zemským muzeem Brno. Zápůjčky originálů i replik šperků z období stěhování národů poskytli Západočeské muzeum v Plzni, Regionální muzeum v Kolíně, Vlastivědné muzeum ve Slaném, Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech v Mostě, Regionální muzeum K. A. Polánka v Žatci, Oblastní muzeum v Děčíně a Archeologický ústav AV ČR.

Výstava potrvá do 26. června 2024.

Unikátní hrnčířská dílna na Starém Brně

Hrnčířský výrobní odpad, který dokazuje blízkost hrnčířské dílny, našli archeologové při průzkumu souvisejícím s rekonstrukcí teplovodní sítě u Mendlova náměstí v Brně. Nález je poměrně vzácný, archeologové v Brně zatím mnoho dokladů hrnčířské výroby nenašli, řekla ČTK vedoucí výzkumu Lenka Sedláčková ze společnosti Archaia Brno. Nyní je na místě výzkumu proluka, která slouží jako parkoviště pro blízkou nemocnici u svaté Anny, dřív tam bývala zástavba, která lemovala cestu spojující Staré Brno s vlastním městem. „Na dvorku jednoho z domů bylo poněkud překvapivě z odpadních vrstev získáno určité množství hrnčířského výrobního odpadu. Vedle režné keramiky,

kteřá měla být s jistotou později opatřena glazurou, v některých případech snad i malbou, se podařilo získat i několik hrnčířských podložek. V etnografické literatuře se nazývají kredle,“ uvedla Sedláčková. Kromě úlomků kuchyňské a stolní keramiky našli odborníci také kachle určené pro výrobu kamen. Samotnou hrnčířskou pec archeologové nenašli, ale předpokládají, že byla v blízkém okolí.

DOPRAVA

Tendr na vlaky bez řidiče pro metro C a D

Pražský dopravní podnik (DPP) vypsal tendr s předpokládanou hodnotou zhruba 86 miliard korun bez DPH na nákup automatizovaných vlakových souprav určených pro linky metra C a D. Součástí zakázky budou také další potřebné technologie a úpravy stanic a dep. ČTK to v tiskové zprávě sdělil vedoucí komunikačního odboru DPP Daniel Šabík. DPP předpokládá vybrání dodavatele a uzavření smlouvy s ním v říjnu 2025, dodávka vlaků by se měla podle dřívějších informací uskutečnit po roce 2029.

Rostoucí počty cestujících na letišti Praha

Pražské letiště Václava Havla za první čtvrtletí letošního roku odbavilo necelé 3 milióny cestujících, což je téměř o třetinu více než loni. Jen v březnu využilo letiště kolem 1,17 miliónu lidí. Cestující z ruzyňského letiště v březnu odlétali nejčastěji do Londýna, Paříže a Milána.

Od konce března platí na letišti nový letní letový řád, který letos nabídne 170 destinací, o osmnáct více než loni.

Za minulý rok odbavilo letiště 13,8 miliónu pasažérů, což však bylo stále o 4 milióny méně než před covidovou pandemií. K těmto číslům se chce letiště vrátit v roce 2026.

Za zlepšení místní železnice v Trojmezí

Petici pro zlepšení kvality železničního dopravního spojení mohli lidé podepsat na Trojmezí, tedy mezi českým Hrádkem nad Nisou a německou Žitavou. Petice požaduje zřízení nové železniční zastávky. Na Trojmezí se slavilo dvacet let od rozšíření Evropské unie, mimo jiné o Česko. Petice je určena petičnímu výboru Evropského parlamentu.

Železniční trať z Liberce přes Hrádek nad Nisou do Žitavy patří k nejstarším v ČR, vlaky po ní jezdí už přes 160 let. Česká i německá strana už investovaly do její rekonstrukce, problémem je dvoukilometrový úsek na polském území, který je v havarijním stavu.

Tramvajová trať na Václavském náměstí

Výstavba nové tramvajové trati v horní polovině Václavského náměstí začne 29. června a potrvá tři roky. Oznámil to technický ředitel pražského dopravního podniku Jan Šurovský. V době stavby nebudou přes náměstí jezdit tramvaje mezi Vodičkovou a Jindřišskou ulicí. A pro auta bude jedna polovina Václavského náměstí průjezdná obousměrně. Vybudování trati vyjde na víc než jednu miliardu a dvě stě miliónů korun. Tramvaje v horní části náměstí jezdily do roku 1980, o jejich návratu rozhodlo minulé vedení města. Oproti původnímu stavu budou jezdit po stranách náměstí a uprostřed bude promenáda.

UDALOSTI

Slovensko má nového prezidenta

Slováci si volili prezidenta v priamych voľbách už šiestykrát v histórii SR. Novým prezidentom Slovenskej republiky bude líder strany Hlas a predseda parlamentu Peter Pellegrini. Pellegrini po spočítaní všetkých okrskov získal takmer 1,41 milióna hlasov a druhého Ivana Korčoka zdolal o viac ako 165-tisíc hlasov. Pellegriniho volebný zisk je najvyšší, aký kedy dosiahol hociktorý kandidát v prvom či druhom kole prezidentských volieb od roku 1999.

Slovensko malo doteraz piatich prezidentov. Prvým bol Michal Kováč, ktorého však volil parlament. Priamo si občania volili hlavu štátu prvýkrát v roku 1999, vybrali si Rudolfa Schustera. Po ňom bol dvakrát na čele štátu Ivan Gašparovič. Nasledoval Andrej Kiska a doteraz poslednou prezidentkou je Zuzana Čaputová. Funkčné obdobie jej uplynie 15. júna, keď bude inaugurovaný jej nástupca Peter Pellegrini.

Po zvolení za prezidenta Pellegrinimu zanikol mandát poslanca, ako aj funkcia predsedu parlamentu. Podľa ústavy mu mandát poslanca zaniká ihneď po zvolení za prezidenta, ale funkciu prezidenta začne vykonávať až po zložení prezidentského sľubu, teda od 15. júna tohto roku. Dočasne prevezme právomoci predsedu parlamentu podpredseda parlamentu Peter Žiga. Parlament bude viesť až do zvolenia nového predsedu, pričom termín a spôsob voľby nového predsedu bude riešiť koalícia v najbližšom období. Pellegrini už predtým naznačil, že by ho mohli nahradiť vicepremiér Richard Raši alebo ministerka hospodárstva Denisa Saková. O post má záujem aj líder koalície strany SNS Andrej Danko.

Peter Pellegrini sa narodil 6. októbra 1975 v Banskej Bystrici. Vyštudoval odbor Financie, bankovníctvo, investovanie na ekonomických fakultách Univerzity Mateja Bela a Technickej univerzity v Košiciach. Počas druhej vlády Róberta Fica zastával post ministra školstva. Po Ficovom odstúpení sa stal predsedom vlády. Neskôr stranu Smer-SD opustil a založil stranu Hlas.

Novo zvolený slovenský prezident Peter Pellegrini

Korčok neuviedol plány do budúcnosti

Neúspešný kandidát na prezidenta a bývalý diplomat Ivan Korčok sa vyjadroval k svojej možnosti vstúpiť do straníckej politiky už počas volebnej noci. Ubezpečoval svoj tím „nebojte, nestratíme sa“. Viac ako 1,2 milióna hlasov pre Ivana Korčoka v druhom kole prezidentských volieb otvorilo v centrálnych niektorých politických strán otázku, ako s nimi neúspešný prezidentský kandidát naloží. Preto sa začali zaujímať, či niekam povedú jeho politické kroky, a ak áno, tak kam.

Vstup Korčoka do straníckej politiky by totiž s vysokou pravdepodobnosťou priniesol aj zmenu v podpore jemu blízkych politických subjektov. Politickú ponuku mu po volebnej noci dali Progresívne Slovensko, SaS aj mimoparlamentní Demokrati. Napriek tomu odmietol špecifikovať, kedy presne sa vyjadrí. Korčok zastáva názor, že konzervatívcom rozumie a aj oni jemu. Počas volebnej noci sa s predsedom KDH Milanom Majerským nerozprával, ale dostal od neho, ako aj od Františka Majerského či Miriam Lexmann povzbudivé SMS správy. O antikampani Igora Matoviča povedal, že sa mu nepáčia útoky na osobnú integritu Petra Pellegriniho. Zvažoval vraj, či Matoviča pozvať na volebnú noc, ale nakoniec tak urobil ako gesto jeho voličom, keďže mu vyjadril pred druhým kolom podporu. Pellegrini bude podľa neho Slovensko ťahať preč od západných spojencov a bude viesť zahraničnú politiku ako Maďarsko. Očakáva, že smer bude určovať najmä vládna koalícia. Korčok bol primárne kandidátom progresívnych strán, no podporu mu verejne vyjadrilo i KDH, za čo si zaslužilo od svojich voličov kritiku.

Prezidentka končí s politickou kariérou

Dosluhujúca prezidentka Zuzana Čaputová nemá záujem o funkciu v Severoatlantickej aliancii ani o aktívnu účasť v slovenskej politike. Tieto stanoviská oznámila po stretnutí s generálnym tajomníkom NATO Jansom Stoltenbergom v Bruseli. V roku 2023 bola Čaputová niekoľkokrát spomenutá v západných médiách ako možná nástupkyňa po Stoltenbergovi, ktorý po desiatich rokoch na čele Aliancie odíde na jeseň. „Bolo by však zaujímavé, keby niekedy v budúcnosti nejaká žena zasadla do nejakej významnej pozície v NATO. Po celý život hovorím, že byť ženou nie je kvalifikácia, ale ak sa u nejakej kandidátky stretnú odbornosť, skúsenosť a chuť uchádzať sa o takúto pozíciu, tak to môže byť len k prospechu veci,“ odkázala.

Žena sa tento rok šéfkou Aliancie pravdepodobne nestane, keďže po tom, ako sa týchto ambícií vzdala estónska premiérka Kaja Kallasová, v hre o najvyšší post v NATO zostali iba holandský premiér Mark Rutte a rumunský prezident Klaus Iohannis. Čaputová uviedla, že po 15. júni, keď jej skončí mandát, si plánuje najskôr oddýchnuť. Dodala však, že do politiky nemieri a určite plánuje zostať na Slovensku. „Skôr potrebujem obdobie na reflexiu toho, čo som spoznala a zažila. Nechcem zatiaľ konkretizovať svoje plány, ale môžem uistiť ľudí, ktorí šíria informácie o tom, ako idem na nejaký vysoký post a do politiky, žiadne takéto ambície momentálne nemám,“ opísala situáciu.

Prezidentka sa nedávno stretla s takmer 300 krajanmi zo Slovenska pôsobiacimi v Bruseli na podujatí, ktoré pripravila občianska platforma Od Tatier k Schumanu. Prezi-

dentka sa poďakovala slovenským zamestnancom inštitúcií EÚ za ich službu a profesionalitu a za všetko, čo robia pre svoju krajinu. Odpovedala tiež na sériu priamych otázok z obecnstva aj na otázky zasielané online. Zhodnotila svoj päťročný mandát, spomenula, akým úskaliam čelila a čo sa jej aj vďaka obmedzeným právomociam podarilo dosiahnuť a presadiť. Napríklad vo vzťahu k Ústavnému súdu, v dobe, ktorá bola turbulentná nielen kvôli domácej politickej scéne, ale aj kvôli pandémie či vojne na Ukrajine. „Som veľmi vďačná, že aj po piatich rokoch to prijatie bolo veľmi milé a srdečné. Otázky boli zaujímavé, takže som tu opäť veľmi rada,“ povedala Čaputová pre TASR a potvrdila, že si spomína na podobné stretnutie s krajanmi v Bruseli z roku 2019, krátko po nástupe do funkcie. Zopakovala, že jej rozhodnutie opätovne nekandidovať bolo snahou hľadať rovnováhu medzi svojou funkciou, či ešte má na ňu dost síl a čo by ešte mohla priniesť, a záujmami svojej rodiny. Potvrdila, že tlak vyvíjaný na ňu a na jej rodinu bol extrémny, a odpovedala aj na to, ako odolávala nenávisťnej kampani počas svojho pôsobenia v úrade. „Jedno poučenie, ktoré pre mňa z toho plynie, je, že v rámci tých tlakov, ktoré zažívame zo strany populistov, extrémistov a ľudí, ktorí demokraciu nepovažujú za hodnú ochrany, je veľmi dôležité, aby sme si v rámci demokratického tábora poskytli navzájom oporu, podporu a súdržnosť,“ opísala situáciu. A dodala, že politik prestane byť hodnoverným vtedy, keď opustí hodnoty, ktorým najviac verí. „Nechystám sa do politiky, čo ale neznamená, že nebudem nejakým spôsobom prítomná vo verejnom priestore,“ odpovedala na otázku krajanov, ako si predstavuje svoju ďalšiu budúcnosť. Povedala, že rozumie istému rozčarovaniu časti spoločnosti po voľbách.

Čaputová tiež informovala novinárov, že už telefonovala so zvoleným prezidentom Petrom Pellegrinim, ktorému pogratalovala a vyjadrila svoju pripravenosť sa s ním stretnúť. Rovnako zdôraznila, že je ochotná poskytnúť mu súčinnosť pri všetkých praktických záležitostiach. Do skončenia svojho funkčného obdobia ju čaká ešte intenzívny program v podobe zahraničných návštev a rozlúčky so Slovenskom v pozícii prezidentky. V rámci svojich rozlúčkových ciest pritom možno navštívi aj Ukrajinu ako susednú krajinu. „Je to jedna z možností,“ poznamenala.

Fico apeluje na schválenie Trestného zákona

Premiér Robert Fico (Smer-SD) na pôde ministerstva spravodlivosti zdôraznil, že Ústavný súd by mal rýchlo rozhodnúť o ústavnosti novely Trestného zákona, aby sa zabezpečila právna istota. Fico tvrdí, že bez stanoviska Ústavného súdu nemá zmysel pracovať na novelizácii Trestného zákona. Upozornil, že otázky týkajúce sa trestných sadzieb a prekvalifikácií skutkových podstát pravdepodobne nebudú predmetom ústavnoprávneho posudzovania. Podotkol však, že súd by sa mohol zaujímať o premlčacie lehoty.

Parlament schválil zmeny v Trestnom zákone vo februári, s cieľom zmierňovať tresty pri majetkových trestných činoch a skracovať lehoty ich premlčania. Účinnosť týchto ustanovení však súd pozastavil. Európska komisia žiada vysvetlenie o osude prokurátorov po zrušení Úradu špeciálnej prokuratúry a prečo boli odstavení od káuz. Slovensku pripomína, že sa zaviazalo zachovať špeciálnu prokuratúru ako záruku integrity eurofondov. Komisia však vyjadruje

obavy, že nedostala jednoznačné ubezpečenie o tom, kto bude mať na starosti prípady korupcie a podvodov v súvislosti s eurofondmi a plánom obnovy. Maroš Žilinka, generálny prokurátor, prerozdeľoval bývalým prokurátorom ÚŠP nové pozície. Komisia sa zaujíma o dôvody ich presunutia, ich žiadosti o prechod na regionálne prokuratúry a záruky, že sa v kauzách nebudú meniť prokurátori.

Dolinková zrušila liberalizáciu tranzícií

Peter Pellegrini sa stavia na stranu konzervatívcov. Krátko pred druhým kolom prezidentských volieb ministerka Zuzana Dolinková z Hlasu zrušila Štandardný postup týkajúci sa transsexuality, čím zastavila liberalizáciu oficiálnych zmien pohlavia. Ministerstvo zdravotníctva oznámilo na svojej webovej stránke, že s účinnosťou od 3. apríla 2024 ruší Štandardný postup pre diagnostiku a manažment zdravotnej starostlivosti o dospelé osoby s transsexualizmom. Zrušenie štandardného postupu pravdepodobne súvisí s dohodou medzi Petrom Pellegrinim a stranou SNS, najmä vicepremiérom Tomášom Tarabom, ktorý zaisťil svoju podporu Pellegrinimu v prezidentských voľbách. Tomáš Taraba komentoval situáciu slovami: „Predošlá vláda nám vnútila absurdný koncept zmien pohlavia, ktorý odporuje prírode a tradičnému chápaniu rodiny. Dnešný deň znamená návrat k zdravému rozumu.“

Predtým konzervatívni aktivisti, vrátane Anton Chromíka, vyzvali na zmenu legislatívy v oblasti transsexuality. Ich petícia získala dvanásťtisíc podpisov. Ministerka Dolinková čelila tlaku na zrušenie štandardov už od vzniku vlády. Teraz svoje rozhodnutie obhajuje tým, že sa stotožňuje s odborným obsahom štandardného postupu. Predtým zrušila aj odborné usmernenie, ktoré povoľovalo úradné zmeny pohlavia aj bez zbavenia plodnosti, taktiež na nátlak SNS. Téma úradných zmien pohlavia sa stala verejnou počas vlády Eduarda Hegera. Exminister zdravotníctva Vladimír Lengvarský podpísal kontroverzné odborné usmernenie umožňujúce zmeny pohlavia bez ukončenia plodnosti. Lengvarský neskôr pre koalíčnú krízu pozastavil platnosť dokumentu, no deň pred odvolaním sa pokúsil obnoviť štandardným postupom, ktorý ministerka Dolinková zrušila. Po zrušení štandardného postupu by mala v spolupráci s ministerstvom vnútra dôjsť k definitívnemu zastaveniu tranzícií bez ukončenia plodnosti.

Vláda zintenzívni kontrolu mimovládok

Poslanci z SNS predložili novelu zákona o neziskových organizáciách, ktoré poskytujú verejne prospešné služby. Ich cieľom je zvýšiť transparentnosť financovania mimovládnych neziskových organizácií. Navrhujú označovať organizácie, ktoré prijímajú financie zahraničím vo výške vyššej ako 5 000 eur ročne, ako „organizácie so zahraničnou podporou“.

Taktiež by sa mala upraviť výročná správa organizácií a zverejňovať údaje o darcoch. Dôvodová správa k návrhu uvádza: „Cieľom je posilniť dôveru verejnosti voči mimovládny neziskovým organizáciám prostredníctvom zverejňovania informácií o daroch a darcoch, ak ich hodnota prekročí určenú sumu.“ Poslanci navrhujú aj možnosť nezrovnalostí v činnosti neziskových organizácií riešiť ich zrušením, ak porušia nové ustanovenia zákona. Toto

opatrenie slúži ako alternatíva za nezaplatenie pokuty alebo nesplnenie stanovených povinností.

Novela tiež posilňuje právomoci Ministerstva vnútra SR, ktoré by mohlo rozpustiť občianske združenia, ak nesplnia povinnosti týkajúce sa zverejňovania výročných správ. Právne úpravy by mohli nadobudnúť účinnosť od 1. januára 2025.

Prezidentka ustanoví nového ústavného sudcu

O post ústavného sudcu majú v súčasnosti záujem piati uchádzači. Ústavnoprávny výbor Národnej rady SR začal vypočúvať kandidátov v Zimnej jazdiarni Bratislavského hradu. Na aprílovej schôdzi by mal parlament zvoliť dvoch kandidátov, z ktorých si prezidentka Zuzana Čaputová vyberie jedného, ktorého vymenuje za ústavného sudcu. Ústavnoprávny výbor zhodnotil, že všetci piati kandidáti na pozíciu sudcu Ústavného súdu spĺňajú podmienky pre vymenovanie do tejto funkcie a odporúča ich výber v parlamente.

Prvým kandidátom je Anton Dulak, ktorého nominovala dekanka Fakulty práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave. Je odborníkom v oblasti občianskeho práva a podieľal sa na tvorbe troch monografií. V minulosti pôsobil ako pedagóg na niekoľkých právnických fakultách na Slovensku.

Druhá kandidátka, Martina Jánošíková, bola navrhnutá dekanom Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V súčasnosti zastáva pozíciu riaditeľky Ústavu medzinárodného práva a európskeho práva na rovnomennej fakulte a zameriava sa na právo Európskej únie a jeho vzájomnú interakciu s vnútroštátnym právom.

Tretiu kandidátku, Michaelu Královú, navrhol poslanec parlamentu Roman Michelko (SNS). Právnickú prax vykonáva už 19 rokov a sudkyňou je od roku 2008. Špecializuje sa na rodinné právo a občianske právo a pracuje na Krajskom súde v Bratislave.

Štvrtá kandidátka je Lívia Trellová, ktorú nominoval dekan Právnickej fakulty Univerzity Komenského. Je vysokoškolskou pedagogičkou v odbore ústavného práva od roku 2008 a koncom roka 2019 sa stala externou poradkyňou sudcu na Ústavnom súde. Trellová nepodporuje inštitút skráteného legislatívneho konania, zneužíva sa podľa nej v politickom boji a kritizuje jeho nadužívanie.

Poslednou kandidátkou je Zuzana Pitoňáková, ktorú nominoval verejný ochranca práv. Je advokátkou so zameraním na ochranu ľudských práv a základných slobôd od roku 2004 a zastupuje najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Predtým pôsobila ako externá poradkyňa Ústavného súdu.

Ústavný súd má momentálne 12 členov z 13. Sudkyňa Jana Laššáková sa vzdala funkcie minulý rok v septembri, keď dosiahla vek 71 rokov. Funkčné obdobie ústavného sudcu trvá 12 rokov.

Projekt IT Slovensko končí

Éra spoločnosti IT Slovensko sa uzatvára. Minister investícií Richard Raši oznámil, že firma nedokázala predložiť žiadny plán ani stratégiu, stále operovala so stratou a Najvyšší kontrolný úrad zistil až 28 pochybení. Raši charakterizoval spoločnosť IT Slovensko, ktorú v roku 2020 zalo-

žila bývalá ministerka informatizácie Veronika Remišová, ako „firmu, ktorá, hoci nahromadila obrovské dlhy, neváhala si vyplácať vysoké odmeny a dokonca zaplatiť kadezníkov tisíce eur za to, aby chodil strihať zamestnancov, hoci mohli pracovať z domu.“

Už vznik spoločnosti bol podľa Rašiho „výnimočne neštandardný“, keďže iba prevzala zamestnancov zo „zban-krotovanej súkromnej IT spoločnosti“. Podľa neho vznikla bez akéhokoľvek analýzy, plánu alebo stratégie, a počas svojej existencie nedokázala vytvoriť vlastné know-how ani organizačnú štruktúru, ktorá by bola prínosom pre štát. Za zodpovedných za túto situáciu v spoločnosti IT Slovensko Raši označil bývalé vedenia ministerstva informatizácie pod vedením Veroniky Remišovej a neskôr Petra Balíka, ako aj vtedajšieho poradcu a štátneho tajomníka pre IT Jána Hargaša.

Raši poukázal aj na zistenia Najvyššieho kontrolného úradu, ktorý konštatoval 28 rôznych pochybení, vrátane toho, že zamestnanci dostávali osem mesiacov plnú mzdu bez vykonanej práce. Podľa jeho slov firma zaplatila tri milióny eur za prenájom priestorov a mzdy, hoci na účte nemala prostriedky. Celková strata spoločnosti od jej vzniku (v septembri 2020) by sa mala vyšplhať na 7 miliónov eur. Celkovú faktúru pre zriaďovateľa – ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie – Raši odhaduje minimálne na 10 miliónov eur.

Podľa poslanca za Progresívne Slovensko Jána Hargaša je sklamanie, že Raši namiesto prezentovania svojich vlastných úspechov v boji za záchranu eurofondov predstavuje faktúry. Slovensko IT je podľa neho príkladom štátnej firmy, ktorá sa nedostatočne riadila manažérskymi postupmi. Pôvodný zámer založenia štátnej firmy Slovensko IT podľa Hargaša malo svoje opodstatnenie, no firma na začiatku nahromadila veľkú stratu, ktorú nevedela odstrániť. Podľa neho firma nedostávala dostatok zákaziek od štátu, pričom počas jeho pôsobenia na ministerstve sa podarilo zazmluvniť zákazky za takmer 10 miliónov eur a v roku 2022 už dokázala dosiahnuť zisk.

Po tragédii v Prahe ministerstvo zvyšuje bezpečnostnú prevenciu

Na vysokých školách sa uskutočnia bezpečnostné audity, pričom ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže poskytne finančné prostriedky na ich realizáciu. Tento krok je reakciou na tragickú udalosť, ku ktorej došlo v decembri na pražskej univerzite. Ministerstvo školstva vyčlení finančné prostriedky na zvýšenie bezpečnosti na vysokých školách.

Konkrétne opatrenia budú založené na zistení z bezpečnostných auditov a môžu zahŕňať aj školenia, preventívne aktivity a bezpečnostné prednášky. Verejné vysoké školy získajú celkovo jeden milión eur, zatiaľ čo pre súkromné vysoké školy a Slovenskú zdravotnícku univerzitu je vyčlenených dovedna 70 000 eur. Finančné prostriedky sa budú distribuovať podľa veľkosti jednotlivých škôl, pričom najmenšia škola dostane 6 000 eur a najväčšia až 206 000 eur. O týchto krokoch informovali štátny tajomník rezortu školstva Róbert Zsembera a štátna tajomníčka ministerstva vnútra Lucia Kurilovská.

Prezident Slovenskej rektorskej konferencie Vladimír Hladlovský zdôraznil, že vysoké školy by sa nemali spoliehať iba na finančnú podporu štátu. Odporúča, aby ško-

ly na daný účel aspoň zdvojnásobili sumu, ktorú dostanú. Kurilovská uviedla ďalšie spôsoby, ako zvýšiť bezpečnosť na vysokých školách, vrátane prípravy zamestnancov na situácie so zbraňou. Spomenula, že Trnavská univerzita už absolvovala pilotné školenia, ktoré ministerstvo plánuje rozšíriť na ďalšie školy. Informácie o týchto postupoch budú zverejnené na stránke ministerstva vnútra, aby boli prístupné aj širokej verejnosti.

Zsembera upozornil, že rezort školstva považuje za prioritnú aj podporu duševného zdravia študentov a plánuje vypísať výzvu na podporu duševného zdravia v hodnote 10 miliónov eur. Kurilovská tiež spomenula iniciatívu Rady vlády SR pre prevenciu kriminality. Vláda chce v tejto činnosti pokračovať s cieľom monitorovať areál škôl a zabezpečiť ich bezpečnosť.

Stagnácia v riešení nebezpečných medvedov

Plány týkajúce sa riešenia problému medvedov prechádzajú zmenami. Vláda v súčasnosti nemá dostatočnú podporu v parlamente na schválenie ústavného zákona, ktorý by riešil situáciu so šelmami. Minister životného prostredia Tomáš Taraba požiadal o odklad mimoriadnej parlamentnej schôdze, kde sa mal zákon pôvodne prerokovať. Kancelária parlamentu oznámila, že zákon bude zaradený ako bod riadnej schôdze, ktorá sa začala 16. apríla.

Počet útokov medvedov na ľudí sústavne rastie. Zatiaľ čo minulý rok zložky zaznamenali 12 takýchto prípadov, tento rok už šelmy zranili osem ľudí a ich počet pribúda. Situácia priniesla obavy do rôznych komunit, keďže škody spôsobené medvedmi sa neustále zvyšujú. Vláda sa v marci rozhodla poslať do legislatívneho konania ústavný zákon, ktorý by umožnil zastreliť medveďa, ktorý sa priblíži 500 metrov od hranice obce.

Avšak, keďže koalícia nemá dostatočnú väčšinu, potrebuje podporu aj opozície. Strany PS a SaS už avizovali, že zákon nepodporia, avšak trojkoalícia OLaNO/KÚ/Za ľudí sa k téme nevyjadřila. KDĽ, napriek súčasným problémom so šelmami, nepovažuje ústavný zákon za správne riešenie. Namiesto toho navrhuje zmenu zákona o civilnej ochrane a upravenie výnimiek na elimináciu škodlivých medvedov. Šéf rezortu Tomáš Taraba, zastupujúci stranu SNS, vyjadril snahu o dosiahnutie zhody so všetkými politickými stranami pri tvorbe nového zákona. „Očakávame, že v priebehu dvoch až troch týždňov predložíme efektívne riešenie pre otázku odstrelu medvedov,“ poznamenal Taraba. V tejto súvislosti zároveň zdôraznil, že ústavný návrh zostáva na stole ako možnosť pre prípadné náhle situácie. Aj šéf strany SNS, Andrej Danko, vyjadril nádej, že ak nepríde zmeny dvoch zákonov, ktoré vyžadujú len parlamentnú väčšinu, KDĽ sa pridá k podpore ústavného zákona. Minister tiež uviedol, že riešenie situácie s medvedmi je zároveň otázkou bezpečnosti a životného prostredia. Poslanec Rudolf Huliak poukázal na rozsiahle škody spôsobené medvedmi včelárstvu a poľnohospodárstvu, ktoré dosiahli úroveň niekoľko miliónov eur.

Podľa štúdie vypracovanej Prírodovedeckou fakultou Univerzity Karlovej v Prahe je na Slovensku najviac 1 275 medvedov. Vláda však tvrdí, že toto číslo je podhodnotené a medvede prejavujú agresívnejšie správanie. Oponentský posudok pražskej štúdie vyčíta viacero nezrovnalostí. Lesníci a poľovníci tvrdia, že celková početnosť med-

vedov hnedých na Slovensku prekročila úroveň 4 000 jedincov.

Zákaz mobilov na školách je schválený

Zákaz používania mobilných telefónov na školách bude v budúcnosti integrovaný priamo do legislatívy. Termín presného legislatívneho zásahu však minister školstva Tomáš Drucker zatiaľ neurčil. Na konci februára Ministerstvo školstva otvorilo diskusiu o plošnom zákaze mobilných telefónov na školách. Minister Tomáš Drucker vtedy podporil takéto opatrenie a sľúbil, že začiatkom apríla oznámi, či sa tento zákaz dostane aj do zákona. Drucker sa svojho sľubu držal. „Podobné opatrenia týkajúce sa obmedzenia používania mobilných telefónov prijali viaceré krajiny v Európe a EÚ, ako napríklad Francúzsko, Veľká Británia, Švédsko, Holandsko alebo Poľsko. Pracovná skupina navrhla takéto opatrenie vo forme odporúčania pre školy, avšak vedenie ministerstva sa rozhodlo integrovať túto reguláciu priamo do zákona,“ uviedol Drucker na tlačovej konferencii.

V súčasnosti na Slovensku chýba celoštátny zákon, ktorý by jednoznačne stanovoval používanie digitálnych technológií na školách. Každá škola si upravuje pravidlá používania technológií individuálne. Niektorí rodičia a žiaci tieto pravidlá nedodržovali. Podľa nového opatrenia ministerstva školstva bude pre prvý až tretí ročník základnej školy platný úplný zákaz používania mobilných telefónov počas vyučovania, prestávok a aj v priestoroch školy. Tento zákaz sa rozšíri aj na žiakov od štvrtého ročníka základnej školy, s výnimkou pre prípady, keď používanie digitálnych technológií vyžaduje Štátny vzdelávací program. Pre žiakov od šiesteho ročníka a vyššie sa budú uplatňovať rovnaké pravidlá. Avšak učiteľ na vyučovacej hodine môže poskytnúť výnimku v používaní zariadení, ak to bude nevyhnutné pre vzdelávacie účely. Pracovná skupina má predložiť svoje odporúčania do konca prvého polroka roku 2024.

Galéria Slovenského rozhlasu končí

Galéria Slovenského rozhlasu má bohatú históriu, no s príchodom Ivana Jančára do jej vedenia zaznamenala výrazný posun v kvalite. Za obdobie dvoch a pol roka jeho vedenia sa stala miestom pre zaujímavé výstavy. Dňa 12. marca otvorila svoje dvere posledná výstava. Chýbajú peniaze. „Vzhľadom na výrazné zníženie rozpočtu RTVS v roku 2024 muselo verejnoprávne médium pristúpiť k obmedzeniu niektorých svojich činností,“ vyhlásil hovorca RTVS. Na sociálnych sieťach sa začali šíriť dohady o možnom »zásahu zhora«, pričom galéria prilákala pozornosť ministerky kultúry Martiny Šimkovičovej, najmä kvôli kontroverznému obrazu Andreja Dúbravského, ktorý bol vystavený na jednej z výstav v priestoroch rozhlasu. Na menovanom obraze sa nachádzali dvaja bozkávajúci sa muži.

Daniela Čarná, ktorá viedla galériu, tieto špekulácie, podobne ako hovorca RTVS, vyvrátila. „Dôvod mojej výpovede bol nedostatok peňazí, tie dohady sú dezinterpretácie,“ komentuje. Jej je ľúto, že budova prichádza o množstvo živého programu, o ktorý sa galéria starala. RTVS momentálne čelí drastickému zníženiu rozpočtu zo strany vlády. Namiesto 0,17 percenta HDP dostane len 0,12 percenta, čím príde tento rok o 54,8 milióna eur.

Zomrel Ladislav Burlas

Zomrel významný slovenský skladateľ a muzikológ Ladislav Burlas. Profesor Burlas bol významným predstaviteľom slovenskej hudobnej scény, známy svojou hudobnou tvorbou a hlbokým pochopením hudobnej filozofie. Bol žiakom uznávaných skladateľov Alexandra Moyzesa a Igora Hrušovského. Burlas absolvoval štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a neskôr na Vysokej

škole múzických umení v Bratislave. V roku 1993 bol vymenovaný za profesora a dlhodobo pôsobil ako vedecký pracovník v Slovenskej akadémii vied. Od roku 2001 zastával pozíciu dekana na Fakulte múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Jeho tvorba zahŕňala skladby pre zbor, orchester a symfonickú hudbu, ako aj diela určené pre detské zbory. Okrem skladateľskej činnosti sa venoval aj vedeckým prácam a publicistickým štúdiám. V roku 2008 mu bol udelený Pribinov kríž II. triedy od prezidenta Ivana Gašparoviča. Ladislav Burlas zomrel v domove sociálnych služieb v bratislavskom Starom Meste vo veku 96 rokov.

KULTÚRNE PODUJATIA

Rytiersky festival Rotenstein 2024 Červený Kameň

25. 5. 2024 – 26. 5. 2024, Častá – hrad Červený Kameň
Cesta do histórie vedie priamo na Hrad Červený Kameň, kde opäť vztýči vlajky slávny Rotenstein! Rytiersky festival zasadený do 14.-16. storočia vás preniesie do čias nelútostných klaní aj bezstarostných dvorných radovánok. Stretnite ušľachtilých rytierov a vznešené dámy a zažite duniacu kolbišťu či nádvorie plné stredovekých vôní. Vykročte s nami do sveta rytierskej slávy. Jeho ideály vám isto budú pasovať.

Nitra žije vínom 2024

1. 6. 2024, Areál výstaviska Agrokomplex

Pre návštevníkov je pripravená ochutnávka vín z regionálnych vinárstiev a z vinárskych regiónov celého Slovenska. Podujatie umožní návštevníkom spoznať chute, vône a farby slovenských vín. Areál výstaviska Agrokomplex, svojím malebným prostredím v okolí jazier, láka posediť si s pohárom vína a mať ničím nerušený výhľad na krásne prostredie a prírodu. Užite si pokojnú atmosféru tejto tichej časti výstaviska. Len Vy, či vaša partia priateľov, pohár dobrého vína, chutné občerstvenie a malebná príroda.

Slovenská pivná korunka 2024 Bratislava

7. 6. 2024 – 8. 6. 2024, Námestie slobody, Bratislava

Blíži sa tretí ročník pivného festivalu najlepších pív ocenených v degustačnej súťaži Slovenská pivná korunka 2024. Pozývame vás na dvojdňový pivný festival – na Námestie slobody v Bratislave. Pivná korunka oslavuje už svoj

17. ročník a tento rok máte jedinečnú príležitosť na festivale ochutnať tohtoročných pivných šampiónov, ktorí si zmerali svoje sily v 12 kategóriách. Začíname v piatok o 15:00 a končíme o 22:00. V sobotu budú stánky otvorené už od 10:00 s plánovaným koncom o 22:00. Vstup je zdarma. Okrem piva sa môžete tešiť aj na kvalitný street food. Pripravený je pre vás aj zaujímavý sprievodný program. Pivo sa čapuje výhradne do čistého pohára. Festivalové poháre budú na zálohu 2€, ktorú zaplatíte pri kúpe prvého piva. Každé ďalšie pivo dostanete do čistého pohára, zálohu už neplatíte. Poháre sú k dispozícii v každom stánku. Ak budete chcieť pohár vrátiť, je to možné iba v stánku organizátora, s označením Odkup pohárov.

Stredovek v Sade 2024 Bratislava

8. 6. 2024, Sad Janka Kráľa, Bratislava

Podujatie, ktoré usporadúva Gaston. Všetkých nadšencov histórie pozývame na historický festival, ktorý sa bude konať už tradične v Sade Janka Kráľa v Bratislave 8. júna 2023. Môžete sa tešiť na deň plný zábavy, šermiarskych vystúpení a rytierskych turnajov, ktorý vyvrcholí rekonštrukciou poľnej bitky.

KNIŽNÉ TIPY

Lukáš Piperek: *Život bez príbehu* (Lukáš Piperek, 2024)

Poznáte ten pocit, keď sa veci dejú samé? Všetko vám ide akosi od ruky, nemusíte sa príliš snažiť a zároveň vás to ohromne baví? A čo ak práve tak funguje život? Čo ak on sám je režisérom, hercom a divákom zároveň? Čo by sa zmenilo, keby ste mu dali dôveru a prestali sa mu do toho starať? V tejto knihe vás nečakaný sprievodca prevedie cestou, na ktorej vás vyzýva k tomu, aby ste sa sami pozreli, čo je skutočným zdrojom stresu, nenaplnenia alebo výsledkov nespĺňajúcich vaše očakávania. Keď budete mať chuť a odvahu pozrieť sa, objavíte potenciál na produktívny život. Či už si pod produktívnym životom predstavíte pokoj, slobodu, šťastie, lásku alebo vysokú výkonnosť v akejkoľvek oblasti.

Roland Oravský: *Elpis. A smrť nebude mať žiadnu moc* (Artis Omnis, 2024)

Zverejnenie najväčšieho medicínskeho objavu histórie sa nečakane zvrtné na dramatickú záchranu života. Prvý prípad extraterestriálnej vyšetrovateľky Liu Mingovej postupne odkrýva politické intrigy a vyplaví špinu, ktorá mala byť navždy zahrabaná. Hrozí Elpisu zánik? A aká je cena za večný život? Mrazivý sci-fi triler *Elpis* rozširuje svet znepokojivej blízkej budúcnosti z románu *V tieni Zeme* a ukazuje, že ľudská hra na bohov má svoje dôsledky.

Evita Twardzik: *Vzťahová níž* (Mafra Slovakia, 2024)

Talentedá huslistka Martina vychováva sama dcéru Dominiku, ale po sklamaní už neverí na lásku. Potom stretne Martina a roky pokojného a vyrovnaného vnútorného života vystriedajú všetky príchute začínajúceho sa vzťahu. Dni, ktoré plynuli, sa menia na dni, ktoré letia, mihajú sa ako bláznivé, v smiechu, v nahote, v ťažkých debatách a v mĺklych chvíľach, keď mu púšťa hudbu. Idylka však žiaľ netrvá dlho a začnú sa diať veci, ktoré nikto ani vo sne nečakal.

Kvet Nguyen: *Všetko, čo nás spája* (N Press, 2024)

Už pri jej narodení sa vyskytli problémy s identitou, pridelili jej totiž nesprávne rodné číslo. Mohlo za to možno jej vietnamské meno: Hoa Nguyen The. Dnes ju všetci volajú Kvet. Narodila sa na Slovensku, má slovenské občianstvo, plnohodnotne tu žije, podieľa sa na veciach verejných, premýšľa po slovensky a svoju budúcnosť vidí v tejto krajine. Na papieri je Slovenka, ale celý život musí túto pozíciu obhajovať. Jej príbeh je príbehom mnohých dievčat, chlapcov, žien i mužov, ktorí na Slovensko prišli z rôznych dôvodov – ako ekonomickí migranti, vojnoví utečenci, kvôli rodine či štúdiu. Otvorene hovorí o živote v uzavretej komunite, o hľadaní identity medzi dvoma tak veľmi odlišnými kultúrami, o jedle a zvykoch, o rasizme aj priateľstve.

Gustáv Stibrányi: *Americký sen* (Gustáv Stibrányi, 2024)

Nezvyčajná cesta slovenského dôchodcu, ktorý sa vo veku 71 rokov vybral na elektrobicykli zjazdiť legendárnu PanAmerican Highway. Jazdil prakticky bez prerušenia 285 dní, 25 760 km s prevýšením 230-847 metrov z Anchorage na Aljaške až do Ushuaie na Ohňovej zemi v Argentíne. Kniha je pútavý cestopisný denník doplnený až 2 070 obrazovými a mapovými prílohami. V knihe sú zaujímavé popísané geografické lokality ktorými PanAmerická magistrála prechádza. Je v nej mnoho zaujímavostí zo života národov žijúcich v rôznych končinách amerických kontinentov, a tiež rôzne problémy, výzvy a silné emócie cyklistu bez ktorých sa tak náročná cesta nedá absolvovať. Kniha je graficky veľmi pekne spracovaná a vytlačená na najvyššej možnej úrovni.

Miroslav Palovič: *Pochoduj alebo zomri. 18 rokov v cudzineckej légii* (CWS Tactical, 2024)

Som poddôstojník cudzineckej légie vo výslužbe. V tejto elitnej jednotke francúzskej armády, známej tvrdou disciplínou a ťažkým výcvikom, som slúžil takmer dve desaťročia a v jej radách som prešiel nasadeniami na viacerých horúcich miestach sveta. Jedným z mojich projektov, ktorý sa rozbehol ešte pred odchodom do výslužby, bola táto kniha. Tú som začal písať už počas mojej poslednej misie v Afrike. Prvotným zámerom bolo vydať niekoľko desiatok kusov a rozdať ich rodine aj priateľom, aby lepšie pochopili, kde som bol posledných 18 rokov. Ale ako bežal čas, rozhodol som sa podeliť o môj príbeh aj s ostatnými.

Tomáš Forró: *Spev sirén. Putovanie do srdca ukrajinskej vojny* (Absynth, 2024)

Reportážna kniha Tomáša Forróa *Spev sirén* predstavuje monumentálnu cestu do srdca ukrajinského konfliktu, ktorá sa vymyká bežnému mediálnemu obrazu tejto vojny. Podáva jej brutálne zemitý príbeh, ktorého ďalšie kapitoly sa píšú dodnes. Aj preto sa na ňu musíme začať pozeráť inak. Bez ružových okuliarov, bez pátosu a mýtov, ktorými je opradená. Tomáš Forró pracuje na celej šírke frontovej línie, v bombardovaných mestách, medzi vojakmi v zákopoch i hladujúcimi civilmi odkázanými na humanitárnu pomoc. Z novinára sa postupne zmenil na humanitárneho dobrovoľníka a neskôr – na priameho účastníka bojových operácií. Kniha *Spev sirén* však nie je chronológiou bojov, ani výpočtom hrdinstiev či krutostí jednej či druhej bojujúcej strany. Je to bolestivo úprimná sonda do sveta za našimi východnými hranicami. Navštívime v nej všetky bojis-

ká ukrajinského konfliktu, ktoré zažijeme očami ich priamych účastníkov. Či už ide o zanietených bojovníkov alebo dezertérov, kolaborantov a vlastencov, obetí bombardovania i tých, čo rabujú domy a rozkrádajú humanitárnu i vojenskú pomoc.

Spoznáme život na územiach okupovaných ruskou armádou, dilemy obyvateľov miest, ktoré sa postupne menia na ruiny, aj vražedné operácie partizánov hlboko v tyle nepriateľa. Precítíme hlad, zúfalstvo i bezmocnú nenávisť, ale tiež čriepky ľudskosti, spolupatričnosti a nádeje, ktorá prežíva aj tie najhoršie okamihy. To však zďaleka nie je všetko. Tomáš Forró vďaka dôkladnej práci v teréne prináša doteraz neznáme udalosti a informácie, ktoré ukážu príbeh ukrajinskej vojny z úplne novej perspektívy.

Čo hľadali ruskí generáli v rádioaktívnych poliach Černobylu? V čom pochybila tajná služba pri plánovaní invázie? A ako sa v tieni vojny mení celá ukrajinská spoločnosť? Aj o tom je reportážna kniha Tomáša Forróa *Spev sirén*.

Monika Matúšová: *Zrnká vedomostí o káve* (Zlaté zrnko, 2024)

Ideálny darček pre každého milovníka kávy, ktorý by sa chcel ponoriť do čarovného kávového sveta za jedno popoludnie pri kávičke. Je kofeín droga? Ako spoznať dobrú kávu? Môžem byť na káve závislý? Odpovede na tieto otázky nájdete v prvom diele knihy *Zrnká vedomostí o káve*. Prvá kniha z pražiarne kávy Zlaté Zrnko o káve.

Jan William Drnek – Katarína Nádaská: *Dóm svätej Alžbety* (Ikar, 2024)

Nádherne graficky spracovaná kniha o najväčšom kostole z obdobia gotiky na Slovensku, ktorý vybudovali ako veľkolepý farský kostol mesta a dnes nesie aj titul katedrálneho chrámu. Dóm svätej Alžbety sprevádzal Košice storočiami a stal sa nezameniteľným symbolom mesta, jeho histórie a kultúry. Kniha vás prevedie dómom, jeho dejinami, vzácnymi pamiatkami, obrazmi a kontextmi v detailoch, celkoch aj v presahoch od minulosti po súčasnosť. Autorom fotografií je svetoznámy český fotograf Jan William Drnek. Použitím špeciálnej techniky a najnovších technológií zhotovil unikátne snímky, pri ktorých budete mať pocit, že sa pozeráte na skutočný trojrozmerný objekt. Ambíciou fotografií nie je umeleckým spôsobom interpretovať pamiatku. Naopak, podávajú ju v technicky precíznych záberoch, ktoré sprostredkujú realitu vernú pohľadu ľudského oka. Niektoré detaily uvidíte na fotografiách dokonca lepšie než voľným zrakom priamo v katedrále. Publikácia má 304 strán, obsahuje viac ako 180 fotografií a vychádza v roku, keď si košická arcidiecéza pripomína viacere výročia: 220 rokov od svojho vzniku (1804), nedožitých 100 rokov nášho rodáka Jeho E. Jozefa kardinála Tomka, ktorý spočíva v starobylych kryptách dómu, či nedožitých 90. narodeniny prvého košického arcibiskupa metropolitu Jeho E. Mons. Alojza Tkáča.

Roman Jadroň: *Srdce a rozum* (Perfekt, 2024)

Básnická zbierka *Srdce a rozum* sa skladá z troch častí. Neuhasínajúca nádej v ťažkostiach každodennosti je témou prvej časti zbierky. Ďalšie básne sú spomienkou autora na časy detstva a dospievania, zvlášť na čas strávený s otcom, ktorý dávno odviaľ čas a nič ho už nevráti. Posledná časť s názvom *Bytie* je citlivou sondou do básnikovho vnútra.

Pavel Vilikovský: *Eskalácia citu* (Slovart, 2024)

Výber obsahuje texty z dvoch kapitol tvorby Pavla Vilikovského. Prvých päť poviedok je z debutu *Citová výchova v marci*, zvyšok z rukopisu *Eskalácia citu*. Výber zobrazuje autorov vývin zhruba do polovice sedemdesiatych rokov. Prvý cyklus poviedok reflektuje problém cesty za šťastím z generáčného pohľadu mladých ľudí 60. rokov, cyklus Slov... stavia na žánrovom základe persifláže, paródie a eseje, ďalšie dva cykly poviedok sa zaoberajú problémom tela a telesna vo vzťahu k duši, duševnu a duchovnu.

Daniel Gurňák – Ján Výboštok – Martin Šveda: *Cesta (z) mesta. Atlas suburbanizácie Bratislavy* (N Press, 2024)

Presťahovať sa za mesto je lákavejšou možnosťou pre čoraz väčší počet ľudí, ktorí sa snažia nájsť kvalitné a cenovo dostupné bývanie. Veď kto by nechcel bývať v rodinnom dome, no stále v blízkosti mesta? Príchod nových rezidentov však prináša celý rad zmien a z donedávna pokojných prímestských obcí sa postupne stávajú rýchlo rastúce predmestia. Hovoríme o suburbanizácii – procese populačného a ekonomického rastu v zázemí miest, jednom z najdynamickejších procesov v novodobých dejinách Slovenska. Ako sa menilo zázemie Bratislavy? Ako sa žije na predmestiach a aké sú výhody či nevýhody života v nich? Odkiaľ a kam sa sťahujeme a ako ďaleko dochádzame? Kniha prináša súbor máp a grafov, ktoré zachytávajú tento proces z rôznych perspektív. Prostredníctvom rozmanitých vizualizácií dokumentuje premenu zázemia Bratislavy, osvetľuje základné pojmy, trendy a tendencie. Nájdete v nej aj množstvo vysvetľujúcich textov. Je tak určená všetkým, ktorí radi skúmajú mapy a uvažujú o priestorových prejavoch vývoja.

Táňa Keleová-Vasilková: *Eliška* (Ikar, 2024)

Príbeh Elišky sa začína počas druhej svetovej vojny. Moji čitatelia majú možnosť sledovať, ako sa z malého dievčatka stala starenka. Bez ohľadu na vek bola vždy úžasná, láskavá a srdcu milá... aj napriek svojmu batôžku chýb, prehier a bolesti. Alebo práve preň. Eliška je presne taká, akí by sme mali byť všetci. A hoci bola uznávaná maliarka, prvoradá pre ňu vždy bola rodina a blízki. Príbeh Elišky je plný lásky a presvedčenia, že človek musí veriť sám v seba a vo svoje sny. A takisto je o poznaní, že bolesť nikdy úplne nezmlie, len sa zmení. Verím, že vám príbeh Elišky prirastie k srdcu, a dúfam, že si v ňom nájdete aj niektoré odpovede. Musím sa vám priznať: Eliška je moja milovaná. Myslí, že aj vy ju budete milovať. Hneď ako som knihu dopísala, začala mi chýbať. K napísaniu tejto knihy ma inšpirovala moja maminka a jej život, no vôbec nejde o biografii. Hoci aj moja maminka jedla po prvý raz pomaranče až ako sedemročná.

Silvia Koscelanská: *Brilantový kľúčik* (Ikar, 2024)

Nie každému dokážeme vyhovieť. Takýto pocit má aj Anabela, ktorá, zdá sa, nevyhovela nikomu. Matka pre ňu nemala láskavé slovo, otec, ktorý staršiu dcéru vždy miloval, nečakane, bez vysvetlenia, Anabelu vydedil. Mladšia sestra ju vysmiala, dcéra sa od nej odvrátila a manžel ju poslal k vode. Po všetkých peripetiách nachádza pomoc u syna Romana a priateľky Sidky. Stačí len zbalit sa a odcestovať do Prahy. Anabela odchádza s jedným kufrom a veľkou

otázkou v srdci – dokáže začať odznovu? Sidka prehovorí známeho filmového režiséra, aby ju prijal za pomocnicu v domácnosti. Anabela sa tak ocitá v celkom inom svete, na aký bola zvyknutá. A práve v Prahe vypláva na povrch dlho ukrývané tajomstvo, ktoré jej radikálne zmení život.

Dominika Filčíková: *Wu Ming – Bezmenná* (Dominika Filčíková, 2023)

Tamika sa ocitne na rozhraní dvoch svetov. Jedným z nich je kolónia Európanov, v ktorej sa narodila a vyrastala pod dohľadom svojho staršieho brata. Jej život sa zmení po tom, čo sa vďaka svojmu talentu ocitne za hranicami neznámej Číny, ktorá sa delí na štát Liao a štát Song. V kolónii viedla bezstarostný život, zatiaľ čo v Číne musela bojovať, aby zachránila seba a svojho brata. Na tejto životnej ceste, kde zažila krutosť a chamtivosť ľudí, o to väčšmi pocíti silu priateľstva a lásky. Spoločne so svojimi priateľmi hľadajú spravodlivosť pre obyčajných ľudí oboch štátov.

Jarmila Bóriková: *Druhá možnosť* (Maxim, 2024)

Na riešenie každej situácie existuje niekoľko možností, dôležité je vybrať si tú správnu. Čo by ste robili, keby ste sa až v dospelosti dozvedeli, že ste dvadsaťpäť rokov žili v klamstve a skutočnú pravdu vám nepovedal ani milovaný brat? Hlavná hrdinka Michaela musí nečakane čeliť viacerým problémom, ktoré ju zrážajú k zemi – neplánované tehotenstvo, rozchod s priateľom, výpoveď z práce, otcova smrť. Odrazu si kladie otázku, či jej život vôbec má zmysel. Aby toho nebolo málo, náhodou sa dozvedá, že jej matka, s ktorou si nikdy nerozumela, pred ňou celé roky ukrývala šokujúce rodinné tajomstvo. Michaela sa pustí do pátrania a popritom rieši svoju vlastnú budúcnosť. Cesta životom však nie je priamočiara a Miška je nútená robiť kompromisy, akceptovať názory iných, priznať si vlastné chyby, naučiť sa odpúšťať a hlavne si musí začať vážiť samu seba.

Jana Plauchová: *Tristodesať kelvinov. Nie si nesmrtný, nie si nezraniteľný* (Artis Omnis, 2024)

Vo voľnom pokračovaní románu *Nula kelvinov* sa David Settle rozhodne, že sa svojej životnej lásky predsa len nevzdá a utečie s ňou. Pre takéto rozhodnutie však nemajú ich prenasledovatelia pochopenie. Vybavení technológiami z budúcnosti veria, že naháňačka nepotrva dlho. Lenže David je génius, ktorému doteraz len chýbala motivácia – a keďže ju vďaka Molly získal, prejaví takú vynaliezavosť a odvahu, ktorá prekvapí všetkých. Začne sa šialený súboj s časom – a to doslova. Dokonca aj samotný vesmír sa ich pokúša odstrániť ako nežiaducich narušiteľov časopriestoru. Možnosti oboch strán sa postupne zužujú.

Juraj Červenák: *Bohyne a prízraky. Súborné vydanie kultovej fantasy série III.* (Artis Omnis, 2024)

Nad slovanskými územiami duje víchor nových čias – roztrúsené a často znesvätené kmene a rody sa zjednocujú a zakladajú prvé kniežatstvá. Na mnohé už padol tieň kríža, ale čas starých bohov sa ešte neskončil a temné prízraky a démoni stále dychtia po ľudských dušiach. Aj zlovoľné mocnosti sa však môžu báť – a najväčší strach majú z magického Krvavého ohňa, ktorý planie v svätyni na Kančej hore. Jeho strážcom je čiernokňažník Rogan, milenec Moreny a potomok tajomného Černoboha. Spolu so svojim verným vlkom Goryvladom vedie nemilosrdnú vojnu s bes-

mi a putuje všade tam, kde zúfalí ľudia volajú o pomoc. Tretí diel súborného vydania slovenskej fantasy Černokňažník obsahuje pestrú zmes príbehov – od románu cez niekoľko rozsiahlych noviel až po poviedky. Rogan a Goryvlad sa stretávajú nielen s mýtickými bytosťami, ale aj s mladým Pribinom, kniežaťom Mojmirom či byzantskými vyslancami Konštantínom a Metodom.

Vladimíra Šebová: *Vláčna mágie* (CooBoo SK, 2024)
Sedemnásťročná čarodejníca Agáta kúzli štrikovaním a háčkováním. Doma ju obklopuje silná mágia, no v škole je pre bežných smrteľníkov sivou myškou. Keď stratí poslednú nádej zaľúbiť sa, rozhodne sa problémy s láskou vyriešiť zakázanými čarami. Mágia má však vlastné chodníčky a kúzlo lásky naberie nečakaný zvrät. V snahe zistiť následky svojho kúzla, začne Agáta pátrať na vlastnú päť. Odkrýva nielen tajomstvá zdanlivo pokojného mesta a jeho obyvateľov, ale aj vlastnej rodiny. Čelí zlomyseľným vílam, starkej hovoriacemu krkavcovi, náročným prijímačkám na čarodejnícku akadémiu a snaží sa utajiť svoje magické schopnosti aj pred najlepšou kamarátkou. Má nešťastie v mesiaci na svedomí Agátino kúzlo alebo sa v uliciach skrýva iné nebezpečenstvo?

Hana Ponická: *Ako Štoplík do školy chodil-nechodil* (Slovart, 2024)
Štoplík sa narodil pred viac ako 60 rokmi. Tento korko-

vý panáčik zabáva už niekoľko generácií detí. Hoci príbehy o ňom vznikli už dávno, dokážu očariť aj rozosmiať i dnešné deti. V druhej časti je už Štoplík prvák. No keď ho niečo zaujme, musí to hneď vyriešiť, a tak zabudne ísť do školy. Ide do zoo pozrieť leva Tartasa alebo v strede školského dňa odíde do redakcie časopisu riešiť svoj zle napísaný podpis. Dva týždne vynechá školu, lebo Ivko a Fedor ho náhodou zatvorili do gauča. Na zimnej lyžovačke ho odfúkne z Koliby na Lomnický štít. Strávi noc v tlačiarňi, kde zistí, že tlačiarenski škriatkovia naprávajú po pánoch sadzačoch zle vysádzané texty. Navyše stále rozmýšľa nad tým, čo chce robiť, keď bude veľký.

Kristína Tormová: *O Duške a Luške* (Wisteria Book, 2023)

Príbehy z časopisu *Bublina* sú plné humoru, lásky, škriepok, ale aj fantázie a nápadov hlavných hrdiniek – dvojčiek Dušky a Lušky a ich maminky Minky. Napísala ich herečka, spisovateľka, humoristka a kreatívna duša Kristína Tormová, alias maminka Minka. Stretnete v nich celú jej rodinu, dvojičky, Chalanka, macocha, psicu Sponku, zúrivé sestry Soňu a Broňu, susedu, ale aj rôzne iné čarovné bytosti. Spoločne zažijete veci nevidané a dozviete sa kadečo zaujímavé o zázrakoch, o láske a radosti, o vôňach domova aj o Vianociach a kadečom inom dôležitom. Darčekom je príbeh, ktorý v papierovej knižke nenájdete: *O skákajúcej Daši*.

Sokolský kalendár

18.-20. 05. 49. sokolský sraz v Oetzu

26. 05. Mezinárodný sokolský turnaj ve florbalu
PAHO Sporthalle, Jura-Soyfer-Gasse 3, 1100 Wien
Sokolská župa Rakouská

30. 06. – 06. 07. Všesokolský slet v Praze

Rande v Praze

Do Všesokolského sletu už chýbi len niečo kolem dvom mesiacov. Už potretí ho hostí štadión pražské Slavie v Edenu a ani tentokrát na ňom nebudou chýbať sokolové ze Slovenska. Letos predvedou cvičenky skladbu s názvom *Rande v Praze*.

Naposledy cvičenci ze Sokolské unie Slovenska vystúpili na XVI. Všesokolském sletu v roce 2018 ve spoločnej česko-slovenskej skladbe nazvané *Spolu*. Skladbu tehdy složil kolektív českých a slovenských autorek jako oslavu 100. výročia vzniku Československej republiky. A na štadióne v Edenu ji predvedlo celkom 864 cvičenců z obou zemí, z toho približne 300 ze Slovenska. Letos se do Prahy chystá celkom 270 slovenských cvičenek.

„Skladba je určená cvičenkám bez omezení věku, od mladých po zralé ženy. Je zaměřena na základní cvičení rytmické gymnastiky s cvičební pomůckou, stylizovaný tanec a na poměrně náročnou prostorovou choreografii. Jako cvičební pomůcku používají cvičenky dlouhou bílou šálu s míčem,“ popisuje Lubica Držková, vedoucí výpravy Sokolské unie Slovenska. Autorkami skladby jsou Emília Fialová a Darina Kučerová, které ji složily na hudbu Toma Jo-

nese a Alvaro Solera. Do nácviu se už v říjnu zapojily sokolky z třinácti tělocvičných jednot z Bratislavské sokolské župy T. G. Masaryka a Považské sokolské župy M. R. Štefánika.

Jednotlivé celky nyní už doladují skladbu ve svých tělocvičných jednotách a před cestou na slet je ještě začátkem května a koncem června čeká společné secvičení na fotbalovém štadióne v Trenčíně.

Sokol bude škodu způsobenou podvodem vymáhat po bývalých členech představenstva

Česká obec sokolská bude vymáhat náhradu škody po bývalých statutárních zástupcích organizace – starostce Haně Moučkové a jednateli Josefu Těšiteli. Škodu napáchala bývalá zamestnankyně Sokola, ktorá sa dopustila bankovního a úverového podvodu. Na úverových smlouvách však kromě jejího podpisu byl i digitální podpis Moučkové a Těšitele. Nově zvolená místostarostka Sokola uvedla, že organizace navíc plánuje podat na bývalé členy civilní žalobu.

Moučková rezignovala během mimořádného březnového jednání, které se konalo kvůli odhalení bankovního a úverového podvodu. Toho se podle policie dopustila asistentka Moučkové, která Sokol připravila asi o 46 miliónů korun. Zamestnankyně pak v sídle Sokola spáchala sebevraždu.

Zemřel bratr Jiří Lisner

Bratr Arch. Jiří Lisner, člen sokolské jednoty XVI/XVIII, navždy odešel v devadesátém roce svého života. Jeho sokolská činnost trvala déle než šedesát let. Byl členem výboru v sokolské župě Rakouské a dlouholetým místostarostou.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.at

E-mail: sokol@sokol-wien.at

Náčelník:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at

Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATEROVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

Sokolský adresář:
<https://www.sokol-wien.at/jednoty/>

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Blíže informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise: Steinergerasse 7 – sokolovna, 1170 Wien
Informace – ženy: Iva Engelmayerová, tel.: 0664/8750991
Informace – muži: Petr Vrtíkapa, tel.: 0699/19477368 (přes den)

Župní florbal – muži
Tel.: 0699/13104612

Pondělí	20:00 – 22:00	Angeligasse 21 – sokolovna, 1100 Wien
Čtvrtek	21:00 – 22:30	Kulatá hala Alterlaa, Anton-Baumgartner-Str. 44, 1230 Wien

Sokol Vídeň I/V

Sebastianplatz 3 – tělocvična ŠSK, 1130 Wien

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI

Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00, e-mail: vmo@austromail.eu
Školní tělocvična v Hauptschule, Roda-Roda Gasse 7, 1210 Wien

Úterý	18:00 – 21:00	volejbal
-------	---------------	----------

Sokol Vídeň III/XI

Sebastianplatz 3 – tělocvična ŠSK, 1130 Wien, tel.: 664/608503177

Středa	19:00 – 21:00	mix volejbal (Sokolovna v Angeligasse 21)
Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika – ženy a muži

Sokol Vídeň X

Angeligasse 21 – sokolovna, 1100 Wien

E-mail: sokol-10@chello.at

Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 19:00	aktivní cvičení
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 20:00	relaxační cvičení
	20:00 – 22:00	fotbal
Středa	19:00 – 21:00	mix volejbal (Sokol III)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga
Pátek	18:00 – 21:00	stolní tenis

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

E-mail: sokolwien1215@gmail.com

Jednota cvičí v sokolovně, Angeligasse 21, 1100 Wien.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry – muži
Čtvrtek	16:30 – 17:30	rodiče s dětmi
	18:00 – 19:00	cvičení – žactvo 6-14 let
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení s hudbou – ženy a muži

Sokol Vídeň XVI/XVIII

Steinergerasse 7 – sokolovna, 1170 Wien, tel. 1 480 14 55, 699 113 63 234

Pondělí	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	16:00 – 17:30	župní zdravotní cvičení pro ženy a muže
Středa	18:00 – 19:30	župní trénink oddílu stolního tenisu – ženy
	19:00 – 21:00	župní trénink oddílu stolního tenisu – muži
Čtvrtek	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	16:30 – 17:15	cvičení rodičů s dětmi
	17:30 – 18:30	cvičení mladšího žactva
	18:30 – 20:00	cvičení žactva – florbal a stolní tenis

Společně s tehdejší starostou župy br. Dipl. Ing. Jiřím Nováčkem se kromě jiného zasloužil o výstavbu nové sokolovny v X. vídeňském okrese. Br. Lisnerovi leželo na srdci dobré finanční zajištění sokolské organizace a je zcela nepochybné, že na něm má rozhodující zásluhy.

Čest jeho památce!

SPORT

Miliardové dotace Národní sportovní agentury bez kontroly

Národní sportovní agentura nedostatečně kontrolovala, jak kluby a svazy nakládají s dotacemi. Zjistil to Nejvyšší kontrolní úřad, který prověřoval výdaje na sport ze státního rozpočtu v letech 2019-2022. V tomto období šlo na podporu sportu víc než 26 miliard korun. Podle kontrolů agentura peníze v některých případech neposkytovala hospodárně a účelně – postupovala netransparentně, a to i přes to, že kvůli lepší přehlednosti NSA před pěti lety vznikla. A někdy se agentura ani neřídila právními předpisy. NSA navíc vydávala rozhodnutí o poskytnutí dotace podle NKÚ pomaleji než ministerstvo školství.

Agentura vznikla v roce 2019 z rozhodnutí tehdejší vlády. Sportovním klubům peníze rozdělují od roku 2021, do té doby to dělalo ministerstvo školství.

Nominace českých hokejistů před mistrovstvím světa

Na poslední turnaj před domácím mistrovstvím světa povolal reprezentační trenér Radim Rulík deset hokejistů z NHL. Například Radka Gudase, Ondřeje Paláta, Radima Zohornu, Dominika Kubalíka nebo brankáře Petra Mrázka, Karla Vejmelku a Lukáše Dostála. V nominaci je tak celkem dvaatřicet hráčů – tři brankáři, devět obránců a dvacet útočníků. „Je jich tolik, protože tolik hráčů bojuje o šampionát,“ řekl kouč. Všechny chce vidět během Českých hokejových her v některém ze zápasů. „Kluci ze zámoří odehrají alespoň dva zápasy. U těch hráčů, které už z kempu známe, může dojít k tomu, že odehrají jen jeden. Nastoupí ale všichni. Informace o nasazení gólmanů tradičně zveřejníme až před zápasem,“ řekl Rulík.

Česká účast na OH v Paříži

Sto dnů před zahájením olympijských her v Paříži má česká výprava jistých přes čtyřicet míst, celkem by v létě do francouzské metropole mohlo odjet okolo stovky tuzemských sportovců. Nejnovější analýza společnosti GraceNote Sports, která pravidelně odhaduje výsledky na nejvýznamnějších sportovních akcích, přisuzuje Česku devět medailí. S obdobnou bilancí by byl spokojený i předseda Českého olympijského výboru Jiří Kejval.

In Liebe und stiller Trauer
nehmen wir Abschied von
Arch. Dipl. Ing. Georg Lisner.

Er ist im 90. Lebensjahr am
21.03.2024 von uns gegangen.

Die Beisetzung findet am 11.04.2024 um 14:00
am Dornbacher Friedhof statt.

Wir bitten von Blumen Spenden abzusehen und
gegebenenfalls an das St. Anna Kinderspital zu spenden.

In lieber Erinnerung

Gerda Lisner

Isabella und Marian
Michael, Marion und Meta
Miroslava Böhnel

Der Tod ist das Tor zum Licht
am Ende eines mühsam gewordenen Weges

„Budeme slavit sto let od první zlaté olympijské medaile Bedřicha Šupčíka. Tehdy jsme v Paříži kromě toho zlata měli ještě čtyři stříbrné a pět bronzových. Je potřeba, abychom za našimi předky moc nezaostali. Ale všichni víme, že je to těžké,“ prohlásil Kejval. Podle Gracenote Češi v Paříži získají tři zlaté, dvě stříbrné a čtyři bronzové medaile. Nejcennější kovy by měli vybojovat vodní slalomář Jiří Prskavec, rychlostní kanoista Martin Fuksa a ženský tenisový debl. Stříbro by si z Francie měli odvézt oštěpař Jakub Vadlejch a lukostřelkyně Marie Horáčková. Bronz analytici přisuzují veslařům Miroslavu Vraštilovi s Jiřím Šimánkem na dvojskifu lehkých vah, střelcům Petru Nymburskému v třípolohové malorážce a Jiřímu Liptákovi v trapu a plážovým volejbalistům Ondřeji Perušičovi s Davidem Schweinerem.

Na předchozích OH v Tokiu obsadila česká výprava s rekordním ziskem jedenácti medailí (4 – 4 – 3) v pořadí národů 18. místo.

Norský trenér Egil Gjelland končí u českých biatlonistek

U českých biatlonistek skončil po šesti letech norský trenér Egil Gjelland. Nahradí ho Ital Luca Bormolini a bývalý

juniorský reprezentant Lukáš Dostál. U mužů bude nově působit trojnásobný olympijský medailista Ondřej Moravec, který v realizačním týmu doplní dosavadního kouče Michaela Mála. Změny potvrdil výkonný výbor Českého svazu biatlonu.

Padesátiletý Gjelland vedl ženskou reprezentaci od roku 2018, kdy vystřídal Zdeňka Vítka. Pod jeho vedením vyhrála Markéta Davidová v roce 2021 zlato ve vytrvalostním závodě na mistrovství světa v Pokljuce. O rok dříve se podílel také na bronzových medailích Lucie Charvátové a smíšené štafety na MS v Anterselvě.

Poslední sezóna českým biatlonistům nevyšla. Po čtrnácti letech nebyli ani jednou na stupních vítězů.

Zemřela diskařka Olga Fikotová-Connollyová

Zemřela legendární diskařka Olga Fikotová-Connollyová, která se na hrách v Melbourne v roce 1956 postarala o jedinou zlatou medaili pro Československo. Bylo jí jednadevadesát let. Přestože po svatbě s americkým atletem, kladivářem Haroldem Connollym žila ve Spojených státech, stále mluvila perfektní češtinou a na rodnou českou vlast nedala dopustit.

Zemřela legendární diskařka Olga Fikotová-Connollyová, která se na hrách v Melbourne v roce 1956 postarala o jedinou zlatou medaili pro Československo. Bylo jí jednadevadesát let. Přestože po svatbě s americkým atletem, kladivářem Haroldem Connollym žila ve Spojených státech, stále mluvila perfektní češtinou a na rodnou českou vlast nedala dopustit.

Bronz basketbalistek USK Praha v Euroalize

Basketbalistky ZVVZ USK Praha vybojovaly po pěti letech v Evropské lize bronz. V utkání o třetí místo deklasovaly na závěrečném turnaji v Turecku domácí Mersin 95 : 67. Při sedmé účasti ve Final Four v historii získaly potřetí medaili. Vedle bronzu v sezóně 2018/19 soutěž před devíti lety vyhrály.

Mistrovství světa hokejistek v Utice

V semifinále mistrovství světa hokejistek v Utice (USA) se české hokejistky střetly s favorizovanou Kanadou. Bohužel, český tým nestačil a prohrál 0 : 4. Kanadanky se následně utkaly v finále s týmem USA, zatímco české hokejistky bojovaly – bohužel opět neúspěšně – o bronzové medaili s Finskem. I přes porážku byla kanadská trenérka českého výběru Carla MacLeodová spokojená s výkonem týmu a označila ho za jeden z nejsilnějších v posledních utkáních. České hráčky se snažily hrát podle svého stylu a tvrdě pracovaly po celý zápas.

Jakub Voráček skončil s hokejem

Hokejový útočník Jakub Voráček oficiálně ukončil aktivní kariéru. Čtyřiatřicetiletý mistr světa z roku 2010, který v NHL odehrál přes tisíc zápasů, absolvoval poslední soutěžní utkání v listopadu 2022 za Columbus. Následně byl mimo hru ze zdravotních důvodů a v této sezóně působil jako člen realizačního týmu extraligového Kladna. Konec kariéry potvrdil v rozhovoru pro CNN Prima NEWS.

Jakub Voráček v dresu Philadelphia Flyers

„Na led už mě hlava a zranění nepustí. Ted' už to můžu říct oficiálně. Je to součást hokejové kariéry. Všechno jednou končí a něco nového, někdy i krásnějšího, začíná,“ řekl Voráček. Kladenský odchovanec měl opakované problémy s otřesy mozku, kterých podle svých slov prodělal dvanáct. „Čtyři byly takové těžší, osm menších,“ uvedl. Účastník šesti mistrovství světa, olympijských her i Světového poháru odehrál v NHL 1 058 zápasů, vstřelil 223 branek a přidal 583 asistencí.

JUBILEUM

Leopold Sulovský (* 1. 5. 1954, Nový Jičín)

Leopold Sulovský je český horolezec a politik. 17. května 1991 jako první Čech vystoupil na Mount Everest. V devadesátých letech patřil do evropské horolezecké špičky a účastnil se několika mezinárodních expedic. Na svém kontě má řadu prvovýstupů.

Studoval SPŠ stavební ve Valašském Meziříčí a Vysoké učení technické v Brně, obor pozemní stavitelství. Patnáct let pracoval pro Vítkovické stavby Ostrava. Kromě horolezectví se věnuje sjezdovému lyžování, výtvarnému umění a architektuře.

VZPOMÍNKA

Luděk Pachman, po emigraci též Ludek Pachman (11. 5.

1924, Bělá pod Bezdězem – 6. 3. 2003, Pásov) byl československý a od roku 1972 německý mezinárodní šachový velmistr, šachový teoretik, pedagog, publicista a politický aktivista, bratr mezinárodního velmistra kompozičního šachu Vladimíra Pachmana.

Luděk Pachman se stal roku 1944 mistrem Ústřední jednoty českých šachistů, mezinárodním mistrem roku 1950 a ti-

tul velmistra mu byl udělen roku 1954. Hrál v šesti mezi-pásmových turnajích. Sedmkrát vyhrál mistrovství Československa v šachu (1946, 1953, 1957, 1959, 1961, 1963 a 1966). Zvítězil nebo obsadil čelná místa v řadě dalších silných turnajů (vyhrál například v Bukurešti 1949, v Mar del Plata, Santiagu de Chile a v Sarajevu 1959, v Mariánských Lázních 1960, v Sarajevu 1961 a v Athénách 1968). Zahrál si například s Che Guevarou či legendárním Bobbym Fischerem, s nímž měl vyrovnanou bilanci. Je autorem zhruba čtyřiceti šachových učebnic a teoretických prací. V období 1952-1966 osmkrát reprezentoval Československo na šachových olympiádách a v letech 1959-1967 působil jako redaktor *Československého sportu*.

Ačkoliv byl zprvu sám komunistou, po událostech roku 1968 změnil své přesvědčení a stal se aktivním anti-komunistou a členem katolické církve. Byl několikrát zatčen a vězněn. Nakonec byl roku 1972 donucen emigrovat do Spolkové republiky Německo, kde vedle své šachové činnosti působil i v emigrantských politických kruzích a v CDU-CSU. V roce 1976 mu bylo odebráno československé občanství, a tak reprezentoval SRN na šachové olympiádě a roku 1978 se stal mistrem SRN. V Německu také působil jako šéfredaktor časopisu *Das Schach-Archiv*, stálý spolupracovník deníku *Die Welt* a dalších německých listů.

Po sametové revoluci se vrátil do vlasti a zapojil se do politických kampaní KDU-ČSL. Před rozpadem Československa mluvil o možnosti opětovného připojení Podkarpatské Rusi. Podílel se na založení nakladatelství ŠACHinfo. Žil střídavě v Německu a v Praze, od roku 1998 pouze v Německu.

O svém členství v komunistické straně po změně svého přesvědčení napsal: „Patřil jsem k podivnému společenství lidí, pro které jakési budoucí vidiny jsou vším a současné utrpení miliónů ničím, kteří nenávisť vydávají za vyšší lásku a násilí za vyšší svobodu, nadekretované formule za pravdu a mít vlastní odlišný názor za zločin.“

Spisovatel Josef Škvorecký zachytil Pachmanovy životní osudy a názorový přerod v příběhu šachového velmistra Bukavce, jedné z četných vedlejších postav svého románu *Mirákl*, inspirovaných skutečnými osobami.

„Ačkoliv jsou šachy hrou variant a on byl mistrem šachové teorie, v politice tento nesmírně čestný člověk šachové myšlení neuplatňoval,“ výstižně tvrdí o Ludku Pachmanovi jeho známý, novinář a spisovatel Vítězslav Houška.

Čeněk Junek (křtěný Vincenc Urban, 25. 5. 1894 – 15. 7. 1928) byl český automobilový závodník. Po skončení obchodní školy nastoupil do Pražské úvěrní banky a stal se disponentem. Jeho nadřízení si ho vážili a poslali jej do Olomouce, kde se zřizovala filiálka banky. Po půl roce dostal další úkol – založit bankovní pobočku v Brně. Vzal si s sebou své nejlepší pracovníky z Olomouce, mezi nimiž byla i jeho budoucí manželka Eliška Pospíšilová. V první světové válce utrpěl zranění pravé ruky. Později usilovnou prací

Manželé Junkovi po návratu Elišky z Targa Florio v Praze (1928)

opět ruku učinil praceschopnou. Od července roku 1921 byl členem Československého klubu automobilistů (od roku 1922 Autoklub Republiky Československé) a zapojil se aktivně do klubového života. Byl členem komise pro pořádání sportovních podniků. To již je uváděn jako v Praze bydlící bankéř. O rok později se začal zúčastňovat automobilových závodů. V roce 1922 ve svém mercedesu vyhrál populární závod Zbraslav – Jíloviště. Jezdil po výstavách a autosalónech. V říjnu 1922 byl na pařížském autosalónu, kde se seznámil i s Ettorem Bugattim, který mu později dodával vozy bugatti. Z autosalónů a ze závodů po Evropě psal zajímavé reportáže, zvláště do časopisu československých motoristů *Auto*, do *Pestrého týdne* a dalších.

V roce 1925 založil v Praze bankovní dům Junek a spol. (Praha, Perštýn 9), jehož majitelem byl až do smrti. Na jeho počest se v Dolní Čermné jezdily Junkovy memoriiály, závody motocyklů na ploché dráze (1949-1967), na něž navázaly v letech 1999-2005 jízdy historických vozidel Memoriiál Čenka Junka. Tradice jízdy byla obnovena v roce 2015 Oldtimer Gentleman Car Clubem Čenka Junka z Dolní Čermné.

Na jaře roku 1922 jel první závod Zbraslav – Jíloviště na závodním voze mercedes. Vyhrál a přinesl si domů první zlatou medaili. V tomto roce se také oženil s Eliškou Pospíšilovou. Později přikoupili vůz bugatti a další. Jezdili spolu na téměř všechny závody v ČSR i v cizině a vyhrávali. Doma se jim hromadily zlaté medaile, věnce i významné ceny. Junek dosáhl ve svém životě významného postavení a značného majetku. V dolnočermenské sokolské kronice se uvádí dar ve výši 10 000 Kč na stavbu sokolovny.

V roce 1928 se jel světoznámý závod Velká cena Německa v Nürburgringu, jehož se Junek také zúčastnil. Zde při závodech došlo k tragické události, při níž Junek zahynul.

Slavný československý automobilový závodník, naděje československého motorismu, skromný a nenáročný, ale i imponující svou odvahou a zručností, zahynul ve svých čtyřiatřiceti letech. Závodil jako soukromník-amatér, občanským povoláním byl finančník a bankéř. Byl označován za sportovce-gentlemana.

18. 5. 1899, před 125 lety, byl v Praze Jiřím Guthem-Jarkovským založen **Český výbor pro hry olympijské**; první čeští olympionici závodili již na II. olympiádě v Paříži v roce 1900.

Taneční ve Slovanské besedě

S Viktorem jsme teď už po dvaceti letech působení tzv. emeritní tanečníci a vedení tanečních Vlastenecké omladiny se před rokem ujali se zápalom sobě vlastním Janka s Igozem. Ale po nedávné Igorově operaci jsme opět výuku dočasně převzali. V pondělí 25. března jsme věděli, že Janka slaví narozeniny, ovšem společná oslava pak předčila všechna naše očekávání.

Začali jsme jako vždy v 19 hodin za zvuků jímavého pomalého valčíku *Moon River*. Do tanečních chodí Češi a Slováci různých stupňů tanečních znalostí a předem nikdy nevíme, jestli bude více mužů než žen, nebo naopak. Ale vlastně to nevádí, i ti bez partnerů se učí společně základní kroky tanců. Za možnost přijít každé pondělí do hotelu Pošta vděčíme spolku České srdce, který umožňuje lidem různých profesí a věku pravidelně se potkávat a popovídat si ve své mateřtině. Časem se vytvořilo společenství lidí, kteří se na pondělky těší a užívají si společné chvílky. Někteří tančí více, jiní méně, a my tomu přizpůsobili i výuku. V tanečních tak vládne všeobecně pohoda a dobrá nálada.

Když se toto pondělí objevili Janka s Igozem a přivedli s sebou i návštěvu z Irska, stala se hlavním bodem večera oslava. Janka dostala kytky a představila nám i svoji irskou rodinu. Syna, který v Irsku zakotvil, jeho rusovlasou ženu a dvě dcerky. Tracey coby rodilá Irka umí jejich vyhlášený irský tanec, a tak jsme ji uprosili, aby nám ho předvedla. A Tracey tančila a nám se tajil dech! Tolik přesných výkopů, poskoků a rychlých přeměn! Všem nám z té přemíry energie přítom vyhládlo a vyschlo v krku a s chutí jsme se pak pustili do dobrot, které Gulovi přinesli. Ale i my jsme přispěli svou rukou k dílu, což dokazuje fotka, jak se naši muži

činí v kuchyňce! Každý jsme přítom lovili v paměti anglická slovíčka a celý večer končil velmi přátelsky a srdečně. Ale to jsme ještě nevěděli, že nekončil! Podařilo se nám totiž přemluvit Viktora, abychom společně zašli do blízkého lokálu Schweden Cafe, kde jsme si postupně přivlastnili dva

velké stoly. Naši tanečníci byli tak rozdovádění, že tančili dokonce i před barovým pultem! Prostě nám na chvíli patřil svět, byli jsme mladí, bujaří, prostoupil nás nádherný pocit svobody a všichni jsme cítili to silné pouto, které nás spojuje. Já dostala dokonce něžnou růžičku od jinak divokého tanečníka Petera!

Zůstává hřejivý pocit, který podtrhlo Igorovo vyznání: vyznal své ženě Jance přede všemi, jak ho udělala šťastným, a oni dva teď to své štěstí chtějí rozdávat lidem kolem sebe. V tanečních se jim to daří náramně!

Anna Vadurová

Oscar pro Emily ve škole Komenský

Ve vyprodaném divadelním sále české školy Komenský se hrou autorů Folkera Bohmeta a Alexandra Alexyho *Oscar pro Emily* představil herecký manželský pár Petr Kostka a Carmen Mayerová. Zástupcem mladé generace ve hře byl herec Václav Jílek. Představení se konalo v rámci programu Kontaktfora-cs ve Vídni 4. března 2024.

Herecké legendy ze Studia DVA v Praze – **Petr Kostka** a **Carmen Mayerová** – s velkým úspěchem zahráli na jevišti počínající stařeckou zmatenost. Oba doufají, že jejich celoživotní herecké dílo bude také jednou odměněno, i když jejich herecká kariéra byla druhořadá. Čekání na předávání Oscarů si tak zkracují vzpomínkami na jejich herecké začátky a pak společný manželský život v průběhu plných šestačtyřiceti let.

Petr Kostka a Carmen Mayerová ve hře *Oscar pro Emily*

Byla to hezká konverzační komedie s překvapivými zvraty, která publikum velice často rozesmála, a zážitkový večer s noblesním obsazením.

GJ

Česká filharmonie ve Vídni

Své evropské turné 2024 zahájila Česká filharmonie 4. března koncerty ve španělských městech Valencia, Madrid a Barcelona.

10. března 2024 vystoupila s velkým úspěchem ve vídeňském Konzerthausu, kde přednesla tři skvostná díla Antonína Dvořáka, koncertní předeheru *V přírodě*, *Houslový koncert* v podání Augustina Hadelicha a *Osmou symfonii*.

U příležitosti letošního 20. výročí vstupu České republiky do Evropské unie spolupřátadlo české velvyslanectví v čele s velvyslancem Jiřím Šitlerem spolu s předsedkyní Spolkové rady rakouského parlamentu Margit Göll v pondělí 11. března ve Vídeňském koncertním domě koncert

České filharmonie. Koncert měl slavnostní nádech a začal předeherou *Karneval*. S klavírním koncertem Antonína Dvořáka vystoupil sezónní rezident České filharmonie András Schiff. Završením tohoto rezidenčního vystoupení filharmonie byla Dvořákova *Devátá symfonie e moll*, op. 95, *Z Nového světa*.

Koncertu se zúčastnil i ministr dopravy České republiky Martin Kupka, který byl ten den ve Vídni na jednání s jeho rakouskou kolegyní Leonore Gewessler, která rovněž přijala pozvání na koncert.

Pod taktovkou dirigenta Semjona Byčkova pokračovalo turné České filharmonie do Německa do Hamburku, Mnichova a Erlangenu.

Následně byly odehrány koncerty v belgických Antverpách a turné bylo ukončeno dvěma koncertními vystoupeními 23. března 2024 v Paříži.

Na všech pódii zazněla díla Antonína Dvořáka u příležitosti výročí 120 let od jeho úmrtí.

Jméno skladatele Antonína Dvořáka je spojeno s historicky prvním koncertem České filharmonie, který se konal 4. ledna 1896 v pražském Rudolfinu. Řídil ho sám Antonín Dvořák.

Gabriela Jakelíc

Filharmonie Brno v Koncertním domě Vídeň

Rok 2024 je Rokem české hudby a dvousetého výročí narození Bedřicha Smetany. A tak po úspěšném vystoupení České filharmonie Praha začátkem března tohoto roku v Koncertním domě ve Vídni vystoupila také s velkým úspěchem 14. dubna i Filharmonie Brno pod taktovkou šéfdirigenta Dennise Russella Daviese. Na programu byla díla v Praze narozeného Erwina Schulhoffa *Symphonie č. 2* a v Brně narozeného Ericha Wolfganga Korngolda *Symphonie in Fis*, op. 40. Lákadlem koncertu byla bezpochyby i Gershwinova *Rhapsody in Blue* – originální provedení pro sólo klavír a jazz band. Za koncertní křídlo značky Bösendorfer si zasedl sám maestro Dennis Russell Davies, aby společně s členy Filharmonie Brno (tvořícími jazz band) předvedl dlouhotrvajícím potleskem odměněnou Gershwinovu známou skladbu *Rhapsody in Blue*.

Přávě před 100 lety se uskutečnila světová premiéra této Gershwinovy skladby v newyorské Aeolian Hall. Za klavírem seděl sám George Gershwin. Tato skladba úspěšně spojuje jazz, blues a koncertní symfonii.

Plný sál, neutuchající potlesk sympatickému maestrovi i všem členům Filharmonie Brno byl vděk za nádherné provedení programových skladeb.

Letos zavítá Filharmonie Brno ještě na další koncerty do Rakouska:

- 20. července 2024 – Grafenegg Festival;
- 8. září 2024 – Ars Electronica Festival;
- 8. prosince 2024 – Musikverein – Goldener Saal, Vídeň.

Ing. Gabriela Jakelíc

Dennis Russell Davies

Dennis Russell Davies (* 16. 4. 1944, Toledo, Ohio) trvale žije v Evropě od roku 1980, nejprve v Německu jako dirigent a hudební ředitel bonnské a stuttgartské opery, jakož i ředitel Beethovenova festivalu. Během následujícího trvalého pobytu v Rakousku byl profesorem dirigování na salcburském Mozarteu a šéfdirigentem Symfonického orchestru vídeňského rozhlasu.

Jako šéfdirigent Filharmonie Brno pracuje od roku 2018. Je uznáván jako dirigent i klavírista. Se svou umělkou a životní partnerkou Maki Namekawou žije v rakouském Linci.

Svému šéfdirigentovi k jeho 80. narozeninám připravila Filharmonie Brno skladbu *Happy Birthday Maestro*. Za hlavní téma byl zvolen úvod ze *Symfonie č. 80* Josepha Haydna.

Publikum ve vídeňském Konzerthausu ocenilo Filharmonii Brno ovacemi vestoje

Filharmonie Brno má za sebou koncert v prestižním vídeňském sále Konzerthaus, který si sama uspořádala, včetně prodeje a propagace. Po umělecké stránce to byl velký úspěch, řekla ČTK ředitelka Marie Kučerová.

Filharmonie chce ve Vídni, kam je z Brna blíž než do Prahy, koncertovat častěji, pokud možno ve vlastní režii, nikoliv jen na pozvání. V publiku se mísila němčina s češtinou, z Brna přijely dva autobusy příznivců filharmonie, další cestovali individuálně. Do Vídně je kromě společenského a uměleckého zážitku lákala také akustika sálu, který v Brně nemá srovnání. „Na konci přišly ovace vestoje, slyšeli jsme volání »bravo«,“ řekla Kučerová. Pozitivní jsou také ohlasy na sociálních sítích. „Byla to opravdu směsice radosti a pýchy vidět naše muzikanty v aréně pro 1 800 lidí,“ napsal na facebooku divadelní a hudební kritik Luboš Mareček.

Filharmonie Brno se do Vídně vrátí v prosinci, kdy vstoupí v Musikverein.

Den otevřených dveří na vídeňském Institutu slovanských studií

Dne 10. dubna 2024 se na Institutu slovanských studií Vídeňské univerzity již podruhé konal den otevřených dveří pro žáky a zájemce o studium. Hosté měli možnost získat nejen obecné informace o studiu slavistiky, ale také první vhled do každodenního studentského života v rámci četných programových bodů.

Petr Popelka

Petr Popelka und die Wiener Symphoniker

Petr Popelka und die Wiener Symphoniker erzeugten mit Richard Strauss im Musikverein einen wahrhaften Klangrausch. Dem Anlass entsprechend muss diese Konzertkritik mit einem Paukenschlag eröffnet werden: Wien hat seit Mittwochabend ein neues Orchester. Es zählt zu den allerbesten der Welt. Name und Mitglieder des Newcomers sind zwar ident mit den Wiener Symphonikern, aber sonst ist alles anders. Denn in den Händen von Petr Popelka verwandelte sich der 124 Jahre alte Klangkörper im Musikverein zum juvenilen Best Ager, der mit Vitalität, Virtuosität und Klangersinnlichkeit zu verführen wusste. Beglückend zu wissen, dass Popelka in der Jubiläumssaison als neuer Chefdirigent des Orchesters gleich 34 Konzerte leiten wird. Mit seiner jovialen Art und seiner Musizierlust erinnert der Tscheche an Andris Nelsons, mit seiner explosiven Dynamik an Landsmann Jakob Hruša. Ein Glücksgriff für die Stadt und das Orchester. Der Jubel bei der anstehenden Tournee in Deutschland und den Niederlanden ist fix.

Stefan Ender, 11. April 2024

Strážnice – Vídeň aneb Demizón slaví 25 let!

Tohle propojení se poprvé uskutečnilo v roce 2012 a vděčíme za ně strážnické rodačce Janě Bělochové, kterou její životní peripetie zavedly do Vídně a k nám divadelníkům do spolku Vlastenecká omladina. Tehdy jsme potřebovali několik tanečníků, kteří by byli schopni zatancovat v muzikálu *Anatevka – Šumař na střeše* tzv. „flaškový tanec“ a multitalent Jana ho nacvičila právě ve svém rodném folklórním spolku Demizón. Náročnost tance spočívá v tom, že tanečníci mají po celou dobu na hlavě polovypitou láhev, která nesmí spadnout! Kdo jiný by se na to tedy hodil než hoši z jižní Moravy vyrůstající s tancem, vínem i tradicí!

V roce 2014 se už VOmladina zúčastnila oslav 15. výročí Demizónu, folklórního souboru mladých lidí, kteří k nám do Vídně opakovaně přijíždějí i s cimbálkou každým rokem na jarní *Čaj o páté* zahrát a zatancovat. Velká klubovna české školy pak překypuje radostnou náladou, mládím, svěžestí a barvami. Vzájemná spolupráce pokračuje na obou stranách i na poli hereckém.

Na oslavu 25. výročí si Demižón připravil do zre-novaného Kulturního domu dvouhodinové pásmo tanců z Moravy a Slovenska. Pozval si několik spřátelených souborů a dokonce i tři profesionální herce z Prahy, kteří tan-ce a zpěv prostrídali vtipnými historkami a cestovali s námi i do vzdálené minulosti. Jako kontrast ke krojům jsme tak viděli též krásný prvorepublikový pár, který připomněl „zla-té staré časy“, o kterých snad každý aspoň občas sní.

První vstup tančil hostující Žerotín za doprovodu CM Demižón. Společně nám pak oba soubory předvedly zá-bavnou formou stavbu máje za originálních komentářů rá-zovitého vedoucího Žerotína Víti – Amíga. Když podřezaná

májka zmizela, roztančovalo se jeviště za zvuků cimbálky hodovými tanci. Následovaly ukázky nejrůznějších taneč-ních kreací, ocitli jsme se v době před 100 lety a žasli nad krásným vystoupením FS Dunajec z Olomouce. Ten před-vedl slovenské kroje a tance s půvabnou choreografií. Do-mácí Demižón pak připravil jako zlatý hřeb večera nároč-nou „Myjavu“ – temperamentní tance myjavské Kopanice. Precizně provedené „zvedačky“ zatančené s profesionální

grácií, nádherné kroje a deset harmonicky sladěných párů okouzlili všechny diváky.

Byla to krása pro oči i pro srdce a závěrečný potlesk nebral konce. Diváci vyslechli ještě četné gratulace od přátelých spolků, předávaly se dárky a ocenění. Vedoucí souboru Jiří Rybecký, který napsal celý scénář, poděkoval ve svém proslovu všem členům, kteří se o FS Demižón zasloužili, a nezapomněl připomenout ani jeho začátky.

A jak přispěl k oslavě divadelní spolek Vlastenecká omladina? Pět tanečnic za zvuku cimbálky vtrhlo na jeviště s temperamentním kankánem a děvčata krásně ladila s červeným nasvícením černé opony. A při dozvucích, které se pak táhly dlouho do noci, jsme oslavencům zazpívali píseň na melodii *My Lord* od Édith Piaf:

„... Strážnické rodačky mají tanec na háku.
Dělají zveďačky jak Bejby z Hříšňáku!
Hoši jak poupata mají játra z titanu
a srdce ze zlata, já tu snad zůstanu!
Vino, slivovice a dobrá nálada,
Demižón ze Strážnice, to je paráda!“

Anna Vadúrová

Oslava 30. výročí KOČR na velvyslanectví ČR v Bratislavě

Výbor spolku Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku a redakce časopisu *Kulturní klub* byly pozvány předsedkyní Klubu občanů České republiky na setkání s kulturním programem k 30. výročí založení tohoto klubu na Slovensku, které se uskutečnilo 24. dubna 2024 na velvyslanectví České republiky v Bratislavě. Akce se zúčastnily za redakci

i výbor předsedkyně Klubu a šéfredaktorka časopisu Helena Basler, Gabriela Jakelic a Eva Zeman.

Klub občanů ČR (KOČR) se sídlem v Bratislavě vede jeho dlouholetá předsedkyně Jana Bratinková. Tato organizace sdružuje Čechy, kteří si po rozpadu Československa buď ponechali, nebo zvolili občanství České republiky, i když jejich celoživotními partnery jsou slovenští občané, na Slovensku si založili své rodiny a našli zde své plnohodnotné pracovní uplatnění.

Hlavním cílem KOČR byla v období vzniku samostatné Slovenské republiky vzájemná pomoc všem občanům české národnosti. I když český národ zůstal bratrským, po rozdělení republiky vyvstaly i národnostní problémy. V této těžké situaci a orientaci se snažil KOČR pomáhat všem jak ve složité legislativní situaci, tak při zachování národní spolupráčnosti. Vítanou pomocí byly osobní konzultace, ale od roku 1994 i *Informační listy*, v nichž KOČR zprostředkoval nejenom poradenství, ale postupně začal propagovat i pravidelná setkání s doprovodným kulturním programem, který i dnes zůstal kromě jiného jako jeho hlavní složka. Klub nezapomínal na státní svátek založení Československa 28. října a pravidelně si připomínal výročí narození prvního prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigua Masaryka dne 7. března.

Jiří Krátký, Helena Basler a Rudolf Jindrák

Za svou existenci a činnost Klub vděčí především právě Janě Bratinkové, která je jeho předsedkyní a oficiálním představitelem, mluvčím českých krajanů na Slovensku. Zejména u českých poslanců a senátorů agituje za vznik krajského zákona a za úpravu volebního práva formou korespondenční volby.

O tom všem, co všechno Klub za třicet let svého působení vykonal, jak v těžkých, tak i příznivých dobách, referovala na oslavě právě jeho předsedkyně Jana Bratinková.

Přítomné vřele uvítal velvyslanec České republiky na Slovensku a hostitel J. E. Rudolf Jindrák. První zdravici z Prahy přednesl místopředseda Senátu, člen Stále komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí Jiří Oberfalzer. Za slovenské politické kruhy vystoupil a zdravici pronesl poslanec Slovenské národní rady Ondrej Dostal a bývalý poslanec SNR Peter Osuský. Zmocněnec pro krajské záležitosti MZV ČR Jiří Krátký ve svém příspěvku upozornil na minulost a budoucnost české spolupatričnosti. Uvedl, že dnešní generace českých občanů žijící v zahraničí se zasloužila o činnost a úroveň krajských spolků, jaká je dnes, druhá generace spíše pasivně konzumuje či ztrácí zájem, ale zajímavé je, že u třetí generace se mnohdy probudí zájem o vlast jejich předků a zapojí se do stávajících uskupení nebo založí nové spolky. Upozornil, že je potřeba zachovat vzpomínky starší generace metodou orální historie. Ohodnotil spolupráci Klubu a KOČR.

Setkání se zúčastnila také tajemnice Stálé komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí paní Bronislava Vacková

Renata Harant Bicánková

i zástupce jednoty Sokol na Slovensku Vladimír Holčík. Za Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku přednesla zdravici a dárek odevzdala Helena Basler.

Na zdravice a proslovy navázal kulturní program. Za doprovodu klavíru vystoupila sopranistka a rodačka z Třeboně Renata Harant Bicánková, která přednesla árie z Dvořákových a Smetanových děl. Talentovaná Hanka Tókólyi, vnučka Jany Bratinkové, s velkým úspěchem předvedla moderní irské tance. Na závěr se sál rozezněl písněmi z Moravy a Čech a návštěvníci se mohli podívat na malou taneční kreaci verbuňku v podání folklórního souboru Slovácký krúžok a Skaličan, který 12. listopadu 2022 oslavil sto let. Více o souboru se dozvíte v příštím vydání *Kulturního klubu*.

D. I. Gabriela Jakelic, foto: Eva Zeman

Zdravice

Když se budete informovat o názvu jisté organizace v Bratislavě prostřednictvím telefonu, dostanete odpověď, ale nebudete si zcela jisti, zda jste správně zaslechli počáteční písmeno. Dané zkratkové slovo zní totiž podobně jako všeobecně žité označení uměleckého tělesa ČR – TOČR, to jest Taneční orchestr Československého (dnes Českého) rozhlasu. Hledaná organizace v Bratislavě ale začíná písmenem „K“, tedy KOČR – Klub občanů České republiky.

Oproti TOČR hlavním cílem Klubu občanů České republiky (KOČR) byla v počátcích vzájemná pomoc občanů, kteří se stali ve své dlouholeté vlasti prakticky přes noc cizinci. Neboť KOČR vlastně „roztančil“ české občany v Bratislavě k soudržnosti, a tím k prezentaci své národnosti. Spolek sdružoval Čechy, kteří si po rozpadu Československa ponechali či zvolili občanství ČR, a to i přes svůj někdy i celoživotní pobyt na Slovensku. Spolek tak pomáhal při orientaci ve složité legislativní situaci a působil na zachování národní spolupatričnosti. KOČR k tomuto poradenství a konzultacím ve státoobčanské agendě postupně začal pořádat pravidelná setkání s doprovodným kulturním programem. Připomíná výročí narození Tomáše Garrigua Masaryka a výročí založení Československa 28. října, vítá své členy a příznivce na českých vánočních a jiných koncertech. Vedle kulturních akcí je důležitou součástí činnosti Klubu i společensko-politická práce – například účast při volbách v ČR.

V rámci spolupráce Klubu občanů České republiky s Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku dochází k pravidelným setkáním při různých příležitostech.

Všechna tato činnost vychází od vedení Klubu, jehož dlouhodobou předsedkyní je paní Jana Bratinková. Za tuto záslužnou práci byla oceněna ministerstvem zahraničních věcí ČR vyznamenáním Gratias agit.

Letos slaví Klub občanů České republiky 30. výročí svého založení. Pro někoho pouhé číslo, pro většinu mnoho společných zážitků a radostí.

Přejeme KOČRu do dalších desetiletí neutuchající elán, úchvatné nápady a početnou členskou základnu!

Vídeň 24. dubna 2024

Quasi sesterská organizace
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku,
Výbor: Ing. Helena Basler, Mag. Dr. Marie Brandeis,
Mag. Richard Basler, Mag. Pavlína Lössel, Mag. Eva
Zeman, DI. Gabriela Jakelic, Dr. Kweta Ozábalová

STALO SE...

10. 04. v prostorách velvyslanectví proběhla **Talkshow Prague Café** se Štefanem Margitou, klavírního doprovodu se zhostila klavírní virtuozka Petra Hollaender-Pogády. Pořádali Joža Kolář a spolek EVA.

12.-14. 04. měli diváci možnost vidět v Rakouském filmovém muzeu **deset filmů** českých režisérek a producentek **Hany a Heleny Třeštkových** za jejich osobní přítomnosti.

16. 04. se v salónu restaurace Anningerblick konala **přednáška Václava Badury Toxické vztahy nejen v práci**. Odborníka z Innsbrucku pozval spolek EVA.

17. 04. se v prostorách velvyslanectví ČR konala **přednáška** renomovaného českého propagátora vědy a neuropatologa **MUDr. Františka Koukolíka Umělá inteligence**, kterou pořádal spolek Alumni-CZ-Austria. Účastníci měli možnost dozvědět se o nejnovějších možnostech využití AI v různých oblastech, což přineslo zajímavé poznatky a podněty k diskusi.

18. 04. proběhla **diskuse s Martinem M. Šimečkou** (spisovatel a šéfredaktor *SME* a *Respekt*) o prezidentských volbách na Slovensku v prostorách vídeňského kostela Karlskirche. Akci zorganizoval Český a slovenský spolek.

23. 04. se uskutečnilo **autorské čtení** ve slovenské a německé řeči z knihy **Kataríny Kucbelové Die Haube (Čepic)**, které v Seminarräum 5 uspořádal Institut für Slawistik der Universität Wien.

03. 05. proběhlo ve vídeňském Konzerthausu **symposium Smetana International**, zorganizované ČcV a UNI-Wien.

07. 05. se konala v Haus der Europäischen Union, Wipplingerstrasse 35, 1010 Wien, **oslava 20. výročí vstupu ČR do Evropské unie**, a to pod mottem „20 Years Together“. Zároveň se slavilo i výročí pátého a největšího rozšíření Evropské unie v její historii – a spolu s dalšími devíti zeměmi si tak Česká republika připomněla již dvacet let v EU. Za ČR se této události zúčastnil Pavel Telička, bývalý eurokomisař, místopředseda Evropského parlamentu a hlavní vyjednávač pro vstup České republiky do EU.

Do **13. 05.** byla v prostorách Galerie auf der Pawlatsche, Institut für Slawistik der Universität Wien, otevřena **výstava Český literární samizdat 1949-1989: Přepisovat a šířit výslovně zakázáno!**

Trójanky v režii Slávy Daubnerové

V Landestheater NÖ měla nedávno premiéru inscenace *Trójanky* pod vedením úspěšné slovenské režisérky Slávy Daubnerové. Dramaturgie se chopil Ján Šimko.

Ve vizuálně působivé inscenaci Slávy Daubnerové představilo Landestheater NÖ hru *Trójanky* podle Eurípida v adaptaci Jean-Paula Sartra. Jde o antické drama se současným odkazem, pro které bylo plánováno bohužel

jen několik představení. Během hry se náhodně vytvářejí asociace se současnými válečnými událostmi na Ukrajině a na Blízkém východě, kde je civilní obyvatelstvo vystaveno nevýslovnému utrpení. Jaký vliv mohou mít ženy na patriarchální válku? Jaké stopy zanechávají války v rodinách a regionech napříč generacemi? Během tohoto působivého večera vyvstalo mnoho otázek...

Sláva Daubnerová (* 20. 12. 1980, Bojnice) je slovenská divadelná režisérka, herečka a autorka. Vyštudovala odbor kulturologia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Následne pokračovala v postgraduálnom štúdiu na Vysokéj škole múzických umení na Katedre divadelných štúdií. Od roku 2006 pôsobí v divadelnej skupine P.A.T., ktorej je zakladateľkou. Táto skupina sa venuje súčasnému divadlu a tancu a kladie dôraz na využívanie nových médií. V rámci tejto skupiny realizovala Sláva Daubnerová aj ďalšie významné divadelné a tanečné projekty. Pre Činohru SND napísala a režírovala inscenáciu *Spievajúci dom*.

Získala dve významné slovenské ocenenia Dosky, ceny divadelného festivalu Nová dráma a Nadácie Tatrabanka. Jej prácu ocenil aj Slovenský literárny fond a je laureátkou Krištáľového krídla v kategórii Divadlo a audiovizuálne umenie za rok 2021. V súčasnosti sa venuje najmä réžii opier v zahraničí.

Ján Šimko (* 1976) je divadelný teoretik, pedagóg, režisér a kurátor. Študoval psychológiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského a divadelnú vedu na Vysokéj škole múzických umení. Žije v Bratislave. Je spoluzakladateľom divadla M. U. T. – medzinárodnej asociácie interkulturného charakteru so zameraním na divadlo, ktoré pôsobilo v rokoch 1999-2005 v Prahe. Roku 2007 v Bratislave založil divadelnú asociáciu Tucet, ktorá sa orientovala na autorskú tvorbu, pracoval ako dramaturg a režisér pre divadelné Štúdio 12 a pre medzinárodný festival Divadelná Nitra. Ako dramaturg pôsobil aj v Paláci Akropolis v Prahe a na Pražskom divadelnom festivale nemeckého jazyka. Od roku 2010 je šéfdramaturgom Literárno-dramatického centra Rozhlasu a televízie Slovenska. Je tiež kurátorom medzinárodného projektu „Paralelné životy – 20. storočie očami tajnej polície“ (šesť inscenácií divadiel z postkomunistických krajín, ktoré priniesli príbehy o praktikách tajných služieb komunistických režimov).

Zed's portrétem Navalného

Na zdi, která patří k paláci rodiny Schwarzenbergů, jsou nově k vidění dva portréty zesnulého ruského opozičníka Alexeje Navalného. Umělci se při tvorbě inspirovali ikonickými fotografiemi z médií.

Ve Vídni, přesněji za Památníkem hrdinů Rudé armády, se nacházejí zdi, které patří k paláci rodiny Schwarzenbergů. A právě na těchto zdech jsou k vidění dva portréty zesnulého ruského opozičníka Alexeje Navalného. První portrét zobrazuje Navalného v obleku a kravatě, což je odkaz na fotku z historického soudního jednání před téměř deseti lety. Druhý portrét pak znázorňuje Navalného s rukama ve tvaru srdce. Je to zajímavý způsob, jak upozornit na jeho osobu a připomenout jeho úsilí v boji proti diktatuře.

„Pomník připomíná oběti diktatury a pan Navalnyj byl zjevně obětí diktatury,“ řekl Maximilian Schaffgotsch z Na-

dace knížecí rodiny Schwarzenbergů. Samotná stěna totiž patří Schwarzenberskému paláci, který vlastní rodina zesnulého českého exministra zahraničí Karla Schwarzenberga. Ten se už v roce 2022 se svým synem Janem Nepomukem Schwarzenbergem zasadil třeba o to, aby byla stěna přetřena na modro-žluto. Šlo o reakci na ruskou invazi a o výraz solidarity s válkou zmítanou Ukrajinou.

Za samotným nápadem stojí společně s Janem Nepomukem Schwarzenbergem i předsedkyně liberální rakouské strany NEOS Beate Meinel-Reisingerová a novinář Hans Rauscher.

Krajanské televizní a rozhlasové vysílání

Rádio Dia:tón 29. 4. 2024, 21:40 na ORF Radio Burgenland

Slovenská hudobná škola vo Wolfsthal

Hudba je důležitou součástí našeho kulturního života. Mnohí z nás si ju radi vypočujú doma či na koncertoch. Iní sa tešia z toho, že sami môžu zahrať na hudobnom nástroji alebo si zaspievať. Nedávno sme navštívili hudobnú školu v pohraničnej obci Wolfsthal, kde okrem tónov často zaznieva aj slovenčina.

Rádio Dia:tón 6. 5. 2024, 21:40 na ORF Radio Burgenland

20. výročie SozialMarie | Slovenské sociálne inovácie vo Viedni

Tento rok sa 1. mája odovzdávali vo Viedni ocenenia za sociálne inovácie už po 20*. Zúčastňujú sa ho projekty zo šiestich európskych krajín: Rakúska, Maďarska, Chorvátska, Česka, Slovinska a Slovenska. Zo Slovenska sa prihlásilo viac ako 50 projektov, z toho ich bolo do viedenskej centrály posunutých 35. V aktuálnej relácii Vám predstavíme všetky štyri slovenské projekty, ktoré boli nakoniec nominované na samotné ocenenie.

České Ozvěny | Slovenské Ozveny 11. 6. 2024, 13:05 auf ORF 2 Wien

- Češi | *Vídeňským lesem s oldtimerem*
- Slováci | *Hodina s malými „sovičkami“*
- Slováci | *Život pro operu*
- Češi | *Portrét vědkyně Anny Durnové*

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3210616/>

WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCI 10. 5. 2024 um 10:40 auf ORF II

Slowaken:

Bocian biely | Fascinující život zvieracích pendlerov

S príchodom jari sa v Marcheggu začína ozývať jedinečný zvuk – klepotanie bocianích zobákov. Tam, kde rieka Morava vytvára prirodzenú hranicu medzi Rakúskom a Slovenskom, žije najväčšia na stromoch hniezdiaca kolónia bocianov bielych strednej Európy. Petra Vozárová zo zámku Marchegg porozprávala redaktorku ORF Miriam Spring o fascinujúcom živote týchto operencov viac.

Miriam Spring, Mag. Phil.

Redakteurin und CvD Volksgruppenredaktion | D-B

T: +43 2682 700-18466

miriam.spring@orf.at

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/>

Österreichischer Rundfunk, ORF

Landesstudio Burgenland

7001 Eisenstadt, Buchgraben 51

Informationen nach DSGVO unter <https://www.ORF.at/stories/InfoDSGVO>

Rádio Dráták 1. 4. 2024, 21:10 na ORF Radio Burgenland

Zahájení výstavy *Český literární samizdat 1949-1989*

Alena Přibáňová z Oddělení lexikografie Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky přijela v polovině března do Vídně spoluzahájit výstavu *Český literární samizdat 1949-1989*. Nelegální šíření zakázané literatury, za které hrozily vysoké tresty, tak udržovalo při životě plamínek touhy po svobodě těch, kteří v ni během doby temna v Československu nepřestávali věřit.

Rádio Dráták 25. 3. 2024, 21:10 na ORF Radio Burgenland

Československý kvíz ve Vídni

Jak se říká: „Není důležité vyhrát, ale zúčastnit se!“ a přesně to platí také o Československém kvízu, který se teď už pravidelně koná každý měsíc v Clubu Berlin v prvním vídeňském okrese. Což ale neznamená, že by soutěžícím chyběl bojový duch. Právě naopak!

*Pavla Rašnerová a Martina Pfeffer
česká redakce ORF Volksgruppen*

VZPOMÍNKA

Leopold von Steinmetz

Dne 20. února si připomínáme 170. výročí úmrtí Leopolda von Steinmetze, učitele českého jazyka na Vojenské akademii ve Vídeňském Novém Městě.

Steinmetz se narodil 27. května 1823 v Samboru v Haliči jako syn podplukovníka. Ke 14. prosinci 1835 byl jako poručík přidělen k hraběti von Hartmann-Klarstein k 9. pěšímu pluku. Pod svým jménem (a později i pod různými pseudonymy) publikoval v roce 1843 v časopise *Květy báseň Můj žal*. V témže roce byl (15. dubna) dočasně penzionován a v tomto postavení přišel 25. září 1848 na Vojenskou akademii jako učitel češtiny. Zde však pravděpodobně nezůstal dlouho, protože v literatuře lze najít poznámku, že byl 9. února 1849 „reaktivován“. Na nadporučíka byl povýšen 1. dubna 1849. Jakožto zaměstnanec Akademie

byl veden ve stavu jako učitel češtiny a také jako vychovatel, a to až do své smrti 20. února 1854.

Zda skutečně až do konce vyučoval, nelze dokázat, jelikož od roku 1853 po něm na Akademii jako učitel češtiny nastoupil Josef Znojemský. Ke konci první poloviny 19. století místní ředitelé generálmajor Anton rytíř von Martini (1843-1847; 1846 povýšen na polního podmaršálka a 1847 na vrchního velitele námořnictva) a polní podmaršálek Wilhelm svobodný pán Lebzelter (1848-1850) do změn provedených v roce 1837 zásadním způsobem nezasahovali, ale jejich charaktery se výrazně projevily ve vnitřním uspořádání: Martini chtěl mít elegantní vzdělané důstojníky, proto velmi podporoval francouzštinu, a co víc – považoval ji za nezbytnou a v roce 1844 zaměstnal další dva civilní učitele, kteří měli vyučovat ve všech třídách. Lebzelter, který také sloužil pod Martinim, měl rád matematiku a chtěl mít naopak zdatné myslitele a ryzí charaktery. V letech 1850-1851 prosadil nařízení, podle kterého se měli chovanci učit jen jeden národní jazyk.

Josef Ernst

Karl Kraus

28. dubna 1874 se v Jičíně narodil do početné rodiny Karl Kraus. Jeho otec, židovský majitel papírny Jakob Kraus, pojal za ženu Ernestinu, rozenou Kantorkovou. V jeho třech letech se rodina přestěhovala do Vídně, kde záhy nato matka Karla umírá. Karl začal navštěvovat gymnázium a v roce 1892 se pustil do studia práva na vídeňské univerzitě. Po jejich ukončení pokračoval ve studiu na téže univerzitě (1896). Zabýval se filozofií a germanistikou. Studia ovšem nedokončil, neboť se již během nich začal zabývat psaním. Svá díla publikoval v literárních časopisech.

Pokoušel se prosadit i jako herec a divadelní režisér. Krátce působil ve skupině Jung Wien, v níž byly soustředěny přední osobnosti kulturní Vídně, např. básník Peter Altenberg, dramatik Hermann Bahr a spisovatelé Hugo von Hofmannsthal a Felix Salten. Od roku 1897 působil jako novinář. Od roku 1899 začal vydávat vlastní časopis *Die Fackel* (*Pochodeň*). V něm si vzal na paškál korupci, pokrytectví, celkově měšťáckou morálku. Nechyběla kritika nacionalismu, pangermanismu a psychoanalýzy. V prvním období měl řadu externích přispěvatelů z řady uměleckých profesí. Do *Die Fackel* psali např. spisovatel Peter Altenberg, básník Richard Dehmel, kabaretiér a novinář Egon Friedell, malíř Oskar Kokoschka, židovská básnířka Else Lasker-Schüler, architekt Adolf Loos, spisovatel Heinrich Mann, hudební skladatel Arnold Schönberg, švédský dramatik August Strindberg, básník Georg Trakl, spisovatel Frank Wedekind, pražský spisovatel Franz Werfel nebo britští spisovatelé Houston Stewart Chamberlain a Oscar Wilde. Od roku 1911 publikoval Kraus už pouze svoje vlastní články. *Pochodeň* vydával až do své smrti (poslední číslo vyšlo v únoru 1936). Celkem vyšlo 922 sešitů o více než 20 000 stranách. (Krausovým zvykem ovšem bylo vydávat dvoj-, troj- i čtyřčíslo, takže některá vydání čítala přes 300 stran).

Kromě žurnalistiky se věnoval i esejistice. Přednesl na 700 veřejných přednášek na literární témata (Bertolt Brecht, Gerhart Hauptmann, Johann Nepomuk Nestroy, Johann Wolfgang Goethe a William Shakespeare). Při přednáškách rovněž zpíval doprovázen na klavír (přezpíval tak sám vídeňskému publiku např. Offenbachovy ope-

řety). Pořádal přednášková turné, mj. i v českých zemích. Představil se v Praze, Brně a Teplicích. Mezi jeho obdivovatele patřil například Karel Čapek.

Kraus se nikdy neoženil, přestože se od roku 1913 až do své smrti vážně ucházel o českou baronku Sidonii Nádhernou, kterou navštěvoval na jejím sídle ve Vrchotových Janovicích. Jedním z důvodů, proč baronka Nádherná odmítla jeho nabídky, byl básník Rainer Maria Rilke, který byl jiným jejím blízkým přítelem, který jí sňatek s Krausem vymluvil.

Ačkoliv byl Kraus židovského původu, netajil se sympatiemi k německému judaismu. Kraus trpěl stavem, který je označován jako „židovská sebenenávist“. Jeho publikační činnost byla silně antisemitsky orientovaná (když mluvil o německém judaismu, používal termíny jako „myšina“ atd.). V roce 1898 se dostal do konfliktu se zakladatelem sionismu Theodorem Herzlem. O rok později se židovské víry veřejně zřekl a mezi lety 1911-1923 byl dokonce členem katolické církve. Jeho kmotrem při křtu byl architekt Adolf Loos.

Rád utíkal do Československa, konkrétně si zamiloval Vrchotovy Janovice. A to i přesto, že český neuměl ani slovo a neměl téměř žádný vztah k Čechám.

Karl Kraus zemřel 12. června 1936 ve Vídni na srdeční embolii.

KALENDÁRIUM

24. 5. 18:00 Živé nahrávání podcastu *Přepište dějiny ve Vídni*

Podcast *Přepište dějiny* – populární historický pořad Martina Gromana a Michala Stehlíka – se v rámci živého nahrávání ve Vídni zaměří na fenomén Čechů ve Vídni, zejména ve 20. století. Nebude chybět zlom roku 1918, ale samozřejmě také situace po roce 1945, 1948 či 1968. A dojde i na otázku, jak jsou vnímáni krajané či exil v českém prostředí napříč 20. stoletím. Podcast bude v českém jazyce. Více o podcastu viz <https://prepedejiny.cz/>. Přihlášení na e-mail: akademickyspolek@gmail.com. Velvyslanectví ČR, Penzinger Str. 11-13, 1140 Wien AK a SB

25. 5. 16:00 Koncert folklórního souboru *Marjanka Cestou, necestou*

Divadelní sál Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

25. 5. 17:00 Výroční koncert 20 let slovenských tradic ve Vídni

Heuriger Wolff, Rathstr. 46-50, 1090 Wien
Rozmarín

26. 5. Mezinárodní sokolský turnaj ve florbalu

PAHO Sporthalle – tělocvična, Jura-Soyfer-Gasse 3, 1100 Wien
Sokolská župa Rakouská

28. 5. 18:30 Beseda Ondřeje Housky a Martina Půra Bruselský diktát

Rektorát Karlskirche, Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien
CZ-SK studenti

29. 5. 18:00 Fotografický workshop

Malá klubovna Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
VSL

4. 6. 18:30 Májový „smetanovský“ koncert

Velvyslanectví ČR, Penzinger Str. 11-13, 1140 Wien
KK a Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě

5. 6. 19:00 Přednáška doc. Mgr. Jaromíra Krejčího, Ph.D.: Úspěchy české egyptologie

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
Alumni-CZ-Austria

6. 6. 19:00 Literární večer: Dado Nagy a Kristína Tormová

Slovanský dom, Marktgasse 3, 1090 Wien
RSKS

8. 6. 15:00 Lumír – Koncert 2024

Sál Slovanské besedy, Drachengasse 3, 1010 Wien

8. 6. 15:00 KČT – Družné odpoledne při kávě

Malá klubovna Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
KČT

14. 6. 14:00 Výlet do Stammersdorfu s cílem Buschenschank Reinbacher

KČT

18. 6. 20:00 Československý kvíz 2024/06

Provětrejte své znalosti u piva!
Club Berlin, Gonzagagasse 12, 1010 Wien

23. 6. 11:00-18:00 Jarní veselice 2024

Dvůr a dětské hřiště Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Sokol XII/XV

30. 6. – 5. 7. Všesokolský slet v Praze**Česká duchovní služba Arcidiecéze Vídeň**

P. Mgr. Ing. Václav Sládek

Národní koordinátor duchovní péče českých katolíků v Rakousku, duchovní správce a představený

Pout' české farnosti ve Vídni**Klein Mariazell****9.6.2024****Odjezd? Schwedenplatz v 10 hodin! Stanice nočních linek****Program?**

12 hodin – mše svatá v bazilice, **13 hodin** – oběd v taverně,
14.30 hodin – prohlídka baziliky anebo pěší pout' do Hafnerberg,
16 hodin odjezd z Hafnerbergu do Vídně

Cena? 20,- Eur příspěvek na autobus**Závazné přihlašování?**

Před či po mši svaté (Maria am Gestade/Erlöserkirche) u P. Václava

Prohlídku a stravu si hradí každý sám!

Tschechische Gemeinde, Salvatorgasse 12, A-1010 Wien

Kontakt: M +43 670 404 22 91

www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183

Facebook: Farnost Vídeň

Pfarre St. Othmar unter den Weißgerbern, Kolonitzplatz 1, 1030 Wien

Květnové pobožnosti viz <https://www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183>.

Volby

Blíží se volby do Evropského parlamentu, které proběhnou v ČR 7. a 8. června 2024 a v Rakousku 9. června 2024. Veškeré informace o možnostech volit naleznete na internetových stránkách: https://mzv.gov.cz/vienna/cz/viza_a_konzularni_informace/volby/volby_do_poslanecke_snemovny_parlamentu/volby_do_evropskeho_parlamentu_2024.html.

Konference předsedů parlamentů Strategie EU pro Podunají

V pondělí a úterý 18. a 19. března se ve vídeňském parlamentu konala 9. konference předsedů parlamentů Strategie EU pro Podunají. Rakousko předsedá Strategii EU pro Podunají do 31. prosince 2024.

Konference se zúčastnili i předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Markéta Pekarová Adamová a místopředseda Senátu Parlamentu ČR Tomáš Czernin.

Podunajskou strategii přijala EU v roce 2011 jako součást své politiky soudržnosti a cílí na řešení společných výzev a příležitostí pro území ležící v povodí Dunaje. Je zaměřena na posílení regionální spolupráce a koordinace mezi státy ležícími na toku Dunaje, což zahrnuje zlepšení dopravní infrastruktury, ochranu životního prostředí, podporu cestovního ruchu a rozvoj ekonomických vztahů.

Zahajovací zasedání k projektu Healthacross MED NET v St. Pölten

V pátek 12. dubna 2024 se zástupce velvyslance Jan Brunner zúčastnil zahajovacího zasedání k projektu Healthacross MED NET v Dolnorakouské zemské zdravotní agentuře v St. Pölten.

Tento tříletý projekt se zapojením Dolního Rakouska a tří příhraničních krajů (Jihomoravský kraj, Kraj Vysočina a Jihočeský kraj), spolufinancovaný z unijního programu Interreg Rakousko – Česká republika, přispěje k dalšímu zlepšení zdravotní péče v příhraničních regionech – konkrétně k vybudování přeshraniční sítě pro paliativní péči či společného vzdělávacího centra, stejně jako k rozvoji digitálních technologií a přeshraniční spolupráce v oblasti invazivní kardiologie.

Taktické cvičení složek Integrovaného záchranného systému JMK „Povodeň 2024“

Velvyslanec Jiří Šitler a jeho kolegyně z velvyslanectví se 11. dubna 2024 účastnili jako pozorovatelé taktického cvičení složek Integrovaného záchranného systému Jihomoravského kraje na Novomlýnských nádržích, na kterém se aktivně podíleli rovněž zástupci záchranných složek z Dolního Rakouska. Celá akce znovu ukázala a potvrdila výbornou spolupráci záchranných složek obou zemí.

Cvičení s názvem „Povodeň 2024“ bylo zaměřeno na vznik mimořádné události a aktivaci složek Integrovaného záchranného systému, koordinaci záchranné práce, včetně evakuace a poskytování nouzového přístřeší.

Dále proběhl mj. nácvik přednemocniční neodkladné péče postiženým osobám a v neposlední řadě i koordinace dobrovolnické pomoci na místě.

PANELOVÁ DISKUSE

20 let rozšíření EU na východ a volby do EU v roce 2024: přehled a výhled z Podunají

Kdy: 22. 5. 2024, 15:00-16:30

Kde: Foyer des Landtagssaales, 3. OG, Landhausplatz 1, Eingang Forum Landtag, 109 St. Pölten

Volby do Evropského parlamentu se budou konat od 6. do 9. června 2024 a jejich výsledky určí směřování EU na dalších pět let. Příští legislativní období bude proto rozhodující pro to, aby byla EU opět způsobilá k rozšíření.

Během panelové diskuse se budeme zabývat následujícími otázkami:

- Jak bylo možné rozšíření EU na východ v roce 2004 – politicky, ekonomicky a sociálně? Jaké poučení si z něj můžeme vzít?
- K rozšíření v roce 2004 byly i výhrady, zejména pokud jde o hospodářskou situaci v nových členských státech EU a rozdíly ve mzdách. Jak byly tyto výhrady překonány?

– Když se ohlédneme o dvacet let zpět, jaké jsou největší výhody rozšíření pro členské státy a EU?

– Jak ovlivní výsledek voleb do Evropského parlamentu v roce 2024 diskuse o rozšíření EU? Jaké konkrétní kroky směrem k rozšíření by měly být podniknuty v příštím legislativním období?

– Jaké jsou největší výhody rozšíření EU v současnosti a jak lze překonat z toho vyplývající výzvy?

Po skončení akce se uskuteční valná hromada IDM. Poté následuje recepce, kterou pořádá hejtmanka Johanna Mikl-Leitnerová.

Bude zajištěn autobusový odvoz z Vídně do St. Pölten: 13:30 od vchodu do Burgtheateru / jeviště, Josef-Meinrad-Platz, 1010 Vídeň. Na tuto akci je nutná registrace na ids@ids.at! V případě dotazů se prosím obraťte na Sophii Beiter (s.beiter@ids.at).

Zvýšená bezpečnostní opatření kvůli sportovním akcím v ČR

Od nynějška do 30. září budou v Česku posílena bezpečnostní opatření kvůli mistrovství světa v hokeji a dalším sportovním akcím v Evropě. Po zasedání vlády to novinářům řekl vicepremiér Vít Rakušan (STAN). Kabinet na základě doporučení společné zpravodajské skupiny nezvyšuje stupeň ohrožení terorismem, ale provedl revizi opatření v rámci prvního stupně ohrožení.

Zvýšená bezpečnostní opatření reagují na mistrovství světa v hokeji, které se v Praze a Ostravě koná od 10. do 26. května, ale také na následné mistrovství Evropy ve fotbale v Německu a olympiádu v Paříži. „Nezvyšuje se stupeň ohrožení terorismem, pouze se upravují daná opatření v rámci prvního stupně. Jde o preventivní opatření, nikoli o reakci na jakoukoliv informaci z bezpečnostní komunity,“ uvedl Rakušan.

Opatření podle Rakušana zahrnují posílení úkolů policistů u vybraných sportovních, společenských a veřejných akcí. Týká se to také některých ambasad a dalších vybraných institucí. Posílí se pyrotechnická služba v Praze a Ostravě, zesíleny budou i silniční kontroly zaměřené na převoz zbraní a pyrotechniky. Intenzivnější bude podle Rakušana také dohled nad zákazem vjezdu nákladních vozidel do větších měst.

Koalice Spolu bude v eurovolbách kandidovat s číslem 17, ANO má číslo 14

Do eurovoleb, které jsou v Česku naplánovány na 7. a 8. června, se přihlásily všechny sněmovní strany. Pouze Piráti a hnutí ANO však kandidují jako samostatný subjekt.

Koalice Spolu, kterou tvoří vládní ODS, KDU-ČSL a TOP 09, bude v letošních volbách do Evropského parlamentu kandidovat s číslem 17. Pirátům Státní volební komise vylosovala číslo 23, koalici Starostů číslo 21. Opoziční hnutí ANO obdrželo číslo 14, SPD s Trikolorou mají trojku a koalice Stačilo! v čele s komunisty dostala číslo 26.

Volební čísla vytvořila pomyslné startovní pořadí kandidujících uskupení a usnadní zpracování volebních výsledků, protože zabrání záměně hlasů pro uskupení s podobnými názvy, jichž je letos několik. Čísla budou moci uskupení využít při volební kampani. Kvůli tomu tradičně největší zájem bývá o jedničku a sedmičku, která má pověst

šťastného čísla. Jedničku pro letošní eurovolby dostal ze třiceti uskupení, která byla k volbách připuštěna, Klub angažovaných nestraníků, sedmičku anarchokapitalistická strana Nevolte Urza.cz. Třináctku, která je považovaná za nešťastné číslo, obdržela koaliční kandidátka ČSSD – České suverenity sociální demokracie v čele s bývalým premiérem Jiřím Paroubkem.

Česká pošta čelí další vlně podvodných zpráv

Česká pošta v poslední době opět zaznamenala vlnu podvodů, při nichž je zneužito její jméno v podvodných zprávách o doručovaných zásilkách. Cílem útočníků je získat od klientů pošty přístupové údaje k jejich elektronickému bankovníctví. Pošta to oznámila v tiskové zprávě. Nejčastěji jde o falešné oznámení nedoplatku za poštovní zásilku, kdy se útočník pod záminkou doplatku formou elektronické platby dostane k údajům o platební kartě a obratem oběti konto vykrade.

Typickým příkladem je SMS zpráva, že objednaný balík je na cestě ke kupujícímu a zbývá uhradit potřebnou částku, často v řádu desetikorun, aby mohla být zásilka doručena. Ve zprávě je připojen odkaz, který kupujícího přesměruje na platební bránu, kde má klient vyplnit údaje ze své platební karty. Podle mluvčího Ivo Vysoudila Česká pošta tento způsob úhrady nevyužívá. Nedoplatek na jakékoli službě není možný, protože platbu provádí vždy odesílatel, a pokud jde o dobírku, platí příjemce přímo doručovateli při předání.

Stejnopohlavní páry budou moci uzavírat partnerství s většinou práv manželů

Stejnopohlavní páry budou moci od příštího roku uzavírat partnerství s většinou práv, jaká mají v manželství muž a žena. Omezení se má vztahovat například na osvojování dětí. Změnu přinese novela občanského zákoníku, kterou prezident Petr Pavel podepsal. Oznámil to odbor komunikace Hradu.

Manželství stejnopohlavních dvojic je možné v šestatřiceti zemích, z nich šestnáct je v Evropské unii. Partnerství uznává dvanáct států. Aktivisté chtějí dále prosazovat manželství pro všechny. Novela je výsledkem kompromisních dohod ve Sněmovně. Tvůrci předlohy z řad poslanců původně prosazovali manželství pro všechny, aby i homosexuální partneři byli postaveni na úroveň manželů. To se ale ukázalo Sněmovnou i Senátem v současném složení jako neprůchodné, a proto se nakonec zákonodárci dohodli na přijetí upravené verze. Novela nahradí nyní registrované partnerství.

V Česku se šíří černý kašel

Celkově lékaři evidují téměř 11 000 nemocných. Nejvyšší nemocnost je mezi mladými ve věku 15 až 19 let, kteří tvoří zhruba třetinu nakažených. Nakazilo se také 148 dětí do jednoho roku, které může nemoc ohrozit, protože nemají ukončené očkování. „Pokud se očkovaný člověk setká s původcem onemocnění, bakterií Bordetella pertussis, očkování současnými vakcínami proti pertusi zabrání u většiny jedinců závažným průběhům a komplikacím onemocnění a sníží pravděpodobnost hospitalizace a riziko úmr-

tí,“ uvedla v tiskové zprávě mluvčí SZÚ Štěpánka Čechová. Pro nejmenší děti je očkování proti černému kašli povinné, dostávají ho jako součást hexavakcíny. „Současné vakcíny proti pertusi acelulární jsou bezpečnější než dříve používané vakcíny celobuněčné. Podobně jako naprostá většina jiných vakcín ale neposkytují celoživotní ochranu před onemocněním. Proto je potřeba se přeočkovat,“ dodala.

Rovné odměňování žen a mužů v České republice se zatím odkládá

V chystané novele zákoníku práce nebudou opatření k rovnému odměňování mužů a žen. Řekl to ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL). Na návrhu těchto změn začne ministerstvo teprve pracovat. A to navzdory původnímu záměru vlády, že by v novém zákoníku práce platily už od příštího roku.

Podle směrnice Evropské unie musí členské státy tato pravidla zavést nejpozději do června 2026. Směrnice mimo jiné nařizuje zaměstnavatelům zpřístupnění kritérií pro zvýšení platů. Pracovníci by taky měli mít možnost získat údaje o odměnách za stejnou práci podle pohlaví.

Česko patří v unii k zemím s nejvyšším rozdílem ve výdělcích mužů a žen. Podle vládních dokumentů zde ženy vydělávají v průměru o 17 procent méně.

Nová aplikace Portálu občana

Byla spuštěná nová mobilní aplikace Portálu občana. Aplikaci je možné stáhnout na App Store a Google Play. Výhodou bude dostupnost přibývajících služeb státu digitálně, jen za pomoci mobilního telefonu. Díky Portálu občana je možné vyřídit mnoho úředních záležitostí, jako je například podání daňového přiznání, vyhotovení výpisů z rejstříku trestů nebo propojení s datovou schránkou. Portál také upozorní na blížící se konec platnosti dokladů a mnoho dalšího.

„Nová mobilní aplikace Portálu občana lidem přinese efektivní komunikaci se státem. Po šesti letech od jeho spuštění se tak uživatelé mohou k službám státu dostat rychle a jednoduše prostřednictvím svých mobilních telefonů v okamžiku, kdy to budou potřebovat a svůj čas věnovat místo běhání po úřadech tam, kam skutečně potřebují. S přibývajícími digitalizovanými službami se navíc nabídka neustále rozšiřuje. Již nyní připravujeme další služby, které se do Portálu občana přidají a výrazně lidem usnadní život,“ uvedl místopředseda vlády Ivan Bartoš.

Připomínka vstupu Česka do EU v kalendáři

Výčet významných dnů se v kalendáři zřejmě rozšíří o Den přistoupení České republiky k Evropské unii. Bude připadat na Svátek práce 1. května. Sněmovna vládní předlohu schválila zrychleně už v úvodním kole. Poslanec SPD Zdeněk Kettner neprosadil její zamítnutí. Novelu o státních svátcích nyní čeká projednání v horní parlamentní komoře.

Letos uplynulo od vstupu Česka do Evropské unie dvacet let. Vláda poukazuje na to, že významným dnem je nyní 12. březen jako připomínka vstupu Česka do Severoatlantické aliance (NATO). Členství v obou organizacích přitom shodně symbolizuje polistopadové prozápadní směřování Česka, uvádí zdůvodnění.

V českém kalendáři je v současnosti sedmáct významných dnů. V nynějším volebním období přibyly dva významné dny, a to z iniciativy Senátu. Den národního vzdoru připomíná 27. května atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha v roce 1942. Den odchodu okupačních vojsk 25. června připadá na výročí podpisu protokolu o odsunu sovětských vojsk z území bývalého Československa v roce 1991.

Nový ředitel Správy Pražského hradu

Novým ředitelem Správy Pražského hradu byl jmenován dosavadní šéf finančního odboru Kanceláře prezidenta republiky, ekonom Pavel Vyhnánek. Ten ve funkci nahradí Vladimíra Sonntaga, který ve funkci působil zhruba rok a rezignoval z osobních důvodů. Vyhnánek je od roku 2018 pražským zastupitelem za Prahu Sobě, donedávna byl zároveň náměstkem primátora. Jeho dosavadní roli na finančním odboru převeze Kateřina Lusková.

Sonntaga, který nedávno na svou funkci rezignoval, ocenil kancléř Milan Vašina za to, jak konsolidoval a řídil největší příspěvkovou organizaci Hradu, která provozuje Pražský hrad a zámek Lány a zajišťoval návštěvnícky provoz a správu majetku.

Člověk v tísní otevřel sbírku na pomoc Gaze

Společnost Člověk v tísní oznámila, že otevřít sbírku SOS Gaza. Dary využije na pomoc civilistům a převážně pak dětem v Pásmu Gazy, kde po šesti měsících války mezi Izraelem a palestinským hnutím Hamás panuje kritická humanitární situace směřující k hladomoru. Člověk v tísní podpořil už loni částkou 100 000 eur organizaci War Child, který pomáhá dětem ve válečných konfliktech.

Zástupci Člověka v tísní upozorňují na to, že civilisté v Gaze, včetně dětí umírají při bombardování, zatímco nemají žádné útočiště a často ani přístup k základním potřebám. Mezinárodní společenství podle nich musí okamžitě spojit síly pro ukončení války.

Parlamentsskorespondenz Nr. 295 vom 22. 03. 2024

Volksgruppenförderung 2022 erstmals wirkungsorientiert umgesetzt – Bundeskanzleramt berichtet über Einsatz von Fördermitteln in Höhe von 7,87 Mio. €.

Wien (PK) – 2022 standen dem Bundeskanzleramt 7.868.000 € an Fördermitteln für die sechs anerkannten Volksgruppen Österreichs zur Verfügung. Nach einer Verdoppelung der Fördermittel im Jahr davor habe man im Jahr 2022 erstmals die wirkungsorientierte Steuerung der Mittelverwendung praktisch umgesetzt, heißt es im diesbezüglichen Förderbericht (III-1129 d.B.). Die zielgerichtete Abwicklung der Förderprojekte zeigt sich beispielsweise daran, dass bei der Antragstellung auf Förderung die beantragten Summen transparent nach geschätzten Kosten aufzuschlüsseln sind. Alle Förderanträge werden mittels einheitlicher Kriterien wie Relevanz und Nachhaltigkeit inhaltlich geprüft und bewertet. Über die Wirksamkeit der gesetzten Maßnahmen bieten neben dem Vergleich von Soll- und Ergebniszahlen auch Feedbackrunden unter den Aktivitätsteilnehmenden Aufschlüsse.

Gesetzliche Grundlage für die verfassungsrechtlich verfügte Förderung und Sicherung der sechs autochthonen Volksgruppen bildet das Volksgruppengesetz. Die meisten Fördermittel erhielten 2022 die slowenische (rund 2,77 Mio. € bzw. 35 % der Gesamtfördermittel) und die kroatische (rund 2,13 Mio. € bzw. 27 %) Volksgruppe. Für die ungarische Minderheit flossen 937.800 € und für die tschechische 720 825 € an Zuschüssen. An die Roma gingen 788 100 € und an die slowakische Volksgruppe 140 775 €. Volksgruppenübergreifende Projekte wurden im Jahr 2022 mit 348 000 € gefördert.

Zudem wurde im Berichtsjahr erstmals pro Volksgruppe ein Leitmedium eigens gefördert. Ziel dieser Fördermaßnahmen ist es, die Volksgruppensprachen noch sichtbarer zu machen. 2022 und 2023 wurden insgesamt 850.000 € dafür bereitgestellt. 400 000 € standen 2022 unter der Förderposition „Interkulturelle Förderung“ zur Verfügung. Daraus entnommene Mittel dienen Vorhaben und Projekten, die das Zusammenleben von Volksgruppen und Mehrheitsbevölkerung verbessern.

Projektförderung von Bildung bis Sport

Die unterstützten Projekte und Aktivitäten der Volksgruppen werden in verschiedene Förderkategorien eingeteilt, um einen besseren Überblick über die Verteilung der Fördergelder zu erhalten. Außerdem können dadurch besonders förderwürdige Bereiche besser identifiziert werden, verweist der Bericht auf die weiterführende Förderplanung. Zur Förderkategorie Bildung zählen beispielsweise Maßnahmen der Sprach- und Geschichtsvermittlung, die Traditionspflege wird dem Bereich Kultur zugerechnet und das Fußballtraining heranwachsender Volksgruppenmitglieder der Sportkategorie.

Neben der Projektförderung dient die Volksgruppenförderung auch dem Erhalt von Infrastruktur, indem für Sach-, Personal- und Investitionsaufwand Zuschüsse fließen.

Bei einer Bestandsaufnahme 2021 erhob das Bundeskanzleramt, dass die im Rahmen der Volksgruppenförderung durchgeführten Projekte bei den Teilnehmenden großen Zuspruch erhalten. So bewerteten die Befragten die geförderten Aktivitäten fast ebenso wichtig wie das Sprechen der Volksgruppensprachen, um Kindern die Volksgruppenkultur zu vermitteln und weiterzugeben. Aus Sicht des Bundeskanzleramts belegt dies den hohen Wert der staatlichen Fördertätigkeit für die Sicherung und den Erhalt der österreichischen Volksgruppen.

Projekt Kafka 2024

3. června 2024 uplyne sto let od úmrtí spisovatele a pražského rodáka Franze Kafky. Při této příležitosti zahájil Spolek Adalberta Stiftera ve spolupráci s Knihovnou hlavního města Prahy a projektem UNESCO „Praha literatury“ projekt Kafka 2024.

100. výročí úmrtí Franze Kafky nabízí možnost nahlédnout na Kafkovo dílo a život ze současných i nových perspektiv. Spisovatel je připomínán na mnoha místech a na mnoha akcích, stejně jako v knihách, blozích, podcastech a dokonce i ve videorách. Projekt Kafka 2024 propojuje aktéry, kteří se ve svém programu zabývají německy mluvícími autory narozenými v Praze.

V sekci www.kafka2024.de nebo www.kafka2024.cz najdete informace v němčině, češtině a angličtině o mnoha událostech spojených s Franzem Kafkou a jeho výročím v Německu, České republice, Rakousku, Francii a dalších zemích. Netvrdíme, že vyjmenováváme všechno, ale mnohé...

Milena Jesenská und Franz Kafka: eine Liebe über alle Grenzen

Kafka Tage / Kafkovy dny, 6.-8. Juni 2024

Im Kafka Jahr 2024, das in den Hauptstädten Europas und weltweit gefeiert wird, soll auch die besondere Rolle, die Gmünd als Grenzstadt in Kafkas Leben gespielt hat, dargestellt werden: als Ort der Begegnung mit Milena Jesenská. Dieses schicksalhafte Treffen der beiden Liebenden, mit der Nächtigung im Bahnhofshotel „Huber“, fand seinen Niederschlag in den „Briefe(n) an Milena“ und damit Eingang in die Weltliteratur.

In den vom Kulturverein ÜBERGÄNGE PŘECHODY organisierten KAFKA TAGEN soll nicht nur das Werk und die Person des Weltschriftstellers Franz Kafkas in den Mittelpunkt gestellt werden, sondern auch die herausragende Persönlichkeit der Übersetzerin, Journalistin und Widerstandskämpferin Milena Jesenská. Die Annäherung erfolgt in einem internationalen Symposium, in Lesungen in Zügen aus Wien und Prag, tänzerisch und musikalisch umgesetzten Kafka Texten, von u.a. Otto Lechner. Schulworkshops, in denen ein Kurzfilm hergestellt wird, einer Ausstellung des Künstlers Elmar Peintner, Konzerten in der Bahnhofshalle und der Errichtung von zwei begehbaren Denkmälern, die an Franz KAFKA und seine Begegnung mit MILENA JESENSKÁ erinnern werden, ergänzen das Programm.

Kulturverein ÜBERGÄNGE PŘECHODY, Schremserstraße 6, 3950 Gmünd, <https://prechody.wordpress.com/>

České centrum Vídeň:

Z Herrengasse do Kreuzherrengasse

Kontaktní údaje: Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien (vchod Gußhausstraße 10)

Mobil: +43 660 78 28 615

E-mail: ccwien@czechcentres.cz, wien.czechcentres.cz

Facebook, Instagram: [TschechischesZentrumWien](https://www.facebook.com/TschechischesZentrumWien)

Officiální otevření pro veřejnost bude oznámeno.

O veškerých programových změnách informuje České centrum Vídeň na svém webu a Facebooku a Instagramu.

PROGRAM:

29. 5. v 19:00 Literatura: Kreuzung Mitte | Tschechisch-Österreichischer Literaturabend: Mumie im Apfelbaum
Přeshraniční literární cyklus *Kreuzung Mitte* si klade za cíl představit českou literaturu v Rakousku a rakouskou literaturu v Česku. První ze dvou akcí se uskutečnila 9. května s Katharinou J. Ferner a Michaelem Stavaričem v Knihovně Jiřího Mahena v Brně. Druhá akce z cyklu se uskuteční ve Vídni a je věnována dvěma českým autorům, J. H. Krchovskému a Štěpánu Kučerovi, kteří v rámci autorského čtení představí své knihy *Mumie auf Reisen* (J. H. Krchovský, 2018) a *Jablonec/Gablonz* (Š. Kučera, 2022). Akci bude moderovat a tlumočit Ondřej Cikán.

Hauptbücherei Wien, Urban-Loritz-Platz 2a, 1070 Wien

do 1. 9. Výstava: Brotlos. Leben ohne Sicherheit

Startgalerie musa, Felderstraße 6-8, 1010 Wien

do 30. 9. Výstava: Kulturní mosty v Evropě. Šlechta z Čech a Moravy po roce 1945

Dvojjazyčná výstava mnichovského Spolku Adalberta Stiftera (poprvé prezentovaná v Rakousku) zachycuje osudy nejvýznamnějších českých šlechtických rodů.

Galerie auf der Pawlatsche, Spitalgasse 2-4/Hof 3, 1090 Wien

Ausstellung: Brotlos. Leben Ohne Sicherheit

Woran denken wir, wenn wir heute den Begriff „brotlos“ hören? Eine starke Assoziation ist jene von Menschen, die trotz geregelter Arbeit keinen entsprechenden Lohn erhalten und denen damit trotz eines Einkommens regelmäßig die Grundnahrungsmittel ausgehen.

Die Gruppenausstellung „Brotlos. Leben ohne Sicherheit“ setzt sich kritisch mit gängigen Vorurteilen gegenüber Personen in solch prekären Lebensverhältnissen auseinander. Die eingeladenen Künstler:innen, u. a. Polina Davydenko, Martins Kohout und Ana de Almeida aus Tschechien, wollen so eine breite Diskussion über die gesellschaftlichen Verhältnisse von Lohnarbeit anregen.

Die Ausstellung ist zu den Öffnungszeiten der Startgalerie musa zugänglich: Dienstag bis Sonntag von 10:00 bis 17:00 Uhr, bis 01. 09. 2024

WO: Startgalerie musa, Felderstraße 6-8, 1010 Wien.

Siehe auch S. 73.

Program RSKS

Milí priatelia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku! Detailné informácie o našich podujatiach nájdete naďalej na Facebooku alebo na našich stránkach www.slovaci.at. Veríme, že sa uvidíme na plánovaných podujatiach. Slovenský dom, Marktgasse 3, 1090 Wien

SOVA

Detaily o budúcich programoch Slovenského školského spolku SOVA – Prehľad našich aktuálnych podujatí – nájdete aj na našej web-stránke.

Zmena programu vyhradená.

Slovenský inštitút Viedeň

Wipplingerstraße 24-26, A-1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291

si.vienna@mzv.sk

www.mzv.sk/sivieden

www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien

VÝSTAVY V ČR

Roman Franta. Buch

do 28. 6. 2024

Galerie DON, kurátor Patrik Kučera, Divadelní 218, Tábor, výstavní prostory jsou otevřeny v úterý a čtvrtek od 16:00 do 18:00 a hodinu před každým představením

Roman Franta (*1962) v současné době vede ateliér Malby na Art & Design Institutu v Praze. Je absolventem Akademie výtvarných umění v Praze 1997 (prof. Bedřich Dlouhý, prof. Aleš Veselý) a San Francisco Art Institute, 1993-1994 (J. Hatofsky, J. Morgan). Svou malbou s nadsázkou a typickým humorem reflektuje dění kolem sebe. Do obrazů přenáší svobodu projevu, odvahu, experiment, ale i klasické postupy. Frantova tvorba logicky dospěla od brouka asociujícího člověka k lidskému jedinci. Je svérázným a nezměnitelným autorem současné umělecké scény. V roce 2019 získal cenu Nejkrásnější kniha roku za autorskou knihu kreseb a citátů *RAT ART*. V roce 2020 vyhrál 1. cenu Grafika roku za litografii *Zahanbený*. Tvorba Romana Franty je zastoupena v Národní galerii v Praze i v mnoha soukromých a státních sbírkách doma i v zahraničí, např. v Alšově Jihočeské galerii v Hluboké nad Vltavou, galerii F. Jeneweina v Kutné Hoře, Swiss Bank Corporation v Londýně a Městské galerii Kubus v Hannoveru.

Inspirace Kafkou do 28. 6. 2024

Knihovna Moravské galerie, Pražákův palác, Brno

Na letošní sté výročí úmrtí Franze Kafky (1883-1924), jednoho z klíčových spisovatelů 20. století, reaguje kulturní svět rozmanitými literárními a uměleckými projekty. Jejich cílem je připo-

menout originální literární tvorbu tohoto pražského německy píšícího židovského spisovatele a poukázat na vliv jeho osobnosti a díla v současném uměleckém kontextu.

Kafkovy romány a povídky jsou inspirací mj. i pro ilustrátory, grafiky a umělecké knihaře. Ve sbírce bibliofilů a umělecké knižní vazby Moravské galerie se nachází několik knižních exemplářů od knihařů a grafiků, kteří se pokusili ztvárnit Kafkovo dílo v knižní úpravě. K nejzajímavějším z nich se řadí knižní vazby Jiřího Hadlače, Jindřicha Svobody, Jana Perůtky a autorská kniha Jiřího Šindlera a Jana Perůtky. Představíme je ve studovně Knihovny Moravské galerie.

Výstavní intervence: Marie Filippová

Pražákův palác, Brno

Marie Filippová představuje jednu z nejvýraznějších postav na brněnské výtvarné scéně. Její dílo na první pohled zaujme svou koncentrovaností, smyslem pro rytmus, cykličnost, časovost. Do jisté míry je charakteristické také svojí určitou strohostí, nebo dokonce asketičností. Ukázněnost, s níž dotahuje cykly, soubory a svazky kreseb, akvarelů a grafik, a také spoléhání se na lapidární výrazové prostředky, patrně souvisí s hlubokou zkušeností s písmem, typografií a kaligrafií. Nepopíratelná je určitě také gene-

Divadlo Oskara Nedbala Tübor

„Buch“ foneticky znějící jako úder, rána, dopad. „Buch“ je v němčině kniha.

Knih je nositelem lidské moudrosti, povahy, charakterů, myšlenek i vizí. Má svou silu sdělení, vtáhne vás do problematiky, do příběhu, rozvíjí fantazii, prožívá báseň, tříbí cit a vkus, upevňuje názor, vzdělává, vyvolává úvahy, odpoutává, těší, upozorňuje... zkrátka vás zasáhne... buch!

Roman Franta se v posledních letech své tvorby dostává přes malbu portrétů a fiktivních hlav k samotnému myšlení a uvažování člověka, lidského jedince. Maluje knihovny, zátiší s knihami, ale i skrumáže a jakési stavby vyskládané z různobarevných knih, někdy doplněné dalšími předměty, hlavou, ptáčkem, jako symboly jedinečnosti a svobody. Některé hřbety knih nesou názvy, jindy nic než nános barvy, čímž je divákovi nechán prostor pro možnost doplnění vlastního titulu.

rační zkušenost umělkyně, která na přelomu padesátých a šedesátých let vystudovala volnou a užitou grafiku, design a knižní kulturu na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, aby se poté natrvalo usadila v Brně, kde započala svoji samostatnou tvůrčí dráhu.

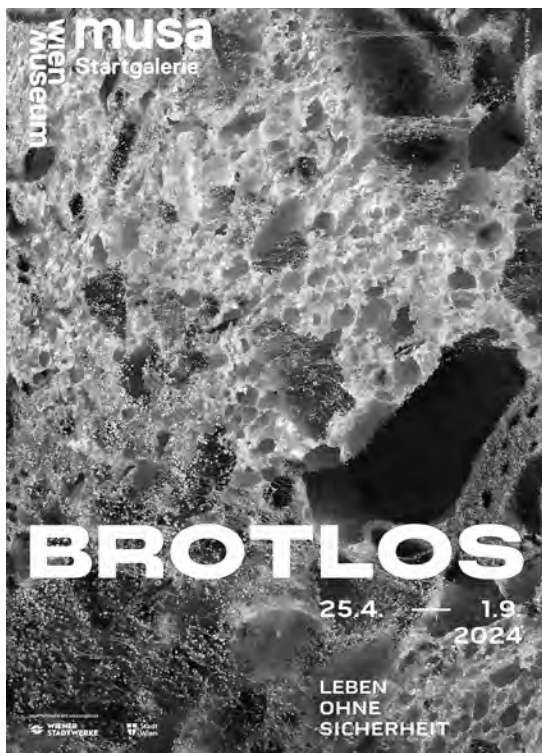
Nová kniha o střeoevropských metropolích

Jiří Pešek a kol.: Neporažené! Praha - Vídeň - Varšava: Tři metropole v převratech 20. století. Praha: Academia, 2024, váz., 528 str., ISBN 978-80-200-3491-5.

Znáte Prahu? Opravdu? A Vídeň? Varšavu? Říkám Vám: Neznáte! Ale to teprve poznáte, že je vůbec neznáte... To v plné míře pochopíte, teprve až se seznámíte s unikátní publikací, kterou jsme pro Vás o osudech těchto tří metropolí ve 20. sto-

letí napsali a sestavili, milé nakladatelství Academia zredigovalo, opatřilo elegantním outfitem a vydalo: <https://www.academia.cz/neporazene-praha-viden-varsava-tri-metropole-v-prevratech-20-stoleti--pesek-jiri--academia--2024>.

Archiv časopisu **Kulturní klub** online (pdf)

S radostí Vám oznamujeme, že se nám po dlouhé době podařilo splnit přání čtenářů i redakce mít možnost listovat a číst si online ve všech vydaných číslech časopisu *Kulturní klub*, a to ve formátu pdf.

Neváhejte a navštivte naši webovou stránku www.kulturklub.at – Archiv časopis, nebo přímo www.kulturklub.at/archivcasopis.html.

Projekt byl umožněn díky finanční podpoře rakouského Spolkového kancléřství. V roce 2020 bylo v rámci programu pro podporu menšin u rakouského Spolkového kancléřství možné podat žádost o subvenci na digitalizaci. Tuto příležitost jsme využili a podali návrh projektu, který uspěl a Kulturní klub obdržel na digitalizaci finanční prostředky.

Věříme, že Vás archiv zaujme a že se stanete jeho pravidelnými návštěvníky a uživateli.

redakce Kulturního klubu

Botschaft der Tschechischen Republik in Wien / Velvyslanectví České republiky ve Vídni
Penzinger Straße 11-13
A-1140 Wien
Tel.: +43-1-899 58 111

Velvyslanectvo Slovenskej republiky vo Viedni
Armbrustergasse 24
A-1190 Wien
Tel.: +43 13189055200
+43 13189055212-213

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonntage 8:00, 10:00 und 19:00 Uhr,
sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8:00 und 10:00 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zповeď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00,
Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13
E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

TSCHECHISCHES ZENTRUM WIEN

Nová adresa od 1. března 2024:

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien
(vchod Gußhausstraße 10)

Mobil: +43 660 78 28 615

wien.czechcentres.cz

E-mail:
ccwien@czechcentres.cz

Facebook, Instagram:
TschechischesZentrumWien

SLOVENSKÝ INŠTITÚT SLOWAKISCHES INSTITUT IN WIEN

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden

si.vienna@mzv.sk

<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>

SOVA SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK

wien-cz-sk.at/sk/kalendar-akci
sova@slovaci.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

U4 – Friedensbrücke, električky: 33, 5, D

(zastávka Franz-Josefs-Bahnhof)

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsk@slovaci.at, www.slovaci.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2024 činí **38,- €** (členský příspěvek 19 € + předplatné 19 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2024 činí **40,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

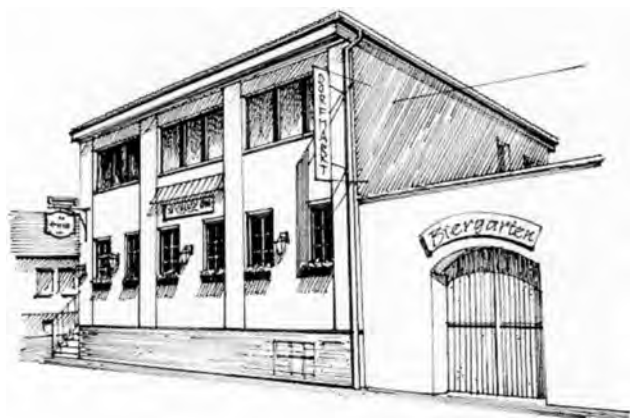
IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2023, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
 tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni**Dr. Jirina BODNAR**

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten

Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS, KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30

Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00

ohne Voranmeldung, Privatpatienten

Hotline: +43-676-6297213

Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)

Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod

ze Seidlgasse 12), 1030 Wien

tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)

Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,

po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne

termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař

Innere Medizin – Sportmedizin

gerichtlich beeid. Sachverständiger

Diplomsportarzt, všechny pokladny

Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City

po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00

tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

**Prof. MUDr. Radek HART, Ph.D.,
FRCS, MHA**

Orthopädie und Traumatologie

Klinik Floridsdorf – Akademisches

Lehrkrankenhaus der Universität

Wien

Ambulanzzeiten: Freitag 9 bis 12 Uhr

1210 Wien, Brünner Straße 68

Tel.: +43 1 277 00-3900

+420 734 783 435

radekhart23@gmail.com

Masaryk-Universität Brunn

Klinik für Unfallchirurgie,

Unfallkrankenhaus Brunn

Žerotín-Platz 617

601 77 Brno

**ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ
SCHULVEREIN KOMENSKÝ**

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka: **Sabina Eimer**

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Mgr. Dipl. Päd. Marcela Kaplan**

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka: **Mag. Helena Huber**

Schützengasse 31, 1030 Wien

Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.komensky.at

**DUCHOVNÍ SPRÁVA
KRAJANŮ****P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK**

Tel.: 0670 404 22 91, E-mail:

vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien

T: +431 533 95 94 DW 214 F: 9214

M: +43 (0) 670 404 2291

[buero.tschechischegemeinde@](mailto:buero.tschechischegemeinde@katholischekirche.at)

katholischekirche.at

[www.erzdioezese-wien.at/pages/](http://www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183)

[inst/14425183](http://www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183)

Facebook: Farnost Vídeň

Ověřené překlady dokumentů aj.**Mag. Pavlína LÖSSL**

Allgemein beeidete und gerichtlich

zertifizierte Dolmetscherin für

die tschechische Sprache,

Sprachtrainerin für Tschechisch,

Slowakisch, Deutsch

Dieselgasse 5/2

A-1100 Wien

office@pavlina.at

www.pavlina.at

tel. 0699/19544077

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10

mobil: 0699/11807581

lenkakovarik@outlook.com

<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/

Wien

Tel.: +43 (0) 676 37 62 117

dietmar.koller@univie.ac.at

www.tschechisch-slowakisch.com

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien

Mše svatá v českém jazyce

každou neděli v 10:00.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1

Mše svatá v českém jazyce

každou sobotu a středu v 18:30

a každý první pátek v měsíci v 18:30.

Římskokatolická**Katedrála sv. Štěpána****Wiener St. Stephansdom**

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý

15–17, středa 13–14 hod.

Kostel Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12

Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú

nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících

při chrámu Maria am Gestade ve Vídni

Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien

<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>

Tel.: 0043 699 192 528 87

reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1

mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL

Kreuzherren-

gasse 1

1040 Wien

Die Kirche ist ge-

öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00

Sa 8:30-19:00

So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

